

Protokol No 1.

No 1. Provst Michael Voglius Efterretninger om Vester Hanherred 1729.

6. Kirker, Klostre og Herregaarde.
16. Faggeklit.
17. Gashøj.
18. Nebel.
20. Kellerslevhus.
22. Fens Elov.
24. Plaget ved Håsbj Skule.
26. Plaget ved Thorup Strand.
34. Jordskælv den 3 April 1841.
41. De nye Barfred.
42. Fortids Skove og Plantninger.
45. Danmarks Lapvæsen 1807-14.
46. Brudestykke af Sogaards Beskrivelse over Thy 1802.
91. Plagten Blik til Nystrup.
94. Plagten Strangesen.
97. Hellige Kilder.
103. Om Limfjordens Forb. med Vestehavet i det 11. Aarh.
108. Den latinske Skole i Thisted.
110. Forskellige korte hist. Notiser.
111. Hølbjerggaard.
112. Grøn Høt - Savarende.
114. Landet hinsides Limfjorden.
122. Spredte Notiser.
123. Udtag af Sogaards Tanker om Herregaardene Frijs og Land.
125. Väst Kirke.
126. Udtag af Hr. Peder Sjørs Danske Boglade.
127. Nogle Optegnelser fra Beg. af 1600.
128. Udtag af Holger Jacobsen's Rejsejournal fra Aaret 1671.
129. Notiser: Thisted Seminarium - Franskelligheds for 100 Aar siden - Orkan over Nør og Thy.
130. Notiser: Et Faldstykke til en gl. Franlygte.
131. Provsten i Vester Vig. - Fryktsnyssel.

132. Spredte Smaating fra Thy og Hanherred.
138. Store Fremskridt.
139. Det gamle Rettested - Forholdene paa Thyhedem.
140. Føtere og Natmandsfolk.
145. Hanherredtroppene.
154. Høn.
156. Spredte Træk af Landbeskrivt.
160. Notiser: Kirkestole tillys - En Gartner til Kolbygaard.
161. Strøgen til Nagen. Brandvæsenet i Thisted i 1876. Avertissement om Prof. og Telegrafkontrakt samt Afskedskontoret.
164. Spredte Meddelelser uddr. af nyttige og fornøjelige Jydske Efterretninger 1767-1770.
168. Høypumpe - Kapelsten - Gilderhus ved Thisted Kirkegaard.
169. Kalkbrænding i Thy og Hanherred.
173. Afskrift af Fattingsprotokol for Tømmerby-Lid Sogne 1804.
255. Forskelligt afskrevet efter Thisted Amtsaavis for Aaret 1849.
261. Brudestykke efter Schads Beskrivelse over Mors.
262. Jydske Brudestykke.
266. Træstudsbeetninger fra 1568-1599.
270. Om Hellig Trøge.
278. Det danske Kolonistadvæsen i 16. Aarh. - Herredspoged i V. Thorup.
279. Gamle Jydske Gaardes Mængde og Alder. - Jydske Kirkebøger.
280. Degnen Søren Pech i Spørring - Den lidem Fde Dorte.
283. Kirkerne i Hanherred og Thy.
99. Forskellige topografiske Smaating fra Thy og Hanherred. (Middel-Tyghus)
- 275-76 og 79. Gaarden Holleris.
98. Told. Inquisitioner i Thisted for over 100 Aar siden. Møddingspølen i Thisted - Fugleskydning paa Thisted Kirkegaard.
111. En gammel Lade i Thisted brændt. Avertissement om Arbejdsanstalten.
162. Den udelbrudte Mestertog.
282. Begravet i et Kar. (Alim.)
33. Thisted Kirke.
44. Brev til Hennik Gyldenstjerne (Sogaard.)
160. Støtteskælets Ophævelse.
155. Trørup Kirke.
10. Hennik Gyldenstjerne til Sogaard.
90. Anders Hebs. Sogneprest i Thisted - Morderen ved Aggersund.
276. Vester Vig Klosters Brand. Schibye paa Håndstrøpgaard.
277. Alderdom i Thisted Amt i sidste Halvaar af 1848.
263. Niels Kildes Død i 1849.

155. Thisted Bys Topografi.
 96. Folkeliv i Thisted i gamle Dage.
 264. Soldinspektør Langeland.
 265. Tegl- og Kalkbrænding fortsat fra S. 172.
 163. Nørhaagaard.
 269. Fjerritslev Kirke.

1.
 Provst Michel Vogelius Efterretning om Vester Hanherred 1729.
 Afskrift af Ny kgl. Saml. No 743^a. 4.

Side 285

Vester Hanherred.

Vesløs.

I denne Kirke findes et Niiret Kvælt Begravelse Sted hvorudi
 Sviler H. Palle Rosenkrantz til Orrup Kongl. - Maj's Befalings-
 Mand paa Hundenes, samt hans Frii H. Frii Ingelborg Krabbe
 til Vesløsgaard, som var Hans Exzellenz H. H. General. Lieutenant
 Rosenkrantzes Forældre og begge Aar 1651 udi samme Adelige
 Begravelse ere hensatte; paa de niireste Stole i Kirken sees
 deres Fædrene og Modrene Vaabener, smukt illuminerede
 neml: de Rosenkrantzes, Jüllers, Krabbers, Wfftanders etc.
 Begravelser var meget bristfældig, indtil Frii Berthe Scheel
 H. General. Lieutenant Rosenkrantzes Aar 1716 lood ey
 alleene Begravelser i sig selv, men indog Nisterne deri
 Kiørligen forbedre og forandre Vesløs Kirke Halvtred-
 sindstyve Stettedalers Capital, for at holde Begravel-
 ser efterdags vedlige.

Tommerby og Lild.

Side 288.

Om disse Tognur har Fogndpresten Hr. Heinrich Jespersen,
 (foruden den Kiøndskab jeg fra andre, og især fra Hr. H. Bis-
 kop Mag. Frantz Thestrup hafde) giøvet mig adskillige

Ting at vide i sin Relation dat: Nierup Præstegaard d 28
Marts 1730.

a. Tommerbye.

Kirken er bygget af graa hugne Sten, fra Grøns
volden op til Plytakningen, og har et lidet Capell ved sig,
som er opbygget af graa hugne Sten, hvorved sees adskillige
insignia, hvorefter skal meldes:

Over dend norre Kirkedør findes i en stor graa Kampsten,
en Drage udklippet, (hvilket og sees ved andre Kirker,) men
ved dend søndre Kirkedør som nu er tilmuret, og har af
Papistene for at holde deres hellige Processiones ses ogsaa
paa en stor graa Kampsten, Bæmmet med Fahnen eller
rattene: Det Guds Lam. Paa Capellet findes 2de Hoveder i trænde
graa Stene udklippede; det ene sidder ved dend Løndre Side
af Capellets Vindue, det andet paa dend Norre Side dog det
ene større end det andet, og begge Mands Hoveder.
At forbigaa hvad andre hirom vilde slutte er vel det rimel-
igste, at de to Hoveder betyde Fader og Søn, som skal have
bygget Kirken. Thi for nogle Aar siden, (det Folk endnu kend-
te sig) er udtagen af Kirkesmuren, næst ved dend Norre-
Kirke. Dør en huggen Sten, og Staden igen som endnu kend-
tes, med andre Sten eftermuret. Stenen skal være ført
af Jær Kræbte hen til Torste (W) lund, og der indmuret over
Porten. (Hvorfor denne Sten skulde taget fra Tommerby Kirke
og føres til Torstelund kand jeg ikke begribe.) Paa Stenen
skal have ved dende Kirke staaet disse Ord. (hvorefter sluttes
at en Formuende, og paa Tider god Mand ved Navn Vidrich
Viis, har paa sin Bekostning Ladet bygge Kirken:)

Jeg hudder Vidrich Viis.
Min Fader boed paa Hoff-ris.
Jeg gjorde Kirke for Dig.
Bæed Du got for mig.

Min Fader ligger i Aale Høj.
Så vil jeg ligge i Veggel Høj.

Saaledes er Steenens Inscription for mange Aar siden mig
tilsendt af H. Biskop Thestrup. Dend jeg strax for Rysks
Skjold oversatte saaledes paa Latin, (ej efter Prosodiske
Regler; men alleeneste lige efter Ordene paa latinske Rim.)

Nominov Ego Widrich Wiis.
Hobitarit Pater in Høje Riis.
Epstrüci Templüm Tibi.
Precare bene Mihi!
Qviescit Pater in Aalehöj
Qviescam Ipse in Veggelhöj.

Ligeledes anföer Mag. Vilhelm Rogert Inscriptionen indta-
gen at der staar Ulrich i Staden for Widrich Wiis. Paa en
anden Maade optegner Fogndepresten, Velkend. H. Henrich
Jespersen dend Inscription saa at de fire sidste Linier
ogsaa var forandrede, idet at de to mellemste blive de
sidste, foruden anden Forandring saaledes:

Jeg heder Widrich Wiise
Min Fader boer paa Høje-riise.
Hans ligger udi Aale-Høj
Jeg ligger i Veggel-Høj.
Jeg bygde Kirken for Dig.
Bed Du got for mig.

Af disse Forandringer i Relationerne om en eneste Post
kand sees. "at man kunde haft dend beste Efterretning
af Steenen selv dersom dend maatte have bliven siddende
i Kirkens Mür hvor dend burde have beholdt sit Sted
indtil Verdens Ende. "at dend som skrives en Historie
om gamle Tager, maa undskyldes om hand tager fejl,
naar De, som hand siger Underretning hos, komme

selv og overens med hinanden i deres Relationer, saasom
 og det maa meldes, at han som flattede Steen fra Kirken
 til Torstelund, kaldes af somme Tour Krabbe, og af andre
 Niels Krabbe. I hvor om alting er, vil det dog nok vare
 sandt, som har staaet paa den Steen, der er tagen ud
 af Timmerby Kirkes Muur, thi man ved der Egnen at
 sige om baade Aalehøj og Vegelhøj, og Høje Riis. Begge
 Højene ligge paa Timmerby Mark, Vegelhøj Lunden for
 Kirken Aalehøj i Sydvest; Og Høje Riis er en Herre-Gaard
 paa Mors beliggende, som fornyligen er beboet af Sir
 Conferentz-Raad Klingenberg. Strax under Hovedet paa
 Cappellet ved den Løndre Side, findes udhuggede paa
 en Steen en Sphinx skikked bagtil som en Lov og
 fortil som et Menniske holdende i de Hænderne, som
 en Ralde (c). Paa en anden Steen strax neden for
 findes udhuggede en Basilisk, som en Hane med
 Slange Stjert; ligesom der og over den Nørre Kirke. Der
 findes udhuggen en Drage, som nyligen er meldet.
 Paa en anden Steen der neden for findes udhuggede en
 Jager med et Horn for Munden i den ene Haand, og
 en Bue i den anden Haand. Foran sees en Hare, som
 staar paa de bagreste Been, nok paa en anden Steen
 næst ved, findes en Hjort som forfølges af en Hund.
 Over disse Hieroglyphica har Sognepræsten bemd. Hr
 Jespersen vel gjoort sine Anmærkninger, hentede fra
 Bibelen fra Historier og fornuftig Slutning; men som
 mit fornemmeste heopis i dette Skrift er, kun korte-
 lign at fortælle Historisk viis med som paa hvert
 Sted findes værdt at antegne; overlader jeg til Skjon-
 somme Lesere selv at overveje, hvad disse i Steen

5.

indkuagne Billeder kand betyde, da De visseligen y ve
satte der forges.

Altaret i Kirken er indentil med 4 Steenpiller af Kampsten opsat
hvorpaa ligger en graa huggen flad Kampsteen, fast 3 Allen udi
Længden, og fast 2 Allen bred, og ligner de gamle Hedenske
Offer-Boorde eller Alter. Midt udi samme Steen findes ud-
huggen et lidet Skil som er overst quadrat, men rund ne-
den til, som muligt de papistiske har brugt til deres
Reliquier af Helgenes Been. Paa Murene i Altargulvet
findes opsat en gammel malet Tavle, hvorpaa staar
Christi Opstandelses Historie. Paa den ene Side af
Graven sidder en gammel Præst med sine 3 Sønner
alle i Præstelig Dragt, paa et Synde. Paa den anden
Side: En gammel Kone med 2de Døttre, ogsaa paa et
Synde, alle med sammenlagde oprakte Hender. Hvad
for en Præst der har ladet samme Tavle opsatte vides
y af nogen. Dog sluttet at han maa have levet i det
5de eller 6de Seculo saasom Qvinderne ere afmalede
med Kraver om Halsen, som da var brugeligt, og
gjetter Vilhemd. Hr. Henrich Jespersen et kand (har)
været gamle Hr. Peder Pederson, fjerde Præst efter
Reformationen, i hvorvel jeg y har ham paa Aalborg
Kjifts Præsteregister, mig tilførs af H. Hr. Biskop Thustrup
for mange Aar siden tilsendt.

Afskrævt af A. C. Svulgaard d/13 Juni 1923.
(Leder Aalborg Visles har udelijkt haant)
(mig overbstante til Afskrift.)

Kirker, Kløstre og Herregaarde.

Vestervig Kirke.

Denne gamle og anseelige Kirke der ligger i Vestervigs Sogn, fire Mil sønden for Thisted var forhen det berømte St. Thøgers Klosters Kirke. Den har et højt Taarn og meget smukke Svælvinger der hvile paa 12 runde Granitpiller. Kirken er opført i det 12 te Aarkhundrede af Kampsten. Hovedgangen er bygget i Rundbue- og Sidegangen i Spidsbuestilen. Kirken har indvundig en Længde af 110 Alen og har forinden Reformationen haft et smukt Kor. En Ildbrand den 30 December 1703, der lagde Herregaarden Vestervig Kloster i Aske idelagde de fleste af Kirkens Antiquiteter, dog skaanedes Klokkerne. Flere adelige Slægter ligge her begravne. Nede i Taarnet have de senere Ejere af Vestervig af Familiens Moldrup deres Begravelse i det moldrupske Kapel, med en smukt Zerngitterdør for. Paa Kirkegaarden udenfor den nordre Kirkedør ligger en usædvanlig lang, smal Steen af graa Kamp med to udhugne lange Kors paa, og med latinske Skrift rindtom den yderste Rand, som nu er udslett og ukjendelig paa nogle paa Bogstaver nær. Efter oldgamle Sagn skal den i Kampviserne besingne "Liden Kirsten," Kong Valdemar den Stores Døster eller naturlige Datter som blev besvangret af Dronningens Brøder Hertug Børns her ligge begravet tillige med sin Elsker. Graven kaldes endnu Liden Kirstens Grav; den blev sæbnet 1610 af Lensmand Joergen Lange, og befandttes da Kirsten deelt i tvende Rum, og Been af et Menneske i hvert af disse.

Ifølge den gamle Vis om Prins Børns og Liden Kirsten, samt flere Sagn, lod Kong Valdemar, der, som Luend Aagensen

yttrer var mod sin egen Flaegt mere haard end han burde" i Vredde over sin Sisters Fylttriv hende, iagtet hun var syg, kalde op til Dans og traadte selv i Dansen med hende, og maatte hun paa den forbitrede Broders Bød, indtil hun opgav Aanden, "dandse og qvæde, for Gæster at glæde". Valdemar lod, hedder det, Prins Buiris blinde og lemlestede samt hensætte paa Sjöborg Slot, (efter Andre Tris Kloster), og først senere, da Vredde noget havde lagt sig, tillod Kongen, at den uilykkelige Fange flyttedes til Vestervig Kloster hvor han lankedes til Kirkegården tæt ved den Elskedes Grav. Visen fortæller det saaledes:

"Kongen han lod en Lænke smedde,
I Vestervig Kloster han lod den legge.

"Dermed gik Buiris elleve Aar,
Hver Dag han til Kirstens Grav morne gaa.

"Han maatte det hver Dag af Kongen tingi,
" Han maatte i Klosteret begraves hos hende.

"Alle sine Lande maatte han Kongen give,
Fjærend han maatte i Klosteret hvile."

De historiske Beretninger stemmer dog ikke overens med Sagnet og Kampvisen. Efter disse Beretninger blev Buiris anklaget som den, der stod i forrædersk Forbindelse med Landets Fjende, den norske Jarl Erling, hvorfor Valdemar strax lod ham hensesætte paa Sjöborg Slot, og siden, da man antog hans Brode for bevis, lod ham baade blinde og grusomt skamskjende. Den sidste Straf synes dog at hentyde paa en anden Brode, der kan have foranlediget Sagnet*.)

(* Tildels efter Traps Beskrivelse af Danmark.

Hier efter Gamle Danske Illuder,"
samlide og udgavne af Holger Brünn.
Köbenhavn 1869. III.

(findes i Folkbibliotheket i Thisted)

Abskrift af N. S. Palmar d. 5 August 1923.

Aggersborg.

Den gamle Kongsborg var i Middelalderen de danske Kongers sædvanlige Opholdssted, naar de besøgte Vendsyssel. Den Plads hvorpaa den stod, er endnu kjendelig mellem Kirken og Flovedgaarden Aggersborggaard. I Aaret 1086 opholdt Knud den Hellige sig her under Vendelboernes Optror. Herfra udsatte han fornemme Folk som skulde tale dem tilrette men baade Bisp og Hovdinge haanede de, og Somme ihjelsloge de. Saa flygtede da Knud herfra til Viborg og derefter til Slesvig. Aar 1377 forpligtede Kong Valdemar Atterdag, Ridder Niels Eriksen Gyldenstjerne til at opbygge det Slot og Feste Aggersborg, samt den udenfor liggende By Vorborg, lige saa godt og fuldkomment, som det havde været forind det blev afbrændt i sidste Optror og Fejdetid. I Aaret 1441, da Erik af Pommern var bleven afsat, udbrod der en formelig Opstand af Bønderne fra Vendsyssel, Mors og Thy, der erklærede Erik for deres rette Herre. Deres Anførere vare Rigsraaden Henrik Tagesen Tornekrans, samt Bønderne Kelle, Herluf og Anders Kolst. Først drog de mod Limfjorden, og da de kom til Kongsgaarden Aggersborg, afbrændte de den og sloge derpaa Adelen under Høg Palleison Rigets Marsk, i et blodigt Slag paa St. Jørgensbjerg, St. Gothardsdag. Adelsmanden Eske Brok, bekjendt som sin Tids største Bøndeplaget, blev her sonderhuggit af de forbitrede Bønder. Christopher af Bayern stillede sig nu selv i Spidsen for Adelen og drog Bønderne imøde. De havde lejrt sig paa en Bakke ved Herregaarden Sogaard, som de ogsaa afbrændte, og omgivet sig med en Vognborg. Det var en god Stilling de havde tagit, men Kongen brugte List imod dem; han indlod sig i Underhandling med Bønderne og lovede at tilgive dem hvad der var sket, naar de inden Slaget begynde vilde nedlægge deres Vaaben; men om Virkningen af denne List redder det i den gamle Kampvis, som endnu i vore Dage

Vindelbaerne lade Thy: og Morsinglænderne høre:

"Først da rømte de Morsinger
Og saa de Forredere af Thy.
Efter da stode de Vindelboer,
Og de vilde ikke flye!"

Da Bondelæren var saaledes formindsket angreb Adelen den 3 die Pintsedag den 6te Juni 1441. Det var en saare blodig Kamp. Bonderne nedslages for Tode. Visen fortæller fremdeles:

" Henrik Tageson,
Han vægede sig saa vel,
Siden han kom paa sine Kne at staa,
Fyv Mand han slog ihjel!"

Og hedder det fremdeles i Visen:

"Efter da stode de Vindelboer,
Og de vilde ikke flye,
Saa byggede de dem en Vagnborg,
Derfor de lode deres Liv!"

Paa Vagn skal der have ligget 600 Bønder efter andre derimod, det tredobbelte Antal, og de øvrige blivi, henaadede paa en temmelig Skat, men Henrik Tageson blev selvsenke lagt paa Styli." Efter at Aggersborg Slot var afbrændt, blev det sandsynligvis ikke igen opbygget.

"Her efter Gamle Danske Minder" II
samlet og udgivet af Holger
Bruun. København 1869
"Fundes i Folkebibliotheket i Thisted.
Afskrivet af M. Holgaard d 7. Aug. 1923

Aagaard.

Denne gamle Herregaard ligger omtrent halvanden Mil Nord fra Kjøbenhavn og har i en lang Tid været i Familien Gyldenstjerne's Eje. Den blev i Aaret 1441 afbrændt og ødelagt under Bondeopriiset som er omtalt under Kongsborgen Aggersborg.

Det hedder under den daværende Ejer, Niels Pedersen Gyldenstjerne, at han "ikkeim kom af sin Gaard med en Stav i sin Haand".

Den sidste Gyldenstjerne, som ejede Aagaard, døde i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede. Den tidligere Gaard havde Vælde og Grave, hvilket ikke var Tilfældet med den nuværende Hovedbygning, der menes at være bygget af to Løstre Reventlow; naar, vidis ikke. Fra 1821 til 1828 ejedes Aagaard af Kammerjunker, senere Kammerherre Johan Caspar Mylius, som anvendte betydelige Summer paa Ejendommens Drift og Forbedring, men hvoraf han ingen Frugter høstede, da denne Herregaard tilligemed Bjørnsholm, Lundsgaard og Pædker Gods var paa Grund af uheldige Tidsomstændigheder for Restancer maatte overtages af Staten. Nu ejes Aagaard af Proprietair C. O. Rørdind.

"Her efter Gamle Danske Minder"
samlede og udgivne af Holger
Brünn. Kjøbenhavn 1869.
Findes i Folkebibliotheket i Thisted.
"Afskrift af A. Falgaard d. 7. Aug. 1923.

Henrik Gyldenstjerne.

Quasi modo genitus sondaq, som var thend 2 aprilis 1592 om aftenen, døde Hennich Gyldenstjerne til Aagaard paa Baahus i Norge.

Kvinden Hæghensens Aarboq i d. 6 Aarh.
(Nyke Hist. og Top. 5 Bd. 1 Hefte 1874.)

- Hennich Gyldenstjerne til Aagaard, af Kong Friderich d. 2 forlenet med Vitskøl Kloster (nu Bjørnsholm (ca. 1569.)

Akselsen og Færstrups Aarboq 1813.

Oland.

11.

Denne lille Hovedgaard ligger i Thisted Amt, omtrent to Mile fra Thisted. Den tilhørte i Middelalderen Globernes magtige Slægt. Af disse Glob'er er Jens Glob med Tilnavnet den Skærde mest bekendt. Der fortælles, at han ydede næsten hele Thyland, undtagen det gystlige Gods. Han gænte i sin tidlige Ungdom i fremmede Lande, og imedens døde hans Fader. Hans Vende Oluf Glob, som var Bisp i Borglum, en hauesyg Prælat, fortrædte hans Moder paa alle Maader, forfulgte hende, men kunde ikke udrette noget imod hende, fordi hundertmaal havde rettet sig efter Loven. Til sidst anklagede han hende for Paven og fik ham til at udstede et Bændsbrev over hende, hvorved al hendes Ejendomme kom i Bænd, saa at intet Lig maatte jordes, intet Barn døbes, intet Sacrament uddelles, og enhver som vilde staae hende bi, blev bændsat, ligesom det blev hendes Bønder forbudt at gøre deres Pligt imod hende. Hun blev da nødsaget til selv at kjøre sin Plov, og ved Hjælp af en eneste tro Pige, i hele syv Aar at dyrke sin Jord. Da Bispens endda ikke hermed lod sig nøje, men endog udvirkede, at Paven stjernede hende til at møde for ham - hvorved han mente at faa alt hendes Gods i Stiftet underdømt - da saae hun sig nødsaget til at drage bort med to sorte Oxene for sin Vogn og med Pigen, som kjørte hende ud af Landet. I Frankrig mødte hun sin Son Jens Glob, som havde faaet Ridderslaget, og var fulgt af tolv Svende. Han kjendte ikke straks sin Moder, men undrede sig over den usædvanlige Maade hvorpaa hun rejste,

og lod hende spørge, hvor hun var, hvorfra hun kom, og hvortil hun agtede sig. Som hun nu besvarede hans Spørgsmaal genkjendte Jens Glob hende og tilkjendegav sig for hende. Han bad hende nu om at vende tilbage med ham, og lade ham gaa i Rette for hende mod Bispem. Da han nu mødte i Retten med Bispem, tabte han den geistlige Sag; men for den Vold og Uret som var tilføjet hans Moder, stævnedes han Bispem for Lands Lov og Ret; men da Bispem ogsaa der indskjød sig under den pavelige Stol, kunde han heller ikke der faa Ret over ham. Da tænkte han, at han nok paa en anden Maade skulde faa Bugt med Bispem, opgav al Trøtte og udsprungte Tiden da Bispem kunde forventes til Thy.

Saa sendte han Brev og Bud til sin Svoger, Hr. Oluf Hase i Falling at han Juleaften skulde møde ham til Ottensund ved Hvidbjerg Kirke, sigende, at hvis han ikke mødte da vilde han selv komme og gæste ham saa han skulde ikke synes meget godt om det. Hr. Oluf Hase begav sig strax paa Vejen med tolv Mand, men da han kom til Ottensund, var det et saadant Gudsvejr, at han y kunde komme over med Fargen. Da vendte han sig til sine Mand, sigende, at de skulde vidne, at Skylden ikke var hans, saafremt han ikke kunde komme sin Svoger til Hjælp og Undsætning, of- takkede derpaa alle sine Vende, som ikke vilde følge ham, gav dem Heste og Harnisk og bad dem at bringe hans Hustru, Slægt og Venner et kjerligt Farvel. Men de trofaste Vende gave til Svar, at de tjente ham for Klæder og Penge og derfor hellere vilde satte Livet til end forlade ham ene.

Dermed gjorde de sig samtlige rede til at sætte ud i Lændet, men Stormen bortrev de ti Vende, saa at Hr. Oluf kom alene med to Imaadronge over. Og ved han da samme

Nat, paa den samme Flest, fire lange Mile (en Mil) til Hvidbjerg Kirke. Da han kom ind i Kirken, vare baade Bispen og Jens Glob komne, og da denne sidste mødte ham i Laalenhuset, bød han ham Goddag, sigende: "Nu ser jeg vel, at du ikke har ladet Trogenspydet ringle i Hæftet! Værst Du ikke kommen, da skulde jeg vel besøgt Dig der Du værst!"

Hr. Oluf svarede: "Jeg er reden Dig denne Vy til Vilde og har derved mistet ti gode Tjende og Heste, og er knap selv undkommen med Livet! Men hvorledes er Du og Bispen kommen overens?" Jens Glob svarede: "Vi ere forligte!" Da blev Hr. Oluf vred i Hu og greb til sit Sværd, sigende: "Har Du ladet Dig for Dag tinge med Bispen, da skal hverken Du eller han komme fra denne Kirke med Livet! I det samme huggede han til ham, men Jens Glob sprang ind gennem Kirkedøren og bad ham holde inde en liden Stund, eftersom Bispen allerede var ihjelslagen. Taa gik de tilsammen ind i Kirken; der laa Bispen og alle hans Tjenere ihjelslagne, og havde han saaledes hævet paa Bispen al den Vret, som denne havde praefort hans Fri Modor.

For denne Gjernings Skyld blev Hr. Jens Glob siden kaldet med Tilnavnet: den Haarde. Efter Globorne kom Oland under Kronen, og blev 1477 pantsat af Christian den Første til Fru Ingeborg Rosenkrands for 100 Mark.

Fra Begyndelsen af det 17de Aarh. har den været i Privates Eje, og deriblandt flere af Familien Poppel. Gaardens Bygninger afbrændte for en Del Aar siden, og Udhusene atter i Aaret 1850. I Nærheden af Gaarden er en mærkelig Gravhøj omgivet af Vand; om denne Gravhøj gaar det Tegn paa Egnen, at der findes en Skat, som ikke kan høves for Gaardens Bygninger ere brændte 3 Gange.

Hier eller, Gamle Danske Minder, Lande og Udgivne af Holger Ravn Københ. 1869. Findes i Folkebibliotheket i København. Nr. 1927.

Gjerringvold.

er Voldstedet af den gamle Kongsgaard Gjerring Borg. Knýtlingasagas „Sæverende“, der blev plyndret og den kongelige Foged dræbt af Vindelboerne i deres Oprør mod Knud den Hellige, som opholdt sig her umiddelbart før sin Flugt til Fyen og sit Døds i Albani Kirke i Odense 1086.

A. E. Fabricius skildrer i Antiquarisk Tidsskrift 1846 til 48 Gjerring Volde saaledes: „Voldene ligger Sydvest for Kirken, paa den østre Side slynger Landeuejen saa tæt forbi dem, at den endogsaa har skaaet et Stykke af den østre Voldbakke. Forrigt ere de uforstyrrede og henføre til de bedst bevarede Mindesmarker fra Oldtiden. De egentlige Volde bestaa af tre adskilte Stykker, hvoraf det nordlige og østlige, der omtrent danne en Bue, er langt fra det højeste og længste; imellem det og det vestlige, som gaar fra Nord og Syd næsten uden Krumning, er Indløbet fra Fyen, altsaa paa den nordvestlige Side af det Høje; det sydlige Stykke gaar omtrent lige fra Vest mod Øst.

Græsene ere skarpt betegnede og Overgangen fra Rammen af Voldene til dem er meget pludselig; de have en frodig Græsvegetation og have gjerne noget Vand, kun i meget tørre Sommer kan man gaa over dem. I Midten ligger en Høj, hvorpaa et Slot eller Taarn uden Tvivl har staaet. Den er næsten af lige Højde med de høieste Punkter af den nordlige Voldbakke.“ Hele Voldens Omkreds maalt paa Hvidovre angiver Fabricius til 980 Fod. Højen i Midten betegnes som en Kvadrat med en Side af 50 Fod. Puhm mener i sin Danmarks Historie femte Bind, hvor han ligesom Fabricius i sin Beskrivelse meddeler et Kort over Gjerring Volde, giver en Grundtægning af denne Borg, at disse Bygninger ere maaske

de ældste af noget dansk Flod. At de aldeles ingen Spor indeholde af Mure, viser hen til den Tid, da ogsaa Fæstningsværker vare af Tre. Det kan her vare at vandre, at ifølge Suhm i hans Danmarks Historie femte Bind, den første Steenmur til Befæstning opførtes 1134 af Erik Lam omkring Lünd. Det staar til at antage, at der paa Banken har ligget et Kastel eller Taarn, og at Voldene have været forsynede med Palisaderinger eller Pilleværk.

Det er med Beklagelse, siger Trap i sit Skrift i en Beskrivelse af denne interessante Oltidslevning, at der, efter et foreliggende troværdigt Vidnesbyrd, er i de seneste Aar sket den Overlast ved at tage Græsston af den og ved at ploje den for nær, og det iagttog den hører til de af Staten fredede Mindesmærker.

"Her efter Gamle Danske Mindes" samlede og udgivne af Holger Brüun, København 1869.
 "Fundes i Folkebibliotheket i Thisted.
 "Afkrevet af A.C. Svølgaard d. 11. August 1925.

Feggeklit.

I Fjerslev Sogn i Nørre Herred, Thisted Amt, ligger Morsøes nordligste Punt, Feggeklit, der danner den yderste Ende af en smal Landtunge, Feggeklit-hals. Efter gamle Sagn i Thilles Folkesagn, Dansk Atlas "Schades Beskrivelse af Den Mors, bode der en-gang i Oldtiden en Kong Fenge eller Fegge paa Feggeklit, hvor han havde en Borg og hvorfra han lod sine Skibe løbe ud i Vesterhavet. Han og hans Broder, Horvendil, afvexlede med hinanden i at regere tillands og tilvands, saaledes at den ene skulde i tre Aar være tilsoes paa Vikingetog, medens den anden skulde forestaa Regimentet hjemme. Men Fegge blev misundelig over Horvendils Lykke og tiltagende Magt, dræbte ham og tog hans Kustru tilægte, hvilket Mord siden blev hævnat af Horvendils Søn, Amlet, der dræbte Fegge. Dette Sagn har givet Stoff til den store eng-elske Digters Hamleth. I Saxos Danmarks Historie 3de Bog findes ogsaa et Sagn om Haardvendil, Fenge og Amleth. Endnu paavises Stedet hvor Borgens antages at have ligget med Adgang til Fjorden fra den stejle Banke.

"Flor etter Gamle Danske Minder"
 samlet og udgivet af Holger Brønne.
 København 1869. Findes i Folkebibliotheket
 i Thisted. Afbr. af M. Svalgaard d. 11 Aug 1923.

Gasbjerg.

- De style hvide Stenenter foran betegne Hønstholmene, medens det Højland der alt ligger bagved til Højre for Englavning en, er Østholmene. (Fagnene Hørdemaal, Hundstrup og Østrill). Her ser man med Sikkerhed, hvorledes Havet, vistnok endnu i Middelalderen er gået ind; vest og nordfra er det kommet og har omflydt de nævnte "Hølmø" med deres høje og bratte Kridtsider. Ude midt i Grønsletten kongeser Gasbjergit, hvis regelmæssigt kantede Form og style Vægge giver det Udseende af en uindtagelig Fæstning. Omværd er denne isolerede jorddekkede Kridtbanke ganske flad, med en Udstrækning af 2 Tid. Agerland, og heroppe skal ifølge Traditionen den i Kampveisen besungne "Fri Hillersborg" (hvoraf udlødes Hillersløw) have staaet - forbi Hundstrup, ved hvis Kirke ligger en Eng kaldet Korseng af et Kors til Minde om Præsten Hr. Christen som 1550 blev ihjelslaet her af en Mand ved Navn Loren Bil.

Afskr. til Christianium, Veslør, 31/8 1934.

"Samvær" illitr. Rejsebeamt. 1878. Afskrævet her af M. Svabgaard d. 13. Aug. 1925.

Nebel.

Nebel var i gammel Tid en Hovedgaard, eller i hvert Fald en fri Pædagog der i gamle Dokumenter nævnes første Gang 1365. („Nybøll in Thiuith“) og 1376. Tidstævnte Aar tilkendtes nemlig „Nybyl Gods i Vestermandet Fogd med Rette at tilkomme Frii Elina, Ebbe Strangisens Enke. Det var Bisp Svend af Borglum og nogle Riddere der som udnævnte Voldgiftsmænd, samt i denne Sag. Hvem der var Frii Elinas Kontrapart, vides ikke. Men det er sandsynligt, at det har været en Repræsentant for Alleten Friis - de Friis med Bjælken og Egernit som Vaaben - hvis Stamme „Nebel“ angives at have været. Saaledes angives Ratlof Friis at have ejet „Nebel“ 1334, og hans Søn Johan Friis yede den omkring 1370. Endvidere har dennes Søn, Ratlof, der døde 1463, og dennes Søn Godske Friis, (død 1498) ejet Gaarden. Paa den Vis bliver der næsten ikke Rum for den nævnte Frii Elina. Tankes kan det jo, at Friiserne har købt hende ud, eller at „Nebel“ har været delt i to dele - saaledes som Tilfældet bestemte vides at have været senere - nemlig ved Aar 1633. At en Nyld Krabbe skal have ejet „Nebel“ 1476, falder ogsaa i Traad hermed, da jo samtidig Godske Friis, til „Nebel“ nævnes. Om Nyld Krabbe berettes, at han vilde fratage Vestermandet Kirke St. Nicolaus Mølle, der hørte til Kirkens Ejendom. Efter ham nævnes hans Enke, Susanne Rykke, og siden deres Søn Jakob, eller Niels Krabbe. Senere yedes „Nebel“ af den idelle Frii Elsebe Skram, Esge Billis Enke; 1633 var den, som omtalt, delt i to Gaarde, Vester og Øster Nebel, og blev samme Aar af Günde Lange solgt til Niels Harbou [død 1649], hvis

Enke, Anne Linnor, yede "Nebel" indnu 1667. Datteren, Ingeborg
 Harboen, Egtede Kornet Joh. A. v. Buchfeldt. Han solgte 1676
 Gaarden, sandsynligvis til Mikkel Langballe, der vides
 at have ejet den Aar 1682. Langballe var Amtskriver
 over Thy og Mors. 1708 skødede han "Nebel Fædagaard"
 (11 Td. Hartkorn) til sin Søn Bertel Langballe, denne
 døde 1744. Hans Søn, Stuid. Nic. Langballe, afhændede "Nebel"
 der da ved Landflugt var reduceret til 7 Td. Hrtk. -
 med to Huuse, for 300 (tre Hundrede) Rd. til Provst Peder
 Knudsen Ribes, der yede den til sin Død 1765, og hans
 Enke, Petronelle Kirstine Tilloft, solgte 1779 "Nebel" (de
 11 Td. Hartk.) til sin Broder Chr. Tilloft. 1791 yedes den
 af Jons Chr. Tøgegaard, der 1792 ved Auktion solgte den
 for 1800 Rd. til P. Taabel. Ved Midten af det 18. Aarh.
 havde "Nebel" en Hovedgaardstørt af 10 1/2 Td. Hrtk. med
 51 Td. Hrtk. Bøndergods. For i Tiden var den langt større.
 Men der blev siddet Tomme for Tomme af det ubarmhjertige
 Plydesand. Læg Mærke til, at den 1746 blev solgt for 300 Rd.
 7 Td. Hartkorn og to Huuse i Tilgift.

(Afskr. til P. L. Hald, 22/7 1912)

Kephas i
 Tristed Amtsavis

24-9-1912.
 Afskr. af A. Svulgaard d. 27. Aug. 1923.

Hr Ebbe Strangerson (Broder til Niels Strangerson) til Rolstrup
 paa Mors, var 1365 Ridder, og afstod da til Kongen al sin
 Del i Qen Mors, som hans Fader havde haft af Kronen,
 samt andet Gods sammesteds, og i Nebel i Thy, som

Faderen fik af Johan Strecher, og af Hr. Peder Vindelbo; forseglede samme her Forliget i Nording, og 1367 til Vitterlighed med Hr. Bo Høig, var død 1376, da hans Enke Fri' Elne af Jølby (Jølby paa Mors) fik tildomt Nebel i Thy og Hillerslev Herred; hun levede endnu 1408, og forseglede da til Vitterlighed med Hr. Niels Strangsen; (hun hedder da Fri' Elne Buggé.)

P. L. Hald.

Afskrift af A. Falgaard d.
27 August 1923.

Hillerslevhus?

I Aaret 1406 var i May Niels Strangsen tilstede i Aalborg under Dronning Margrethes Forhandlinger med den nordjyske Adde; han laante Dronningen en Pengesum imod Pant i then faste gaarde Hillerslev meth hans tilligelse i Thy "delt liggende". Rimeliquis er han snart efter sleet til Ridder af Kong Erik. Han optræder med denne Titel 1408. I Februar er Margrethe og Kong Erik atter paa Godshandel i Thy. Ved denne Leilighed foregaar der en indvillig Retshandel mellem Niels Strangsen og Dronning Margrethe. Først tilskidede han og hans Hustru Mette Pedersdatter Kronen et omfattende jordegods, bestaaende af Herregaarden Smørup paa Thyholm med 21 Bøndergaarde paa Mors og 13 i Thy. Straks derefter drog Dronning Margrethe og Kong Erik til Hillerslev, den til Niels Strangsen pantsatte Kongsgaard, og forlenede her Hr. Niels og Fri' Mette med alt det samme Gods for deres Livstid.

Aarsagen til hele denne Overdragelse maa være af en egen Art, thi Aktskjækkene indeholde modstridende Opgivelses derom. I det afficille Dokument udstedt af Kong Erik ved hans Rætterthing paa Orum Slot den 10 Februar, hedder

det, at Niels Strangesen har skødet Godsset med sine Frændes Raad, og for fuld, allerede modtagen Betaling".

Niels Strangesens Skøde Dagen efter, udtaler noget lignende i meget vage Ord: „oc kannes vi at oss er swo fulldelig-ke fuld og alt sket og giort efter vor wilghe, og noye fore alt thette forsehræfne goths".

Men i hans Modtagelsesbrev for Lehnit, idstødt paa Hillersløw den 14 Februar antydes, at det nævnte Gods har tilhørt Fri Mettes Fader, Hr. Peder Nielsen, som boede paa Imerup, og at alt dette Gods, og vistnok mere til, egentlig har været Krongods, og nu er krævet tilbage af Dronningen. Ogsaa ved anden Lyghed videt det, at Margrethe har giuet det fradømte Gods som lievsvarigt Leen til den tidligere Ejer. Endnu maa tilføjes, at Niels Strangesen endnu samme Aar blev kgl. Lensmand paa Frum Flot i Thy, han blev senere Medlem af Rigens Raad, og døde 1434, hans Enke, Ingeborg Falbradt fik Tilladelse til for sin Livstid at beholde det til Kronen skødede Leen.

(Kilden mindes ikke)
Afkrevet af H. Svalgaard
d. 29 August 1923.

Jens Glob.

Jens Glob var en ung Adelsmand, der ejede store Godser i Thy, men i sit tiende Aar blev han skikket udenlands, og medens han var borte døde hans Fader. Nu var Oluf Glob i Børglum af samme Slægt som Jens og havde stor Lyst til hans Godser, hvorfor han yppede Niv med hans Moder og fik sat igennem i Rom, at hun kom i Band og hendes Godser i Forbud, saa at der ingen Kirkedør maatte aabnes, ingen Børn døbes og ingen Lig begraves, ligesom heller ingen turde staa hende bi eller tjene hende i nogen Maade, men hun selv maatte, som fortælles drive sin Agerbrug i hele syv Aar med en eneste Pige. Endelig besluttede hun da selv at rejse til Rom og klage sin Nød for Paven, men som hun drog igennem Tydskland, med to Stude for sin Cogn og sin Pige til Njoresvend, mødte hun sin Son Jens, kjendte ham og bad ham hjælpe sig, hvorpaa han strax paatog sig Rejsen i Modrens Sted, og drev virkelig igennem hos Paven, at Band og Forbud blev hevet og hans Moder tilkjendt al tilbørlig Erstatning. Derpaa vendte Jens Glob tilbage og stævnedes Biskop Oluf, men til ingen Nytte, for Biskop vilde ikke kjende nogen Legmand for sin Dommer og fordrede at Paven skulde domme i hans Sag. Altsaa besluttede Jens at hevne sig selv, og da han nu havde spurgte at Biskopen agtede sig til Thy, for at holde Eftersyn, sendte han Bud til sin Svoger, Oluf Hase i Falckjyland, og bad ham møde sig ved Nattetid i Hvidbjerg Kirke paa Thyholm. Oluf Hase gav sig virkelig paa Vjen svømmende med Livsfare over Liimfjorden ved Oddesund og mistede

ved den Hylighed tolv af sine Ryttere; men da han nu kom
 til Kirken, kom Jens Glob ham imøde, og Oluf spurgte, hvordan
 det nu stod mellem ham og Bispen. "Vi er forligte!" svarede
 Jens. "Forligte!" raabte Oluf, saa skal i doi begge to! og
 trak idetsamme sit Sværd og gik løs paa sin Fjende, men
 Jens fik ham dog til at gaa først ind i Kirken, og da
 han kom derind, saae han hvordan Freden var sluttet,
 for Bispen og alle hans Svendte laae døde paa Gulvet *)
 Hvorvidt for Resten denne Fortælling naar ~~hærs~~ rigtig, kan være
 et Spørgsmaal. men i det hele taget lyder den slet ikke
 utrolig, og at Biskop Oluf blev dræbt i Svindbyerg Kirke
 af Jens Glob er sikkert nok. **) ligesom det ogsaa an-
 mærkes at da Cardinal Guido var i Lybek, erklærede
 han Vendsyssel i Forbud for denne Gjernings Skyld, og
 opfordrede Kong Erik (Glipping) til at straffe Morderen,
 dersom han ikke selv vilde være et Fordømmelsesens Barn
 og mistænkes som hans Medskyldige. ***)

Danmarks Historie af Luidv. Chr. Müller.

Köbenhavn 1840.

Findes i Folkebibliotheket i Nisted

Afskrivet af N. Svulgaard d. 12. Sept. 1903.

(* Pentapopidam Kirkeh. 1 del. Pag. 708.

(** Aarbogen fra 936-1317. Script. 2de Del Pag. 174.

(*** Histfeldts Erik 6.

Plaget ved Husby Hule.

I Nørrejylland udbrød et Optror der begyndte i Vendsyssel; Bonderne greb til Vaaben og gjorde vitterligt, at siden deres rette Herre var levende endnu, saa vilde de tjene ham, men ikke skatte til nogen Anden, hvad enten han saa kaldte sig Konge eller Husbond, de kongelige Fogeder maatte flygte eller falde, og det gik sagtens med flere Gaarde som Visen *) antyder:

De rejste sig op hver Mand af Hüs,
 Som boede i Vendsyssel Land,
 De meente sig have strax vundet Spil,
 De havde y bedre Forstand.

Og de rede frem for Kallberg Sund,
 Og frem for Husby Veile,
 Fore de red deres Hovidsmand
 De maatte alt Klæde en Steile.

Og de rede frem ved Aggersborg Grunde,
 Og frem ad Aggersborg By,
 Der satte de Ild paa Kongens Gaard
 Den stod saa højt i Sky.

I Spidsen for Bondernes stod Rigsraad Henrik Tagerion og han vandt det første Plag han holdt med Christoffers Mand; en Baiersk Oberst faldt, Eske Brok der ligeledes var blandt de døde paa de Kongeliges Side blev hugget i Stykker som en Bondesplager og tolv Herremænd der blev tagne til Fange, lod Henrik Tagerion halshugge, men nu kom Christoffer selv til Jylland og det kunde gøres, thi Bondehæren skal have talt fem og tyve tusind Mand, og hele Landet Nord for Limfjord var i Oprørernes

(* Hertugen ud af Baiersland,

Hænder. Imidlertid trak Bønderne sig dog et Stykke tilbage og slog en Sognborg omkring deres Fylking, som havde taget Plads paa en Banke, ved Huseby Hule, i Nærheden ad Herregaarden Aagaard, og saa godt havde valgt deres Stilling, at de Kongelige ikke vovede at gribe dem an, men bød alle dem Fred, der vilde falde dem til Føje. Det Bød gjorde sin Virkning paa en Del, og efter Njempevisen at slutte, har det været Morsinger og Thyboer, thi der hedder det:

Og først da rømte de Morsinger,
 Og saa de Forræderne af Thy,
 Efter da stode de Vindelboer,
 Og de vilde ikke flige!

Saa nu gik da de deres Og og lod de Andre i Stikken. Dermed havde Kongen vundet Spil og gjorde ogsaa strax Angreb paa dem der var igen; Slaget stod paa tredie Pindsedag, den ~~ogte~~ fjerde Juni (1441), og ikkør fækt end Bønderne slag fra sig, saa tabte de dog, Herriks Tageron blev grebet levende, tilligemed ni andre Hovidsmeend, og alle ti halskuggede og lagte paa Stæle; hvor mange der faldt af Menigmand, derom er Efterretningernes forskellige, men for det første var Oprøret dempsat, og hvem der havde havt dermed at bestille maatte betale svære Bøder, for han blev taget til Naade.

Sammets Historie af Ludvig 14. Miller
 København 1840
 i Folkebibliotheket i Tristed
 Afkrævet af N. H. H.gaard d. 13 September 1923.

Slaget ved Thorup Strand d. 30 April 1809.

- Den 30 sidst afvigte om Eftermiddagen Kl. 5, fik jeg Bød fra den ved Thorup Strand commanderende Officierer Hr. Lieutenant Fuhr, at et svært fjendtligt Skib forfulgte et norsk Fartøj som satte ind mod Landet. Jeg lod strax ringe med Kirkeklokkene i Klum og Thorup, og disse Sognes Kystmilice afmarcherede uførtøvet til Stranden; jeg sendte og strax ridende Expres til 6 af de øvrige Sogne, med Ordre: at Mandskabet af disse skulde strax samle sig paa deres Alarm Pladse, og marchere derfra til Thorup Strand, ifald Kommunikationssignalet paa Thorup Klöv blev antændt; tillige afsendte jeg en Vogn med Gevær og Ammunition. Derpaa gik jeg op paa en ved Klum beliggende Højebakke, for ved Hjælp af en god Kikkert at observere Fjenden, og derefter at kunne foranstalte det videre fornødne. Læsnært jeg mærkede, at det vilde blive Alvor, sendte jeg en Expresse til Vagten ved Thorup Klöv, med Befaling at antænde Signalet, som ogsaa strax skete. Jeg sendte etter mere Ammunition, da det tydelig kunde skimmes, at Angrebet vilde blive heftig, og Udfaldet viste, at uden denne Forsigtighed vilde der blevet Mangel paa skarpe Patroner, da endog den militaire Kommandos bortskød deres Forraad, førend Angrebene vare overstaaede. Læsnært alt var foranstaltet, begav jeg mig selv til Stranden. Jeg erfarede at Hr. Lieutenant v. Fuhr allerede i Begyndelsen af Angrebet var haardt saaret i den højre Skulder af en Flintekugle fra Fjendernes Barkasser, og havde overdraget Kommandoen til Hr. Hans Peter Severin Jørgensen, som har staaet ved H. M. Kongens Livregiments Korps paa samme Sted som Hr. Lt. Fuhr. At bemeldte Hr. Jørgensen udviste og ved denne Lylighed saa ægte Mod, Iindsigthed

og Overlag, at han derfor ikke kan tillægges for mig en Ros; han ikke allene ordnede Forsvaret og opmuntrede Mandstækket, men stred endog selv som simpel Soldat overalt og som fortrinlig god Skytte, hvor Faren var størst. Paa meget mere har Hr. Jørgensen gjort sig udmærket fortjent, som han gjorde alt uden egentlig at være pligtig til at deltage i Affairen, han kom nemlig hjemme i Thisted, og var kun tilfældig ved Thorup Strand, for at modtage Nagesinkorn paa sin Brøders Vegne, der er Amtsforvalter i Thisted. Hr. Lt. Suhr blev strax kørt til Thisted, som det nærmeste Sted hvor der havde Læge - derhen lod jeg og føre en af Nystuevogterne, som havde faaet en Flintekugle i det ene Læse, paa den indvendige Side, og overst oppe, hvor det er tykkest. Paa Rheden laa 7 norske Fartøjer, og deriblandt en Kaper Skib paa 4 Kanoner og 2 Luingbasser, ført af Ugland fra Arendal, desuden var endnu paa Stranden den under Affairen den 25 sidst afvrigte landsatte Kaperskib fra Arendal, ført af Tønberg. Det fjendtlige Skib var en Skib af war eller Fregat paa nogle og fyrgetyve Kanoner, for det meste 18 Pundiger. De norske Skibe blev bragt Landet saa nær muligt. Foirst satte Gjenden 3 Barkasser ud; da de vare omtrent midtvejs imellem Skibet og Landet, blev der skudt efter dem fra Uglands Kaper Skib, og de vendte derpaa, efter Signal fra Fregatten, tilbage. Fregatten gav derpaa det glatte Læg, og lagde sig nærmere ind til Landet for 2 Anker. Strax efter sendte Gjenden 4 Barkasser, besatte med omtrent

150 Mand, mod Landet. Kaperfører Ugland tog nu 2 af sine 4 Pd's Kanoner tillige med Ammunition i Land, og disse, saavel som 3 af Kaperfører Tonsbergs Kanoner, blive saa godt muligt placerede mod Fjenden. Kaperfører Ugland lod og hugge Skul i sin Skib og kappede Sylene fra Fartøjet. Barkasserne satte mod Landet omtrent 600 Skridt vesten for de norske Fartøjer, og roede langs Landet, paa Flinteskuds Distance, mod vore Skibe. Saavel Jagerne, som de af Kystmilitseren og begge Kapernes Mandskab, der vare forsynede med Bøsser, fulgte Fjendens Bevægelse, under idelig Skyden af Haandgeveererne fra begge Sider. Vore Kanoner kunde ved denne uforudsete Bevægelse af Fjenden, ikke bruges, da vore egne Skibe laa i Ulym, og Kanonerne ikke hastig nok kunde flyttes fra det Sted, de stod paa.

Fjenden kom Uglands Kaper, der kun var ca 30 Skridt fra Landet, paa Siden, og entredt den, under Kurrarskab svingede Fjenderne med deres Sabler og Hatte, men vore Flinteskud nødte dem til igen at forlade Kaperen saa hurtigt, at de efterlod sig 2 Sabler. Derpaa roede de fjendtlige Barkasser atter til Fregatten, og denne gav nu Skud paa Skud, omtrent en Times Tid. Herefter Fregatten igen udsatte 4 Barkasser, og den ene af disse bevaabnet med en Kanon og Svingbasser, hvoraf idelig blev skudt med Kugler og Keraa, imedens de nærmede sig Landet, som denne Gang skete isten for de norske Fartøjer; de kom tæt paa Siden af tvende Kornskibe, men blive atter tilbagedrevne, og da Barkasserne igen var kommen tilbage til Fregatten, gav denne atter Lag paa Lag, hvorpaa den endelig kl. 10, eller

noget over, satte Fyl til og gik os snart afsyne. Kl. 12 fik Kystbevogterne af Klirn og Thorup Fogne Tilladelse at gaa hjem; men Mandskabet af de øvrige Fogne som ikke var tilstede under Angrebet, forblev paa Stranden til Dag.

Fjendens Fld var frygtelig og vedholdende i 4 Timer; en stor Mængde af hans 18 pundige og mindre Kugler hestrog Stranden, og næsten alle hans Skud rakkede; men da Fregatten ikke skød, medens dens Barkasser vare i Attaque med vore Folk, saa fik disse Tid til, ved at vige til en af Siderne, især noget mere østlig, og ved at kaste sig ned, naar de saa Fld fra Fregatten, saa meget mulig at sikre sig for Skuddene, og ikke en eneste af vort Mandskab blev truffen eller beskadiget af Kanon Kuglerne, der dog gik saa lavt at de pløjede dybe Furer i Stranden; 5 Kugler gik op igennem et Hus og splittede en Kiste, 2 gik igennem Taget paa et Magazin Hus, 1 igennem Steernen paa et norsk Fartøj, og Uglands Kaper har nok faaet et Skud ved Kolen. Gæver Flden og Skraast fra Barkasserne i det sidste Angreb var farligst, da der blev skudt paa saa kort Distance, men desuagtet havde vi det Held, at ingen blev truffet, uden som forhen meldt, Hr. Lt. Tubor og en af Kystbevogterne.

Derimod kunde det tydelig ses, at adskillige af Fjendens faldt, og i det sidste Angreb traf et af vore Kanonskud med Skraasække den ene fjendtlige Barkasse saavel, at der blev temmelig ryddeligt paa den. De norske Kaper Kanoner vare i det Hele til megen Nytte, hvor de kunde bruges, og satte Skrak i Fjenden. Kaperførerne og deres Mandskab viste og megen Kløbskab. Følgende Detasche =

mentet, skøndt deres Officerer var saaret og bortbrigt, gjorde Alt hvad der ventes af ærkere og kække Krigere. En særdels kær Pligt er det mig og at künde med for- tjent Berømmelse, omtale Nystmilitiens Forhold, for- saavidt angaaer det, nemlig Mandskabet af Klim og Thorup Fogne, der künde forsynes med Skyde Geværer, ligesom og den Del af samme der - skønt kün bedømme- de med Spyd - stode færdig til at tage deres Geværer - som mulig maatte falde. Disse Brave vare tilstede fra Begyndelsen til Enden af de fjendtlige Angreb; de toge lige Del med de Militaire i Forsvaret, de viste uforfærdet Mod og en Raskhed, der endog overgik min Forventning - ja de fleste vadede endog ud i Havet for at komme Fjenden nærmere paa Skud. Jeg skylder disse, der stred saa vel, at opgive deres Navne, og de ere:

Peder Holm og Søren Thornby af Terp By. Jens Risling. Niels Lassen. Christen Kolbeck. Christen Nielsen. Jens Ravn. Jakob Madsen. Jørgen Tindergaard. Jens Abrahamsen, alle af Klim By. Christen Overgaard. Christen Smed. Peder Smed. Jens Korsbek. Christen Thomsen. Niels Christian Møller, alle af Ullerup By. Christen Røge. Jens Pind. Jens Smed. Jens Knudsen. Christen Krag. Christoffer Nielsen og Svønning Jørgensen, alle af Thorup By. Ialt 25 Mand.

Lige Roes for Mod og ufortrøden Kyst fortjener:
Hans Krammer. Poul Bedsted. Niels Kjøeg. Jens Christen-
sen Møller af Klim. Lars Vestergaard. Niels Nielsen Hered-
der og Christen Juendsen af Thorup, der i Farens Øje-
blikke stode færdige til at afløse de af Bøsseskytterne
som künde komme til Skade; og disse Mand Anfører
var den kække Underbefalingsmand Peder Juendsen
Thorup, der i Ferdelsked, og i enhver Aleneende

udmærkede sig, saa at han vandt Enhvers Agtelse og sit Mand-
 skabs Tillid, der gjorde, at de villig lydede ham; han godtgjorde
 ved denne Lydighed paa det fuldkomneste de fordelagtige Begre-
 ber jeg steds har haft om ham, og som bestemte mig til at an-
 holde om at faa ham ansat som Underbefalingsmand; han
 viste nu at jeg sikkert kan betro ham den farligste Post, og
 stole paa hans Uforsagthed og gode Conduite, han er og den
 Forste jeg afsender, saa snart noget fjendtligt kan formodes;
 ja han er en af hine steds mindede Fædrelandsforsvarere, der
 saa tappert stred paa Præstemin d. 2 April, og han stod den
 Gang ved 1ste jydsk Infanteri Regiment. Jeg kan ikke nok-
 som anbefale ham, og han har efter min fuldste Overbevisning
 vist sig værdig til endog offentlig Udmærkelse, han er Timme-
 mand af Profession; men siden Krigen udbrød, har jeg steds
 haft ham hos mig, for at holde Geværerne i Stand, støbe Kug-
 ler, forfærdige Patroner og Spyd Geværer samt udføre hvad
 jeg fandt tjenlig til Kystmilitærens Bevæbning. Underbefa-
 lingsmand Lars Jensen Beistrup der tjener mig, var da An-
 grebet begyndte for mig i et Sogn der ligger 1 Mil herfra,
 og kunde derfor ikke fra Begyndelsen af tage Del i Forsva-
 ret, men han fortjener Agtelse for den Hættighed, hvormed
 han ilte hjem og til Stranden, saasnart han hørte Alarm,
 og da han kom til at tage Del i Affæren under det sidste far-
 ligste Angreb, viste han sig som en rask og modig Anfører.
 Da Kystmilitæren af de øvrige Sogne kom, vare Fjendtlighederne
 forbi. Endnu vil jeg anføre det fulde Antal af Mandskab
 som blev brugt mod Fjenden, da dette, sammenholdt med
 Fjendens Styrke, og Affærens lykkelige Udfald, bedst kan tjene
 til Oplysning om, hvor rask og virksom Forsvaret var.

Vor Styrke var nemlig: (1. Hr. Lt. v. Fuhrs Kommando, bestaaende af en
 Corporal og 19 Jægere. (2. 12 af Kaper Mandskabet, og (3. 23 Mand
 af Kystmilitæren, ialt foruden Anførerne 54 Mand, som brugte
 Skyde Gwaver, desuden brugtes de øvrige 12 af Kapermand-
 skabet ved Kaperens i Land bragte Kanoner. De af Kystmilitæ-
 ren, som kun vare forsynede med Spyd, kunde ikke bruges,
 og kan derfor ikke regnes til Forsvars Styrken. - Endelig maa
 jeg nævne en Mand, der viste, at han ikke først maa kaldes,
 naar det gælder om at stride mod en endog langt over-
 legen Fjende; denne Mand var Korporal Villads Poulsen Elsiø,
 som af Hr. Captain v. Langeland var fra Detachmentet i Visø
 kommanderet med Krigsfanger til Aalborg. Paa sin Tilbage-
 vej fra Aalborg var han med Landvejen, som gaar hen ved
 en halv Mil længere vester end Thorup Strand ligger, men
 da han hørte Fjendens Skud, vendte han om med de ün-
 der sin Kommando havende 2 de Jægere, og ilede til Kamp-
 pladsen, hvor han og Mandskabet hæderlig tog Del i at af-
 værgte Fjendens sidste Angreb. For end jeg slutter denne min
 underdanige Rapport, maa jeg bemærke: At da jeg fra Kamp-
 pladsen meldte Hr. Captain von Langeland, at Hr. Lt. Fuhr
 var saaret, skrev jeg tillige, at det fjendtlige Skib var paa
 nogle og tyve Kanoner, men dette var kun Tallet paa den
 Side af Skibet, som vendte mod Land og blev brugt, saa
 at det rigtige er, at Fregatten foire nogle og fyrgetyve
 Kanoner. Jeg skrev og, at Fjenden brugte 24 Pundinger, men
 ved siden at veje de opsamlde Kugler, befandttes, at de stør-
 ste kun var 18 Pundinger. Samme Misregning finder Sted
 i en kort Beretning jeg afgav til Hr. Major og Batalions-
 Kommandør v. Westerholdt. Jeg har opholdt min Rapport

for at kunne afgive den saa udførlig, som Affairen for-
tyner.

Underdanigst
Hæder.

Af de i denne Affaire nævnte, blev Skipper Nettel Ugland, og
Villads Povlsen Elser udnævnte til Dannebrogsmænd 28
Juni 1809. Samtidig udnævntes Hans Peter Severin Petersen
til Dannebrogsmænd. Han var da i en Alder af kun 21 Aar.

af Charles Petersen i
Samlinger til Jydsk Hist. og Top.
10 Binds 2 Hefte 1884.

Afkrævet af A. C. Falgaard
i September Måd. 1923.

Thisted Kirke.

Da det ved flere Lejligheder har vist sig, at Thisted Kirke ikke er
stor nok til at rumme det stadig tiltagende Antal af Kirkegænger,
af hvilke mange som oftest ikke have kunnet erholde Sidde-
pladser, blev det i Søndags Aftes paa en Generalforsamling i
Haaendværkerforeningen vedtaget, at arbejde hen til at foran-
dige en Udvidelse ved delvis Ombygning, i hvilken Anled-
ning et Andragende til Ministeriet i den nærmeste Tid vil
blive omsendt til Underskrift af Menighedens Medlemmer.

Da Kirkens Midler er saa rigelige, at der Tid efter anden
har maattet afstaaes tildels betydelige Summer til andre fattede
Kirker, kan der vel næppe være noget til Hinder for, at
den faar Lov til at anvende den fornødne Kapital til eget
Brug; saa meget mere synes det ogsaa at der kan være Rimelig-
hed for, at Kirken bliver udvidet, da den har staaet i sin
nuværende Skikkelse i flere Aarhundreder, da Byen ikke en-
gang talte halvt saa mange Indbyggere som nu.

Thisted Amtsavis for 16 April 1878.

Afkr. heraf A. C. Falgaard d. 25/7 1929.

Jordskjælvet den 3 April 1841.

Det Jordskjælv som blev følt i den største Del af Danmark den 3 April 1841, har med Rette tiltrukket sig saa megen Opmarksomhed, at en nøjere Angivelse af de derved stedfændne Forhold synes at være ikke uden Vigtighed for Videnskaben og desuden have Næv paa en mere almindelig Interesse. Omendskyndt Rystelsen blev følt over den hele Halvø, fra Kiel til Hjørring, var dog den vestlige Del af Liimfjorden med dens Øer den Del af Landet, hvorfra Phænomenet kan antages at være gaaet ud.

Det er ogsaa i denne Del, hvor Jordskjælvet's Udbredelse viser en interessant Sammenhæng med Landets dybere Sammensætning, og det er her hvor enkelte Phænomener af ganske ualmindelig Interesse knytte sig til Jordskjælvet. Det vil derfor lette Oversigten over disse Forhold og tjene til deres bedre Forstaaelse, naar jeg forudsender en Oversigt over den geognostiske Beskaffenhed af Liimfjordens Bredder. Den ældste Formation, som vi kjende i denne Del af Danmark, er Stenvekkridt, men det forekommer ikke som i de fleste andre Lande, hvor denne Formation er herskende, eensformigen udbredt over den hele Strækning; det dannes derimod øelformige Ophøjninger, og i det mindste om en Del af disse kan man bevise, at det ikke er Vandstrømme, der have foranlediget denne ujævne Overflade.

Den er forarsaget af dybere liggende Grunde, og i en stor Del af dette Terrains Øer kan man iøvrigt de tydeligste Spor af voldsomme plutoniske Hævninger, der have foranlediget Overfladens Ujævnhed. Deformerne bliver bestemt

ved store Fletter der adskille de enkelte Ophøjninger, og disse Fletter forlinder her Limmfjorden med Vesterhavet og tildeels med Nattigattet og bevise at det, som vi i geografisk Betydning have kaldt Øer, ogsaa i Fortiden i Virkeligheden har været det. Den største af disse Øer er den, der indtager den største Del af Thy; den gaar fra Limmfjorden lige til Vesterhavet og er adskilt fra Skanstholmen og Østholmen ved en stor Sandslette, medens den imod Fyd bliver begrænset af 2 lave Strækninger, hvoraf den ene forbin-der den med Boddumland, den anden med Thyholm. Den nordlige Del af denne store Ø, hvis Grænser jeg ikke nærmere vil angive, da man med Letthed kan eftersee dem paa Kortet, bestaar af Skivekridt. Den sydlige derimod, imellem Gjerring og de nyelig anførte sydlige Grænser, bestaar af skifrig, steempri Blaa mergel uden Forsteninger, (sandsynligvis hørende til Brünnekul-formationen,) af giult Rullesteensler og Rullesteenssand. Ved Løgend, (Nørhøe Sogn), midt i dette Terrain kommer Kridtet endnu engang frem; det samme er Tilfellet paa Thyholm med Limmstenen, saaledes at man vel er berettiget til at antage at Skivekridtet eller de til denne Formation hørende nyere Dannelser ikke er dybt skjulte under Rullesteensformationen 3 Afdelinger. Der hvor Kridtet kommer til Overfladen finder man Spor af en utallig Mængde Fordæld, der have efterladt tragtformige Fordybninger af en 3-4 Alens Gjennemsnit og 1½-2 Alens Dybde. Navnligen paa Vindberg i Nærheden af Nors findes de i utallig Mængde især paa Skrenten af Bæken og næsten hvert Aar dannes der nye. Ifølge Professor Hænstrups

37.

nærmeste ved en meget bred Arm af Fjorden, som paa de fleste Steder ligger fuldkommen tør og er bedækket af Flyvesand, men fra Hannæs ved en endnu eksisterende Arm af Fjorden, hvor Vandet alligevel er saa lavt, at en Vly føres derved og Communicationen ikkun sjældent og ved meget højt Vand bliver afbrudt. Hannæs er nu en Halvø, men i dens nordlige Del hænger den sammen med Fastlandet ved lignende Lavsletter som de nylig omtalte. Paa den sydligste Punkt kommer der Kridt frem, derpaa hviler Moler, derpaa guült Rullestensleer. Foruden denne Ø forekommer der flere mindre i Østerkanherred, som alle bestaae af Rullestensleer og Sand, og først i Nærheden af Bülbyrget kommer der meget iudmærket Liimsten frem, som nu sammen sætter flere øiformige Partier imellem Bülbyrget og Klum og Syd paa indtil Aggersborg. Denne Liimsten er paa de fleste Steder, og maaske paa alle, adskilt ved søndformige Fordybninger fra den nærfølgende, store Kridtøe, hvis Nordgrænse fra Hjortdal til Bratbjerg hæver sig som en Mæs op af den store Vendsysselke Sandslette, og som strækker sig i en buget Linie fra Svinkløven ved Vesterhavet indtil Manstrup og Aggersborg. Fra de mere østlige øiformige Kridtpartier adskilles den ved den store Dal, som optages af Ryeaae der staaer i Forbindelse med den store Vildmose i Vendsyssel. — — —

Fjordskjælvets Udbredelse og Styrke.

Det er maaske paa Halvøen Hannæs's sydligste Del, at fjordskjælvet har vist sig stærkest; her i Fogriet Arup var der ikke nogen paa Marken, som ikke følte det, medens der paa alle øvrige Steder, selv der, hvor man troede, at Husene vare i Begreb med at styrte sammen.

men, var Mange, der ikke iagttog det, naar de vare beskæftigede med Markarbejde. Kirken havde faaet en Ravn, og en Brudevielse, som paa den Tid fandt Sted, blev afbrudt, fordi de tilstedeværende flygtede for skrækkede ud af Kirken. Paa den hele Ø, hvor paa Thisted ligger, synes Bevægelsen omtrent at have været lige stærk og ikkun lidt mindre, end paa det nylig anførte Sted. I Thisted faldt flere Skorstenspiber ned, og flere Bygninger fik Røvnis, een endda i den Grad at den maatte nedrives. Det samme gjælder ogsaa om den sydligste Deel af denne store Ø, selv der, hvor det ikke er bekjendt, at der findes Kridt i en hidtil naaet Dybde. Saaledes fik Kirken i Vestervig en Mængde Røvnis, og overalt paa hele Strækningen fra Boddum indtil Klitmøller, var der meget faa der ikke iagttog Røystelen, og overalt blev Folk forskrækkede ved Klusens Knagen og derved, at Kalken faldt ned fra Loftet og Væggene. Ikkun paa enkelte Steder i den mellemste Deel af Thy hvor Rullesteensandet er mægtigt, synes Bevægelsen at have været mindre voldsom, og at være uindgaaet Fleres Opmærksomhed. Møllen paa Vendberg blev saa stærkt rystet, at den hele Dagen var som Mølleren udtrykte sig, ledsløs og gik høist uregelmæssigt; først efter nogen Tids Forløb havde den atter vundet sin regelmæssige Gang. — Paa Hanst- og Østholmen følte man Bevægelsen meget stærkt, omtrent paa samme Maade som paa Thyøen, men dit synes som om den var mindre heftig paa den sydøstlige Deel af Østholmen, og navnlig i den lavere Deel af Østerild, blev den ikkun følt meget svagt. I det Parti, som ligger Øst for de nævnte Halme, og som indbefatter 3 Rullesteensoer, for-

kundne ved meget store Strækninger af Lavland, blev Jordskjelvet kun følt i en ringe Grad. Denne Aftagelse i Styrke iagttages man tydeligst, naar man fra den sydligste Deel af Havnæs gaar op imod N. — fra Nidd, bedækket med Moler, til Rullestensløv. Her aftager Jordskjelvets Styrke meget hurtigt, og man er meget snart paa Steder, hvor ikkun Faa have følt det.

Paa de Limstensøer, der danne Partiet ved Bülbyrg, Klim o. s. v., blev Jordskjelvet følt stærkere og, som det synes, med meget forskellig Styrke. Isærlig have Aftenbrøderne i Bülbyrget aldeles ikke iagttaget det, kun en lille Pige, der stod ved Siden af Arbejderne følte en let Bevægelse; derimod angives det at være følt meget stærkt i Aftenbrøddene ved Klim. — Paa Limfjorden selv har man iagttaget det paa et Skib ved Aalborg, nogle Skibe ved Thisted, medens Fiskerne i Baadene i Almindelighed ikke have lagt Mærke dertil.

— En af de interessanteste Iagttagelser er mig meddeelt af Degnen i Vesterovig, som saae Gulvet i sin Stue, som var belagt med Fliser, reise og bevæge sig bølgeformigen. Han meente at kunne antage Bølgens Høide til omtrent 3 Tommer, og medens disse Bølger løb over Gulvet, gav de enkelte Fliser sig fra hinanden, saa at der kom et Mellemrum af $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ Tomme der, da Bølgen var rullet bort, fjoede sig sammen igen, og ikke led nogen varig Forandring. Om een eller flere paa hinanden følgende Bølger saaledes forekom, kunde jeg ikke bringe i Erfaring. En Pige i Markeden af Vesterovig saae paa lignende Maade, at Jorden gængede og bølgede i det Fri; det samme blev iagttaget

et andet Sted i Thy, hvor Brødderne i Gulvits gav sig fra hinand. — Til samme Resultat føies ogsaa dette, at en Kone i Vixø, som vilde brygge, havde en Pallie fyldt med Vort der ved Jordens bølgeformige Bevægelse tømtes halvt. — I Thisted ringede Klokkerne paa en Gadedør under Jordstølvstødet.

Anm. 1. Til de physiske Forandringer i Jorden selv, som bleve foranledigede ved Jordstølv, maa endnu henregnes, at en Kilde paa Skjerpingsgaard i Hanheredernes Kridtpartie, som have udmærket sig ved særdeles klart Vand, blev uklart umiddelbart efter Jordstølv og havde endnu den 26 April, altsaa 3 Uger efter, ikke gjenvundet sin Klarhed.

Anm. 2. At det ikke alene er Jordstølv i 1841, der har havt det af Forfatteren her antydede Udgangspunkt, fremgaaer af Beretninger om et senere Jordstølv, der faldt den 21 Dec. 1844 mellem Kl. 9 og 10 om Aftenen. Det varede kun nogle faa Secunder og iagttoges fortrinsviis i Ringkjøbing, ved Agger, i Thisted, Skjølving og Vestre Hanhered. "I Thorup Præstegaard bevægede Døre og Møller sig stærkt mod Syd, som om de skulde falde om; mærkeligt er det, at Stuebrøet, som viiste paa 9 $\frac{1}{2}$, standsedes ved Jordrystelsen og har ikke siden villit gaae." (Thisted Avis. J.)

Af J. G. Forchhammer i
Samlingen til Fjeldk Hist.
og Topografi 2 Bind 1 Heft
1868. I Thisted Folkebibliothek
Afkrævet i Oktober 1923 af
A. E. Valgaard.

De jydske Barfred.

41.

Vi finder ofte, navnlig under Kristjan III, fra hvis Tid vi har endel Oplysninger om de Rindryger i Landet, som Kongen foretog for paa den Maade at nyde Underhold at han har taget ind i Præstegaarde. Saaledes overnattede han 1536 i en Præstegaard paa Lannes i Vester Han Herred, paa samme Ryse i Leriup Præstegaard i Øster Han Herred.

Foruden disse tvori Konger bevislig have overnattet, har vi ifølge Danske Atlas flere Præstegaarde med Barfred, saaledes i Havnsløw i Øster Han Herred, i Thorsted i Hønborg Herred.

At Barfred tillige var Asyl, er en meget almindelig Mening, men der er intet der taler derfor; en Fortælling om, at for idetmindste 150 Aar siden en Bondekarl for at undgaa Krigstjeneste flygtede ind i Fingstrup Barfred, men til ingen Nytte, viser dog baade Alden af denne Tro og at den ikke blev agtet af Myndighederne.

Samlinger til Jydske Hist. og Topograf.
2. Bind 1 Hefte 1868.

J. Folkbibliothek i Thisted.

Afskrevet af A.C. Fvalgaard d. 9/10 1923.

Fortids Skove og Plantninger.

- " I Thy er der i Njært ved Skimmerup i en Dybde af 2 Alen fündnen Raden af en Hjort, og i Moserne ved Gjöring, Vestervig og flere Steder ere ligeledes Hjortetakker fündne.
- " I et Skjode af 7 Juli 1556 hvorved Kongen gav Knud Gyldenstjerne til Aagaard Skjode paa Fruugaard samt 63 Gaarde i Thy m. m. omtales ikke udtrykkeligt Skov, og der tales heller ikke om Skov i Fortegnelsen over de övrige Skjode, som Kronen senere üdsteder, navnlig i 1661 og 1664. -
- For Vester Han Herreds Vedkommende er Oplysningerne om Landgilden mindst fyldige, men der har man dog en privat Godsejers Jordbog, nemlig den som Fri Blinde Gøye i Njært 1562 lod üdskrive. Hun var Datter af Rigens Hofmester, Hogens Gøye, og blev omtrent 1530 gift med Mourids Olsen af Hægten Hogenos, og 1559 med Vincents Juell, men døde allerede 1563. Hun ejede bl. a. Aagaard og en Del Bøndergaarde i Kallerup, Thorup, Vüst, Lild, Ömmusby, Oslois og Hjortel Sogne, og af Gaardene blev der i Landgilde gjerne svært Fein.
- " I Vester Han Herred, skrius Gjörup, staar Havedyrkingen langt tilbage, og der er mange Steder, som ikke engang har en til Have indbegnöt Plads, hele Byer, hvori man næppe ser et Trö saa som i Vüst og Klim (1842). Den sydlige Del af Hannes er deri forskjellig, hvor man især i Oslois og Srup Sogne, ser de fleste, største og smukkeste Bønderhaver, hvorfra megen Fordröjt föres paa Torvet i Thisted om Efteraaret og sælges omkring i Egnen."
- (¹ Dette Saly af Fordröjt ophötte imidlertid omtrent 1840. For Srup Sogns Vedkommende var Gründnen dertil nærmest den, at Storm.

floden i 1839 idelagde Havnen, og at Beboerne nødsagedes til at flytte deres Huse, som ligger nedenfor en Skrant ved Arup Byle, op paa den højere liggende Mark.).

Jørup skrives 1842. - Samme Skjæbne har de Slaver haft, som ved den Virksomhed Thisted Amts økonomiske Selskab udviste, blev oprettede hos Christen Larsen, (min Oldefader) M. og Mikkel Brønd i Lennels, Nils Fredskilde i Hilluslev; de dyrkes nu mest med Korn. -

- Ved Kjølbygaard begynder Haven som i Fortiden har været stor og smuk, igen at opstaa ved Hr. Schous Omhu.

(Om Haven paa Kjølbygaard fortælles, at der i ældre Dage har været mange Frugttræer, men at en Ejer af Forbitrelse over, at der blev stjaalet Frugt i Haven, lod alle Træer i Haven omkugge, hvormed "4 Mark en hel Vinter vare beskæftigede"; og at hovedsagentlig kun den lunge Alle i Nordsiden af Haven blev staaende.

Aagaard.

- I 1847 blev den senere Jægermester C. P. Rouilind, der var født 1819 paa Løvegaard ved Hægelse, men havde tilbragt det meste af Barndommen og Ungdommen paa St. Restrup ved Nibe, Ejer af Aagaard i Nytrup Sogn i V. Han Herred, hvor Staten havde paabegyndt Anlæg af en Plantage; denne omfattede dog kun ca 40 Tdr. Land; Træerne var idelvitkende Rødgren og temmelig smaa. Rouilind tog sig ivrigt af Plantningen; han sørgede godt for Gjennemkugst, Udluftning og Efterplantning, saa at Træbestanden kom til at bestaa af Hvidgran, Rødgren, Bjergfyr og en Del Skovfyr, som foreløbig trives godt. I 1854 paabegyndte han Tilplantningen af ca 30 Tdr. Land umiddelbart ved Gaardens Have, med Ask, El, Birk, Bøg og enkelte Aaletræer og denne Plantning er nu en smuk Skov. Rouilind døde i 1886.

og det skal allerede her tilføjes, at efter at hans Døttre, Frøknerne J. L. og E. Røulund var blivne Ejere af Gaarden, beplantede de i 1894 2 a 3 Tdr. Land øst for Gaarden med Gran og Fyr, og i 1904 ca. 20 Tdr. Land vest for Gaarden med Gran, Bjergfyr og Skovfyr, og den sidste Plantning støder nu op til den gamle Skov paa 40 Tdr. Land. Laverne ved Aagaard omfatte nu ca 4 Tdr. Land, i Blomsterhaven ligger et meget stort Voldsted af den gamle Borg, der brændte i Bønderkrigen 1441, saaledes at Ejeren Niels Pedersen (Gyldenstjerne) „kom af sin Gaard ikke uden med en Stav i sin Haand“, samt en anden Høj, begge beplantede

Statsraad Hansen: Træplantningen i Thy.
 Findes i Folkelbibliotheket i Thisted.
 Afskrevet her af A. C. Svanegaard: Okt. Må. 1923.

Brev til Henrik Gyldenstjerne (Aagaard?)

Frederick e.t.c. Vor Gnist tilforn. Vider, at som Du lader give tilkyende, at nogle af Vore og Kronens Bønder udi Hamhered, demm skulle have forblundet tilsammen og ville forringe en Part af den Skyld og aarlig Landgilde, som de pleje og pligtige ere til os og Kronen at udgive og udi Fordebøgerne findes at være indskrevet; besunderligen skal der være en ved Navn Mads Bigum, som saadant haver anmeldt og sig understander de andre med sig at bevæge til Ulydighed; hvorfor Du haver hanem kaldet til Herredsting og Landsting, og der foreskrevet Domme imod hannem, ikke alene for den Sag, men og for andre Sager, hvor udi han findes skyldig, som Dommene derom er udgivet, formelder. Og eftersom Du beklager, at han nu truer og uindsiger dig og dine Fogeder og Tjenere med Brand og udi andre Maade: da bede vi dig og ville, at du lader gribe og hægte forskeerne Mads Bigum, og dersom du ikke kan fange nøjastig og nokosom Borgen for hannem, at du da holder hannem fængslingen tilstede, saa lange du hannem videre med Retten lader forfølge, og tager endelig Dom for dig, hvad hans Straf for saadan Oprør og Ulydighed og anden hans Forseelse bør at være.

Actum Dronningborg den 30 Aprilis 1573

Fyiske Segnelse.
 Samlingen til Fyiske Hist. og Top. 7 Bds. 2 Hefte 1878
 Afskrevet her af A. C. Svanegaard
 25 Juli 1929.

43.

Danmarks Kapervesen 1807-14.

Udriistet fra Thisted og Thisted Amt:

Baaden „Den tiltagende Maane“ af Thisted. 8 Mand. „2 Moske-
dommere“ 1 Komm. Lest. Kapt. Peder Larsen Skiesgaard.

Rheder: Maanedsljnt. Johansen m. fl. Kaperbrev 1808. Indbragte
til Klitmøller Kuffen „Hendrina Neuwonhafen“, der prise-
domtes ved Aalborg Stifts Priseret 24 Juli 1809. Dommene
skulde dog først træde i Kraft, naar Skibet var ført til
en Kibstad, hvor Auktionen kunde holdes.

Udriistedes 1810 af Nicolay Schouau, Prokurator Overgaard
med flere i Thisted og fik til Fører: Thomas Olesen Woll.
Kaperbrev 21 Maj 1810.

Baaden „Havets Ven“ af Thisted Amt. 12 Mand. 1 Kom. 2 $\frac{1}{2}$
Kom. Lest. Kapt. Reinholdt Leth; Kaperbrev 17 Maj 1810.

Rheder: Hans Peter Severin Jørgensen.

Danmarks Kapervesen 1807-14 af Kay Larsen
Fundes i Folkebibliotheket i Thisted.
Afskrevet her af AC Salgaard d 27/10 1923.

Brudstykker af Aagaards Beskrivelse over Thy 1802.

- I Kæstrup, Vandet og Tilsted Sogne, paa Thyholm og flere Steder, findes smukke og velbygte Bøndergaarde. -
- Den Flid og Viridskibelighed, hvormed Thyboerne forrette det, hvormed de have Begreb, viser, at de ere værdige til, at deres Begreber skulle udvides. Maaſke man tør haabe, at Skole-nes Forbedring ogsaa engang vil vise sig her.
- En Hjælpkilde hertil giver Jandrup (Jannerup) Kirke, hvor Overtroen har samlet, saavidt vides, 21,000 Rigsdaler, som rimeligvis burde anvendes til Overtroens Udryddelse i den Provins, hvor de ere giene. - Kalkbrænding.
- Ved Hov Bye har Ullerupgaards Ejer, for en 30 Aar siden drevet et Kalkbrænderie hvortil Kalkstenene brødes tet derhos i en høj Bakke; men Torvenes Aftagelse har forarsaget dets Ophævelse. Paa et Par Steder brændes endnu Kalk; men dog ikke i den Mængde, at Landet dermed tilstrækkelig kan forsynes. Ved Nebel, en Gaard i Vester Vandet Sogn, haves en liden Kalkovn hvor 100 Tdr. brændes ad Gangen. Stenene haves paa Stedet; men hele Sognet ejer ingen Torvemose, og altsaa maa Brændingen, som sker allene ved Urag af strandede Skibe og kiøbte Torv, blive kostbar og sielden. -
- Endskiøndt det ikke mangler paa Vjormøller og Vandmøller baade til Kornmalning og Stampning, saa haves dog kun eet Grubeværk ved en Vjormølle ved Thisted, og Ligteværk er kun ved Brøemølle. -
- Ypperlige Dreilsvævere findes her i Landet, især i Hørsted Sogn.
- Hvad Kiøbsteders Thisted angaar da har den intet Fortrin for de fleste andre ^{danmarks} Kiøbsteder. Flaandværker drives med Lunkenhed og Ufuldkommenhed, og af Fabriker haves ingen. Borgerne leve mest af Avling og Brænderie.

Sandfløgt.

47.

- Jeg vil her anføre nogle Stykker af en Jordebog paa det gystelige Gods i Hundborg Herred, som er indført i et Tingsvidne, og er fra Aar 1596. Deri hedder det om Gjorning Sogn, at Kirken ydede et Bøll i Skuorup, som skyldte tilforn 2 Tdr. Byg af Sandfog nu fordæret og haver en Tid lang været ødi.

Om Præsten sammesteds siges: "at hans Tiende er formindsket 12 Tdr. hammel (2) Korn af Skuorup Tiende, som er af Sandfløgt fordæret, og noget af Thorsted Sogns Tiende iligemaade af Sandfløgt formindsket." - Om Nørhøe Sogn hedder det: "at Præstegaarden er nu saare af Sandfløgt fordæret, hvorfor Præsten haver stædt en Gaard af Vesterøig Kloster Gods, som han bruger til Præstegaarden, og som han begierer til frie Præstegaard."

- Om Vang og Thorup (Tuorup) Sogne siges: "at Præsten haver en Annexpræstegaard udi Tuorup Sogn, som tilforn haver skyldt 4 Pund Korn Byg, og 8 Tdr. Havre, 1 Skovsvin, 2 Læs Byg; item gav aarligen til Præsten 3 Tdr. Tiendebyg, og er samme Gaard nu saa fordæret af Sandfløgt, fløt 3 Gange for Sandfog, og haver en Tid lang standt ødi, saa at Beboeren nu allene giver 6 Tdr. Byg og 6 Tdr. Havre. En Gaard i Vang, som i gammel Tid haver skyldt 3 Pund Korn (et Pund Korn var formodentlig 4 Tdr.) efter gammel Folkesigelse haver nu udi nogle Aar, siden Sognene er bleve formedelst Sandfog paa Ejendomsforarmet, ikke kændt give uder 2 Pund Korn." - "Vang Kirke har maattet givt i sine Andkomster af en Gaard i Tuorup,

som er meget forderuet af Sandløb. " - " Thüorup Kirke have haft en Gaard tilførn, skylde 3 Pund Korn og er nu slødt øde af Sandløb, saa den fanger intet deraf. Item havde den af en Gaard i Thüorup 1 Pund Korn mere, og er nu forderuet paa den Pund. " - Af dette Dokument bevises vel ikekun dette, at allerede for mere end 200 Aar siden have Sandflugten anrettet store Ødelæggelser, og at det omtrent paa den Tid maaskee meest have taget Overhaand.

Et Almuesagn vil, at tvende Tyre, ved at stanges, først skal have bragt Sandet i Bevægelse.

- Til nærmere Oplysning om Sandflugtens Historie, kan anføres: at 1671 skal Agger Sogn have udgjort saa meget som 50 Tdr. Hartkorn. I Lodberg Sogn var tilførn en stor Gaard kaldet Rotbøl, og en By kaldet Skovsted, som bestod af 6 Gaarde og 5 Huse. I Hvidberg Sogn vesten Aaen ligedes en By ved Naam Alstrup. Men ved Opmaalingen 1688, fandtes Agger Sogn saa ødelagt, at det y kunde ansettes i Matrikul, og de andre benævnte Steder vare til samme Tid af Sandflugten gjorde øde. Efter 1688 og indtil 1770, er 48 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb. Hartkorn bleven ødelagt af Sandflugten i følgende Sogne. Efter Synsforretning 1732 og Kongelig Resolution af 6 Oktober 1733, blev i Tvörup Sogn 10 Tdr. 1 Fdkr. 2 Alb., og i Vang Sogn 4 Tdr. 4 Skpr., 1 Fdkr. Hartkorn erklæret øde, som havde tilhørt Rostrup Gods. Efter Synsforretning 1733, og Kgl. Resolution af følgende Aar, blev atter i Tvörup Sogn befunden ødelagt og nedsat, 2 Tdr. 1 Skpr., 2 Alb. Hartkorn. - Røddra af Rotbøl skal endnu ses i Ulit

ten, Mündtliche Fortællinger tale endnu om en Gaard i
Grims Fogd, ved Navn Trollborg, som skal være ødelagte
af Landflugten, og en anden Gaard i Hvidberg Fogd,
ved Navn Düül, som har havt samme Skjæbne.

Fordums Skov.

- Jordbar findes paa Bakkerne ud til Fjorden under Silstrup og
Aals. Paa disse Bakker som mest bære Mindesmærker af
fordums Skov, har jeg fundet nogle smaa Skovabel af
fortenyt Væxt, saa og nogle faa Hvidtorn. Paa samme
Sted vore og Hjuvntorn og Slaaen Kræge. For 30 Aar siden
skal de sidste have været saa store, at Skader byggede
Reder deri; men nu ere de kun smaa, da Brendeman-
gel gjør at de jævnligem afhugges.

- Det er ovenfor omtalt, at Thye nu ingen Skov eller Krat har,
og at ingen Levinger deraf ere tilbage indtagen nogle Torne
paa Fjordbakterne i Tilsted og Skjoldborg Fogde. Men at
her tilforn har været Skov, er udenfor al Tvil. I Hæret ved
Skimmerup fandtes i en Dybde af 2 Alen, Røden af en Hjort,
hvoraf den ene Takke med 4 Grene blev opgravet hel.
I Moserne ved Gjerring, Vestervig og flere Steder ere og Skotte-
takker fundne. I adskillige gamle Dokumenter findes
det ihemseende til Tiden endnu nøjere bestemt. 1453
pantfættes til Mariager Kloster en Gaard i Uggelip i Odbye
Fogd paa Thyholm med af Gaardens Tilhørende, som
er "Ager og Eng, Skov og Mark". I Adkomst Breve af 1526
paa Jordegods i Skjoldborg Herred nævnes iblant Landgielden:
"Skovvin, naar Olden er." 1553 fik Niels Skul Bisgaarden

tet ved Thisted i Pant og Forleining paa Vilkaar: „at frede Jagten og ikke at forhugge Skovene.“ 1559 forpligtes Knud Gyldenstjerne: „ej at forhugge Skovene til Upligt ved Gnum Gods.“ Man vil vide, at der tilforn skal have været forvaret gamle Dokumenter paa Vestervig Kloster, hvorefter det skal have været Lehnsmanden paa Gnum befale-
 lit at hugge Træer i Skoven til Flottets Istandsættelse; i lige Maade en anden Ordre om at frede Aulums Skov i Agger Fogd. Men disse Papirer er formodentligen opbrændte i Ildbranden, som 1703 lagde Vestervig i Aske.

At Thyland altsaa for omtrent 250 Aar siden har haft Skov, kan neppe kaldes i Tvivl; men til hvad Tid den ganske har opheist, er uvist. I Mands Minde har ingen Skov været; thi de ældste Folk have ikke set Skov, dog fortæller Folkesagnet, at den sidste Rest skal have været ved Vestervig.

Harreland, eller Udmærk.

Harrelandet som det længst fraliggende Ford, gjødes almindeligvis aldrig med Møg. Dels ville det være besværligt at øge Møgten saa langt, og dels bliver intet tilovers dertil fra Alsæden (Ved Alsæde forstås den tæt ved Byerne og Gaardene liggende Ford, som uafledeligvis er under Dyrkning, og aldrig ligger ud til Hvile.) Gjelden paa Harrelandet anten Gjødning end Mergel, og hvor Skidler findes, har man adskillige Steder ved at gjøde dermed og ved at tage for mange Stalme saaledes udmærket Jorden, at den ikke optæres taaler den Slags Gjødning, og sildig vil forvinde den gjorte Misbrug. Saaledes ser man f. Ex. paa Skinnerup Udmærk, Agre som for over 50 Aar siden

blive for stærk gjødte med Kalk, og endnu hverken have Korn eller Græs. Paa Rostrup (Kaastrup) Gaards Udmærke, hvortil Hvidleren blev ført paa Promme over Gjerring Sø, blev kun taget 7 Kvarer o.s.v. -

Gjødning.

- Ogsaa Mergel bruges som et godt Blandingsmiddel i Møddingen. Det besynderligste er, at man i Hillerslev, hvor Kalken ofte opløses, af Mangel paa anden Blanding ogsaa fører Kalk i sin Mødding. I Kaastrup bruges en mere passende Blanding, da man der i en Bakke finder et godt Sand, som blandes i Møddingen. - Saavidt man kan efterspore, er det nu 70-80 Aar siden Thyland lærte at kende Mergelens Brug. -

Staldstude.

- Endnu i Aaret 1799 holdtes omtrent 500 Staldstude paa følgende Steder: Hindsels havde 62, Vestervig 110, Tandrup 102, Oland 40, Nørreagaard 40, Trodkøl 62 og Ullerupgaard 82. - Henimod St. Hansdag naar Gresset er i sin bedste Kraft, sænkel som ved Juletid, aareledes alle Kreaturer unge og gamle, baade Heste og Fehoveder. Kærne skal dirifter gives mere og federe Melk, og de øvrige bedre vore og triues. ^{spækket til Kjødselsaften i Vestervig}
 ~~Geeder.~~ i Novbr. 1752.

Geeder holdes ikke i Thy, indtagen en halv Tines paa Nystrup Gaard i Vang Sogn.

Thybo-Oste.

De store Oste som frembringes i Thy, skyldes deres Tilværelse en gammel Udtægt, at hver Mand i Sognet giver sin Præst, Sogn Herredspoged og Herredsskriver hver et Maal Melk, som modtages paa en Gang, og sammenslaes til en Ost.

Bygning og Indhegning.

- Grundmurs er sielden, endog paa Herregaardene. Og i Thisted er kun 3 grundmurede Huse. Forresten er alt Bindingsværk, og dertil bruges næsten intet uden Fyrretømmer.
- For det meste ere Bøndernes Vægge opklinede af Leer, eller om de nederste Tavler ere opmurede med Muurstenene, saa ere dog næsten altid de øverste klinede. - I Kalkegnene maae bruges den Forsigtighed med Skret til klinede Vægge, at det en Vinter over maae have været udsat for Frosten, paa det at Kalken kan opløses; men naar det derefter alles godt, kan de deraf klinede Vægge staae i adskillige Aar. - I Vestermandet Jogn, hvor der findes Kridtstene tilhugger man ligesom paa Skans Klint, af disse saakaldte Blegger, Stene til at mure med. - Hidindtil har i mange Bønderhuse ikke været opførte Skorstene; men kun været Røghuller paa Tagene, men nu blive Skorstenene almindelige. - Endog Herregaardene ere for det meste takkede med Straa og mange Huse i Thisted bære endnu Straatag.
- De fleste Kirker her i Landet ere kullede, uden Taarn eller Spiit. -

Parcellering.

I de senere Aaringer er Opløsning og Udstykning, saavid af Herregaarde som Bøndergaarde, meget kommet i Gang. Omtrent i den sidste Halvsneds Aar ere følgende Hovedgaarde opløste og enten alt, eller det meste af Bøndergodset bortsolgt: Kortorp, Rostrup, Oland, Prüm, Taddersbøl hvormed Kortaaagaard var forenit, Friup, Stamhuset Vestervig Kloster, Stamhuset Todvil med Bodumbisgaard, Stamhuset Kiølluggaard og Ullerupgaard. De komplette Herregaarde, som endnu have alt sit Bøndergods, ere nu kun: Ulstrup, Hovstrup, Tanderups og Hindsels.

Kortorp var det første Gods, hvis Bønder for en halv Snees Aar siden blev selvejere. Af Rostrup Gods, som for en 6 Aar siden blev solgt, betalte Gaardfesterne omtrent 100 Rdlr. for 1 Tde. Kartkorn.

Det af Olands Gods, som omtrent paa samme Tid blev solgt var næsten i samme Pris. Todvil og Friup solgte alt deres Gods i Aarene 1799 og 1800, hvoraf Prisen for 1 Tde. Kartkorn til Gaard-

fæsterne var imellem 150 og 200 Rdlr. Vesterriig Gods, som for det meste blev solgt i Aaret 1799, kostede ogsaa henimod 200 Rdlr. 1 Tde. Hartkorn. Kiøllbygaard og Ullerupgaards Ejere erfare nu vel at Bønderne af andres Skade ere blivne mere frygtsomme for Selvyndom; men dog vise de, at det er muligt at bringe Bønden til at lade sig kalde Selvys, endog paa haardere Vilkaar end tilførn. Thi i Hillerslev har Gaardfæsterne af Ullerupgaards Gods udløst 400 Rdlr. for 1 Tde. Hartkorn, og i Skinnerups Sogn skal en Mand have forbiunden sig til 600 Rdlr. for hver Tønde af sit Hartkorn.

- For at oplyse hvor byrdefuldt det er for et Sogn at have mange Huse vil jeg anføre Skjoldborg Sogn, som bestaar af 25 Gaarde og 50 Huse, hvoraf de fleste have Jord. -

Oldtidens Mindesmærker.

- En anden Slags gamle Mindesmærker ere de saakaldte Dysser, Døes, Daaes eller Køier, hvoraf her gives mange. De lise alle i en lige Linie liig en Vold eller Dige; men de have ikke alle det samme Strøg. Formodentlig have de tiemt til Forsamlingssteder baade i religiøse og politiske Anliggender. Almuen anseer dem for Kæmpegrave. Man gjør den Forskiel i Benævnelsen at de som ere omgivne paa Siderne og Enderne med en Rød Sten, og som almindeligen ere de længste paa omtrent 100 Aln, og derover, kaldes Køier, og de kortere, som ingen Stene have, kaldes Daaes. Dersom nogle af dem have været almindelige Begravelses Steder, ligesom vore Kirkegaarde da har det sikkert ingen Kæn været de smaa uden Sten, thi de andre ere ogsaa ved Enderne begrændede af store Stene, saa at de synes paa een Gang at have faaet deres hele Længde. At disse Køier have tiemt til religiøse Sammenkomster, er tydeligt nok. Alleen i Skjoldborg Sogn ere 4 Sten-Køier og 2 Daaes, nemlig en Køl ved Høgelvang paa 100 Aln, paa hvis Midte nyliig laae en stor Offersten, - i denne Læder Almue. Sagnet en Kæmpe være begravet ved Navn Ville, hvoraf Vildsvind skulde have Navn - Norden for Aaes ere 3, af hvilke den første er 75 Skidt, den anden 38

og den tredje og nordligste 135 Skridt eller 168 Alen. Paa den ene Ende af den første sees Offerstenen endnu ligelids hviler paa den sidste endnu ovenpaa 5 Stene en overmaade stor flad Sten hvorunder er en firkantet Hule 4 Alen lang, 9 Quarter bred og 9 Quarter høj. Saadanne Huler findes flere Steder under disse Offerstene. Altskuligen have disse firkantede Huler ikke været uden Hensigt, da de ere nøjagtigen dannede derved, at den flade Side af de opsatte Stene vende indad. At de have været dybere tilforn, jørend saa meget Jord har samlet sig deri er troligt.

Kallet mener i hans Indledning udi Danmarks Riges Historie Sid. 74, at disse Huler have tjent til at modtage Blodet af Offerdyrene. Den ene af disse Høier ved Aaes, omtales i Holbergs Geografi. Paa Skjoldborg Hede er en Daals 35 Skridt lang, og en anden sees endnu ved Gjinder Skjoldborg. Strax Nordvest for Thisted ligger en Høi, som er 200 Skridt lang, hvor paa ere 3 Forhøjninger en paa Midten og 1 paa hver Ende.

Skønt langt derfra sønder for Dræbik er 1 Høi paa 150 Skridt, hvorpaa tilforn ogsaa har staaet et Alterbord. Vesten for Fjerring paa Heden er en stor Stenløi, kaldet "Lodum", paa hvilken endnu hviler en stor Offersten paa 4 store Grundstene, der ligelids danne en Hule hvori 4-5 Mennesker kan sidde beskyttede for Regn og Blest. Strax norden for Fjerring Kirke ligger en mindre Stenløi, 34 Skridt lang, hvorpaa endnu ligger nogle af de Stene, der have været Støtter for Alterbordet, som er borttaget. Saadanne Høier og Daase findes endnu i Skindborg, Hillerød og mange flere Løgne. En vis Orbidighed har fredet disse Alderdommens Mindesmærker hidindtil; men nu benytter man sig af Stenene og bortfører Jorden. — Foruden disse Offersteder eller Altere, som ere oprejste paa Forhøjninger, findes ogsaa adskillige Altere paa jevne Steder hvor ligelids en meget stor flad Sten hviler paa 4 andre Stene. Et saadant Offersted sees endnu strax nordvest for Thisted, og flere Steder. I blandt de mærkeligste Spor af gamle Bygninger, iidsærke sig Fjerring Vold, som er beliggende tæt ved den østre Ende af Fjerring Sø, der hvor Sperring Sø gyder sig i denne.

Baade Fortøjningen, hvorpaa Borgen eller Slottet har staaet, og Volde-
 ne, som have omgivet det, ere endnu uforstyrrede. Borgen har vel
 ikke været af stor Omfang; men saavel Fortøjningen som Voldene
 have været temmelig høje. Volden er paa 3 Fæder gennemskaa-
 ren, hvorigennem Vandet har gaaet ind fra Gjerring Søe og
 opfyldt Graven. Naaske ogsaa Skibe have lagt derind, og Vinde-
 broer have forenet de adskilte Volde. Den nu næsten udtørrede
 Grav er for nærværende Tid 15 Færdt bred. Fortøjningen i Midten,
 som har været firkanttet, er endnu 15 Alen høj, og dens Om-
 kreds ved Grunden er 170 Færdt. Borgen som haver lagt her-
 paa, har formodentlig været af Vigtighed, da det er højst
 rimeligt, at der fra Vesterhavet har været Indsejling dertil.
 Vel har Gjerring Søe nu et ganske andet Løb, da den udgy-
 der sig i Liimfjorden i Nærheden af Vestervig; men det er ikke
 urimeligt, at Flyvesandet har kunnet tilstoppe denne Søes
 Udlob, lige saavel som det samme er skeet med Vang Søe og
 Kors Søe. Beviserne for denne Formodning ere: En gammel Mand
 fortæller, at hans Fader kunde vindre en liden Bæk fra Gjerring
 Søe til Havet; Navnet Færgegaard, som en Gaard i Trorup Sogn
 endnu føres, tilkiendegiver, at derfra maae have været Overfart
 til Fandrup Sogn, medens Søen gik længere mod Vester;
 Visen om Kong Nilais, som skal have boet paa dette Slot be-
 styrker ogsaa denne Formodning hvori det hedder: "Kong Ni-
 lais lader grave de dybe Grav fra Gjerring Søe til Vesterhav."

Sersom Indsejling ikke havde været fra Havet i Gjerring
 Søe, synes Holmene i denne og i Spering Søe ikke at have
 været af den Vigtighed, at man derpaa skulle have bygget
 Borge, hvoraaf der dog endnu findes Spor. Disse Holme have
 endnu Navn af Borg: Færgegaards Borg og Løegaards Borg.

Paa denne Løegaards Borg eller Holm i Spering Søe, ses
 endnu Fortøjninger hvorpaa iden al Trivsel har staaet
 Bygninger; for faal Aar siden blev paa det Sted opgravet

en stor ege Pæl, som havde været nedrammet. Paa den Holm i Fjerring Søe som ligger til Færgegaard, findes endnu Stene som Røderne af fordums Borg. - En liden Fortøjning, hvorpaa Orum Flot tilforn har staaet, er endnu kiendelig tet nedenfor Orum Gaard, beliggende midt i den Aal, som løber der forbi.

Kapelstene kaldes Røderne, af et Kapel som har lagt tet ved Fjorden vesten for Thisted, hvis sidste Spor for 2 Aar siden bleve borttagne. Et Marked som holdes paa den Plads nær ved Dræbak kaldes deraf Kapelstene Marked. Formodentlig har Thisted Kirkeingang været sat i Pand, og Byen derfor søt sig nødt til at bygge sig et Kapel. Maaske man kunde antage, at dette Kapel er blevet til ved samme Lyklighed, som det der har været ved Hvidberg Kirke paa Thyholm da nemlig Biskop Olof Glob blev ihjelslagen for Alteret i Hvidberg Kirke af Jons Glob i Aaret 1361. Formodentlig hvilket Mord ikke allene Hvidberg Kirke, men hele Stiftet blev sat i Pand. Endnu et andet Kapel, hvorfra ses Spor ved Kapelgaard i Nærheden af Vestervig, kan vel henføres til samme Tid. Thi disse 3 Fogne, som de største i Landet, har ledet kunnet forsyne sig med Kapeller i Mangel af Kirkerens Brug.

Man finder adskillige Steder paa Lynghederne, f. Ex. ved Fjender Lyngborg, mange gamle Diger og store og smaae Indkastninger. Ingen veed fra hvad Tid disse med Lyng begravede Diger ere, og for Udskiftningen laae disse Indkastninger i Faldet med det øvrige.

Der findes hist og her paa saadanne Steder Spor af Røjning og Dykning. Herud ledes man altsaa til Formodning om at Landet i ældre Tider har været mere befolket og Jorden flittigere taget i Brug; men at disse Jorder, af Mangel paa Dykning ved Folkemængdens Aftagelse, enten ved Pest eller andre Forstyrrelser ere blevene forringede og tilsidst begravede med Lyng. Man veed endnu et tale om Pesten, og en Fordybning paa Fjerring Kirkegaard vesten for Kirken, anses for en Pest kugle (kule); fra den sorte Døds Tid.

Beskrivelse over hvert Sogn i særdeleshed.

Hjælpes Herred.

Hvor flere Sogne ere annekterede skal Hoved sognet blive betegnet

57.

med a. og Annexsognene med b. og c. Familiernes Antal anføres saaledes, som det fandtes efter Mandtalslisterne i Begyndelsen af Aaret 1799. Personernes Antal er derimod angivet efter Folketællingen, som blev foretaget i Begyndelsen af Aaret 1801. Sognenes tiendegørende Hartkorn er for det meste efter Hofmans Angivelse.

I Hillerslev Herred.

Dette Herred, som tillige med Hundborg Herred staar under een Herredsfoged, der tillige er Byfoged i Tristed, indbefatter den nordligste og østligste Deel af Thyø, og tager sin Begyndelse fra Timmerbye Sogn i Vester Hanneherred, hvorfra det strækker sig mod Vesten til een igennem Tristed løbende Bæk og videre ud til Havet, hvor det grænses mod Tinden til Sang Sogn. Dette Herred udmærker sig især ved sin kalkagtige Jordbund.

Paa nogle Steder naar Kalklaget saa højt frem at det neppe skjules med MULDjord af en Hørfures Tykkelse. Jordbunden er her lettere og tørrere end i de sydligere Egne; men ogsaa mange ufrugtbare Sandklitter ud til Kavsiden. Det indeholder 1614 Tdr. tiendegørende Hartkorn. Deri leve 927 Familier og 4805 Personer; altsaa 111 Personer flere end for 14 Aar siden.

I a. Hundstrup Sogn har en let MULDjord, som frembringer god Rug; hvorfor og Omegnen herfra forsynes med Føderug.

Strax under MULDjorden findes Kalk. Sognet har fornøden Torvemose. Det har omtrent 147 Tønder tiendegørende Hartkorn, 56 Familier og 331 Personer. I dette og Østerild Sogn er kun 5 til 7 Tønder Agerland til en Tønde Hartkorn. Sognet indbefatter følgende Byer: Hundstrup Bye, hvori ere 5 Gaarde og 6 Husæ, Mør Bye med 13 Gaarde og 15 Husæ, Klattrup Bye med 7 Familier og Lønnerups med 10 Familier. Til Hundstrup Sogn hører desuden Hovedgaarden Kjølbygaard, som fra Aar 1726, har været Stamhus for den Berregaardske Familie; men er for et Par Aar siden udløst og solgt, saa at nogle af Bønderne allerede ere bleven Selvejere. Den er ialt matrikuleret for Hovedgaards Tact, 34 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdk. 1 Alb. Hartkorn. Medens Godset

var samlet, iudgjorde Bøndergodsset Hartkorn 374 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdk. $1\frac{1}{2}$ All. hvilket alt, undtagen $8\frac{1}{2}$ Td. i Lild Sogn, ligger i Thy, og deraf 123 Tdr. i Hündstrup Sogn. De tilhørende Tiender ere anslagne til 154 Tdr. og Mølle skylden 13 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdk.

Tienderne vare: Hündstrup Sogns Kirketiende, Østerilds Kirketiende, Hårdemaal's Konge- og Kirketiender og Skinnerups Kirketiende.

Under Hovedgaarden ligger Krønge og Esdal i Hårdemaal Klitte, hvoraf Gaarden faar sin Lyng og Fledtorv. Njølbygaard's Mark iudgjør omtrent 200 Tdr. Agerland, deraf bruges 40 Tdr. som Alsede og det øvrige paa meget lidet nær som Brødfjord.

Til Tørvæjring har Gaarden de fornødne Engmøser, og Kobjerring og Lyngslet har den i Overfløidighed. Gaarden har undertiden benyttet sig af Helt- og Alborre. Fiskeriet i Østerild Fjord. En Tønde Hartkorn af Njølbygaard's Gods i dette Sogn, koster i Almindelighed til Fæstene selv 200 Rdlr. Under Stamhuset Njølbygaard har ogsaa Vestlosgaard og Gods i Vester. Hønkær ved været indlemmet fra Aar 1741.

Forbi Hündstrup gaar et stort Njær, som paa dette Sted kun indeholder lidet Tørvæjring, hvorunder først findes Sand, og dernæst Kalk. Gjennem dette Njær gaar 2 Aar som drives 2 Møller, Brømmølle og Kløvmølle, hvoraf den sidste kun er en Grøsmølle, den første hører til Hilleslev Sogn, begge under Njølbygaard's Gods. Dette Njær er af en viid Udstrækning.

Det tager sin Begyndelse fra Høer Havn, gaar op forbi Kortegaard, Naastrup og Tved, deler sig derpaa i 2 Arme, hvoraf den ene løber ud mod Havn ved Vise, og den anden ved Havnsted, hvorved Havnstholm dannes. At dette Njær engang har været Havnind, og forenet Havn med Fjorden, synes af flere Grunde meget rimeligt. Til Bevis for denne Mening, anfører man: at i Njæret ved Kløv er fundet Rav, at en stor Mængde Østersskaller findes i nogle Bakker ved Østerild, at den steile Brink, som omgiver Njæret, har al

Udseende af at have været Strandbred at der skal være fundet Skibsamfund i Næret, og at der fra Baadsgaard paa Flanstholmen formenes at have været Overfart med Baade til den søndre Side.

Osterild Sogn har for det meste sandig og ringe Jord. Flyvesandet har i ældre Tider oversvømmet en stor Del deraf. Osten for Osterild er en Strækning af en halv Tjordingue, skjult med Lutter Smaastene, hvor intet Græs kan vøxe. Dette Sogn har 115 Tdr. Hartkorn, hvoraf 94 Tdr. høre til Kjølbygaard. Personernes Antal er 437, og Familierne 87, hvoraf de fleste ere fattige Huiisfolk, som til dels søge deres Næring ved Heltfiskeriet i Fjorden. Høxer er den bedste Bye, som engang har stridit med Pristed om Kiøbsted. Rettighed, deri ere 9 Gaarde og 3 Huse, den ligger ved en Vig af Fjorden, som kaldes Høxer Haven, hvor smaae Skibe om Sommeren kan have et sikkert Lye. Til Høxer vare nyelig 4 Naage, nu kun 2, paa 50 Tdr. som sejle i Liimfjorden. Byen ejer en liden Holm, kaldet Høxer Ron, af omtrent $\frac{1}{4}$ Miils Omkreds, beliggende i Fjorden imellem Høxer og Arup, hvortil dens Kreaturer kan vade og græsses om Sommeren. De øvrige Byer ere Østerbye med 7 Gaarde og 20 Huse, Sønderbye med 11 Gaarde og 26 Huse og Tausig med 3 Gaarde og 1 Hus, foruden nogle enkelte Steder i Klitten, som Abildhavn (Abildhave?) og flere.

Hårdemaal Sogn har overflødig Jord, men det meste er ringe og forderuet af Flyvesand. Det har Sandklitter af 1 Miils Strækning ud til Havet. I disse Klitter haves tilstrækkelig Lyng og Fladtorv til Brændsel.

Flyvesandet, som tilforn saa meget har ødelagt dette Sogn, er vel temmelig begræet paa nogle Steder, dog gives der endnu store rigme Sandbanker. Sognets Hartkorn er 121 Tønder, hvoraf 64 Tønder hører til Kjølbygaard. Efter sidste Folketælling fandtes her 405 Personer. Sognet bestaar af 3 Byer: Hårdemaal Bye med 51 Familier, Tved Bye med 7 og Naase Bye med 5 Familier. Desuden Naase Mølle en Græsmølle, og 35 Gaarde og Huse.

som ligge adspredte i Klitter. Af disse i Klitter liggende Steder er nogle store Gaarde, som Oddersbøl og flere, der vel aule noget Rug, dog ikke altid det fornødne Fødekorn; men derimod have god Viddrift til Kreaturerne, og aule meget Hø i Nyere imellem Klitterne, saa at de kan have en stor Mengde Faar og betydelig Tilleg af Føkkreaturer.

Rahr Fogd med dets Aneer, Vixøe og Hansted, synes ligesom at have udgiort et eget Land for sig selv, som endnu kaldes Holmen eller Hanstholmens. Upaatvilelig har det i ældre Tider været en Ø, som Havet har adskilt fra det faste Land, og hvorfra en Vig har strakt sig ned til Høxer og der bragt Havet og Fjorden i Forbindelse. Til Bæviis herfor anfører man overensstemmende med hvad derom er sagt ved Høinstrup: at ved Gravning i Klaret skal være fundet Skibstømmer, at en Gaard paa Hanstholmen kaldes endnu Baadsgaard, hvorfra har været Overfart til en anden lige over for liggende Gaard, kaldet Førgegaard, og at Landet er høflændet og begrændset rundt om med bratte Bakker.

Flyvesandet har formodentlig affyldt denne Arm af Havet, thi nu er den et Klæ, af omtrent en Fjordinguys Brede hvis Bænd er Sand, som er begroet med Ryng.

Rahr Fogd har tilførs lidt af Flyvesandet; men Skaden er dog for en Deel formindsket, da Jorden vel derved er bleven blandet med Sand, men dog temlig til Dykning, indtager en Strimmel langs med Havet, og som en let Ford giver god Rug. Efter at Bøndergodset er solgt fra Kortorp er de fleste i dette Fogd Selvejere. Det har 88 Tdr. Hartkorn 80 Familier, og 387 Personer. Den største Bye er Rahr, hvori er 30 Familier. Gaarup Bye har 8 og Skedegaard Bye 8 Familier. De øvrige endnu mindre Byer ere: Bierre, Bye, Febersted, Laugberg, Prorup, (Dorup?) Hjortberg, Piggdal og Hømborg, (Hamborg) hvorefter ingen har over 5 Familier. Til dette Fogd hører endnu Kortorp, som tilforn var en

Herrnsgaard; men 1791 blev Bøndergodsset bortsolgt, og Hovedgaardens Jorder, bestaaende af 47 Tdr. Hartkorn, derefter udparcellerede, hvorpaa nu ere 9 Familier. - Dette og de to følgende Sogne afgive sig en Deel med Fiskeri paa Havet.

Vigsøe Sogn har i Henseende til Jordbunden Lighed med Røhr Sogn, har ligesom dette, lidt Klode af Sandflugten, og er nu en let og sandig Jord, som giver god Rug. Foruden Avling og Fiskeri driver dette Sogn endnu en anden Næringsvej nemlig Fjelds, da man herfra med 4 Sandskuder fører Handel paa Norge. Sognets Hartkorn er 34 Tdr., hvoraf noget hører til Kjalbygaard og noget til Ullerupgaard. Heri leve 41 Familier og 204 Personer. Foruden Vissø Bye ere nogle enkelte Steder, som Hesselddal o fl.

Nors Sogn grænsar til Tved Hillerlev og Skinnerup Sogne og mod Vesten til Havet. Dets Jordbund, forsaavidt den er ødelagt af Sandflugten, er en meget god Muldjord. Men Flyvesandet, som er strøjet tet norden om Hinding, har deels ødelagt, deels blandet med Sand, en Deel af denne Byes Mark. Ogsaa sønden om Nors Søe har Flyvesandet strøket sig i en Strimmel forbi Sogaard, Diggaard og Skaarup. Hvidleren findes næsten overalt, omtrent i $\frac{1}{2}$ Al. Dybde, især viser Kalk og Kridtstenene sig ved Nors Søe men mod Vesten ved Diggaard graves 20 Alen igiennem Sand, førend man naae til Kalken; paa dette Sted haues den meste Besværlighed med Vand, da en Brønd ikke giver Vand i mindre Dybde end 70 Alen. Til Rugsaed er Hinding Byes Marker meest tienlige; men i Almindelighed kan alle Kornarter saaes paa dette Sogns Markjorder.

Hartkornets Areal er forskjelligt; men der gives de Gaarde som have 14-15 Tdr. Sedeland til 1 Tdr. Hartkorn. Nors Sogn

ulivur ret eet iblandt de gode og velhavende Fogne i Thy.

Skottorv mangler det ganske, men Flaattorv kan hiesges i Klitten. Denne Fognet tilhørende Klitte, strækker sig en Miil mod Vesten lige til Havet, uden at have nogen Beboer.

Fognets Hartkorn er 161 Tdr. Deri leve 511 Personer og 97 Familier som for det meste ere Selvejere. Stederne henføres til 3 Byer: a) Nors Bye med 22 Gaarde og 2 Hus, hvortil foruden Prestegaarden paa 13 Tdr. 5 Skpr. regnes Bøgaard paa 21 Tdr. Diggaard paa 5 Tdr. og Øster Skaarup paa 5 Tdr. 3 Skpr. Hartkorn, som er Deelt imellem 2 Beboere. b) Nedre, Mellum- og Øster Hinding Bye med 10 Gaarde og 14 Hus hvoriblandt Hindinggaard og Orgaard. c) Vørring Bye med 11 Gaarde og 7 Hus, hvoriblandt Vørringgaard, Douhuse, Hasberggaard og Skibstedgaard, der alle ere paa $1\frac{1}{2}$ indtil $3\frac{1}{2}$ Tde Hartk.

Den største Gaard i Fognet er Bøgaard, der nu er en tiendeparti Ladegaard, deelt imellem 2 Bønder; men tilforn har været en Herregaard. I dette Fogn ligger Nors Sø, en temmelig stor, og paa Giedder, Abommer, Helt og Fliver fiskerig Sø.

Mærkeligt er det, at denne Sø nu intet synligt Udlob har. Men i paatrivleligen har den for Sandflugten udgydet sig i Havet, hvortil man og i Klitterne skal have fundet det Spor, formodentlig er ved Aæns Tilstopning Vandet opstemmet til større Højde, thi nu staar det op paa Nors Kirkegaards Tige. Underjordisk Udlob i Havet maae sikert denne Sø have, da Vandet efter det største Vandstyg i faae Dage falder til sit sædvanlige Maael.

Det Fogn har lidt overmaade meget af Sandflugten. Sandklitterne gaar fra Havet drygt ind i Fognet, steds lige paa Kirken, hvor Kirkegaarden er skjult med Flyvsand, og gaar endnu lidet længere mod Osten. Klitternes Strækning

fra Nordvest mod Østen er $1\frac{1}{4}$ Mill; men de ere nu temmelig vel tilgroede. Man vil vide, at en Bye skal have lagt vesten for Truds Kirke, som er bleven ødelagt af Flyvesandst.

En Deel af det østlige af dette Fognd, der endnu er ufordærvet tilbage, har en god Jord. Fogndet har en anseelig Rigdomskilde i den tilhørende Torvemose, hvorfra sælges en Deel Skodtorv foruden Lyng og Fladtør som bierges i Ballerum. Dette Ballerum er en stor Strækning af Heide og Kier, som tjener baade dette og Hillerød og Kaastrup Fognd, til Udskift for Kreaturer. Fogndets Hartkorn er 91 Tdr. Personernes Antal er 252. De fleste Beboere ere Sølvger. Den vidt adspredte Trud Bye benævnes Sønderbye og Nørbye. Sønderbye har 12 Gaarde og 5 Hus, hvortil høre 3 Gaarde kaldet Imidgaarde, (Imidegaarde), og Kiergaard paa 3 Tdr. Hkkn. Nørbye har 7 Gaarde og 9 Hus, hvoraf Skidsgaard er en stor sønlig Gaard paa $11\frac{1}{2}$ Td. Hartk. Ved denne Gaard bliver nu anlagt et Teglbrennerie. Adspredt paa Ballerum ligger desuden 11 Gaarde og 10 Hus; her var Langgaard paa 9 Td. 5 Akkr, som nu udgjør 2 smaae Gaarde og nogle mindre Parceller, Tinggaard, (Tanggaard?) som nu er nedlagt og bruges af Kaastrup Fognds Beboere, og Gasberg Gaard paa næsten $4\frac{1}{2}$ Td. Hkkn, samt Gasberg Mølle paa over 1 Td. Hkkn, som har Navn af et høiliggende Bælg, Gasberg, paa hvis Overflade kan sees et Par Td. Korn. Jordbunden saavel som Brøgen er i dette Fognd meget forskjellig. Den bedste Jord har Sønderbye, hvor der tages 5-6 Skæpper efter Giødning; men i Nørbye og Ballerum kun 3 Skæpper. Den meste Fed er Rug. Fogndet er endnu under Udskiftning.

Hillerslev Sogn er mærkeligt ved sin kalkagtige Jordbund, som paa nogle Steder neppe er skilt med Muldjord, og paa andre Steder med saa tyndt et Lag, at Kalken kan pløjes op.

Sognet har kun lidt Høbjergning og Græsning, hvorfor den her begyndte Klevværel er saa meget vigtigere. Her avles især got tyndskallet Byg men saare lidt Rug, indtagen til Skovsted Bye. Forholdet af Udsæden i Hillerslev Bye, f. Eks. til Præstegaarden, er saaledes: 25 Tdr. Havre, 24 Tdr. Byg, 10 Tdr. Arter og 1 Td. Rug. Hele Sognet udgjør 369 Tdr. tiendeydende Hartkorn; har 684 Personer og bestaar af følgende 5 Byer: Store Hillerslev Bye med 21 Gaarde, hvoraf 3 ere udplottede, og 25 Huse.

Lille Hillerslev Bye med 8 Gaarde, en Boel og ingen Huse; Brind Bye med 10 Gaarde og 3 Huse; Kielstrup Bye med 15 Gaarde, hvoriblandt een eenlig Gaard Hiilsgaard paa 6 Tdr. Hartk. og 6 Huse, og Skovsted Bye, som med eenlige Steder udgjør 15 Gaarde og 7 Huse; disse eenlige Steder ere: Bromølle, Odders hede paa 6 Tdr. Hartk., Kortegaarde, 2 Gaarde, hver paa 6 Tdr., Kunstrup, 2 Gaarde, hver paa 6 Tdr. og Yensbygaard paa 5 Tdr. Hartk.. Af disse Byer ere Skovsted den bedste, som baade har god Jord tienlig til alle Slags Høer og tilstrækkelig Brændsel. Gaardene i lille Hillerslev ere omtrent paa 3 Tdr. Hartk., i store Hillerslev paa 4 Tdr., i de øvrige Byer ere Gaardene meest paa 6, højst 9-10 Tdr. Hartk.

Bromølle er een af de bedste Vandmøller i Landet. I Almindelighed har Sognet Mangel paa Brændsel, da vel nogle faae kan sælge lidt; men mange maa kiøbe. Sognet er noget Fæld i Ballerum By, hvor noget Græsning og nogle Pladtorv kan have; ligesom og noget Klitte ude ved Havet norden for Hardsmaal, hvor lidt

Lynge kan ligges. Den største Deel af Fognet hørte til Ullerupgaards Gods; men i dette Aar foregaar undeel Forandring i Fognet, da mange nu blive Selvejere og flere Huse oprettes, idet Jord taget fra Gaardene. De Gaardfæstere i lille Hillersløv, som blive Selvejere, have lovet at betale 1200 Rd. for en Gaard paa 3 Td. Hark. (1454 hørte Hillersløv og Kaastrup Kirke til Mariager Kloster, den første kaldtes St. Pedes Kirke. Se D. Magazin 63. Hæfte.)

Kaastrup Fognd er et af de bedste og mest velhavende i Landet. God Jord med god Kornavl og Klevravl samt tilstrækkelig Torvemose og saa til Følg, giver det Besøer en Velstand, som riber sig i deres Gaardes Bygning og ganske Forfatning, uden at udarte til Yppighed. Fognets Hark. er 87 Tdr., og til hver Tde. Hark. er kun 4-5 Tdr. Fædeland; men som er meget god. Desuden avles en Del Høi i Nyere og i Ballerum Njer haves god Udadrift til Kreatturene. Hele Folketallet er 167 Personer, som udgjør 38 Familier, hvoraf de fleste ere Selvejere. Fognet bestaar af den ene Bye Kaastrup og den eneste venlige Gaard Neergaard, der nu er paa henimod 14 Tdr. Hark., og kan saae 60 Tdr. Korn. I alt udgjør Fognet 14 Gaarde. Nogle Mand i Kaastrup eje en Del Jord af tvende Gaarde paa Ballerum.

Hansted^{Fogn} er af disse 3 (Hjardemaal, Rebr og Vixie) meest ødelagt af Sandflugten, saa at kun lidt og ringe Jord er tilbage, da en stor Deel ganske er skjult af Sandklitter. Det var 32 Tdr. Hark., 25 Familier og 132 Personer. Deri er den ene Bye Hansted paa Havnholm, som har sit Navn af dette Fognd, hævder det ikke sieldent at Skibe strande. Disse 3 Fognd har ikke tydelig Skottrø, men god Lynge og Fladtrø i det Njer som omgiver Holmen. Fiskeriet paa Havn drives af disse 3 Fognd med 24 Fiskerbaade, nemlig i Rebr med 5, i Vixie med 6, og i Hansted Fognd med 13 Baade.

Fennels Sogn, som grænses ud til Liimfiorden, har en temmelig god Muldjord, der er skikket til enhver Kornart. Under Muldjorden findes paa nogle Steder et tyndt Lag Rødder; men for det meste i en Dybde af 1-2 Alen viser Kalklaget sig, som forekommer enten som Kalkmergel eller som Kalkstene. Dette Lag stikker i en Dybde, i det mindste af 32 Al., thi ved Gravning af saa dybe Brønde findes endnu ingen anden Jordart. Sognet har Mangel paa Brændsel, ingen Skovtørn, og saare ubetydeligt er det Lyng og Fladtørn, som kan bruges paa nogle Hedepletter. Det tiendeydende Flatk. udgjør 163 Tdr., som for det meste hører til Ullerupgaard.

Familiernes Antal er 78, som udgjøre 416 Personer. Sognet har 34 Gaarde, 7 Boelssteder, 30 Huse med Jord, og 9 jordløse Huse. Byerne ere følgende 4: Fennels, bestaaende af 43 Famili.; er, Høi af 9 Gaarde og 7 Huse, Malle af 7 Gaarde og 3 Huse, og Hünddahl af 5 Gaarde og 1 Hus. Til Høi haves 1 Kæge, og desuden har en Skipper her Part i en Jagt. Til Malle Bje fiskes i Foraaret nogle Helt med Vaad, og til Noire Knuds-gaard fanges nogle Fiske i Ruse; dog er Fiskeriet i dette Sogn ikke af Betydning. Sognets halve Kongetiende er lagt til Prestekaldet, og den anden halve Del givet til Sognets Fattige, hvoraf disse nyde aarlig 40 Rdlr. Til dette Sogn hører desuden Hovedgaarden Ullerupgaard, som er en af de største Gaarde i Thy. Tilfoør var den delt i Noire- og Søndre-Ullerupgaard, som nu begge ere forenede til een Gaard.

Foruden dens Hovedgaardstaxt, som er Hartkorn 66 Tdr. 1 Skp. 1 Fjdek. 1 Alm., er Morntoft, en ufril og nedlagt Gaard paa 10 Td. 1 Skp. 3 Fjdek. forenet hermed. Det tilhørende Bøndergods udgjør Helt. 457 Tdr. 6 Skp. 2 Fjdek. 7 Alm., foruden Tienderne af Hilleslev, Kaastrup, Kors og Fennels Sogne, som er anslagne til 172 Tdr. Hartkorn. Paa Gaarden holdes almindeligen om Vinteren 70

Staldstude, 70 Fædestude, 20 Køer og 200 store langhalede Faar. Til Gaarden selv hører kun lidt Torvemose og Hede; men paa noget tilkøbt Mose fra Tveds Sogn, lynges det fornødne. I Aaret 1800 blev Ullerupgaard solgt tilligemed Nors og Tennets Kirke for 110,000 Rdlr. Nogle af Bondene have begyndt at kjøbe deres Gaarde. Momtoft bliver nu fraskilt og bebygget, og formodentlig hele Gaarden omstider udstykket.

Skinnerup Sogn er Annex til Kapellaniet i Thisted. Dets Aarh. er 74 Tdr. 4 Skpr. 1 Fydkr. 2 Alb. Det har i alt 25 Gaarde og 12 Huse, hvoraf næsten de halve ere Selvyere. Personernes Antal er 178. Sognet bestaar kun af den ene Bye Skinnerup og 2 Gaarde, Øster og Vester Bøum, som i ældre Tider formiddst Sandflugten ere flyttede fra Byen op paa en Bakke, hvor der igjennem Kalken er 50 Al. til Vand. Af Naturen har dette Sogn en god Ferblendt Møldjord; men ved Sandflugten er en Deel deraf meget blandet med Sand. Kalken findes i en Dybde af $\frac{1}{2}$ til $1\frac{1}{2}$ Alen; men overalt i Udmarken og nogle Steder i Indmarken forekommer imellem Møldjorden og Kalken den ufrugtbare, saa kaldte sorte Aare. Forholdet af Kornarterne, som saaes til en Gaard her i Sognet, er: 11 Tdr. Byg, 11 Tdr. sort Havre, 5 Tdr. hvid Havre, 4 Tdr. Orter, 2 Tdr. Vinterrug og 2 Tdr. Vaarrug. Over for 200 Aar siden er Flyvesandet ført fra Vsten ind paa Sognets Marker. En Kjede af Sandkletter viser dets Gang sønden omkring Vester vandet Hø, og over Øster- og Vester-Vandets Hede. En Søe midt i Skinnerup Bye har tilsidst modtaget Sandet og standsat dets videre Fart, hvorved denne er bleven til et opfyldt Kier, hvorfra endnu løber en liden Bæk ned igjennem Thisted. Som en Folge heraf har den Deel af Byens Mark, som ligger østen for Kjeret, iekun faaet saa meget Sand, som den behøvede, hvorved den og virkelig er forbedret. Af det derimod, som

ligger vesten for Hjæret, er en liden Deel ganske forderuet, det
 øvrige er vel efterhaanden bragt under Dykning; men dog
 meget sandigt. Paa hvad Tid dette er skeet og af hvor langt
 skadeligere Virkninger Sandflugten den Tid var, kan nogen-
 lunde sluttis af et Dokument, som jeg har for mig, af Aar 1590,
 angaaende en Tvistighed, imellem Stedets Sognepræst eller
 Kappellanen i Thisted, og Rectoren ved Thistedes Latinske, i
 Anledning af, at den første vagrer sig ved at betale den sidste
 den sædvanlige Afgift, „fordi at Skinnerup Sogn er meget for-
 deruet af Sand, og er derover nedsat paa Skyld og Afgift, saa
 at den Indmarks Jord, som laae der i Marken til Præstegaarden,
 er forderuet, indtagen i Tid. Bygsæd.“ Vagtel denne Amner Præste-
 gaard vistnok er bleuen meget forringet af Sandflugten, saa er Skaden
 dog nu noget forvunden, da den nu har en Deel brugbar Indmarks-
 Jord mere. Besynderligt er det imidlertid, at efter at Thistedes
 latinske Skole er henlagt under den Aalborgske skal endnu Rec-
 toren i Aalborg vedblive at nyde aarlig 24 Tdr. Byg eller 24 Rddr.
 af dette lille Sogneskold; hvilket har sin Oprindelse fra den Tid
 Rectoren ved Thistedes latinske Skole tillige var Sognepræst til
 Skinnerup. Ved nylig foretagen Maaling, udgjorde dette Sogns hele
 Areal 1562 geom. Tønder Land, altsaa over 20 Tønder til hver Tid.
 Hartkorn. Derimod haves hverken Skodtorv eller Fladtorv eller Lyng.

Aarsagen, hvorfor dette Sogn har saa meget Agerjord efter sit
 Hartkorn, da derimod Vesterriigs og en Deel af Kjølbygaards Gods
 kun har 5-6 Tønder Land til 1 Tid. Hartk., er, deels fordi den
 ved Sandflugten anrettede Skade er med Tiden for en Deel
 forvunden, deels fordi dets Hede er ved Hielp af Hvidleren for-
 vandlet til Agerland. Til stor Gavn for Sognet ville det være,
 om mange Steder af denne tet samlede Bye bleue udflyttede
 paa Haverlandet. Saaledes var Sognets Forfatning, da jeg var
 dets Præst. Ved den nylig fuldendte Udskiftning bleue nu
 flere Huse oprettede, et Par Gaarde udflyttede og Selvejernes
 Antal formerede ved Kiøb af Ullerupgaards og Kjølbygaards
 Ejere.

Vester Vandet Sogn. Jordbunden er her af Naturen meest overensstemmende med den ved Hillerslev. Kalklaget rager saa højt frem, at det ved Vester Vandet Bøje neppe skiules af Huldjorden. I Brinken ved Vester Vandet Søe og i Nærheden af Nebel viser sig Klvide. Men da dette Sogn grændser til Havet, og har været udsat for stærke Sandflugt, saa er en stor Deel deraf enten ganske ødelagt og begravet under Klitterne, eller og bleven blandet med Sand. Saaledes har Agerholm Bøje, som ligger tæt under Klitterne, for det meste en let og sandig Jord, hvor altsaa Røggavlen er vigtigst. Fra denne Bøje ud til Havet er over en halv Miil, som allene bestaar af Sandklitter; men som dog her ere langt bedre tilgroede, end til Vang Sogn Sonden for. Vester Vandet Søe har været til stor Frelse for dette Sogn, da den opsluger det Sand, som drives fra de tilstødende mod Vester liggende nøgne Sandbakker. I de til Klitterne grændsende Egne dyrkes mest Røg; men den øvrige Deel af Sognet har god Avl af Bøgg, Havre og Orter. Sognet har Mangel paa Brændsel. Af Torrermose har det ganske lidet, og utilstrækkelig ere de Fladtørv og Lyng som kan vinges i Klitterne, der ere udstøftede, og i dets mod Sonden liggende Hede. Thi da Sandet ogsaa er gaaet over en Deel af denne Hede; saa er meget deraf kun ringe, og kan neppe frembringe Lyng. Noget i dette Sogn maae derfor kjøbe Skottørv fra Tved eller Skjørring Sogn. De Fattige maae endog brænde Kælbasser, Faaretølle og Klittetæg.

Sognets Harkhorn er 80 Tdr. Det bestaar af 576 Personer, 20 Gaarde og 96 Huse, hvoraf de 77 Huse udgiøre Klitmøller. Ved disse Klitmøller forståes en Mængde vidt adspredte Huse i Klitten fra Vester Vandet Søe ud til Havet, som have deres Navn af 3 Vandmøller, som drives ved en Aae fra Vester Vandet Søe, hvoraf de 2 tilligemed en Vjormølle ere Meelmøller, og den tredie Stampmølle. Disse saa kaldte Møllboere ere ved Sælad og Fiskerie tildeels velhavende Folk. De ere Ejere af 7 Sandskuder, hvormed de fare paa Norge. Deres Pakhuse og et Hüs kaldet Havsgaard ligger tæt ved Havet. Naar Sæladsen ophører, løftes Skibene op paa den tørre Strand til Pakhusene og da drive de Fiskerie paa Vesterhavet med en halv Enes Fiskerbaade. Ved deres Huse have de smaa Tøfter, hvis Jordbund de ved Gjødning saaledes have for-

bedret, at de deri kan avle noget Høe og lidet Korn, endskiøndt Jordbunden til det sidste er vel siid og vaad. Nær af een Mand holdes et Par Heste, men enhver har gjerne et Par Koe. De øvrige Byer i dette Fogd ere: **Vester-Vandet Bye** med 7 Gaarde og 5 Huse; **Agerholm Bye** med Præstegaarden og nogle adspredte Steder, som indgiøre 10 Gaarde og 7 Huse og **Bleghule** med 4 Huse. Herunder ere indbefattede de eentlige Steder: **Nebelgaard** og **Vester Aarsrup**, en stor Bondegaard, **Lille Tøfting**, og flere. At der har været Steder, Agerjord og Enge, hvor nu ere Klitter, er uden al Tvivl; man har endog opdaget pløjede Agre under Sandet. **Nebel Gaard** har tilforn været en Herregaard, hvis Marker meget ere ødelagte af Sandflugten. Endskiøndt den tilforn er flyttet, ligger den endnu tet under Klitterne. Dens tiendebr. Kartk. var for saa Nar siden 10 Fdr. 5 Skpr.; men ved Parcelering er den nu formindsket til 5 Fdr. 5 Skpr. Af Bøndergods har den nu intet. Den Deel af Marken, som ikke er begravet under Klitterne, er meget blandet med Sand.

I tørre Nar mislykkes sædvanligen denne Gaards Avl, da Røgen, saa godt som den eneste Avl, hentorres. En Strimmel af Sandklitterne løber endog ind imellem denne Gaard og **Agerholm**, og videre forbi **Søgaard**, og flere Steder i **Nors Fogd**. I Aaret 1681 blev **Nebel** ganske ødelagt af Sandflugt; noget af Jorden blev igien taget i Brug 1751 hvorfor Hartkornet atter blev den paalagt. Den har først været bygget nordvest for det Sted, hvor den nu staar, paa et Sted, langt inde i Klitten som nu kaldes **Moer**, den afbrændte, og blev derved flyttet længere mod Østen, indtil den endelig for Sandflugten blev flyttet til sit nuværende Sted. 1376 var denne Gaard med Guds maake endnu ubeskadiget, da den af **Biskop Svend af Børglum**, endel Riddere og flere udnævnte Edsgiftsmænd, blev tilkiøndt **Ebbe Strangesens Enke**, og benævnes da **Nybygd Gods**.

Se **Danske Magazin** 7 Hefte Pag. 260. En stor Deel af dette Fogds Beboere ere Selvgjore. Hver Mand i Fogdet gir sin Part af Kirketienden. Paa **Vestervandets Mark** kan avles 8 Fold, paa **Agerholm Mark**, 6-7 Fold af Byg, ligesaa af Røg i gode Nar, og 6 Fold af Havre. Ved **Nebelgaard** er en **Kalkovn**, hvor Kalk brædes af Kridstone, som hentes ikke langt derfra ved Bredden af **Nors Sø**.

Øster Vandet Fogd har vel haavnde Beboere, hvoraf en Deel ere Selvgjore. Det har en god **Mølledam** tjenlig til alle Kornarter, dog saas mere Byg end Røg.

Sandet er ogsaa i ældre Tider ført i en Strimmel over en Deel af dette Fogds Mark lige til **Skinnerup**, hvorved noget af Marken er ødelagt, og noget blandet med Sand. Torvemoss eller Eng haves ikke; men noget Lyng. Fogdet

har 62 Tdr. Hartkorn, 14 Gaarde, 8 Huse og 135 Personer. Det bestaar af den ene Byge Øster-Vandet med 7 Gaarde og 2 Huse; **Storø Tofting** er en stor Avlsgaard paa omtrent 9 Tdr. Hartkorn, 3 mod Østen liggende Gaarde, som kaldes **Holongaarde**; 3 Gaarde og 1 Hus mod Sønden, som kaldes **Sandgaarde**, og 5 Huse som kaldes **Hiardal**. Til **Storø Tofting** saaes over 60 Tdr. Korn, og holdes ved Hielp af **Himmerup Sogns Kongelønde** 36 Stude, 6 Køer, 10 Geste, nogle Ungnød, og 60 Faar. Ved **Sandgaardene** skal have staaet en **Herrigaard** kaldet **Viigs Gaard**, beboet af Adel; dens Sted kand endnu sees.

Thisted Bogn bestaar af **Kiøbsteden Thisted** og de 3 Landsbyer: **Faartoft**, **Tinstrup** og **Torp**. Det har en god Møldjerd hvorunder Kalkgrunden findes i en Dybde af 1/2 til 1 Alen. Hele Bognet har hverken Torvemose eller Lyng. Landsbyernes Hartk. er 147 Tdr. 7 Skpr. 2 Fjdr. 2 Alb., hvis Areal er forskjelligt fra 7-11 Tdr. til 1 Td. Hartkorn. Deres Folketal er 241 Personer. **Faartoft** bestaaende af 8 Gaarde har 46 Tdr. Hartk. **Tinstrup** af 11 Gaarde og 13 Huse har 89 1/2 Td., og **Torp** af 3 Gaarde og 5 Huse, har 12 Tdr. Hartkorn.

Kiøbsteden Thisted, som i gamle Skrifter benævnes **Tjystedt**, **Thystath**, og **Tidsted**, ligger under 56° 57 1/2 nordlig Brede, og 3° 53' Østen for **Kiøbenhavn**. Den bekom sine Kiøbsted-Privilegier af **Friderik I** Aar 1524. Sens Handel og Vindskibeligbed synes i forlids Tid, at have været anseeligere end nu. Thi samme Højeerne har fulgt denne som saa mange andre Kiøbsteder i Danmark.

End ikke for lange siden droeves her adskillige Haandværker, som nu ere gaaet til Grund. Endnu i Mands Minde ejede **Byen 5 Fartøjer**. 1604 fik **Tol** deren i **Thisted** Befaling, at han skulde oppehave **Told** og anden Rettighed af de Kjøbskes og andre Fremmedes Skib og Gods, som kom til **Byen**. En **Befaling** som nu vilde være ganske overflødig. 1665 tillod **Friderik II** **Borgerne i Thisted** at seyle igjennem **Øresund**, medens **Kigen** varede, iagttet det i Almindelighed var forbudt, dog med den Betingelse, at de ikke maatte seile til **Rusland**, **Sverrig**, eller andre Steder, og ikke føre **Kornetsmidler** eller **Vaaben** til **Østeraen**, hvormed **Tjenden** kunde blive forstærket.

Altsaa maac **Byen** den Gang have nogen udbredt Handel. Endnu et **Bevis** for, at **Thisted** i ældre Tider har haft flere Skibe, er en **Befaling** til **Borgerne** af Aar 1549, at de skulde lade deres Skuder løbe ind i **Mariager Fjord**, og derfra føre **Kalk** til **Holdinghuus Slots** Bygning. I det sextende Aarhundrede var **Thisted** dog ikke allene i Besiddelse af al **Landets** Handel, thi 1573 maatte dens **Borger** taale, at **Vestervig Klosters** **Bønder** paa deres egne smaal

Skuder og Skibe pinte Korn og Gods til Aalborg og andensteds. Dog synes det især at have været *Hoxier*, som gjorde Thisted Rangen stridig; thi 1542 bortlode Thisted's Borgere nogle Roer og Søl fra Hoxiers Beboere, hvorover opkom Proces imellem disse 2de Steder, hvilken der skulle have Kjøbsteds Rettighed, hvilken Thisted dog vandt. (Se Pontoppidans Atlas.) Som et Beviis paa Thisted's større Anseelse i ældre end i nyere Tider kan vel endnu anføres, at Christian den tredje stiftede her en *latinsk Skole* 1549, som i den sildigere Tid er ansat overflødig, ophævet og henlagt under den Aalborgske 1739.

Saavidt Tiden og Aarsagene til Thisted's Forringelse lader sig efterspore, kan samme henføres til Midten af det syttende Aarhundrede. Ved Svenskens Indfald 1644, kom Byen meget tilbage i Næring og Brug, den blev haardt medtaget ved Ind- og udstæring og svære Afgifter, samt derefter større Forstrækninger til Kongen, end den formaaede at udbede. Hertil kom endnu flere Uheld, saasom Dyr- tid, da 1 Tid. Byg 1662 kostede 20-21 Mark; desuden Skovens Odelæggelse, som paa adskillige Haandteringer nodvendigen maatte have skadelig Indflydelse. Men det værste Hød har Thisted faaet ved *Løjstors* Grundes Følsætning. For nærværende Tid tælles i Thisted og de tilhørende Huse uden for Byen 200 Familier, som udgjør med Unge og Gamle 1068 Personer. Altsaa i de sidste 14 Aar en Formindelse af 158. Sjæle. Dog bibr Byens Forfatning ikke bedømmes efter Folketallet allene, thi fra Landet indflyttede jævnlig Folk, der uden at bidrage til Kjøbsteds Opkomst, nedsætte sig her som Daglønnere og Brændevinsmænd. Byens Forringelse kendes især i Tallet af nyttige Værksteder og deres virksomme Drift. For 30 Aar siden talttes her 209 Familier, deraf 6 Skippere, 8-10 Kjøbmand og 58 Haandværkere.

De Næringsveje, som Thisted nu bruger, ere Agerdyrkning, Brændevinsbrændning, Handel og Haandværker.

Agerdyrkning er af ikke lidet Vigtighed for Thisted, da den for de fleste Familier er i det mindste en Dineringsvej. Thisted's Mark bestaar i Almindelighed af en god Mildjord ovenpaa Kalkgrund, som paa nogle Steder rager saa højt frem, at den opløjes; paa mange Steder er jorden fuld af Imaastene og Gruus. De tilhørende Kjøbsteds-jorder ere matrikulerede for 98 Tdr. 3 Skpr. 1 Tdr. 1 Alb.

Desuden ejer Byen en Fælle, Kronens Mark kaldet, paa omtrent 3000 Tdr. Fædeland, som Kong Hans skjenkede den af Hillerslev

Mark, som ligger $\frac{1}{4}$ Miil fra Thisted. Dertil har Byen endnu kjøbt Bisgaardens Jorder, bestaaende af Hartk. 9 Pdr. 4 Skpr. 1 Alb, da denne Gaard, som laae tet ved Thisted, 1765 blev nedbrudt og dens Jorder parcellerede i 12 Stykker. Fra de nærmeste Landsbyer ere og nogle Jorder tilkjøbte. Ganske Thisted Mark er tiendeydende, men skattefri, undtagen Bisgaardens Jorder og nogle tilkjøbte Agre, som ere contribuable. Paa et Par Tofter nær, som med Stakitværk ere indhegnede, har Indhegning her lige saa lidet Sted, som hos Bønderne, og den enes Agre ligge adspredte imellem den andens.

Paa det Sted nordvest for Byen, hvor Bisgaarden stod, har Thisted lidet Eng, men ingen Torvemose. Endstjøndt Byen har saa meget Jord, haves dog Mangel paa Grøsgang; thi den ommeldte Kronens Mark, som er en fælles Ejendom, er saa langt fraliggende, ud imod Bründ og bærer saa lidet Græs, at den som Græsmark var Byen til saare liden Nytte, hvorfor den nu er bortforpagtet til Dyrtæning. Enhver som vil holde Køer, er derfor nødt til, at købe sig Jord til at tøjre dem paa. Af den Aarsag ere Jorderne stagne til den Priis, at 1 Pd. Tødeland, som paa Thisted Mark ikkun besignes til 6-8000 \square Alen, koster 60-80, vel endog 100 Rdlr.

Denne deels Nødvendighed, deels Lytt til at eje Markjorder, ere ikke uden skadelige Følger for Kjøbsteds Vindskibeligheden. Thi mangen Haandværksmand, som for Melkens Skyld maatte købe Jord, finder mere Behag i Agurdyrtingen end i sit Haandværk. Dit avlede Korn frister ham til at anskaffe sig Brøndeviinsredskaber, for derved at udbringe det til desto større Fordeel. Saaledes bliver Haandværksmanden uformækt baade Avlsmand og Brøndeviinsmand til Vindskibelighedens Undergang. Man regner den aarlige Avl paa Byens egne og paa Bisgaardens Jorder, for 1300 Lds Korn, foruden Orter. Som Handelstødt synes vel Thisted at skulle have adskillige Fordele. Dens lige saa smukke som bequemme Beliggenhed paa en liden Hraaning, tet ud til Riumfiorden, hvor ikkun en Gades Brede er Afstanden imellem Huse og Vandet; det Fortrin at være eneste Kjøbsted i det frugtbare Thyge, og det uden at have nogen anden Kjøbsted i Nærheden til Medbyer, (thi fra Thisted til

Nytkjøbing paa Mors er $4\frac{1}{2}$ Mile, til Lemvig 9, til Holstebro 11, til Viborg 12 og til Aalborg med Landvejen 14 Mile, over Vejlerne et Par Miil kortere, og til Poes 12 Mile.) Men heraf lader sig mere formode, end der findes i det Virkelige. Skudejerne ved vestre og nordre Strand opkjøbe og udføre mangfoldige af Landets Produkter, og forsyne det igen med adskillige Fornødenheder fra Norge; saa at Bønderne mere søge ud til Stranden, end til Thisted Torv, især med deres Fedevare. Desuden opholder sig mangen Mand paa Landet, besynderligen i den sydlige Deel, som i alle Henseende først lige saa megen Handel, som een og anden Kjøbmand i Thisted. En Forprang der grunder sig paa gammel Vane og paa Kjøbmændenes indskrænkede Handel, der af enhver litleligen kan efterlignes Omstrygende Jøder og Kræmmere forsyne Landet med Alenvarer. Ved Vestervig holdes Markeder ligesaa vel som i Thisted. Saa at Thyholm og den hele sydlige Deel af Landet først saa got som ingen Handel med Thisted. En stor Deel af disse Ulyligheder ville næves af sig selv, dersom Thisted kunde hente sine Varer omtrønt fra første Haand, og altsaa vende selve til lavere Priser, end de ellersige Landpranger, og betale Bøndens Varer dyrere, og derved drage Kornhandelen til sig. Men saalænge Kjøbmændene i Thisted, der dog er 16 i Tallet, ikkun er saa godt som Kommissionærer for Aalborgs Kjøbmand og for disse allene indkjøbe Landets Korn, hvoremod de hos dem modtage alle fornødne Varer; saalænge kan Thisted neppe komme i nogen Anseelse som Handelssted. Brøndevindstedelen yder maaske ogsaa de fleste Kjøbmand store Fordel, end Handelen. Thiilket Alt vel ikke kan være anderledes, saalænge Liimfiordens Sandgrunde ved Løjster, og Mangel paa Havn ved Thisted lægge saa betydelige Hindringer i Vejen for Sejladsen.

Ikkun 3 Fartøjer have til Thisted, hvoraf en Skipper gør et, og en Kjøbmand to. Naar man engang vil tænke paa at opbylde denne Byes Handel, kunde det og lages i Betragtning, at bringe dette Lands Kjøbmandskorn i mere Anseelse. Det er virkeligen een bande for de Følgende og Kjøbende skadelig Uskik, at man udfører saa ringe og svagt Byg. Et Forbud herimod, eller en Bestemmelse i Vægt, for hver Plags Korn under hvilken ingen Tønde maatte udføres, ville vist ingen Ubillighed være. Fra Handelens, saavel som fra Vindskikkelighedens Side, vil man saaledes indsee, at der i Thisted ikke kan findes saa let et Levested, som mange formode. Endog

Landets Produkter, om de just ikke ere i saa høj Pris, ve dog ofte vanskelige at bekomme, fordi Bonden ikke dermed søger til Torvet. Foruden de almindelige Markeder holdes ved Thisted Torvedag hver Onsdag fra Mikskelsdag til henimod jul, hvor der forhandles en stor Mængde Kreature og hvor-til ogsaa findes Haugewürter, og en Deel fra Skovene hentede Trævare og Træfrugter.

Konsumtionen af Thisted By, har fra Aar 1796 til 1801, ligge inclusivt, indbragt:

Maleværks Konsumtion		Port Konsumtion.	
Aar			
1796	— 1482 Rd. 54 Skl.	947	Rd. 22 skl.
1797	— 2416 — 29 —	826	— 16 —
1798	— 2692 — 85½ —	841	— 65 —
1799	— 2515 — 2 —	670	— 41 —
1800	— 2303 — 31 —	567	— 77 —
1801	— 2035 — 57½ —	598	— 28 —
<hr/>		<hr/>	
Middeltal	2240, 91½ skl.	741	Rd. 89½ skl.
Middelsum af hele Konsumtionen	2282 Rd. 84 2/3 —		

Ligesom man i flere Henseender savner rigtig Vindskiblighed i Thisted, saa savnes den og i Fiskeriet. Intet Menneske her i Byen benytter sig af den Lykkelig til Næringsvej, som Fiskeriet i Liumfiorden tilbyder. De lige overfor boende Morsinger tilføre allene Byen sine Fiske, undtagen hvad af Relt og Aborrer, der paa visse Tider bringes hertil fra Østerild, eller hvad Aggerboerne fange i de 2 Maanedes de ligge hvormerking paa Aalefangst, og hvad Høvfisk der føres hertil fra Mitmølle, Vangraa og flere Steder. Aarsagen til denne Forsømmelse angiver man at være Frygt for Udskrivning til Orlogs, som enhver Borgers ved at øje en Fiskerbaad ville udsætte sig og sine Sønner for.

I de sidste Aaringer have dog adskillige Haandværkere boesat sig i Thisted, saa at her nu findes et Antal af 93 Professionister. Disse ere: ~~Hand~~magere 7, Mandskerædere 6, Frientimmerkrædere 1, foruden 6 Qvindfolk som leve af Skrædersyning, Kleinsmede 3, Grovmede 2, Kobbersmede 2, Guldsmed 1, Giortler 1, Bogbinder 1, Glarmester 1, Mahler 1, Feldbøveder 1, Tommermand 13, hvoraf de fleste tillige ere Smede. Mølmestere 3, Skorstensfjer 1, Røbslagere 4, Slettere 2, Haarskiarer 1, Bagere 2, foruden 2 Husbagere, Røkkedryer 1, Straatektare for Byen og Landet 6, Drejlsvaver 1, Linnedvaversker 13, Sadelmagere 2, Kallomagere 2, Brølagger 1, Farver 1, Trykker 1, Handske-

mager 1, Bødker 1, Brændeviins Brænderie og Falz er eneste Næringssag for 4 Borgere. Men desuden brændes og holdes Brændeviin til Falz af 40, hvoriblandt 2 Kiøbmænd, som have de største Brænderier. Hver anbringer omtrent 800 Tønder Korn aarlig til dette Brüg. Falt skal være 70 Brændeviinskiødder i Thisted.

Tot udenfor Byen ligge 4 Vægmøller, hvoraf den ene nu har Græbemak. Vandmølle fattes, saa at man i stille Vær maae søge til Broemølle.

Sydvest for Byen ligger en lidet Vandmølle kaldet Dræbæk, der er en Feldheredes Stampemølle. Igjennem Thisted løber en Bæk, som kommer fra Skimmerup, der om Sommeren er en ubetydelig Bende, men ved Følbrud i Foraaret kan undertiden gaae ind i nogle Fluse, som den og 1632 beskadigede Bisgaarden, som laae nær hos den.

I Thisted boe Amtmanden og Amtsforsvalteren for Thisted Amt Byfogden og Byskriveren, af hvilke den ene er Herredsfoged, og den anden Herredsskriver i Killested og Sundborg Herreder. Faldinspektøren, Faldkasurøren en Apotheker og en Chirurg, Sognepræsten for Thisted og Tilsted Sogne, der har frie Præstegaard, og Sappelanen, som er Sognepræst til Skimmerup.

Byen har et lidet Hospital for 12 fattige, hemmer hvoraf de 8 er i og de 4 udenfor Hospitalet. Desuden er til Byens Fattige lejeret adskillige Gaver. Thisted Kirke er ogsaa betydelige Gaver tillagte, og da den tillige er $1\frac{1}{2}$ Tiende af hele Thisted Sogn, der ligesom Sognepræstens $1\frac{1}{2}$ Tiende oppebæres i Kiørvn, saa skal den nu have en samlet Formue paa omtrent 14000 Rdlr. Tvende danske Læseskoler haves her, men efter Katin skolens Ophævelse i hvis Sted den ene er mangler her Kærlighed til videnskabeligere Underviisning (om de Kirken, Skolene, Hospitalet og de fattige af Anne Lov, Caspergaard og flere tillagte Donationer, kan efterses Hofmans Foundationer hvori findes adskillige saavel dette som flere Sogne angaaende hvilket her forbigaars).

Fra Aaret 1779 til 1788 vare indquarterede 4 Compagnies Soldater i Thisted, men siden den Tid har ingen Garnison været i Thy. Man tør vel og troe, at det nu oprettede Landværn vil være tilstrækkeligt Forsvar; thi neppe vover nogen fiendtlig Flode at forsøge Landgang paa en saa fast og af Naturen saavel forsvaret Nyd.

De Midler til Byens Opkomst, som kunde ansees for de virksomste ere: Løjstors Grundes Oprydning og en Havns Indretning ved Thisted. Savnet af den sidste er saa meget betydeligere, da Byen ikke engang har nogen god Rhede. En Rhede haves vel, og det ikke meget langt fra Skibsbroen, paa 4 Favnes Dybde med fast Bænd, men uden alle

og udsat saaledes for sydlige og østlige Vinde at intet Skib kan ste-
 des der i uroligt Vær. Med nogen Bekræftning ville det dog vel være mün-
 ligt at indrette en Haven enten i Mündingen af den igiennem Byen
 løbende Bæk, eller ved Siden af Skibstrøen, eller Tønden derfor. Naar disse
 Forberedelser vare giorte, naar den utilladelige Kandeprang kunde hæm-
 mes, og **Thisted** beholdt sit eget Faldsted, da torde man vel haabe at
 Byens Handel igjen vilde oplives. Fiskeerie og adskillige Haandteringer
 som staae i Forbindelse med Fjældsen, ville derved tillige komme paa
 Fode. Men lige saa vigtigt er det, at Fabriker maatte anlægges, som ere
 passende til Stedet. Dertil kan regnes alle Slags Uldfabriker, Væveri,
 Kattemagere, Strikning o. s. v. Materien hertil frembringer Landet i
 Overflodighed, og de nöduendige Kvernetsmidler ere her lettere, end paa
 adskillige andre Steder. Garveri kunde vel og drives her, hvorfra saa
 mange raa Huder og Skind udføres. Vel maatte Barken hentis anden-
 steds fra; men nogle af Landets Planter kunde ogsaa bruges. Nu
 maa enhver Skomager forskrive alt sit Læder. Ved Fabrikers Anlay
 og Vindskibtilighedens Forfremmelse tør vel haabes bedre Tider for
Thisted. (**Thisted** blev navnkundig for omtrent hundrede Aar siden ved den
 bekendte Besættelses Historie 1676. Hvoraf man dog ikke tør slutte til større Overtroe
 her end andre Steder, da lignende Lyst og Ondskab i det mindste paa den Tid,
 kunde haade frembragt de samme Virkninger allevegne.)

Tilsted Sogn bestaar af de 2 Byer: **Tilsted** med 14 Gaarde og 8 Huse og
Silstrup med 6 Gaarde og 1 Hus. Sognets Kærthorn er 137 Tdr.; Folketallet er
 210 Personer. **Tilsted** har lidet Tørveskjær, men **Silstrup** intet; saa at Sognet
 har Mangel paa Brændsel. Det har en god Muldjord, blandt deels med
 Græs, deels med Leer. **Silstrup** Mark ligger paa Rødder og er vand og
 kold. Den østlige Deel af **Tilsted** Mark ud til Fjorden er gruset i den
 vestlige Deel findes Kalk i 1-2 Alens Dybde, saa og den sorte Aare.

Beboerne ere selv Ejere af Kirken.

Fjerring Sogn udgjör 249 Tdr. Kærth. Heri lue 92 Familier, hvoraf de fleste nu
 ere Helbeger. Personernes Antal er 515. De tilhørende 5 Byer ere: **Fjerring** med
 12 Gaarde og 10 Huse, **Sperring** med 13 Gaarde 16 Huse, **Nestrup** med 10
 Gaarde og 3 Huse, **Skaarup** med 6 Gaarde og 3 Huse og **Dallerup** med
 5 Gaarde og 1 Hus. Desuden er her Nordenloft en stor ufröe Gaard paa
 21 Tdr. Kærth., som nu er delt imellem 2 Familier. (Paa denne Gaard
 skal **Ulve** Strømpen have boet, formodentlig den samme som er nævnt ved **Nebel**
 Gaard. For ikke længe siden ejedes denne Gaard af en Fru **Gerner**, og da horte en

del Bøndergøds derunder). Sognet har en god og for det meste med Rød-
 leer blandet Muldjord; dog gives her og lette og sandige Marker. I en
 Lybde af 1-2 Alen findes i den nordlige Deel af dette Sogn, Kalk til
 Grundlag, og da Kalklaget ikke strækker sig længere end i dette
 Sogn saa er herfra hentet meget til Gjødning af de Lunden for lig-
 gende Sogne. I Almindelighed kan regnes ombrent 7-8 Tdr. Agerland
 til 1 Td. Kalk. **Skærup Bys** har i ældre Tider taget Skade af Sandflyj-
 ten, dog har den nu en ikke saa ringe Jord. For det meste er dette Sogn
 regelmæssigt forsynet med Torvemose, hvorpaa selges en Deel til **Thisted**,
 især fra **Kestrup og Gjoring Byer**, nogle ogsaa fra **Spering**. **Skærup**
Bye har ingen Torvemose; men overflødig Hede. Tilstrækkelig Hede har
 ogsaa de øvrige Byer. Torvene kan nu ikke graues i Moserne, men maa
 alles. En stor Deel af Sognet grændser til den store og fiskerige **Gjoring**
Sø. Det er en rimelig Formening, at denne Sø engang har havt sit
 Udløb i Havet, hvilket Sandbankerne have tilstoppet. I saa fald
 maa den have aabnet sig et nyt Løb; thi nu forlinder en Stet den
 med **Hassing- og Flad Sø**, saa at den tilsidst udflyder i **Limpfunden**.
 I dette Sogn ligger endnu en mindre Sø kaldet **Spering Sø**, der gaar
 ud i **Gjoring Sø**. En Holm som heri er beliggende, tilhører **Søigaard**
 i **Spering**, hvorpaa avles en halv Snæs Læs Løe og samles en stor Meng-
 de Torre-Ly. Ved **Nordentoft** og ved **Gjoring Sø** nær ved **Lagaard**,
 skal i gamle Dage have været Vandmøller.

Thorsted Sogn bestaar af **Thorsted Bys** og en Vindmølle, kaldet **Skatmølle**.
 Det udgjør 149 Personer eller 28 Familier hvoraf 14 ere Gaardmænd. De
 fleste ere Selvejere. Sognets Kalkkorn er 64 Tdr., med en stor Deel Jord
 til Kalkkornet. Dets Markjorder og Grønning udgjør 14 og Heden over
 7 Millioner \square Alen, saa at til hver Tønde Kalkk. er af Markjord 15
 og af Hede 8 geometr. Td. Land. Dette og **Skinnerup Sogn** have i Forhold
 til Kalkkornet, det største Areal af Agerjord. Jordbunden er en let og sand-
 blandet Muld. Man graver paa nogle Steder igjennem 20 Alen Land
 og Græs, hvorefter Kalken findes, som da naaer til 55 Alen; thi saa
 dybe ere nogle Brønde. Paa andre Steder findes Kalken under Muld-
 laget. Eng og Torvemose mangler, men en vidtløftig Strækning god
 Hede, giver overflødig Fladtorv og Lyng. Ved Opdyrkning af Heden
 og ved Udfløtning af nogle Gaarde, ville dette Sogn kunne ernæ
 flere Familier. Sognet er nu under Udskiftning. Strax vesten for
Thorsted ligger en Høj, kaldet **Thors Høj**, hvorpaa Sognet formenes at

have sit Navn. Forsted Kirke skal have været et Fristed.

Vang Sogn kan henregnes til de ringe og af Sandflugten meest ødelagte. Alt Sognets Hartkorn er nu 63 Tdr. 1 Skp. 2 Fdk. Falttallet 292. Vang Bye er foruden Præstegaarden 7 Gaarde eller Steder hvortil kan holdes 2 eller flere Heste, og 23 Huse; paa Gaarkvede er en Boel og 4 Huse, ved Vangsaal 11 Huse. Desuden 3 eenlige Gaarde: Nystrup hvis tiende-frie Hartk. er 6 Tdr. 1 Skp. 1 Fdk. Klostergaard paa 7 Tdr. 2 Skp. 3 Fdk. 2 Alb.; og Lille Siernes paa 8 Tdr. 3 Skp. 3 Fdk. Hartk. Omtrent i 4 Alens Dybde findes Kalklaget. Ved Sandflugten er en Deel af Jorden bleven alt for meget blandet med Sand, og een endnu større Deel ganske skjult med Sandklitter. Det lidet, som er beskyttet bag ved Vang Sø, har temmelig god Jord. Strax Vester for Vang Bye begynde Klitterne og strække sig 3 Miil ud til Havet. Endog i Byen er Sandet indført. Mange eenlige Gaarde skal have været i Sognet, hvoraf nogle ganske ere ødelagte, andre ere som Huse bortflyttede, enten til Vang Bye eller til Havet, hvorved Vangsaal Bye er fremkommet. Saaledes er Haugaard, som tilforn laae ved en Sø i Klitten, hvoraf endnu sees Spor, nu en Gaard i Vang Bye. Og en anden eenlig Gaard, kaldet Finte, er nu et godlivt Huus i samme Bye. Nystrup har tilforn været en Herregaard, hvis jorder nu tildeels ere sandige, tildeels skjulte med Sandklitter.

Denne Gaard har nu en god Aalekiste i Aaen, som løber fra Vester. Vandet falder ud i Havet. Af gamle Papirer veed man, at til dette Sogn har hørt en Bye, kaldet Røkkebye, beliggende ud imod Klitmøller, som nu ganske er tilintetgjort. Vistnok ere Klitterne nu i bedre Stand, end for en halv Snees Aar siden; men man troe dog ikke, at Sandet nu er dæmpet. De uhyre høje og vidtlødsstrakte Sandbakker, hvorpaa neppe sees en grøn Spire, og som af Vinden flyttes fra et Sted til et andet, bevise det modsatte. De fleste Gaarde ere kun smaae hvoraf udskellige kun holde 2 Heste. Nogle Steder have 8-9 Tdr. brugbar Agerland til 1 Tinde Hartk. andre mere og ringere. Haarbærne ved Vangsaal hve af Fiskerie paa Havet, hvortil de have 2 Fiskerbaade. Disses Kornavl er ubetydelig; men de have skikkelige gode Tøfter, eller smaae Enge til Græsning og Hæavl, saa at de fleste kan holde 2-3 Køer. Et Par Mand holde hver 2 Heste, hvortil dog maae kjøbes endel Vinterføder.

Paa Brøndsel har Sognet stor Mangel, aldeles ingen Skodtøer, og me-

get lidet Fladtør og Lyng i Klitten. Endnu i Mands Minde groves Fladtør imellem Klitterne i Moser, som vare tildækkede med et Lag Sand; men nu ere de saa ganske begravede, at intet Spor deraf er tilbage. Vang Tår, siges for endnu ikke længe siden, at have havt Udlob i Havet, hvilket nu er tilstoppet af Sand.

Tvorup regnes vel endnu som et Sogn, endskjøndt dets Kirke for faa Aar siden er nedbrudt, (1794) og det er henlagt til Vangs Kirke.

Sognets Hærte. er nu kun 39 Tdr. 7 Skpr. Folketallet 90 Personer.

I Tvorup Bye ere 9 Heder, hvortil holdes Heste, og 4 Huse. Desuden høre til dette Sogn 2 eenlige Gaarde: Store Ijernes paa 13 Tdr. 1 Skpr. 2 Fdk. 2 Alb. Hærte, og Møllerskyld 2 Skpr. 2 Alb., og Fergegaard paa 12 Tdr. 2 Alb.

Store Ijernes er en stor, ved Løien smukt beliggende og veldyrket Avlsgaard, hvortil saaes noget over 100 Tdr. Korn, og holdes 10-12 Heste, 50 Fækreaturer og 80 Faar. Dette Sogn har meget tilfælles med Vang Sogn, ogsaa her er Brændemangel, og en stor Deel af Sognet er ødelagt af Rygesand. Man veed, at Tvorup Bye er bleven nødt til at flutte fra sin Indmark til det yderste af sin Udmark, saa at den tilforn har lagt lige saa langt vesten for dens Kirke, som den nu ligger østen for det Sted hvor Kirken nylig stod. Begge Sognes baade Markjorder og Klitter ere udskeftede.

Skjoldborg Sogn staar for Hærte. 192 Tdr. 7 Skpr. og udgjør Gaarde og Bølssteder 25, og Huse 50, hvoraf 11 ere uden Hærtekorn dog have de næsten alle jord. Gaardenes Skjørdelse er fra 4 til 11 1/2 Td. Hærtekorn.

De tilhørende 4 Byer ere: Lønder Skjoldborg 10 Gaarde 14 Huse; Nørre Skjoldborg 7 Gaarde 17 Huse; Aals 5 Gaarde 7 Huse, og Møgelvang 1 Gaard 13 Huse, foruden eenlige Heder: Hørring et Boll, og Bakgaarden ved Viil Lünd med Kroeholds Privilegium. Ved Bakgaarden skeer Overført til Morsge over Viil Lünd som her er en halv Ferdinguey bredt, og i Strømmen 36 Alen dyb. Møgelvang er det sydligste af Sognet, som ved en liden Rende adskilles fra Lünd. bye i Hægstrup Sogn. Sognets Folketal er 403 Personer. Efterat Todbril Gods nu er solgt, høre ikkun 6 Gaarde og 5 Huse til Proprietær. Gods nemlig til Ulstrup, forresten ere paa paa Huse nær alle Seli. gere. Til 1 Td. Hærte. er 6-8 Tdr. Agerland foruden en stor Del Hede og noget Eng, hvoraf de fleste Bøvere have fornøden Brændsel imødtagen Aals Bye, som kun har lidet og ringe Hede. Rødleren er Grundlagt,

isler i det østlige af Sognet; forresten er en Deel af Jorden vaad og siid og en Deel noget let og mildig. **Skioldborg Byes** Mark blev udskiftet 1787; men man har her som de fleste Steder i Thy sin Jord paa 3 til 4 forskjellige Steder, nemlig Indmark, Havreland, Hede, og Torvemose. EndeKiøndt Sognet støder til Limfiorden, drives dog intet Fiskerie. Ved Kirken er af Justitsraad Caspergaard bygget et Hospital for 4 Enker af Todbøl Gods, hvortil er givet dette Sogns Konge - Korn - Tiende; dog nyder Hospitalet iskuin 80 Rd. aarlig deraf. Sognebetjæerne have nu kiøbt af Todbøl baade Kirke og Kongetienden. Ved 6 Afbryggere er Præstegaardens Markom formindsket til 8 Tdr. 4 Skp. 3 Fdk. Tilførn for Aar 1596 var paa Præstegaardens Ejendom en Vandmølle kaldet Fall, som nu er et Huus.

Kallerup Sogn udgiør 29 Tdr. 7 Skp. 3 Fdk. 2 Alb. tiendeydende Hk. og bestaar af den ene Bye **Kallerup**, hvori er 6 Gaarde og 4 Huise; desuden Hovedgaarden **Todbøl**; en enlig Gaard **Hornstrup**, som tilførn er brugt af Hovedgaardens Ejer; en Stampemølle paa Hovedgaardens Grund som beboes af en Feldbereder; og en ved Hovedgaarden liggende utietydelig Vandmølle, i hvis Sted nu skal bygges en Vindmølle. Sognets hele Folketal udgiør 14 Familier eller 74 Personer. For 3 Aar siden hørte til Todbøl Hovedgaards Text Ager og Eng 26 Tdr. 1 Fdk., Møllsklyd af Vandmøllen 3 Skp. 2 Alb., Bøndergods 204 Tdr. 6 Skp., og Kirke- og Kongetienden af Skioldborg Sogn hvoraf hver enkelt udgiør 38 Tdr. Hk. ligesaa begge Tiender af Kallerup, hver paa 8 Tdr. Hk. Lørring Sogns Kongetiende 40 Tdr. og Hundborg Sogns Kongetiende 28 Tdr. Hk. Nu er Hamhuset Todbøl, hvorunder Bodumliisgaard var indlemmet udløst og solgt, alle Bønderne ere bleven selvsyre, noget af Hovedgaardens Mark fraskilt, og Hornstrupgaard, som kun havde 6 Tdr. contrib. Hk. er bleven tillagt en stor Del Udemark og Hede af Todbøls fri Hovedgaards Text, som udgiør 4 1/2 Td. Hk. Til Todbøl er betydelig Torvemose; men Agerjorden er af Naturen skarp, dog hidtil forbedret ved Hjælp af Tienderne. Sognet har i

Almindelighed en temmelig god Muldjord, tilstrækkelig Torvemose, hvoraf og selges, og noget Slæde. Til Hornstrupgaard kan nu ved Hjælp af en Deel opbrudt Hedejord saaes 70 Tdr. Korn, og holdes 28 Fækrættur, 8 Heste og 60 Faar. Fognets Beboere er nu alle Selvsjere, og tillige ejer enhver sin Deel af begge Tienderne. Een af Husemændene dyrkes med ^{god} Fordel en Urtehave, hvoraf selges en 2d Jordfrugt til Thisted. Beboerne af dette, saavel som af flere Fogne afgave sig tilforn meget med at male Haverogya paa Haandqværne, som solgtes til Norge.

Skindborg Fog, der mod Osten grænder til Kallerup Fog og mod Vesten til Ravit, har 143 Tdr. tiendeydende Skatk. og en Folkemængde af 610 Personer. Foruden Hovedgaarden Ulstrup og Præstegaarden, har Fognet 39, for det meste smaa Gaarde og 67 Huse. I Skindborg Fog ere 26 Gaarde, hvoriblandt Bøndergaard paa 9 Tdr. og 2 Skpr., Rydsgaard paa 6 Tdr. 5 Skpr. og Salsgaard paa 5 Tdr. og 7 Skpr. Skatk. og 22 Huse, Vestergaardene ere 5 Gaarde paa $2\frac{1}{2}$ til $4\frac{1}{2}$ Td. Skatk., hertil regnes og Faddershøil Mølle paa 4 Tdr. Sktk., og Faddershøil Gaard hvis Hovedgaards Taxt tilforn var 13 Tdr., men nu kortsolgt indtil $7\frac{1}{2}$ Td., som er bleven skattepligtigt Skatk.; Fjorby med 3 smaa Gaarde og 9 Huse, Skatkies 7 Huse; Vorup. Ore 24 Huse og Rastrup Hovedgaards Mark, hvorpaa nu ere 3 Gaarde og 5 Huse. Af Fognets 3 Herregaarde er nu ikke en den ene Ulstrup tilbage. Thi Rastrup hvis Hovedgaardstaxt var $27\frac{1}{2}$ Td. Sktk. er for nogle Aar siden, da Bøndergodset blev solgt, udparcelleret, og Faddershøil, der i ældre Tider meget var ødelagt af Sandflugten, er nu ogsaa ved Udstykningsformindsket. Rastrup havde en fortrinlig god jord, tienlig til al Slags Sæd. Til Faddershøil var Jorden let og sandig; men Græningen og Høestetten god. Tilforn var Nørhøgaard forenet med Faddershøil og da denne ligger i en ringe Egn, var Ejerenis Bøepæl altid paa første Sted; nu ere de adskillige og Bøndergodset

solgt. Ulstrup staaer for fri Hovedgaards Tænt 34 Tdr. 6-3-1 og Møllebygd paa samme Tænt 1 Tdr. 2 Fdk. og ejer Bøndergods 256 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdk. 1 Alb., samt Håndborg og Hørsted Sognes Kirkekiønder og Smedsted Sogns Kongekiønde. Under Gaarden drives contribuerende Høtte. 4 Skpr. 2 Fdk. Hovedgaardsmatriken udgjør i Areal Agerland 426 Tdr., Eng og Græsningssjod 463 Tdr. Dertil saaes aarlig 200 Tdr. Korn, hvoraf 25 Tdr. Rug og avles 200 Læs Engfrø. Jorden optages i 5, og kviler i 5 Aar. Ulstrups ejer Halvparten af et Salekistefiskerie ovenfor Faddersbøl Vandmølle.

Raastrups og Ulstrups Markjorder ere mældige og meget gode, forresten har paa mange Steder en rødguul Læs Overhaand, men paa en betydelig Strækning har Flyvesandet forandret den oprindelige Natur. Bøndergaardene have kun lidet Høtte. og dertil lidet Agerjord. Deres Forfatning er derfor for det meste ikke god. Endskjøndt mange Tørv sælges fra Håndborg Sogn, saa ses man dog her som i flere Sogne at Tørv sælges langt mindre herige Bønden end god Agerdyrkning.

Forholdet af Udsæden til en stor Gaard er 2 Tdr. Rug, 8 Tdr. Byg og 16 Tdr. Havre. De smaa Gaarde saae intet Rug. Håndborg Bye har lidet og ringe Hede, men desto mere Mose. Ved nylig fuldendte Udsæftning i Håndborg af 144 Tdr. 5 Skpr. 1 Alb. Høtte. befundtes dertil at være geom. Tønder land til 14000 □ Al. Agerland 1377 Tdr., Enghøvd Mose og Græsningssjod 764 Tdr. og Hedesjod 152 Tdr. Vorup-Ore Bye, bestaar alene af Fiskerhusse beliggende i Klitterne, hvis Beboere drive Fiskerie paa Havet med 5 Baade, til ethvert af disse Huse, hvoraf de fleste ere uden Høtte, er en Tøft, hvorpaa kan holdes 1-3 Køer og nogle Faar; men ingen Heste. Fire af disse Fiskere have begyndt at drive Salefangst med en Rulsvaad i Lemfjorden ligesom Aggerboerne.

Ogsaa i dette Sogn har Flyvesandet anrettet stor Forleeggelse, der dog nu er temmelig tilgroet; i ældre Tider er Sandet ført lige til Faddersbøl Mølleaa. Præstegaardens Høtte. er hørtak 14 Tdr. Et gammelt Sogn udleder Navnet Håndborg af hundrede Bierge, formentlig de mange heroverende dels naturlige Bakker, dels Grauhøje.

Hvilket maaske er lige saa rimeligt som en anden Gissning, der udleder Navnet af Hånd, og de andre tre Herreders Navne af Fjeller, Kær, Kær, Ulstrup Gaard og Gods blev nu i dette Aar med alt bemeldte Tilhørende tillige med Aarups Mølle solgt for 62000 Rd. Altsaa bliver formentlig nu ogsaa denne Gaard udstykket.

Jammerup Sogn bestaar af 16 Gaarde og 10 Huse, nemlig i Jammerup Bye 9 Gaarde, af hvilke den største har Hartk. 3 Tdr. 5 Skpr. og 4 Huse; i Sregstrup Bye (Sneystrup) 7 Gaarde, hvoriblandt et enligt Boelsted, kaldet Meylsøe, og 4 Huse; og i Førløye 2 Huse. Hele Folketallet er 165 Personer.

Til Jammerup Bye er Jordbunden meest leelig, sid og kold; men i Sregstrup meest let og tør, tienlig til Rugsæd. Jammerup Bye mangler baade Mose og Hede; men Sregstrup Bye har noget Mose og tilstrækkelig Lyng og Fladtjørn i Heden og Klitterne. Ogsaa en Del af dette Sogn er ødelagt af Sandet. Til Frelse mod større Ødelæggelse, har Sjøring Søe opsluget Sandet af de nøgne Sandbakker, som ligger bag ved. Mærkverdij er dette Sogns Kirkeblok, som Overtroen rigelig forsyner med ansæelige Gaver. Nogle Sjøfarende's Løfter i Havsnød skal have givet Anledning dertil; og i lignende Tilfælde saavel som ved Hjøb og Salg, glemmes man over hele Landet ikke at sende Gaver til dens Bøsser, hvorved dens aarlige Indtægt kan være 70-90 Rd. Formodentlig har den nu en Kapital paa over 20,000 Rigsdaler.

Nørhøe Sogn har 113 Tdr. Hartk. og et Folketal af 343 Personer. Hertil høre: Nørhøe Bye med 40 Familier, Stenbjerg Bye med 17 Huse, og desuden de 4 enlige Gaarde: Nørhøegaard, Legin, Næsgaard og Freskild. Hele Sognet udgjør kun 19 Gaarde og Boelsteder. Sognet grænses ud til Havet og, altsaa er en stor Del deraf ødelagt af Sandet. Den Del af Marksk, Østen for Nørhøe Bye, der er ufordæret, er en meget god Mjøldejord, der spjuler enten Graaler eller Rødder. Ved Legin og Freskild er jorden bedst skikket til Rug; det øvrige bedre til Byg og Havre. I en Bakke ved Legin graves Skidler eller Kalksten som intet andet Sted findes nærmere end i Sjøring Sogn. De fleste Beboere have overmaade lidet Agerjord, men desto mere Engbund. Nogle Heder have ikke mindre end 5-6 Tdr. Fedeland til 1 Td. Hartk. Skottjørn og Fladtjørn haves i Overfløidighed, og Højbieringen er betydelij. Stenbjerg Bye bestaar alene af Huse, beliggende ved Havet. Ikke mindre end tre af disse ere contribuerende, hvert af 1 Alb. Dog haves Tofter, hvorpaa saavel som ved Hjøb af Klitten hver Mand kan hulde et Par Kvær. Een Mand holder et Par Heste. Forresten leve de af Fiskeværel, hvilket de drive med 3 Havbaate. Med en Skude fares herfra paa Nørge. Nørhøe Gaard er en stor og ansæelij

Nulsgaard, inden Frihed, paa 17 Tdr. Hartk. som tilforn var forenet med Novegaardens Faddersbol. Sognets tiende Tiender og lidet Bøndergaard, hører nu hertil; men de fleste af Godsets Bønder ere i disse Aar blewne Selvgjore. Til denne Gaard kan saacs 130 Tdr. Korn og aules 150 Læs Hø. (Den ved sit aelgjørende Testamente bekiendte Jens Vane, var Ejer af Norkaegaard og Faddersbol, og har derfor i sit Testamente af 1765 ogsaa erindret dette og Høndborg Sogn med nogle Gaver). Legin Gaard er paa 9 1/2 Tdr. Hølk. og kan aule 80 Læs Hø. Næsgaard paa 7 Tdr. 3 Skpr. Hølk. er ogsaa en god Gaard. Frestkild er nu udstykket til 5 Familier.

Ved Frestkild Søb var tilforn en Vandmølle, kaldet Stougaardsmølle, hvor nu staar et Hus; Møllendamningen kjendes endnu.

Midt ind i Norkaae Bye er Flyvesandet ført fra Nordvest, hvor Müldjorden er begravet under 1 Quarter Sand, som dog nu er tilgroet med Græs. Sandkletterne for bedres ogsaa, og de nærmest til Marken grændsende, ere temmelig begraede med Lyng. Sed den nu fuldenomme Udskiftning af Kletterne vil disse maaske bedre blive fredede. I et tilforn omtalt Dokument af 1596 hedder det: „ at dette Sogn er saa ringe, at det tilforn har været foruden Sognepræst og Kirke. Tjeneste noget nær et ganske Aar; at de ingen Præst kunde bekomme for den ringe Rente deraf gives, hvorfor Kongen for 17 Aar siden haver naadigt undt Præsten der sammesteds Halvparten af Konge-Kornstienden af samme Sogn.“ Præsten har dog nu mindre Fordeel af denne tillagte halve Konge-Tiende end Norkaaegaards Ejer.

Inedsted Sogn, 239 Tdr Hartk. og 505 Personer bestaar af følgende 5 Byer: Inedsted Bye med 10, Gjersbøl med 10 Arup (Aarup) med 8, Elsted med 6, og Bedsted (Bersted) med 5 Gaardmand, eller kiørende Mand. I Arup er 17 Hus, forresten ere Gaardenes og Husenes Antal i dette Sogn omtrent lige. Ved Arup (Aarup) er en god Vandmølle.

Harring Sogn, indbefatter Harring Bye, Fredholm, Hovedgaarden Oland med dens Aflyggere og Præstegaarden Raesholm. I Harring Bye ere 9 smaa Gaarde fra omtrent 2 til 5 Tdr. Kartk., 4 Huse, hvort paa 3 Skpr. Kartk. og 4 jordløse Huse. Fredholm er 3 Huse byggede paa Præstegaardens Udmærke. Hvert af disse holder 1, undertiden 2 Kiste, 2 Kær og 10 Taus. Disse Husmænd forsyne hele Omegnen med saa Mønstene som strygges af en gammel Leer. Hovedgaarden Oland havde for 10 Aar siden 31 Tdr. 5 Skpr. Hovedgaards Tøst og 246 Tdr. Bøndergods. Nu er den udstykket foruden Hovedparcellen til 1 Gaard og 8 Huse, saa at Oland nu kun har tilbage 15 Tdr. 1 Skp. 3 Fdk. 1 $\frac{5}{6}$ Alb..

I Stagstrup Sogn ere Byerne: Stagstrup, Gierup og Lundebye. Det indbefatter 256 Tdr. Kartk. og 467 Personer. I Stagstrup Bye ere 14 Gaarde. De fleste Beboere i disse 2 Sogne ere nu Selvejere, tilforn hørte de til Oland og vare for 15 Aar siden saa forarmede, at kun tiende Mand kunde udrede deres Skatter og Landgilde.

Skjumb Sogns Folketal er 332 Personer, dets Kartk. 191 Tdr. Sognet har 27 Gaarde.

Nordum Sogn af Kartk. 129 Tdr. med 385 Personer, bestaar af de 4 Byer: Øster Nordum, Vester Nordum, Tøttrup og Koldbye, samt Hovedgaarden Friup. Den Nedestregning som tilhører Nordum, Hassing og Villerslev Sogne, udgjør omtrent 2000 geom. Tdr. Land.

Friup Hovedgaard havde nyligen 22 Tdr. 1 Skp. 2 Fdk. Kartk. fri Hovedgaards Tøst og 2 Vandmøller, Quidnes- og Meelmølle og 1 Qindmølle. Nordum Mølle som alle have fri Hovedgaards tøst, Mølleskylde 6 Tdr. 3 Skpr. For et par Aar siden blev alt Bøndergodset solgt til Tøstørne, og kostede 1 Td. Kartk. 150 til 200 Rd. og paa nogle Steder derover. Dette Gods var beliggende i Skjumb, Villerslev og Nordum Sogne.

Gaardens Mark drives nu uden Haverie, ved egne Folk og Heste. Paa Gaarden holdes 80 til 90 Kreatur. Den nuværende Ejer Hr. Lorenson har nylig ladet Marken indhegne med dobbelt Dige, som er det fuldkomneste Hegn, der i det Større er seet i Thy. Borggaardens er nu flyttet til Ladegaarden som den for var langt fraliggende. Denne Gaard har den bedste Kæuge i Thy, fuld af Frugt og Skovtræer.

Tønderhøe Sogn har Kartk. 144 Tdr. og bestaar af de 2 Byer: **Tønderhøe** og **Feststrup**. Personernes Antal er 318. I dette Sogn ligger desuden **Hougaard**, den **Koustrup**, der i nærværende Egers Tid er bleven complet og har Hovedgaardstøt 19 Tdr. 4 Skpr., Bøndergods 202 Tdr. 3 Skpr. 3 Tdk. 2 Alb. og Mølleskyld 2 Tdr. Kartk. I **Gyngrup Mose** ere fundne Hesselrødder og store Træer og Trærødder. (afskr. til den n. n. Ejer: **Föllböll**.)

Horsted Sogn af Kartk. 48 Tdr. bestaar kun af den ene Bye **Horsted**, som udgjør i alt 10 Gaarde; 2 Boel og 8 Hus. Helt Folketallet er 121 Personer. I dette Sogn hae gode Drejlsvævere. De fleste Aeder i dette Sogn høre under **Koustrup**. Sognene ligger under Udskiftning. I Mosen blev for kort Tid siden optaget en stor Egerod.

Hassing Sogn bestaar kun af den ene Bye **Hassing**, med 16 Gaarde og 14 Hus, og 2 enlige Gaarde: **Giselbæk** paa 9 Tdr. Kartk. og en udplyttet Gaard paa 3 Tdr. Personernes Antal 199. De fleste ere Hovrøbbønder til **Tønderhøe**.

Villeslev er et mere velhavende Sogn. Deri ere 3 Byer: **Villeslev** med 17 Gaarde og 13 Hus. **Vilhestøft** Bye med 7 Gaarde og 7 Hus, og **Gudenæs** Bye med 5 Gaarde og 3 jordløse Hus; desuden er **Lildberg** 5 Hus.

Ørum Sogn har 51 Tdr. tiendepligtig Kartk. og 30 Familier som udgjøre 151 Personer. Enlige Aeder ere **Skalbornak** og **Slotthuset**. Det Sted hvor **Ørum** Skat tilførn har staaet, er et Par Bøsseskud isten for nærværende **Ørum** Gaard. Nu ses intet andet Spor deraf, end en ophøjet jordplet midt i Aaen, omgivet med Vand paa alle Sider, hvorpaa nylig stod et Hus kaldet **Slotthuset**, som nu og er medbrudt. Ogsaa dette Sogn har lidt en Del af Sandflugten.

Lodberg Sogn udgjør 16 Familier og 71 Personer. **Lodberg Kirke** blev øjdet for 100 Aar siden i Sydost her paa det Sted hvor den nu staaer og dog er den nu omgivet af Sandklitter. Ruinerne af Kirken og Kirkegaarden ses endnu tydeligen i Klitterne. Adskillige Byer og Gaarde ere ganske tilintetgjorte. **Rotbøl**, hvoraf den **Rotbølske** Familie siges at have Naam skal tilførn have været en Herregaard, er efterhaanden forringet og nu ganske tilintetgjort. Samme Kirke har **Skovsted** Bye haft, og maaske flere Aeder, hvis Naam ikke vides.

Gjettrup Sogn. I Gjettrup drives en mindre Kalkovn paa 60 Fdr., af en Husbond. Paa **Hobberøe Fælle** er beliggende en Høj, som kaldes **Hjelpens Bjerg**, hvor nogle indbilde sig, at en Skat er forvaret.

Tryholm. Mellem de Bakker, som indhegne Tryholm, er den største beliggende Sydøst for Seerup, som derfor bærer Navn af **Højberg**. Samme er mærkkelig af Jordskjælvet i Februar 1745, som yttrede sig stærkere end nogensteds i Danmark, hvorved Bakken skræmning skred trapperis. Ved samme Jordskjælv revnede Hvelvingen i **Sønbjerg Kirkestaarn**, og en Forskjning i **Sønbjerg Præstegaard** sank en halv Alen ned i Jorden.

Mærkelige ere Hvidleer. Gravene her paa Tryholm hvoraf mange Tusinde Læs Kalk ere udførte, og hvis Brug har havt betydelig Indflydelse paa Agerdyrkingen. Denne Kalk eller saakaldte Hvidler blev først funden paa den højeste Ryg af Sandet paa **Helligkilde Mark Aar 1734**. Bønderne brugte det til at kalket med, men vovde i Førstningen ikke at anvende det som Gødning, forindt Husbonden pealed dem at gjøre Brug deraf, og forbandt dem endog dertil ved deres Præstebrev.

Hvidberg Kirke er en stor og anseelig Korskirke med et 34 Al. højt Taarn, hvori hænger en udmærket stor Klokke. Kirken, som er tækket med Bly, indeholder (mange) Begravelser og Epitaphier.

Odbye Sogn. Det synes rimeligere, at Ode eller Otterund har faaet sit Navn af de to Odde, der fra begge Sider løbe ud, ligesom den nærmeste Bye deraf hedder Odbye, end at **Keiser Otto** skulle have giut Anledning til Navnet derved, at han forfølgende **Kong Harald**, kastede sit Spyd i Lunden og derpaa vendte tilbage. En smal jordtunge som løber ud langs med den østre Side af denne Odde eller Drav, danner derimellem en Haven, som fordi Færgen ligger der om Vinteren, kaldes **Færgeskiul**. Kirken er fordetmeste tækket med Bly, er 45 Al. lang, og har et 25 Al. højt Taarn. Til denne Kirke gav **Majorinde Kraft** paa **Rostrup** en Messing Sysekrone, Altarklæde og Messeschagel, og til Skolen 40 Rd., fordi hun ved Brugen af den saakaldte **Helligkildes Vand**, skulle være helbredet fra en langvarig Sygdom. Denne **Helligkilde** beliggende Sønden for Seerup ved Fjorden, har engang været i stor Anseelse og været anset som en af de bedste, af de 13 Sundhedskilder i Danmark. Præsterne **Hvass** og **P. Vilse** lod dem indhegne med Stakitvæk og forsyne med en Pengeløst for Sognets Skole, men Vandet synes at have tabt sin Kraft ved Træens Aftagelse. Nu siges den ikke mere, og er derfor ganske forfalden.

Ved Egberg (Thyholm) er en Dal, som endnu kaldes Røvestuen, hvor Røvere opholdte sig, medens Skovene vare til. Der skal, efter gammel Sagn, tvende Jomfruer fra Østergaard i Egberg være bleve myrdede.

I Sønberg Sogn ere 2 de Bøndergaarde Østergaard og Helleris. Paa Østergaard boede en Mand ved Navn Gjøde Læumandsen, paa Helleris boede Ingvor Ingvorsen; den sidste havde besvangret den første Søster Frue Klæufred, hvilken han havde ført til Helleris; Gjøde, for at hæmne sig paa Ingvor, bestormer Helleris med sine 30 jenkledte Mand og forfølger Ingvor og sin Søster som flygtede igennem Rokjær Skov til Sønberg Kirke, hvorpaa han skød Ild paa Kirken og da den stod i Lue, udtog Frue Klæufred, som gik 2 Boiserud uesten for Kirken i en liden Dal, og fødte der en Søn. Denne Dal kaldes endnu den Dag idag Quinde. Dal. Denne Søn lod hun hemmeligen døbe i Skidberg Kirke, og opkaldte ham efter hans Fader. Siden efter hævdede den unge Ingvor sin Faders Død, idet han skød Ild paa Østergaard og indbrændte Gjøde Læumandsen med alle sine. Om denne Begivenhed haves en gammel Vise trykt uden Aarstal, som begynder saaledes: "Det var lokkede han Frue Klæufred, tog hende med."

Afkrævet af A. C. Gualgaard i Dec. og Jan. Maanedene 1923 og 1924. Efter Sognepræst i St. Goldborg Knud Saa-gaard, en Beskrivelse over Thy, trykt i Viborg 1802.
Fundes i Folkebibliotheket i Næstved.

Anders Heelbo. Fognepræst i Thisted.

Ved Martini Tider 1692 er Mag. Anders Heelbo, Fognepræst i Thisted i Thy død i Viborg, hvortil han var henrejet for Sjægheds Skyld. Hans søn succederede Mag. Oluf Biörn, tilforn Corrector i Aalborg.

Akselsen og Forskrifts Dagbog 1681-1715.

Cafébr. til Pastor Juul. Gørrum. 30/11 1941.)

Mordet ved Aggersund.

Den 27 Maj 1697. Jørgen Kreyber, en overgiven militaristiske Person, som i næstafvrigte Paaske hellige Dage stak en Mand ihjel ved Aggersund i hans egen Gaard, kom herigennem Vesterbille fra Viborg Landsting, hvor han havde faaet sin Dom til at halshugges, hvilket og skede stakket efter d. 4 Juni. Samme.

Slægten Blik til Nystrup.

91.

„Mikkel Blik, 1540, Søn af Anders Blik til Nystrup i Thy, og Anna Haas, var næsteftter Søren Norby vistn. den mest fremtrædende af de ubemidlede Smaaadelsmænd der i Chr. d. II. Tid svang sig op til et anset Navn.

„Mikkel Blik, er Slægtens betydeligste Mand, han anføres som ukendt Herkomst. Han ejede tre Gaarde i Gjerlev Herred. Slægten er uddød.

Danm. Adels Aarbog.

Erik Blik til Nystrup nævnes 1525 i en Rüstgenestliste, og skulde da i Fællesskab med en anden Adelsmand Jens Ebbesen, stille en Skytte. nævnes 1536 i „Reesen“ og skrives samme Aar til Nystrup; levede endnu 1540. gift med Anne Nielsdatter til Gerholm, (af en Slægt som i Vaabenet føres en Lillie, og senere antog Navnet Hvas, i Slægtbøgerne tillægges der hende paa Grund af hendes Vaaben Navnet Skinkel.)

Henrik Blik til Nystrup. Han knyttede tilligemed Salmeren Jens Laurson, Otte Nielsen Rosenkrantz til Hverringholm for Betalning for Gods de havde arvet med deres Hustruer, forseglede 1442 til Vittrilighed med Fru Mette Jensdatter Hr Lyder Kabbells, og skrives 1449 til Nystrup i et Vidne angaaende Lyngholm, som han har udstedt med en Præst i Vestervig, og flere, gift med Kirstine Jakobsdatter.

Søn
Anders Blik til Nystrup,

var 1475 nærværende paa Håndborg Herredsthing, og forseglede samme Aar Ordfyden for Jens Kalls God; pantsatte 1502 en Gaard i Hillerslev Herred til Prioeren i Ø. Kloster. Gift med Anne Kaas af Voergaard.

Døtter.

1. Henrik Blik til Nystrup, tilskødte 1507 Ø. Kloster en Gaard kaldet Vrilde, nævnes 1511 i en Rüstgenestliste.

2. Erik Blik til Nystrup, gift med Anne Nielsdatter af Gerholm.

92.

3. Inger Blide til. Beg
vedt. ikke Thy.

Inger til Nystrup, gift med
Otte Lünov til Holmegaard.

Anne til Nystrup død 5/7 1593.
begr. i Vang Kirke, gift med
Niels Lünov Røgaard død 4/8 1573.

Biografisk Lexikon. Danm. Adels Lert. 1888.
Allen: De tre nordiske Rigers Hist.
~~Lund~~ Afst. af A. C. Holgaard
i Dec. Må. 1753.

Slægten Strangesen.

Slægten Strangesen hørte fortrinsvis hjemme i Vendsyssel og Thy og har vistnok i den katolske Tid haft sit Leiested i Vestervig Klosterkirke. Nu findes der i denne Kirke kun en Liggsteen over en Strangesen, nemlig over den 1423 afdøde Ridder Niels Strangesen, men Forbindelsen mellem Klosteret og Slægtens Medlemmer (foruden Hr. Niels selv, ogsaa hans Døtt. Hr. Strange Nielsen og Fru Margrethe Claus Eriksons Efterlevende, samt Brigesonaen Mogens Pedersen Glob) var dog livlig nok til, at man kan antage, at Klosterkirken har rummet flere af disses afdøde Frendre.

Det var da ogsaa netop i Vestervig Kirke, at man søgte Niels Ebbesens Grav. I Thisted Avis for 19 Okt. 1884 har nemlig en Indsender meddeelt et Bristestykke af et gammelt, af en af Vestervig Klosters Ejere Peder Nielsen Molderup forfattet Manuscript "Beskrivelse over Vestervig Kloster" saalydende: "Aar 1424 er salig Hr. Niels Ebbeson nedsat i Vestervig Kirke tilligemed sin Fru Ingeborg Wollers Datter, udi den søndre Gang under den store Gravsten med Munkeskrøgstaver og faaendes disse Navne paa en Støtte hos samme Capel: Hr. Niels Ebbeson og Elle Ebbeson.

Denne Niels Ebbeson er den naavnkundige Mand, som ihjelslag Grev Geert Magnüs i Randers 1340. At det virkelig er Niels Ebbeson, her er begravet, kan endog bevises af et Pergament, som var et Skjøde paa en Begravelse i Vestervig Kirke, som Ebbeson havde tilkjøbt sig, dog var det længe efter hans Død, at han blev nedsat her i Vestervig Kirke thi Aarstallet var 1424.

Denne Meddelelse, der fra Thisted Avis gik over til Köbenhavn. Ke. Blade, blev hurtigt efterfulgt af en Rettelse, der gjorde opmærksom paa, at den omtalte store Gravsten var den 1423 afdøde Hr. Niels Strangesens og ikke Niels Ebbesens. Samme Gravsten, der er afbildet i Klevenfeldts "Nobilitas Danica ex monumentis", bærer en længere latinsk Indskrift, og paa Mikkens det Strangesenske Vaaben: et dødt Høvd og paa Helmen to Verselhorn,

og den Nutning ligger derfor nær, at hele Beretningen om Niels Ebbesons Vaaben og Slægtskab med de Bilder eller Strangesønner hidrører fra en feilagtig Antagelse om, at det var ham, der laa begravet under Hr. Niels Strangesons Ligesten.

Imidlertid bør man ikke for hastig forkaste Moldenrups Beretning. At Datiden ikke opholdt sig over, at den Afdøde paa Ligestenen ikke kaldes Niels Ebbeson, men Niels Strange-son, kan ikke forundre os, thi man har jo ikke opfattet dette sidste Navn som en Angivelse af, at den Afdødes Fader hed Strange til Fornavn, men simpelthen som Slægtsnavn, de ikke udelukkede Møjligheden af, at Faderen kunde have været f. Eks. en Ebbé Strange-son. Langt senere kaldte Slægtens Medlemmer sig snart ved Slægtnavnet, snart uden dette, saaledes den 1577 afdøde Siv af Nørholm, der baade kaldte sig Otte Strange-son og Otte Clauson. Thi Datiden har jo aabenbart læst Indskriften paa Stenen, og naar den trods det paa denne anførte Aarstals Uoverensstemmelse med Niels Ebbesons Dødsaar fastholder at Stenen er hans, saa maa der have været en ældre Tradition om hans Begravelse i Kirken, en Tradition, som først er bleven bragt i Forbindelse med Hr. Niels Strange-sons Ligesten, efter at den virkelige Ligesten over Niels Ebbeson var forsvundet, og da søger at bortforklare Uoverensstemmelsen ved at tyde Aarstallet som ikke angaaende hans Død, men hans Nedsættelse i Vestervig Kirke. Allevensfeldt er da ogsaa kommen til samme Resultat; ogsaa han har hørt om den Vestervigske Tradition og skriver da først (stadig ved Slægtens Galls Stamtafle, og henviende til Lucoppidan): "Hr. Niels Ebbeson 1424 med sin Frue Fru Ingeborg Wallandatter begravet i Vestervig Klosters Kirke under en stor graa Sten udi den sønderste Gang i det østre Capel". derefter tilføjer han: "Dette er uret anført, thi de her omvorte er en Strange-

son, som jeg selv paa Stedet har erfaret 1751, Friens Navn er ogsaa tildeels gaaet; sees altsaa, hvor lidet paa fremmede Relationer kan bygges", men faaer dog atter Betænkelighed, udstreger denne Tilføjeelse og skriver istedet: "Anno 1751 fandtes disse Grave ikke i Vestervig Kirke kan dog vel være, at den har været der forhen, men en Strangesvin og Friue var der begravet og Monumentet af mig aftegnet." Er det Fortællingen om Høtten med Navnene Hr. Niels Ebbeson og Eller Ebbeson samt det gamle Højde paa Begravelsen, der har gjort Allevensfeldt forsigtig? Begge Dele vare sagtens alt forsvundne 1751, ellers havde Allevensfeldt nok fortalt os lidt om dem, og det kan saaledes næppe lønne sig i vore Dage at søge efter dem i Vestervig Kirke, men vi maa da vende os til de faa samtidige Efterretninger om Niels Ebbeson, som haves, for i dem at søge Beviser for eller imod Traditionen

Historiske Tidsskrift 5 Række 5 Bd.
1885. F findes i Folkebibliotheket i Thisted.
Afkr. her af H. Paulgaard d. 1 April 1925.

Folkelivet i Thisted i gamle Dage.

I det sidste Hus i Vestergade, paa Hjørnet af Bryggevej, boede Værtshusholder P. Chr. Hobolt.

Paa Markedsdage var der et livligt Rykind af Landløse, og der kunde ofte staa bündet en Mængde Kreaturer udenfor Døren, medens Trækkerne sad indenfor og nød en Hjerte-styrkning. I Dørkarmen var anbragt en solid fembolt med en Ring i, hvortil man bandt Kreaturerne. Denne Ring er for endel Aar siden fjernet af Husets nuværende Ejer, Thomas Pedersen. Hver Søndag holdtes der Dans, hvor til Musikken leveredes af 2 Spillemand. Der blev det dog forbudt at danse hver Søndag Aften, saa det blev indskrænket til hveranden.

- Det Areal, hvorpaa nu ligger Hedeegaards Tømmersplads, Husene i Vesterstræde, Apostolske Kirke, o. s. v. tilhørte P. Lunds Lænd, som boede Vestergade No. og bemærkede P. Lunds Toft. Meddelt af Mester Thomas Pedersen 64 Aargl., Behov og Ejer af nævnte Hus, den 12 Dec. 1927.

Paa Thyholm fandtes i Middelalderens Tider to hellige Kilder, omtrent de eneste Kildevæld paa Øen. Den ene af disse, hvorefter Byen Helligkilde bærer Navn, var dog af mindre Betydning hvorimod den egentlige hellige Kilde fandtes i Sønderberg Sogn paa Thyholms søndre Side, nemlig ved Høibyerg. Denne Bakke der er 92 Fod høj er isørigt mærkkelig af Jordstygdeluet i Februa 1745, som yttrede sig stærkere her end noget andet Sted i Danmark, og hvorved Bakkens Afraaning skred trappevis ned. Fra Bakken Top kan ses 3 Høfter, 12 Herred, og 30 Kirkesogne. Om selve den hellige Kilde berettes en ældre Forfatter (Vilse): „Under Høibyerg bryde Vandene frem af det med akkeragtigt, rødt Sand beklædede Lø, og i den varmeste Sommer er det saa koldt som Is. Noget Vesten derfor er den betyendte Sundhedskilde, som fortrinligen bærer det Navn: Helligkilden.

Den anføres i Historien blandt de 13 Sundhedskilde, som opregnes at være i Danmark. Til denne Kilde har man tilførn endog fra Norge, og for Pilgrimsreiser St. Hans Aften, for at betjene sig deraf, hvilket Aften de holdes høitidelig, baade af Sundt og Syge; i senere Tider have disse Reiser meget aftaget. Denne Kilde blev opdaget 1716 af en Kvinde Johanne Wriensdatter fra Sørup. Hun drømte Natten førhen at hun badede sine syge Fødder der og blev frisk, hvor paa hun, for at opfylde Drømmen, lod sig bære til Kilden, der badede sig og gik derpaa. Saa lyder Fortællingen. Vandet er klart som Krystal, et Pund deraf uddunstet gav Seering af $1\frac{1}{2}$ Gran, hvoraf Halvdelen befaantes Natriumsalt, Resten lod til at være en alkalisk Materie. Om Kilden er af Præsterne bekræftet et Hækitværk og en Jern-Pongelbæk derved. — Nu er baade Hækitværk og Bæk borte, og Bøserne kunne vel nok neppemere

paavist Stedet hvor Kilden har været, hvilket endnu for nogle Aar siden tilkjendegaves ved et næsten tilgroet Hul med halvforsaadnet Vand i, hvor Fjorden ved Livvande gik ind.

Kun Sagmt om de gamle Dages fromme Overtro vil endnu til fjerne Tids uedligneholde Mindet om den hellige Kilde paa Thyholm.

Afskrift af S. E. Svalgaard Pinteudag
d. 31 Maj 1925, efter Thristed Amtsavis for
d. 12 Februar 1875.

Told-Ingquisitioner i Thristed for over 100 Aar siden.

Man har her i denne Tid den fortræffeligste Appetit; thi Prisene paa alle Fødemidler ere stegne til det dobbelte: forrige Aar 3 Rbd. for 1 Tonde Rug, nu 6 Rbd.; afvigte Aar 4 Mark for 1 Skeppe Gryn, nu 8 Mark.; naar vi her til lægge, at Told-Ingquisitioner oversalt i Hønsene: i Skabe Commoder, Spisekamre Udhusse etc. e. t. c. høre til Dagens Orden, saa leve vi jo ret i et Canaans Land.

Den nordcimbiske Tilskues for 27 Okt. 1826

Middingspølen i Thristed.

Forrige Uge indtraf her i Thristed den tragi-comiske Vending, at en Mand, der kom gaaende med en Fide Flæsk, faldt i en Middingspøl og havde nær druknet. Den nordc. Tilskues for 22 Nov. 1825.

Fugleskydning paa Thristed Kirketårn.

F nogle Dage efter hinanden, havde man haft det Afsyn, at se en stor Fugl af et fremmed Udseende, tage sit Standkvarters paa Thristed Kirkespiir, og da man, formedelst Afstanden, ikke kunde skjønne hvad Slags Fugl det var, begyndte nogle af Byens bedste Skyttere i Gaar Eftermiddags at skyde til Maals efter den; een af dem var ogsaa saa heldig at skyde den ned fra denne ikke ubetydelige Høide, og blive Fuglekonge. Det befandttes da, at være een af de saakaldte islandske Odel. Falke som forvil. det fra sit fjerne Hjem, formodentlig havde valgt Kirkespiir, som det sikreste Opholdssted mod Menneskers Forfølgelser.

Den nordcimbiske Tilskues for 3 Sept. 1826.

99.

Forskellige topografiske Smøating fra Thy og Hanneherred. Samlede af A. E. Pvalgaard.

Ved Mellemmølle i Timmerby har der ligget en stor Vindmølle der
købtes af N. Chr. Andersen (Thybo), som flyttede den til Høverslev² O.
Hanneherred.

Vindmøllen var i den ene Ende af Høhuset
Vindmøllen blev flyttet omkring Aar 1900. Meddelt af Mølle-Pedersen, Kors.
(Afskr. til Lindstrøm
Fjernitslev.) Meddelt af den over 80 aarige Lmed, N. Chr. Christ.
tensen i Frøstrup, d. 28 Juni 1927.
A. E. Pvalgaard.

En forsvunden Mølle i Vestløs.

Paa "Mølbak" umiddelbart ved Vestløs H. har der i forlængs Tid
ligget en Mølle. Hvorpaar denne Mølle er nedrevet, vides ikke.

(Afskr. til Lindstrøm,
Fjernitslev.) Meddelt af Ole Christensen Vestløs
Sommeren 1927. A. E. P.

Nedrevne og omdannede Møller:

Vendbjerg Mølle omdannet omkr. 1914. Kors Sogn.	}	Meddelt af Mølle-Pedersen
Kors. Sogn af Frøstrup Mølle.
"Skjelsgaard Mølle nedlagt - 1914. Tveds-Kors Sogne.		
"Holme Mølle nedlagt - 1920. Viest Sogn.		
"Døis Mølle nedlagt - 1923. Hillerlev Sogn.		
"Klat Mølle nedlagt - 1925. Thorsted Sogn.		
"Viest Mølle nedlagt - 1925. Viest Sogn.		
"Klim Korremølle nedlagt - 1926. Klim Sogn.		
"Kaastrup Mølle nedlagt i 1927. Kaastrup Sogn		

Frøstrup Mølle har ligget ved et Hus lidt Sydøst for hvor den nu staar,
og den afløste da en gammel Hølmølle, som stod ved samme Hus. Det er ca.
50 Aar siden Møllen flyttedes til sin nuværende Plads, umiddelbart syd for
Frøstrup H. Møllen er altsaa flyttet til sin nuværende Plads i Midten af 1870 om.
Erster Vandet Mølle har staet ved N. Tingstrup forjensens Vandmølle
i Klatmølle. Flyttet? Hillerlev Mølle, som stod i Nærheden af Myerit.

Nedlagte Teglværker.

Kvalsbyrg Teglværk ca. 1925-26. Tømmerby-Lild Sogn.
 A. E. Fvalgaard.
 "Aagaards Teglværk - 1878. Meddelt af Mikkel Hansen 81 år Fjerritslev.
 Hjettrup Sogn.

Flyttede større Gaarde.

Fjerritslev Vestergaard, som nu ligger sydvest for Fjerritslev, laa for
 lidt til Nordvest for Realskolen. Ved Gaarden var der en stor Karidsse-
 dam. Meddelt af Mikkel Hansen Fjerritslev d. 3 Juli 1927, 81 Åar gammel.
 Vestergaard flyttedes til sin nuværende Plads, lidt S. O. for Fjerritslev H. 1854.

Forvundet Hus.

Umiddelbart vest for Fjerritslev, syd for Brandolinien har for ca 60-
 70 Åar siden ligget et Hus som antagelig har været et Fæstehus
 under Vestergaard eller Aagaard. Ejeren af nævnte Hus drök mede
 sig, vistnok paa Grund af daarlige økonomiske Forhold.
 Meddelt d. 27/1 1930 af Benedikt Christensen
 Hjettrup

Nyopført Mølle.

16 Juli. At min Mølle er af nye igen opført og indrettet med
 "Male-, Pille- og Sigteværk bekendtgives herved for mine forrige Hjem.
 der. Westermølle ved Fluted, d. 15 Juli 1830. Anders Schaarup.
 "For 100 Åar siden." Thisted. Amtstavis 11/9 1930.

Vippe-Mølle.

— "Undertegnede agter underhaanden at sælge en Vippe-Mølle,
 beliggende i Sennels Bye, med dertil hørende 10 Rysvands Langjern
 og hele Tøllebir. Hans Pined i Sennels. Samme.

* er flyttet. Hvoften? Lindkoud pr BRØRUP

Aagaards Vandmølle blev nedlagt 1876. Korskholm Mølle nedlagt. 101.

Gjølstrup Pøndermølle nedlagt. Svormar? Oslev Mølle nedlagt.

Hørem Mølle nedlagt

Frøstrup, O. Han Høved

Bonderup Mølle ejedes af Lyben.

Aggersborg Mølle nedlagt

Køllerup Mølle var forhen en Høvedmølle, blev nedlagt i Midten af 1850'erne.

Derefter opførtes der en stor holl. Mølle. F. 1850 ved Egon Chr. Mortensen.

Ved Vestermølle stod en gammel Høvedmølle, den blæste ned i en storm, hvilket er sket omkring Midten af 1860'erne.

(Ovenst. er meddelt i juli 1927 af Mikkel Hansen Fjerritslev. 81. Aar gl.)

Bromølle.

Ved Bromølle har for mange Aar siden været Stampværk, og dette er nedlagt for omkring 50 Aar siden. Et Stykke vest for Bromølle stod en stor hollandsk Vindmølle, som for ca. 50 Aar siden flyttedes til Kjølstrup, hvor den endnu staar. Vinglene var da betydelig længere end de nu er. Engang mistede en Karl sin ene Arm ved Møllehøulet (Vandmøllen). Den var lige ved at gaa istaa, og han mente da at han neppt kunde stande den ved at gribe fat i Høulet; men Høulet blev ved at gaa rundt, hvorved Armen blev afrevet.

(Bromølle er nedlagt som Vandmølle for ca. en Tredjedel Aar siden.)

Meddelt den 19 Juli 1929 af Jens Chr. Poulsen og Hustru i Kjølstrup, begge ca. 76 Aar gamle.

Dis Mølle. Hillerød Tøm.

Dis Mølle laa meget højt paa et Bakkebrag vest for Herøstede; da den blev opført, fik den Navnet "Drillepig" i Tales "Drelspig"; da det mentes, at den var anlagt paa dette Sted for at "drille" eller konkurrere med Bromølle. Dis Mølle blev nedrevet i Aaret 1923.

Meddelt den 19 Juli 1929 af Jens Chr. Poulsen i Kjølstrup, 76 Aar gl.

Hillerød Mølle er nedlagt Aar?

Østermølle, øst for Tristed nedbrændt Aar?

Østerild Mølle nedblæst i en stærk Storm i Foraaret 1934. (A.G.P.)

Møllen i Lind Fjord.

For omkring 50 Aar siden stod en Mølle omtrent midt ude i den nordlige Del af Lind Fjord. Det var en Vindmølle, og den blev flyttet til Bygholms Leyle, hvor den staar nu. Den Gang var Lind Fjord omtrent tørlagt, saa at der var "suait Rug" i den nordlige

"Del," og der kunde naturligvis ogsaa komme til Møllen uden Anvendelse af Baade ell. lign. Denne stod ombrent ud for de sydvestligste Gaarde i Vrist By." Under Stormfloden i 1872 er Fjorden atter blevet oversvømmet. En gammel Bøve i Gøttrup, Lars Veders Enke, har i sin Ungdom været til Dans i Møllen. Hednavnet "Møllbak" nord for Fjorden, minder endnu derom.

(afskr. til Lindstrøm i
Fjeritolev.)

Meddelt af Tømmer
den 17 Juli 1929.

i Gøttrup

Hednavne efter forsvundne Møller i Klim Her.

Sejls for Jens Mogensens Ejendom, syd for Banelinien i Klim Her, findes nogle Møller, som benævnes "Det store og det littede Kvernhjul". Der har antagelig staart to Møller til at pærmppe Læuset ud af Kæret med. Navnet "Kvernhol" skal antagelig iudledes af Kvernhjul, Høl - Hül.
Meddelt i Juli Md. 1929 af Banefm. Dir.
tansen Gøttrup, efter ovenn. Jens Mogensen.

(afskr. til Lindstrøm,
Fjeritolev.)

"Smal Mølle" ved Hündborgvej i Tristed.

Denne Mølle stod bag ved Huset No paa Hündborgvej, og blev i April 1883^{ca. 84} flyttet til Hørdum, hvor den endnu staar. Møllen blev flyttet af Møllebygger Långgaard, som døde 1928-ell. 29. omkring 90 Aar gl. Møllen ejedes da af Niels og Laurits, Sønnen af forlængst afdøde Grauer Nielsen i Tristed. Meddelt den 25 Juli 1929 af
Mogens Larsen, Hündborgvej, Tristed.
78 Aar gl.

Kaarups Mølle i Tristed.

Kaarups Mølle, der laa hvor nu Lokomotivfører Th. Madsens Havn paa Jyllandsallé er, nedbrændte i ca. 1885.

Meddelt af Møllebygger Långgaard i Okt. 1921.
afskrevet her d. 25 Juli 1929.

Kridtmølle i St. Thorup.

Advertisement.

Fra min Kridtmølle kan til enhver Tid faaes fint malet tort Kridt a. 28 Sk. pr. Lpd. mod contant Betaling.
Uprankede Breve modtages ikke.

St. Thorup d. 29 Jan. 1849
A. F. Jensen Bech.
Maler.

Efter Tristed Amtsaars for 1849.
Fortsættes Side 163. 163.

Om Limfjordens Forbindelse med Vesterhavet
i det 11. Aarh.

Limfjorden spillede i den ældre Middelalder en betydelig Rolle, langt betydeligere, end man i Reglen forestiller sig den. Det tørde derfor nok være Umagen værd at samle nogle af de spredte Efterretninger, som give Bidrag til dens Historie i det 11te Aarhundrede, saavel dem, der uimodsigeligt godtgjøre dens Forbindelse med Vesterhavet, som dem, der synes at bevise det modsatte. Enhver veed, hvorledes Sagaen fortæller, at Norges Konge Harald Haardraade i Aaret 1061 drog med nogle faa Skibe paa et Plyndringstog til Danmark og lagde sig ind i Limfjorden, men at han, da han erfarede, at Svend Estridsen kom sejlande med en Flaade ind ad Fjordens Munding ved Hals, før videre mod Vest og om Natten lod sine Skibe trække over et smalt Eid, der skilte ham fra Havet, og at han paa den Maade undslap. Denne Sagaherretning synes ved første Øjekast at være et bestemt Vidnesbyrd om, at Limfjorden 1061 var lukket mod Vest, og saaledes have ogsaa alle, paa en enkelt Undtagelse nær, opfattet Sagaen. Vi skulle senere komme tilbage til den, men først ville vi samle og undersøge de Efterretninger, der omtale Limfjorden som et åbent Sund. - Saxos højtfortjente Udgiaver P. E. Müller bemærker i en Note, at Saxos Mening næppe kan have været den, at der paa Knuds Tid var en Gjennemfart fra Limfjorden til Vesterhavet, da vi jo vide, at Harald Haardraade i Aaret 1061 ingen anden Udvej havde end den at lade sine Skibe trække over Land; Saxo tænker utvivlsomt (ved „quoddam“) paa den graa Oltid. Det maa vistnok forbause Enhver at læse denne Bevisførelse, thi det Spørgsmaal maa da strax fremstille sig for os: hvorfor samle Flaaden i den vestlige Del af Limfjorden, naar der ikke i Nærheden var et Udfartssted, hvorigennem den med Lethed kunde naae England. - Saaledes tror jeg da tilstrækkeligen at have vist, at der i det 11 Aarh. anden Halvdel var en Forbindelse mellem Limfjord og Vesterhav. - Gaar vi ud fra det vændne Resultat, ville adskillige Sagafortællinger langt lettere lade sig forklare. Her blot et Par Exempler. 1027 drog

Kniud den Store med en Flaade fra England til Danmark, som som var bleven angrebet af de Norske. Kongens Søn Haardkniud og Ulf Jarl laae med deres Skibe i Limffjorden, hvor nu ogsaa Kniud indtraf, til Forførdelse for Jarlen, der havde benyttet hans Fraværelse til at faae Haardkniud udnævnt til Konge.

Naturligere og mere overensstemmende med Sagsaens Ord bliver det, naar vi antage, at den engelske Flaade er sejlet ind ad den vestlige Vy, medens Ulf har ligget nærmere ved den østlige. - Men det er nu paa Tide, at vi vende tilbage til Fortællingen om Harald Haardraades Tog med Skibene over Landtangen 1061; dengang maatte da Limffjorden have været lukket mod Vest og havde maaske været det i mange Tider! Ja, vi staae nu ved denne Efterretning, som har fremkaldt saa mange Forklaringsforsøg og Gissninger og har faaet en Betydning for Limffjordens Historie, som Sagaskriveren paa den fjerne Ø aldrig har anet. Vi begynde med at anføre det hele Kapitel af Heimskringla, hvori Begivenheden omtales: „Det handte sig en Sommer, at Kong Harald faer afsted med nogle litle Skibe uden meget Folk:

han styrede syd i Viken, og da der blev Bør, sejlede han over Havet under Fylland og hærgede, men Landets Mænd samlede sig sammen og værgede deres Land. Da styrede Kong Harald til Limffjorden og lagde ind i Fjorden. Limffjorden er saaledes beskaffen, at Indsejlingen er kun som en ganske smal Na-Oos (Aamunding) men naar man kommer lenger ind i Fjorden, er den som et stort Hav.

Kong Harald hærger nu paa begge Lande, men forebandt overalt Danerne i Flokke, rede til at gøre ham Modstand. Kong Harald lagde da med sine Skibe til en Ø, et lidet ubelagget Land - - - -

- - - (* Det udelatte Stykke handler om en dyngorm, som blev varmet ved en Ild, for at man ved den kunde finde, hvor man skulde grave efter Vand.)

Kong Harald fik af sine Spejdere høre, at Kong Svend var kommen med en stor Skibshær udenfor Fjordmynnet, men at det gik seent for ham at fare ind, da der alene kunde sejle eet Skib ad Gangen.

Kong Harald styrede da med sine Skibe lenger ind i Fjorden til det Sted, hvor den er bredest, og som kaldes Krygsbreid, der, indtil i Vigen, er der et smalt Tid vester til Havet. Tid lod

lange Deel imod Vest jo ligeom afspærres ved de berøgtede Løgstor-
 grunde, en Sandrevle eller Sandbarre, der snart er højere, snart la-
 vere, og som forunderlig i Bredder tildels flytter sig efter Vand- og
 Strømmetningen. At nu Fortællingens brede Hav, er denne Bredning,
 derom har der ikke været nogen Tvivl, og til alle Tider have Forfæt-
 tere ogsaa været enige i dette Punkt. I hin østlige smalle Deel
 af Limfjorden, hvor Kong Harald efter Sagaen søgte at kørge paa
 begge Bredder, findes der hist og her større og mindre Øer og Holme,
 (Oland, Gjol, Egholm og m. fl.), og ved en eller anden af disse
 er det nu at vi, idet vi følge med Fortællingen, se Kongen
 ligge, da han udførte sit lille Lyngormeexperiment og modtog
 fra sine Spejdere det uistnok lige saa overraskende som paruro-
 ligende Budskaab, at han var efterfulgt af den danske Konge,
 eller med Sagaens Udtryk: „at Kong Svend med en stor Skibshær
 var udenfor Jordmynnet, men at det gik seent for ham at fare
 ind, da der alene kunde sejle et Skib ad Gangen.“ Kong Harald
 styrede da med sine Skibe længere ind i Fjorden til det Sted, hvor
 den er bredest og som kaldes Lygsbreid. Der indtil i Vigen er der
 et smalt Eid, vester til Havet: „Daa lod Kong Harald roe hen om
 Kueliden, og om Natten, da det var bleuen mørkt, ryddede (løssede)
 de Skibene og drog dem over Eidet; for Dag vare de færdige med
 det Hele og havde atter gjort Skibene sejlfærdige.“ Dette forudsætte-
 jo aabenbart, at Eidet ikke var længere borte, end at det med
 paa Timers Røring kunde naaes, og paa den anden Side er
 det af disse Ord tydeligt, at det ikke kan have været søynde-
 bredt - ikke havt en Brede som f. Ex. Landstranden mellem Kinn-
 fjord og Vesterkhav ved Agger førend Gjennembruddet og endnu
 mindre som Lunningen mellem Hannis-Veilen ved Truist og
 Vesterkhavet - eftersom Skibenes Slebning over Barren, Udlosningen
 og Indskibningen igen, kunde udføres i saa paa Timers; thi
 det var jo ved Sammenstød det skete, og Natten var saaledes kun
 kort. Er den her kortelig og ugeniale Opfattelse af Snorres Beretning
 den rigtige, hvad der vel efter den hele Texts Sammenhæng neppe kan
 betvivles, saa indskrænkes altsaa, vil man sige, den nu i otte

Hundredaar prieste Størdaad af Kong Harald til en simpel Udlossings-
 Overstøbnings- og Indladnings-Akt ved Løjstørgründene, en saa-
 dan som der i de senere Aarkundredes hvert Aar har pündet
 saa mange Gange Sted paa Grund af den Hindring, som Land-
 bærren der har lagt og lægger for Sjøladser? Man tænke sig Kong
 Haralds Stilling: Paa Euentyr er han med nogle Skibe og paa
 Folk løben ind i et smalt Fjordløb i et fjendtligt Land, her har-
 get paa begge Sider og tørrer Befolkningen, som kraftigen har
 gjort ham Modstand, og pludselig ser han sig efterfulgt af
 Dankongens store fremrykkende Hilskeer, medens Øjen fremad
 bliver ham spærrit ved Aarkundredens Revler og Banker. - Med
 Stedforholdene for Øje kan man ikke lase Skildringen uden at
 dele Samtidens og Eftertidens Beundring for Kong Haralds Iner-
 raadighed og Handlekraft. Paaledes turde det maaske vare
 viist at Saga heretningen aldeles ikke modsiges de andre Efter-
 retninger, vi have, og det turde vare beviist, at Linnfjorden i
 det 11 Aark. anden Halvdel var et mod Vest aabent Sund,
 hvad enten man nu vil søge densre Aabning ved Gjerring
 eller andetsteds.

E. F. Bricka. Om Linnfjordens Forb.
 med Vesterhavet i det 11. Aark. 1869
 Findes i Folkebibliothek i Misted
 Førdagskrævet d. 2 Jan. 1924. A. G. Falgaard

Den latinske Skole i Thisted.

Skolen stiftedes 1549 af Christian III. der ved Skrivelse fra Koldinghus af Mandagen næst efter Valentini Dag dette Aar fastsatte Skolemesterens Løn i Korn og Smør, og ved Skrivelse af 5 Dec. 1558 fra Koldinghus anviste til de 2 Høiere, vor och Konens partt aff korntiendenn iudi Hündstrup sognem" 9 Pund Byg, 3 Pund Rug og 2 Pund Havre.

Skolen havde saaledes fra sin Stiftelse indtil sin Ophævelse 3 Lectier, hvori Undervisningen besørgetes af en Skolemester og to Høiere.

I den ældste Tid var Skolemesteren tillige Capellan (og Sognepræst til Skinnerup), men ved Fundats af 1 Maj 1588, der findes in copia i Stiftskisten, bleve de adskilte.

Rectorer:

- " Kjeld Christensen Rector og Capellan i Thisted.
- " Peder Obielsen omtales 29 januar 1574.
- " Jens Poulsen. Rector og Capellan 1568.
- " Peder . . . Rector og Capellan 1571.
- " Oluf Nielsen havde 1588 i nogle Aar været baade Medgjener og Skolemester her i Byen. —
- " Hans Dirichsen blev Skolemester her 1588.
- " Petrus Mathiæ blev ordineret 9 Maj 1594.
- " Magister Niels Paaske blev valgt til Rector i Thisted 1598.
- " Jens Biørnsen var Rector her 1606-7.
- " Christen Simonsen Rector 1608-10.
- " Mads Jørgensen Rector 1611-15.
- " Christian Hansen Blichfeld var Rector 1620.
- " Kjeld Christensen: Rector her 1627.
- " Jacob Petersen Holst. Rector 1628-37. Blew 1637 afsat paa Grund af Forsømmelse og Drik.
- " Thøger Nielsen fungerede 1637 som Skolemester.
- " Anders Mortensen Veile forlod Skolemesterstillingen 1640, 7 Uger før Mortensdag.
- " Kjeld Christensen (Nielsen) blev 1640 Rector her, 1641 Sognepræst i Nørre og Tved, Thisted Amt. Død 1660.
- " Oluf Andersen Seby synes at have været Rector her fra 1641-66.
- " Poul Lucassen Paludan 1666-70.

- Ole Jensen Juel kaldet 20 Sept. 1672.
 "24 Nov. 1675 blev han Medtjener i Thisted og Fogne-
 præst i Skinnerup, hvor han forblev til 1686."
 Svend Mikkelsen Zimmermann (Bundtmager)
 "Rector i Thisted 1678. Døde i dette Embede 1686."
 "Cläus Dahler var Rector fra 11 Juli 1685, til han
 døde i Marts 1689 fattig og uden Arvinger."
 "Mag. Niels Ebbesen Sagaard. 1689 Skolemester her."
 "Henrik Hjerild 1703. Tiltraadte ikke Embedet."
 "Christopher Blymester (Blimester) 1703-11."
 "Mathias de Thestrup 1711 Rector her."
 "Hans Mümmme Her Rector 1712, til 1717."
 "Mag. Hans Vinde 1714-1717."
 "Jens Poulsen Nyngby. Blev 1718 Rector her."
 "Christopher Nislev fik 19 Aug. 1720 kongl. Con-
 firmation som Rector i Thisted."
 "Niels Pedersen Rind (el. Runde) blev 1729
 Rector her, og forblev her til Skolens nedleggelse.

Hørere.

- "Christen Hører afgik 1574."
 "Peder Eriksen 1606-7. Hører i 2. Lectie."
 "Peder Kloine (Klyne). var 1606-7 Hører i
 1ste Lectie 1608 i 2. Lectie."
 "Niels Morsing var 1608 1ste Lectie Hører."
 "Herman Villomsen var 20 Marts 1666 Hører i 2. Lectie.
 "Jens Andersen 1666 Hører i 1ste Lectie."
 "Jacob Petersen Tisted var 6 Dec. 1683 Hører her i 2. L.
 "Kaurits Mowritsen var 1683 Hører i 1ste Lectie.
 "Christopher Mümmme. 1692-1696."
 "Andreas Jacobsen Borchhorst. fra 1696 til -
 Niels Baeh. - -
 "Kaurits Nielsen Baeh. var i denne Stilling 1708.
 "Hans Rogert. blev efter 1706 Hører i Thisted."
 "Poul Simonsen Paludan, 1723 Hører her."
 "Jens Sandegaard. blev efter 1729 Hører her."
 "Kers Christian Aspaeh. 1735 blev han Hører her til
 Skolens nedleggelse. (Nedlagt omkring 1740.)
 "Mogens Toftum. Hører her til 1737.

Findes i Folkebibliothek i Thisted

"Lærerstandens ved de nedlagte Latinskoler i
 Hjørring, Nykøbing M., Hjørring, Jæby og Thisted.
 F. & Glænderup. Trykt i Hjørring 1871."
 Af skrivet af A. Falgaard d 12 Dec. 1923.

Forkeellige korte, hist. Notiser.

I Aaret 1822 bortskyllede Havet 48 Fod af Aggerbyerg. I Aaret 1869 bortskylledes i Løbet af 3-4 lige saameget af nævnte Bjerg.

I Egnen af Agger findes der ved Nysten en Pakke af Rullestemler, Aggerbyerg, der er en Fjerdingsvej langt og naar indtil 50 Fods Højde. Paa et enkelt Sted ~~træffes~~ træffes man en Leorning fra Brunkuldammelsen, der har Navnet den sorte Knop. Grunden til dens Navn er Farven, idet den dannes af mørke Glimmerler, der i vaad Tilstand er helt sort. Julemat 1877 levede Havet kun lidt af den.

^{Fylland.}
Studier og Skildringer til Danm. Geografi Kbh. 1886.
af Prof. Ed. Erslev

Fra 1767 til nu, (1886) er der ikke sket nogen synderlig Ændring ved Skarreklet, der dengang havde ca. samme Højde som nu.

Samme.

Adam af Bremen hvis Skildring er forfattet imellem 1072-1076, siges at Vendsyssel, Thy og Mors regnes for Der.

Samme.

Det største Stykke Rav der med Sikkerhed vides at være fundet her, fandtes i Aaret 1767 i Vester-Hanherred, og vejede $9\frac{1}{2}$ W.

Samme.

(Claudius Ptolemæus den store alexandriiske Geograf, som skrev sit Værk ved Aaret 140 e. Kr. nævner i dette de alokiske Øer, som menes at skulle være Vendsyssel, Thy og Mors.

En senere Geograf, Mr. Kall vilde ikke vel gaa ind herpaa, idet han mente, at de alokiske Øer (u) mulig kiønde være "tre Banker ude i Havet", fordi der "ikke er allermindste Grund til at formode, at Thy og Vendsyssel, som nu ere landfaste, fordiom have været Øer", men herimod paaviste Bredsdorff med Rette, at Naturforholdene tværtimod vise det modsatte, idet Havet i sin Tid har gaaet ind og delt ~~Havet~~ i Øer.

^{Sandt} Fylland.
Afskrevet af A.C. Gualgaard d. 9-10 Juli 1924.

Kjølbygaard.

Hovedgaardens "Kjølbygaard" af Hartkorn c 32 Tdr. med Tiender, Mølle og Fæstegods er af Hr. Proprietær Karl solgt til Exam.jur. H. B. Andersen og Medinteressenter for Hybeuro 90,000 Rdl. samt for Besætning og Inventarium 20,000 Rdl.

Afkøbt her af H. Følsgaard d. 10 Okt. 1924. Efter Thisted Amtsavis for d. 21 April 1873.

Gadebelysningen i Thisted.
De nye Petroleumslygter.

De nye Petroleumslygter vare i aftes tændte for første Gang. Kjendte der naturligvis altid i Begyndelsen en nogle Ulemper forbundne med Gjennemførelsen af en anden Belysningsmethode, var dog en heldig Forskjel mellem denne og de gamle Tranlygter strax kjendelig.

Afkøbet her af H. Følsgaard d. 22 May 1925 efter Thisted Amtsavis for den 21 Septem ber 1875.

En gammel Lade i Thisted, brændt.

I Aaret 1879 brændte en gammel Lade og Lagerbygning i Landmands-hotellet's Gaard. Elden opstod ved en Tørreovn.

Meddelt af Møllebygger Changgaard den 16 Juni 1924. død omkr. 1929.

Invettissement.

Da Arbejdsanstalten i Thisted bliver nedlagt senest fra 1 April 1879, vil ingen ny Bestyrer og Økonom blive antagen.

Thisted Amtshus den 5 Juni 1878. Unsgaard. Efter Thisted Amtsavis for 6/6 1878.

Kjølbygaard.

Undertegnede, hvis private Postbue kommer to Gange i egentlig hos Hr. Kjøbmand Neergaard, iudbeder sig Breve tilstillet med dette Bud for Fremtiden.

Kjølbygaard den 25 Okt. 1826. N. Schönau.

Efter Thisted Amtsavis eller den nordtyske Fisker for 27 Okt. 1826.

Kjølbygaard.

"Hovedgaardens Kjølbygaard her i Thisted Amt ønskes bortsolgt eller bortforpagtet."

"For 100 Rds siden". I Thisted Amtsavis for 24 Sept. 1930.

Ørum Plot.

- Et Inventarium for Ørum Plot af 3de April 1373, opføres 3 Balistas, 2 Tyloter Telorum og 1 Armbrorstvinde -, der paatrænger sig en stærk Formodning om, at de tre Balister paa Ørum maa have været Armbryster.

Historiske Tidsskrift 5 Række 5. Bd.
1885. Findes i Folkelbibliotheket i Thisted.
Udf. her af A. B. Gulgaard d. 1 April 1925.

Fævarenda.

- 3 Bøndernes Opstand 1085, blev Sjöringsborg ødelagt, og det er tvivlsomt om den nogensinde senere blev gjenopbygget. Det kan jo godt tænkes, at de oprørte Skarer, kommende nordfra, her umiddelbart foran Borgen have haft en Kamp med dens Besætning, som da er bleven tvunget tilbage over Broen - der mindst er 100 Fod lang men kun 15 Fod bred - Nu myldre her Hundrede traule Arbejdere med Spader, Skovle og Trillebør ivrigt sysselsatte med i den bløde Jundlund at grave en Kanal, der skal sætte Vandet i Sperring Sø i Forbindelse med Hovedafledningskanalen i den forlængst forlagte Sjöring Sø og saaledes fuldbyrde nok et af Nutidens prosaiske men nyttebringende Foretagender. Gravingen paabegyndtes fra Sjöringsøen og fortsattes i sydlig Retning igennem Hove Ager. Paa Veien skulde Kanalen gaa tæt forbi den sydøstlige Kant af Borgvolden, og her var det, at man nogle Aen nede stødte paa de mærkelige Levninger af en vel Titusinde Aar gammel Egebro, som vistnok har ført over et Vandløb, eller maaske blot et Moræle, (For denne sidste Antagelse, taler maaske den Omstændighed at Broen rimelvis har bestaaet af en Stenfyldning, for hvilken Egepælene har tjent som Bestyttelse.) der har tjent til Plottets Beskyttelse mod Syd, ligesom Løen mod Vest. Imod Nord og Ost findes nemlig megetige sammenhængende Valde over 24 Fod høje og 50 Fod brede, medens de øvrige Valdpartier ere langt lavere, kun 20 Fod brede og adskilte.

Mod Sydøst har sandsynligvis Borgens Hovedindgang været, og her udenfor tæt ost for Broen, er de fundne Oldsager opdagede. Foruden de alt betydningsfulde, er der i de sidste Dage, da Udgravningerne foretoges under Ledelse af to Fagmænd, Hr. cand. Löffler og G. Müller af Njohentværn, endnu fundet nogle Hvidsøxer, Hranier, (saaledes et af et Vildsvinehoved) samt nogle Benredskaber, der antages at være brugte som Skøjter, m. m. Set skal ikke være nogen uimodig Antagelse, naar man strax har henført Fundet til til Tiden ved Knuds den Helliges Dødsaar, 1086, da f. Ex. Sværdenes Form (med kun Antydning

113.
af Parerplade) tyder paa Middelalderens allerførste Tid, fra hvilken Periode man iøvrigt ikke har mange Gjenstande bevarede, saa Fundet ogsaa der- ved har ikke ringe Interesse. Udgravningsstedet har i de sidste Dage været besøgt af en stor Del Skuldstene fra Omegnen, saavel som fra Thisted By, og det gjør et eiendommeligt Indtryk at betragte disse Vidnesbyrd om længt afdoide og forglemte Hægters Liv og Færd. Man faar her et haandgribeligt Vidnesbyrd for Tilværelsen af hin svundne Tidsalder, da Egnen har været dækket af veldige Egeskove, hvoraf betydelige Rester endnu maa have været bevaret i den historiske Tid, hvormed de svære Bospæle vidne, da man, hvis Eggetommer ikke havde været let tilgængeligt, identisk vilde have anvendt andet Materiale til Bygningen. Ved Bovens Endepunkter, hvoraf dog kun det ene, det nordlige, er udgrævet, findes flere mægtige Stenblokke.

Det var ønskeligt, om Udgravningen kunde blive fortsat i en større Ud- strekning, da sandsynligvis endnu mange interessante Gjenstande kunde blive fremdragne, men desværre ræder Museet ikke over tilstrækkelige Pengemidler dertil, ligesaa lidt som tal at komme i Besiddelse af hele Borgvaldsterrænet, som da kunde sikres mod gradvis Odeleggelse og ved- ligeholdes i sin nuværende Skikkelse hvad det som en af de ældste og bety- deligste Borglevninger i hele Landet, nok fortjente.

Afskrevet af A. C. Fuldgaard i Aug. 1925
efter Thisted Amtsavis for Lørd. d. 27. Mai 1876.

Landet hinsides Limfjorden.

Stolæmus, der levede i det 2de Aarh. efter Chr., lod den cimbriske Helvæ (Cimbrica Chersonesus) ende ved Limfjorden; hvad der laae N. for denne kaldte han „De albiscke Øer“; ogsaa Adam af Bremen (død 1076) omtaler Thy og Vendsyssel som Øer. Denne Landstrækning er i det Hele lav, kun paa sine Steder let bølget eller jævnt stigende; men et gennemfjæret og stærkt kløftet, højt Bakkeland forgrener sig hist og her over Stetter. Minder om foregaaende Naturrevolutioner møde Øjet: Eng og Mose brede og snove sig hvor Bølgen har gaaet; Thylands Kridt- og Limestensbanker ere samtidig med Vendsyssels Leer og Grænsbanker forlængst ophørte at være Øer; den af Øster- og Mieslingeskaller oversaaede Havstok og den udstrakte Rullesteensflade findes stinddam tilligemed det sammenpressede Mose- og højt over Havets Niveau som ubedragelige Tegn paa en foregaaet Hævning. Tætte Skove have bredt sig fra Kattigat til Vesterhav; nu er kun Aasen paa Vendsyssels Østkyst skovdekket; men fra Bakken er Rundskult over Mark og Eng, fra Fjord til Klav, saameget desto friere og skjønnere, omend de værre store Flyvesandstrækninger hist og her paa sørgelig Maade blande sig i Maleriet. Landets af- uexlende uenlige og vilde Natur, dets hyppige Minder fra Oldtid og Historie, samt Beboernes bekjendte Gæstfrihed indbyde i Forening til en Rejse hinsides Limfjorden.

Thyland.

Thisted.

Thisted - Thylands eneste Hjøbstad - var endnu i Katalicismons sidste Tid en Landsby som ejedes af de borgevige Bisper, hvorfor ogsaa disse efter Tid og Lykkeheds residerede her; Gadenavnet Bisgaardsstræde bevarer endnu Mindet herom. Om Hjøbstadrangen rivaliserede Thisted længe med den en Milsvug N. Ø. derfor, ved en Bøgt liggende Landsby Høxor (Hosvør, Hovsør, indtil 1524, da Frederik den 1. for Biskop Pjygge Krümpens Skyld) gav den Fortrinnet og forundte den Privilegium paa alle en Hjøbstads Rettigheder, medens Høxor maatte vente endnu i otte Aar paa en Herlighed, som paa Aar efter igen blev den berøvet. Ogsaa Thisted stod flere Gange i Fare for igen at blive sat tilbage i Landsbyernes Klasse, f. Eks. i Aaret 1553, da nogle af dens Indbyggere egenraadig havde dristet sig til at afhænde deres Gaarde

og Ejendomme til Adelsmænd, Præster og Andre, "hvorefter Kronens Ret for-
 krænkedes"; men den slap dog med, at Borgmester og Raad fik et alvor-
 ligt Tilløb om at forebygge Raadant for Fremtiden, eftersom "det er Os
 utilideligt at Bønde-Gods skal sælges til Fræ-Mænd, og Vor Krones Tyngde der-
 ved forminskes". To store Ildbrænde, 1603 og 1680, og en Vandflod, 1682,
 have byensøgt Byen. Den bekjendte Thistedske Besættelsehistorie, som har-
 de tilfølge, at Magister Ole Bjørn blev dømt "for Kjolen"; hans Medhjælper,
 Studenten Paul Rytter blev relegeret "for evig Tid," og de besatte Kvinder
 pattede i Spindehuset, foregik i Aaret 1696. Thistedes Vaalen: Jomfru
 Maria med Barnet, omgivet af en Glorie, stammer fra de bierglumiske
 Bispens Tid. Indbyggernes Antal var ved sidste Folketælling c. 3500.

Gjerring (det fordums Savarende): ved Søens Ende) Gjerring Kirke ligger
 meget højt og er uden sær Mærkelighed; men udenfor, paa Kirkegaardens
 findes et Gravminde, "Bispegraven," som hører til de ældste og mærkelig-
 ste i Landet. Det bestaar af to, 3 Al. lange, prismatiske, tildannede
 Kampesten, der ligge jernsides og kun have Plads mellem sig til en
 smal og flad Sten, ligeledes af Kamp. Paa to af Trekant-Siderne er
 udhuggit Figurer, af hvilke den ene skal forestille en Helgen, den anden
 en Biskop i Ornat. For hver Ende af de trekantide Sten staaer paa Kant
 en flad, firkantet Sten, hvorpaa er udhuggit Figurer: to korslagte
 Nøgler og et Kors. Efter Traditionen skal dette Mindesmærke være sat
 over den bierglumiske Biskop Magnus, som Aar 1065 forliste paa en
 Rejse fra Bremen, og hvis Lig inddrev paa Thorup Strand. (Historien
 melder i Modsetning til Sagnet, at han efter at være indvied af Erke-
 bisp Adalbert i Hamborg, paa Hjemrejsen døde i Elben.)

Endnu et Par Ligsteen, som synes at have samme Alder, findes
 paa denne Kirkegaard.

Et Par Bøsseskud fra Kirken og tæt ved Ugen, er den saakaldte Gjerring
 Vold, der bestaar af en 15 Al. høj Jordforhøjning, omgivet af Valde og
 Grav. Den Borg eller Kongsgaard, som har staaet her, antages at have
 været af Træ og omgivet af Pallisader; hele den ydre Fæstningsom-
 kreds maales næppe 1000 Fod. Volden er 3 Steder gennemskaaen for
 at indlade Vandet fra Æin; Gjennemskæringerne antages at have været for-
 bundne ved Vindebræer. (Det ansees for sandsynligt, at der fra Østerrhavet
 har været Indsejling til Gjerring Sø, og at Skibe have kunnet lægge helt ind

i Borggraven; for et Aarkundred siden havde den endnu Forbindelse med Havet ved en lille Bæk. Ogsaa Kæmpevisen taler om en saadan Forbindelse: "Kong Niläus graver den brede Grav fra Gjerring Sø til Vesterhav") Voldstedet hører til de interessanteste Oldtidslevninger, og sørgeligt er det, at Staden af Sparsommelighedshemagere ikke har fædet dette Mindesmærke; men staar i Fare for at forsvinde; allerede har Plougen gennemført den vestlige, laveste Voldstrækning, saa at der gaaes Fod paa den. I 1086 opholdt Knud den Hellige sig i Søvarende Kongsgaard, paa Strapperenssen gennem Jylland, dengang Vendelbaerne gjorde Opris og forfulgte ham. Gjerring Sø har nu ophørt at være til; den er i de sidste Aar bleven fuldstændig udtørret ved Kunst. Hundreder af Kreaturer græse nu, hvor der i Aarkundreder har været dybt Vand, og hvor Bølgen slog mod Bredden, græe Græs og Fod, som i Frodighed søge deres Lige. De nyanlagte Solsgaarde med Fantasinaevnene Rosvang og Eggebakssande ville snart ved deres Drift have udslettet de sidste Mindes om den eldgamle Sø. Midt i den udtørrede Søeng hæver sig den for-
dums Færges, hvor endnu Voldstedet af Færslorg (o. Færgelorg) sees. En temmelig udstrakt Plantning, der af Kapt. Jagd er anlagt paa dette Sted, vover frodig til og vil snart være en lille Skov. Det eneste Skuffende ved denne Udtørring var, at "det store Gildskrin" som efter et paalideligt Tegn skulde ligge paa Siens Bænd, og som Fiskerne "flere Gange havde havt fat i;" ikke fandtes. Ogsaa paa en Ø i den tæt Syd for Gjerring værende Spærring Sø findes et gammelt Voldsted med det historiske Navn Søborg.

Ved Jannerup, som man kommer forbi, har man ved Kirken (Sømandsk.) vist en Kampestensætning, hvorunder en Kong Niläus efter Tagnet skal hvile. Til Jannerup Kirkeblot, pleyede Søfarende, endog til senere Tider, at sende Gaver "for Hjælps og Helbreds Erholdelse." I Nærheden af Djærnes genkendes et gammelt Voldsted, "Djærnes"

I Hundborg vides der af et gammelt Borgsted. Thorsted, hvis Kirke i den katholske Tid skal have været et Fristed for Forbrydere, i Thorshøj tæt ved, skal en Høvding af dette Navn ligge begravet.

Paa Thorsted Hede er en mærkelig Stendysse kaldet "Dodenin", hvortil kommer, at rindtom højner sig en Menzde Kæmpegrav.

Norden toft, hvor den i Kæmpevisen besungne Ebbe Skammelson har boet. Ebbe hedder det - havde fæstet sig stolt Adels, som han bragte til sin Faders Gaard, hvor hun lovede at vente paa ham med

Skildskab og Troskab i fem Aar, medens han drog bort at tjene Kongen for Guld og Ære. Under Fraværelsen forelskede Ebbe Broder Peder sig i Adels, og deres Bryllupsfest gik netop for sig, da Broderen kom hjem. Han tog sig Tingen saa nær, at han dræbte baade den Utrøe og Forførereren, samt i sit Raseri saarede Faderen og huggede Haanden af Moderen. Efter denne Gjerning indflyede han paa sin Hest, lod sig smedde Jern om Haand og Fod, og gængede sig en Pilgrimsgang, at fange for Synderne Bød." Da han vendte tilbage og gik over Peder's Grav, faldt Jernene af ham, og nu vidste han, at han havde faaet Tilgivelse. Endnu den Dag i Dag tør man paa Norden, toft hverken kvæde Hr. Ebbes Vise eller omtale dette Sagn, for saa kommer Moderen og stikker den blodige Armstump op for Vinduet.

Hjalsborg. Sagnet taler om Kong Ragnolds Borg. Her og i Nærheden findes flere af de saakaldte "Langdysser"; i den ene af disse, ved Gaarden "Møgelvang" hviler efter Sagnet Jóhanen Vil Knud, fra hvem Navnet Vilsvand, stammer. Hassing ved hvis Kirke, i Nærheden af Vgen, findes en snever Dal, hvor Trolde huserede, indtil St. Thøger fremtrængte en Kilde paa Stedet. (Dalen kaldes endnu Troldgab). Tot herbi Østervig Kro strækker sig en Bakkenække, oversaaet med Kæmpehøje; det er de saakaldte Hjalpsens Bjerge, hvorom Sagnet melder, at de skjule en Skat, "som engang skal worde Danmarks Hjælp." I Nærheden af Ørum Kirke, paa vises endnu det Sted, hvor det kongelige Slot Ørum, som af oprørske Adelsmænd afbrændtes under Valdemar Atterdag, har staaet. — Herderne Aggershøi, Vilshøi og Skel (i Ny Boel) vare engang Landsbyer, hvis prodige Enge strakte sig til begge Siders Bredder. I Skel var en adelig Herreborg. Syd for Kors Fø, ligger Sjøgaard, der fordiim var et adeligt Herresæde. Her Kirke kaldtes i den katolske Tid "Kelig Korskirke." Ved Byen Vigis (fordiim Vig) har ligget en Kongsgaard, kaldet Vigsgaard, og i et Dokument fra 1418 nævnes ogsaa Kongsgaarden Søborgh i Vig Sogn; ligeledes forekommer ogsaa Navnet Kamborg paa dette Sted, hvor Hævet i sin Tid har gaaet ind. Hundstrup, ved hvis Kirke ligger en Eng, kaldet Korseng af et Kors, til Minde om Præsten Hr. Christen, som 1550 blev ihjelslaaet her af en Mand ved Navn Poren Bie; 1730 blev ved Alteret i Sennels Kirke (Søge udløde Navnet af St. Niels) under en Reparation fundet en Oske med katolske Relikvier, som antogs at vare af Christi Kors, St. Vilaus's Been og Jomfru Marias Melk. Paa den gamle Kongsgaard Akersburgh (Aggersborg) holdt Kelig Knud Raad 1086, medens Uendelboerne forfulgte ham. Kongen indslap, men Konge-

gaarden gik op i Luer. 1272 udstedte Erik Glipping herfra et Manifest, hvoraf sluttes at Borgen dengang har været genopført; men den stod i saa Fald ikke længe; thi hundrede Aar senere, 1373 forpligtede Valdemar Atterdag Ridder Niels Erikson Gyldenstjerne til inden Aar og Dag at opbygge Akersborg, og den udenfor liggende By Vorberg. Dette Paabud maa være blevet efterfulgt; thi da Vendelboerne 1441 atter gjorde Oprør imod Christoffer af Bayern, "gøel den røde Kone" paany over Aggersborg og dermed havde Borgen udspillet sin "kongelige" Rolle. Et gammelt Voldsted, kaldet "Borgen" paa vises endnu; de binglumske Bisper havde ogsaa her et "Bjestrup" (Bjestrup).

Aggaard. De brede, nu udtørrede Grave omkring Gaarden ere Mindre fra Middelalderen; ligeledes findes inde i Haven en Støj, omgivet af Valde og Grave, i Lighed med Spjerring Vold; bag denne indre Befæstning formenes Kongen at have haft Bolig; findes "Husby Hule". I Oprøret 1441, under Kong Christoffer vare 25,000 Vendelboere, Thyboere og Morsinger under Anførsel af den misfornøjede Adelsmand Henrik Tageson (Tornebrands) samlede her for at afrygte Adelsmand og faae den afsatte Kong Erik Pommerske tilbage. Ved St. Jørgensbjerg led de adelige et stort Nederlag, Anføreren Marsk. Sig Palle og en Mængde andre Riddere (deriblandt den forhadte Oske Brok) faldt, og tale fangne Herremænd halshuggedes. Senere slog Kong Christoffer selv Vendelboerne der ved Kongens Ankomst vare blivne forladte af Morsingerne og Thyboerne, og i Husby Hule hvor de vare trængte sammen, skulle 1835 Bønder have mistet Livet; de øvrige blev benaadede "paa en temmelig Skat," medens Anførerne henrettedes og lagdes paa Støle. Dog gik det ogsaa ud over de kongelige; thi

"Kertigen af Baiersland.

"Og saa hans brune Fod,

De ligge begge i Ujen omkast.

Saa dybt i Husby Hule."

Efter Aggaards Brand 1441 maatte den daaerønde Ejer, Niels Pedersen Gyldenstjerne, der "for Rigets Skyld" havde mistet Alt, hvad han ejede, gaa fra Gaarden, "ikkeim med en Støp i Handen."

Tømmerby Kirke skal have været indviet Erik Egeods Dronning Bodil. Klem, hvor en adelig Gaard, Oddegaard, fordim har ligget.

"Jylland." En Ill. Rejsehaandbog 1871.

Findes paa Falkenblotbuket i Kristed.

Afskrivet af A.C. Seelgaard, i Jan. Febr. 1924.

Tegnet efter Fjiland "II. Rejschaendbog 1871.

Bulbjerg og Skareklit.

af A.C. Svalgaard
1924.

Tegnet efter Danmark "w

Sjöring Volde
Efter Sophus Müller:
Vor Oldtid.

af A.C. Svalgaard
1924.

Thy er et Land med gammel Kultur. Om den tatte Bebyggelse i Oldtiden vidner de smukke Gravhøje, der findes i Insevis i mange Sogne, i Hundredvis i hvert Herred. Og Thy har førstaaet at bevare Minderne og Traditionen, overalt taler Røster fra Fortiden til den, der vandrer mellem Thylands store Bakker og lytter til Thyboernes Tale.

Flor meget siger f. Eks. ikke dette, at der paa Hassing Kirkegaard, langt syd for Thisted, endnu findes en Afdeling, som hedder Kanherreredens Kirkegaard. Hvad var de fjerne Kanherreder med denne Begravelsesplads at gøre? Jo, Sagnet kender endnu helt godt Oprindelsen dertil. I den første kristne Tid da der endnu ingen Kirker var bygget i Kanherrred, og da Kirken i Hassing var en af de paa, der overhovedet fandtes nord for Limfjorden, da førte de enkelte kristne i Kanherrred deres døde hertil for at paa dem begrave i indviet Jord. Saa langt tilbage gaar Thylands Traditioner.

Eller et andet Eksempel. Ved Stagstrup Kirke ligger endnu den nordlige Del af Kirkegaarden planeret og ubenyttet. Traditionen siger, at denne Del af Kirkegaarden blev brugt til Begravelsesplads for dem, der døde i den sorte Døds Tid ved Aar 1350, og at den aldrig siden har benyttet.

I Kirkaa Sogn fandtes en Sct. Thøger's Kilde, en anden i Hassing Sogn i en Dal kaldet Trøldgab sydøst for Kirken. Det fortælles, at Hvæmmere, som rejste fra Thisted til Vestervig Marked, brugte at kaste Penge i denne Kilde, hvilket skulde bringe dem Lykke i Handelen. Syge kunde ogsaa paa deres Hælvred tilbage ved at kaste Penge i Kilden og to sig i dens Vand. Forinden Sct. Thøger's kilderne fandtes mange andre hellige Kilder i Thy. Der var en Sct. Jørgens Kilde i Hiesby Høje i Gjettrup Sogn, en Sct. Andreas Kilde i Jannerup Sogn, en Sjers Kilde ved Sjerskildegaard i Røe Odby Sogn; endvidere fandtes en hellig Kilde med Kapel ved Kapelhus i Røe Odby Sogn, en anden paa Nordsiden af Hjælpebygaard i Gjettrup Sogn. Den hellige Kilde ved Helligkildegaard i Hvidbjerg Sogn findes endnu og danner Føllehøjt til en fiskerig Mælledam. Endnu saa sent som i 1716 kunde nye Leegedoms-kilder opdages i Thy. En Kvinde fandt en saadan ved Ferrup i Odby Sogn, i en Bakke ud mod Limfjorden, og baade hun og siden andre blev helbredede af dens Vand. Endog fra Norge søgte Falke til den hellige Kilde ved Ferrup; og Kyskrønen i Odby Kirke skal være skænket af en af Kildegæsterne.

Et andet Eksempel paa Thyboens Kærlighed til de gamle Minder skal her nævnes. Det er ikke af ny Dato, - det stammer fra Aar 1676. Paa den Tid kendte endnu hver Thybo den gamle Vis: "Kammell han bor sig nør i Thy" og vidste nøje at stedfaste Visens Handling: Den var foregaaet paa Norder-toftgaard i Gjerring Sogn. Herom læses i Hundborg Herreds Tingbog, at Mandagen d. 11 Sept. 1676 fremstod paa Tinget en Række af Egnens gamle

Mænd, som vidnede ved højeste Ed og oprakte Fingre, at enhver af dem künde mindes i 60 eller 64 Aar, og da havde de samtlige i deres Barndom hørt af deres Forældre og andre gamle bedagede Folk, at Norderøftgaard i Spjerring haver i gamle Dage været en Adelsgaard, hvorpaa skal have boet Skammels Ebbsen, hvis tvende Sønner var Peder Skammelsen og Ebbe Skammelsen, og den ene af dem slog den anden ihjel efter gammel Tale og efter den Digt og Vises Lydelse, som derom gjort er. Og at der ligger en firkantet Sted straks sønden for Gaarden, som kaldes Ebbes Toft, hvorom de af Alders Minde haver hørt sige, at Borggaard den skulde have staaet, og endnu der udi paa samme Sted findes Kulf, Mursten og andre store Sten.

Mellem Thy's andre Voldsteder er der to der har Karakter som Falkeborge idet de bestaar af en naturlig Højning, hvis uregelmæssigt ovale Overflade er kran- set af en lav Ringvold, den ene Færgeshøj i Vang Sogn ved Spjerring S. ca 138 Altr. lang, den anden, den fredlyste Madstedborg paa en lille Øi Ovesø, ca 125 Altr. lang. Ingen af disse to Voldsteder nævnes i historiske Kilder hvorimod de fleste af Thy's Voldsteder forekommer som Borge i 14. Aark. Dette gælder saaledes de smaa runde Voldsteder "Helledis" ved Vesløsgaard (fredlyst), Tødbøl i Kallerup Sogn, Oland i Harring S. (fredlyst) Borggaard i Skindborg Sogn. (fredlyst Historie ukendt.) og Voldhøj ved Baddumbygaard i Baddum Sogn der i Engene uden- om sin cirkelrunde Middelfanke har bevaret en firkantet lav Ydervold, (fredlyst). Fremdeles den til Voldhøj svarende, men helt igjennem fir- sidede Gaardstedhøj ved Diernæs i Vang Sogn (ligeledes fredlyst). det ret odelagte Lyngholm i Hvidbjerg Sogn, og det ligeledes ret odelagte, fredlyste Nørtoft i Rør Sogn, begge nogenlunde regelmæssige sirsidede Banker, den sidstnævnte med Spor af Randvalde langs Bankens Kanter. Endelig nogle todelte Anlæg, Spjerring Voldsted i Spjerring Sogn, der har to runde Banker omgivet af en rundet Ring- vold, Hillers levhus, hvis Anlæg er af lignende Art (nævnt som Konggaard i Beg. af 1400'erne). Sogaard i Nytrøys Sogn, i 14. Aark. tilhørende Gyldenstjerneerne, der bestaar af to ret store firsidede Banker og Grøngård i Grøn Sogn, hvis to Banker er mere rundsidede. Begge de to sidstnævnte er anlagte i side Engdrag.

Danmark. Ill. Republik.
Afkortet i Febr. 1924. P. E. Valgaard.

Spædte Notitser.

Pastor Erasmus Ditlef Frederik Ulrich til Hundstrup-Østerild, døde den 1 Febr. 1875. Hans Hustru hed Cecilie Ulrich f. Ståuning, 11 Børn.

Afskr. af A.C. Svalgaard d. 29 April 1925, efter Thisted Amtsavis for d. 4 Februar 1875.

N.B. Han var født i Sorø d. 15. Sept. 1812, og blev d. 9. Juni 1858 kaldet til Sognepræst for Hundstrup, Østerild og Hårdemæl Menighedens Kirkebom. —

Tiro og Brende faaes billigst hos Poul Jensen ved Nørrebom

9 Febr. 1875.

"Sognefoged Jens Hundborg i Tilsted har solgt den ham tilhørende Eiendom, "Tilstedgaard" kaldet, til Th. Kjergaard i Sundby for 21,100 Rd.

Sognepræst i Thisted og Tilsted, Provst for Hilleslev og Hundborg Herredes Ridder af Dannebrog, H. C. Sonne, er beskikket til Sognepræst for Store- og Lille-Fuglede i Sjælland. Amtsavisen. 20 de Febr. 1875.

En Veteran.

En Veteran fra Aarhundredets Begyndelse afgik ved Døden d. 28 f. M. nemlig Løjtnant Th. Chr. Theill, forhen Toldforvalter i Århus 89 Aar gl.

Som Detachementskommandør deltog han hæderligt i Krigen med England 1807-14 og forhindrede bl. a. den 9. Mai 1812 ved Thorupstrand ved en velrettet Fld to fra en fjendtlig Fregat udsatte Barkasser fra at gøre Landgang paa Kysten, hvor et Kommandogazin var beliggende.

Afskrivet af A.C. Svalgaard d. 10 Maj 1925, efter Thisted Amtsavis for 1875.

Haven foran Hotel Aalborg.

I Lørdags bortsolgte ved offentlig Auktion de 8 smukke Poppeltræer, som staa i den ligeoverfor Hotel Aalborg beliggende Haveplads, der er af det forenede Dampskibsselskab og hvor der nu skal opføres en lukket Terron og Pakhusbygning, af hvilken Grund Træerne skulle bortryddes. Det ene af dem skal være plantet den 18 Januar 1818.

Afskrivet af A.C. Svalgaard d. 12 Maj 1925, efter Thisted Amtsavis for d. 14 Juni 1875.

Udtog af
Mogens Olsen Aagaards Tanker
om Herregaardene Frup og Ölands,
samt nogle der værende Oldsagers, Navn og Alder.

Denne liden Afhandling, som er dateret Hundborg d. 15 April 1699, er skrevet paa Latin, og har følgende Titel: Magni Olai Aagaardi Cogitationes de praediorum Irup og Öland in extrema Jutlandiae ora Thyfitorum, og rariorum quorundam ibidem reservatorum antiquitate og nomine, dedicata Christiano Hermanno Helverschoy, Toparcha in Irup & Öland, Justitiae Confiliario, Juidici Provinciali Scaniae & Falstriae Anno 1699.

Den bestaaer kun af et Ark, og kan i visse Maader ansees, som en Anmærkning til Saxos Fortælling om Hvirvil og hans Stalbrødre, i Udtøningen af hans fjerde Bog (fol. 364. edit. Paris. 1514.) hvilket han mener at være dræbt i Thy, og ey som Saxo siger, i Sjælland.

Imellem Frupgaard og Hordum er en Hede, som Indbyggerne kalde Hvirvils hede, og derpaa tre lige langt fra hinanden i en lige Linie staaende Høje.

Osten for Öland er et Sund, kaldet Gümmerstrand, og derved en Kæmpebye Gümmeæs. Nu meener Forfatteren, at Hvirvil er dræbt der, hvor han er begravet, og begravet der, hvor Stedet er opkaldt efter ham, hvilket han beviser med Amleths og Luend Frathes Exempler, og at ey allene Dønnen, men endog Fiender have nydet denne Øre, sees af Saxos Fortællinger om Balder og Boo samt Snorros om Egil Ulsark sammenlignede med den forstes Efterretninger om den Saxiske Kong Geldens Begravelse (Lib. 3 fol. 23. a.) (k) I disse 3 Høje meener nu Forfatteren, at Hvirvil,

Brüge og Fæmning ligge begravne, og at Gümmerstrand med den hosliggende Bye har sit Navn af Gümholm, hvad enten han om Vinteren, eller naar han ikke var til Søes, har pleyet at opholde sig der, eller han efter Slaget i Sjælland har taget sin Tilflugt derhen, og der endelig er blevet overvundet, ligesom Kjælligend. var dog Kong Gelden efter Saxos egne Ord fol. 22. b. en Bøndsforraadt af Kong Høther.

Køthensmas er saakaldet af *Høther*, som der søgte sin Tilflugt, da han flyede for *Balder*. Det andet *Bovis* for at denne Historie har tildraget sig i *Jylland*, tager Forfatteren af Overensstemmelsen af nogle *Hollandske* *Heders* Navne med de næstliggende *Byer*; thi *Skirvil* siges af *Saxo*, at have været en *Hollender*. *Hårdum* og *Skjøm* ligner *Aterdam* og *Skiedam*. *Fisvad*, en forbi *Oland* flydende *Aal* stemmer overens med *Ysel*, en *Flod*, i *Geldern*. *Friip* selv synes at have sit Navn af *Flodin* *Fr* i *Overysel*; ja, *Oland* meener Forfatteren ogsaa vist at være *Hollandsk*, og anfører derpaa *Hadriani Junii* Ord: „*Ey sey Hol-*
landt wie gleichfalz auch Seelandt eine Colonie der „Gotländischen
und Dännemärekischen Völcker; sintemahl die Dännemärcker
„und Normänner ihre Inseln Olandia und Seelandia in dem
Sino Codano vor.„ lassen und dieselben nach ihren alten und
verlassenen Vaterlandt Hollandt, und Seelandt genomet,„ samt
Taciti Vidnesbyrd, at *Bataverne* ere en *Colonie* af *Catherine*, som han meener at være et *Folk* med *Gotherne*.

Af disse to *Argumenter* traer Forfatteren at *Skirvil* har byggt eller eyet begge disse *Gaarde*, og at *Fridlev* efter hans *Død* har besiddet dem, ja endog at han er begravet i en *Høj* uden for *Friip* *Port*, som nu kaldes *Dans*, eller maaske rettere *Dys*. Heraf havde *Fjöstets-*
raad Helverschow ladet opgrave en *Fern-Kiedel*, paa omtrent
 250 *Potter* hvilket synes at bekræfte, at *Kong Fridlev* her haver holdet *Kiuis* og havt saa mange *Kiempur* i sin *Gaard*, at deres *Maaltid* kunde koges i denne saa store *Kiedel*. Den er overmaade tyk og stærk, enten at den desto sildigere skulde forføres af *Rust*, eller at den for *Eftertiden* kunde være et *Mindesmærke* paa de *Menneskers* *Styrke*, som havde sat den paa *Ilden*, og taget den der af igjen. Men da de *nordlige* *Folk* paa den *Tid* endnu ey forstode at støbe *Fernet*, falder Forfatteren paa den meget *urimelige* *Gisning* at det skulde være den *Kiedel*, som *Julius Casar*, da han førte *Krig* i *Gallien*, efter nogles *Beretning* sendte sine *Bündesfor-*
vandte de *Danske*.

Endelig slutter Forfatteren sit lidet *Krift* med en *Lykonstning* til *Helverskov*, som *Eyere* af to mere end 1750 *Aar* gamle *Herre*.

gaard, og saa var en Antiquitet, som Neddelen. Hans Ord ere disse:
 „Vides igitur, Nobilissime Helverschovi! Tua optimi juris prœdica
 esse ante mille septingentos, quingenta annos, Tegue monumen-
 ti possessorem esse, quod celebrent, antiquitatum studiosi, expe-
 rant Reges ipsi, admirentur posteri, nec prœdica tua sine Saxone,
 nec Saxonis relationem sine prœdiciis tuis illustrari potuisse.”

Jühm's
 Samlinger
 til den
 Danske Historie
 Første Bind første Hefte
 Kiøbenhavn 1779.
 Findes i Folkebibliotheket i Trindal
 (Det gamle Provindsialbibliothek)
 Afleveret her af A. Holgaard d. [redacted]
 Marts 1924. 25-26

Vüst Kirke.

„Det er almindeligt, at Kæmper kaster Sten efter Kir-
 ker, men der nævnes næsten aldrig noget om Skellet i
 disse Sagn. Alligevel er der givet Agt paa det.

Saaledes siger Sagnet, at Kirketaarnets Tag vender
 modsat Kirketaget paa alle de Kirker der ligger ved
 Herredsgrense som i Vüst, der skal være den sidste
 Kirke i Hanherred. Kæmperen der byggede Timmerby
 Kirke paa den anden Side Fjorden ved Hannes, har
 medes over Vüsts skæve Tag og kastede en Sten efter
 det. Den ramte ikke Kirken, men faldt udenfor
 Byen lidt til højre for Maalet og var for den
 blev slaaet istykker til Brobygning, kendt med
 spor af Kæmpens Næve. Nu er der intet Herredsskel,
 kun et Sogneskel her ved Fjorden og Eylem, og
 Vüst Kirke er ikke yderst i Hanherredene. Det er
 Tied og Timmerby, men Sagnet kan have Ret i, at Fjorden er det aldte Skel. Maalet
 ligger i at det skal være Kirkens Grænsetegn som dyge til Kæstet. Thorild Grønland:
 (Findes i Folkebibliotheket i Trindal. Mærk af M. Holgaard d. 29/8. 1924. „Skelstene 1903.

Udvalg af Hr. Peder Fjers Danske Boglade -

(22.) Skriverkunst eller en liden Tractat om den Edle og hederlige
 Skriverkunstes høje Berømmelse og Raes, og om hendes rette Brug og
 Vambrug af den H. (hellige) Skrift og lærde Mænds Bøger sammendraget
 af Christen Christensen, Sognepræst i Meirup, Kiøbenhavn af Georg Hønsch
 1627 i 8 vo. Heri handles fornemmelig om Skriverkunstens, Bogstavernes,
 Papiirs, Pergaments, Signeters o. s. v. Oppfindelse. Forfatteren vil af Hiero-
 nymi Fortale til Kongernes Bøger bevise at Esdras har i Jerusalem op-
 fundet de nu brugelige latinske Bogstaver. Et Sted i Bogen siger han:
 " Gud har givet sin Vrede tilkiønde med nogle underlige og ukjendte Bog-
 staver, som han har skrevet paa begge Sider af en Fild, som blev fangen i
 Ottesund i Fylland Anno 1614 4 April, hvilken strax blev ført til Lens-
 manden Peder Gyldenstiern, som den strax lod afmale og mange til-
 skikke. Fligemaade haver jeg ogsaa haad i haende og seet med man-
 ge flere got Folk en anden Fild fangen i forskrevne Ottesund 1618
 18 Januarii, paa hvis højre Side stod denne røde bogstav eller Tegn
 X Λ V og paa den venstre Side W. Han meener at slikt betyder, at
 Fiskeriet der skulde blive øde.

Lühm's
 Samlinger til den
 Danske Historie
 Kiøbenhavn 1779.
 Folkebibliotheket i Thisted
 (Provincialbibliotheket)
 Afskrevet her af A. Svalgaard d.
 28 Marts 1924.

- Naar Taarnets Tag vender modsat Kirketaget, siges der i
 Slanherred at Kirken ligger til Herredsgrense, hvad denne og-
 saa gør. Hvilken?

Torsteil Gravlind.

"Osagnet."

Folkebibliotheket i Thisted.
 Afskrevet af A. Svalgaard d. 5 Juni 1924.

"Paa Vøst Kirketaarn vender Taget modsat Kirketaget."
 A. Svalgaard d. 18 August 1924.

Nogle Optegnelser skrevne foran i en Bog
i Begyndelsen af det forrige Aarküendrede. (1600)

" Aar 1609 ved Valdborgtide vdi Julli Maanedt da kom Soldathen indt fra Stranden vdi vesterüig Seen hior aff bleffue stor oprör aff denn ghemene mand som icke viste anditt end landet var forraad aff fienderne.

Jeens Nielsønn Schlossvogddt
(Plotsfoged)
Egenn händt.

" Aar 1627 denn 1 Septembris vden for Aggen (Agger) bleff der 19 Hollendere foriagiddt fra dierris skibe af dynkercher frilythene som thog gode tüende schibe fra dem medt all sin last, oc di kom vdi land paa dierris Espinger, hior aff Baiimmer ved stranden bleff affbrendt, oc alle dy land bleff reyst en huer meth sin voken oc vergi, oc icke vidste andet end der vor fynder for landet att ville indfalde. Saa att der var en stor Jammer i landet aff Avinder oc Bömm.

" Aar 1627 then 25 Septembris kom Prindzen (Kristian d. 4. e) til tisted oc faldt aff vognen vesten Dyenn oc brød hans Pion sinder.

" For ^{ne} Aar (1627 e) denn 10 Novembris kom Keyserens Falck till Thoysted oc bleff indlagte i Laster.

" For ^{ne} Aar (1627 e) denn 10 Octobris kom Prindzen thill skibs for Torrip oc kom oppür thill norge, fra fynderne som hannom ner effter vare.

" 1627 ved S. Michels dagh kom Keyser Ferdinandus hans krigsfolck ind vdi Thyland, saa Gud bederit dis verre for iammer armod oc stor Elendighed der efter fulgt med Memisehem.

" Anno 1628 denn 12 Decembris kom Keysserl. Maytts. Commixares thill Thystedby, daa bleff efter hans Angiift at verre vdi Tystedby alle Personer Storr oc smaa 1276. Køig, Biig, Miell, Maldt, Haffre, Gryen 3001 $\frac{1}{2}$ Tdr. Heste oc Qg 183. Qgssen oc Kiøer 318. Faar oc Lam 349. Sviinn oc Grisse 319 Høcker.

" Anno 1629 den 2. Jūny da drog Offuerst Lutter vdi Hærssel met Troppen oc syn Compani her fra Byen, (Thisted?) de droge bortt oc pløndrede Landgeaard: slet ynckeligem.

(Tihm)
Afskrævt efter Nye Samlingen til den danske Historie, Tredie Bind

København 1794
Fundes paa Falckebibliotheket i Thisted
(Det gamle Thylandske Bibliothek).

Afskrævt her af N. Svelgaard d. 31. Martis
1924.

Udtog af Holger Jacobsen's Rejsejournal fra Aaret 1671.

- Adskilligt, som enhver Bye er berømt af.

Thye: Forreddere.
Spaamend.

I Thye i Aggerssogn afre Sognefolkene tor Fiske til Præsten og lægge det i Vaakenhuset.

Apho. til Foredrag i Oratorievig i Noolo. 1852.

Tihms Danmarks Historie
Fundes paa Falckebibliotheket
i Thisted.
Afskrævt her af N. Svelgaard d.
18 April 1924.

Kronprins Frederik, den senere Kong Frederik d. sjette, nedsatte i Aaret 1789 en kongelig Commission angaaende Oprettelse af Skolelærer-Seminarer. I den Anledning oprettedes senere bl. a. Søndsted Seminarium, der bestod endnu ved Kong Frederiks Død.

Doctor & F. Vegener. Liden Krimiske Kong Frederik og den danske Bonde. 1843. F findes i Folkebiblioteket i Thisted. Afkrævet her af N. C. Svulgaard April Må. 1924.

Isvanskeligheder for 100 Aar siden.

I Begyndelsen af April i Vinteren eller Foraaet 1823-24, skulde 50 Haldsteide føres fra Ørum i Thy efter Holsten. Den første Nat skulde de tilbringe paa en Plads mellem Agger og Toft. I Nattens Løb drev imidlertid de 46 af dem ud i Limfjorden og druknede.

Efter en Avisartikel i Nibe Avis for 25 Febr. 1924. Efter „Den Viborg Samler for 1823.“ Afkrævet her af N. C. Svulgaard d. 4 Måj 1924.

Orkan over Mars og Thy.

1786 rasede en voldsom Orkan over Thy og Mars som raserede en Mængde Bygninger og ødelagde store Værdier, der berettes herom: Den arme ulykkelige Bonde mistede ifølge alene sine Bygninger, men hvad værre var det paa Marken staaende Horn blev ganske afslaget, flere Hundrede Kreaturer druknede i Limfjorden, Nøden er ubestriuelig fast over det

ganske Land, saa Gud og Kongen forbarne sig over os.
 Dog Gud ske evig Tak han har dog sparet Menneske-
 nes Liv, vi maa med Job sige: Herren gav o.s.v...
 I Thy nedbleste 89 Alne.

I Drift med Isen.

1831. 25 Februar var flere Hundrede Mennesker fra Mors
 der var paa Alestang, nær dritenede, idet de drev bort
 med Isen - men Forsynet var dem dog saa naadig, at de
 dreve i Land i Fjerdingvej syd for Thisted.

Aftrykt efter Avisartikler i Mors-Folke-
 blad for d. 14-19 April 1924.

Aftrykt af A. Ø. Hvalgaard d. 12 Maj 1924.

"ca. 1786 havde man i Thisted 3 Parykmagere."
 "ca. 1767 havde Thisted en Dr. med., som tillige var Apoteker."
 "Postforbindelsen i det nordvestlig Jylland i ca. 1760 var,
 besørgedes paa den Maade at Postmesteren i Viborg hver
 Søndag afsendte en Postrytter til Havn, Mors og Thy."

Kjøbenhavn og Kongerigets
 Kjøbstæder for omkr. 100 Aar siden
 af L. Holst. Kjøbenh. 1862.

Findes i Thisted Folkebibliothek.
 Aftrykt her af A. Ø. Hvalgaard d.
 24 Maj 1924.

Et Fodstykke til en gammel Tranlygte.

Under Grævning af en dyk Kalkbrønd paa Storetorv i Thisted
 er man stødt paa et Par korslagte Tranlygter, det er sand-
 synligvis Fodstykket fra den gamle Tranlampe, der i
 sin Tid stod midt paa Torvet.

Thisted Amts Avis for 30 Maj
 1924.

Aftrykt af A. Ø. Hvalgaard s. Dato.

Provsten i Vestervig.

1522 foer Rasmus Clementsen og Vestervig Provsten til Holstebro, hvor de drak Nat og Dag "rent over med Vin og Mummie og huig sonder Gryder, Kander, Tønder og Glarvindier og alt det, som i Huset var."

Derpaa jog de som en Storm gennem Gaderne med væbnede Svende, saa Koldmænd og Almue flygtede af Byen. For over 50 Mark Skikker spildte de og lagde ide paa Gaden, Borgerkoner slæbte de ud af Sengene hvor de laa hos deres Mand, og trak dem gennem Staden, saa de Holstebro Borgere aandede lettet, da de høje Herrer drog bort for at slaa Ruder ud paa Blæsberg.

Hugo Matthiessen.

Natten.

Udvis i gammelt Byliv.
København 1916

Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrift af A. B. Svalgaard
d. 30 Maj 1924.

Thythesysæl.

Thythesysæl, oftest kaldet alene Thytte har vistnok navn af Pjod, Folk, hvilket kan tyde paa at Navnet er oldgammelt; i myttriske Sager nævnes Konger i Thy (i Pjodi). hvilket dog vistnok er ganske overført

Bidrag til Opl. om Tysselandingen i Danmark af O. Nielsen. København. 1867

(Folkebibliotheket i Thisted.)

Afskrift af A. B. Svalgaard d. 3 Juni 1924.

Spredte Smættung fra Thy og Hanneherred.

Forskellighed i Sproget mellem de enkelte Fysler.

Hanneherrederne, der smært hørte til Thy og Vendsyssel, smært var selvstændige, dannes som en Flags Overgang imellem disse to Landstaber. I Vendsyssel udtales oldn. nn og nd som ŋ i End- og Udlyd, i Øst Hanneherred som yn, may, mayn (Mand). Oldn. t som End- og Udlyd bliver altid ð i Øst Hanneherred.

I ge, gi, go, gø, udtales g i Øst Hanneherred som dj, men i Vendsyssel som j; gøre, djør, jør.

Ombudsmand.

Ved Udstedelsen af et Skøde fra Terkel Høval 1343 fra Vendsyssel, paa Gods i Arnstorp og Smithstorp, var tilstede 2 Riddere og 19 andre hvoraf en fra Hanneherred, der altsaa da har hørt under Vendsyssel.

De enkelte Fysler.

I Oldtiden og den tidlige Middelalder synes man under Benævnelsen Vendle at have forstaaet alt Landet nord for Limfjorden.

Vendsyssel overlodes 1340 i Medgift til Valdemars Atterdag med de andre nordlige Fysler: „Aalborg med Vendsyssel, Himmesyssel, Thysyssel, Hanneherred“, af hvilket Udtryk det synes at fremgaa, at de allerede før har været forenede under Aalborg som Hovedslot; under Frederik d. 1. hørte Hanneherredene under Aalborghus Len. Thysyssel, mest alene kaldet Thyuth, islandsk Þjóð. I mythiske Sæger nævnes

Nidud og Skjalprek som Konger i Thy men disse
 eldgamle Tegn maa vist henføres til ganske andre
 Steder. I Valdemars Jordebog indbefattede Fyssel
 Hannehereth. (Hanneherederne var saaledes endnu
 og længe efter, som det synes, udelte) Hilderlef-
 hereth, Hünbiarghereth, Hasinghereth og Refs-
 høghereth (Revs Herred). Hovedstedet og Fyssel-
 tinget har identisk været Tisted, Tystath,
 i hvis Landsogn Byen Tingstrup ligger.

1367 nævnes Gods, som var skødet in placito com-
 muni in Thyde bygdetting dicto Danske Atlas V. 402:
 „Dette Fyssel havde fordm sit eget alm. Landsting
 eller Fysselting, placitum commune in Thyd eller
 placitum Thythefyssel bygdetting“.

1340 overlodes bl.a. til Valdemar Atterdag i Medgift, Thy-
 fyssel og Hanneherred, hvilket sidste allerede da har været
 et særskilt Len og 1343 synes at have hørt til Vendsyssel,
 som det ogsaa 1253 havde sin egen Provst. Suen. 1355
 fritoges Erik Nielsen af Sogaard for al Tiltale i Hense-
 ende til Hanneherred og Næsko Fjording, som han havde
 haft i Forlening. (Suhn XIII 307, 309. Næsko Fjording er det i Valdemars
 Jordebog forekommende Næs og det samme som Hannes.)

1656 hørte det under Vendsyssel. Af den øvrige Del af
 Thyfyssel fremstod Drøm Len hvilket Slot 1406 skøde-
 des til Kronen. 1505 var Hanne Herred pantsat, og endnu
 1523 var det forlenet for sig. Det ved Reformationen

oprettede Vesterovig Len havde ingen Herreder under sig, men kun det gamle Kloster gods og ej længe efter forenedes det med Præm. 1794 dannede det gamle Thy Syssel, indtagen Ø. Han. Herred og Mors, Thisted Amt.

Provsterne i Vesterovig var kun Forstandere for Præmonstratenser-klostret der; ligesom i Vendsyssel har Provsterne i Thy vistnok ofte været Kanniker i Ribe.

Af Provster nævnes Thorben (Theberrnus) 1253, Thruigil Kannik i Ribe, Provst i Thysyssel 1288 død 1290, John Fris Kannik i Ribe, Provst i Thy død 1337, de senere i Danske Atlas V. 516. Til Provstiet laa Hvidbjerggaard paa Tyrbholm, hvorfor det ogsaa hedder Provstiet paa Tyrbholm. 1794 lagdes Mors under Thisted Amt.

1291 og 1299 nævnes Nicolais Kannik i Ribe og præpos in Morte (Mors) En anden Provst i Thy, Thruigillus død 1290 var vist ogsaa Kannik i Ribe, da han indstiftede Spelemesser der. I det 14 Aarh. døde Provst Nicolais de Mors, Kannik i Ribe. Awgo præpos. in Mors nævnes 1376 og 1396. I det 15 de Aarh. var Provstiet forent med Hanherred.

1419 og 1442 nævnes Palle Joneson og 1454 Jens Lauridsen som Provst for begge; den sidste nævnes ogsaa 1459, Henrick Olesen 1475 og 1502 ligesaa for begge. Af disse sidste ses at Mors paa den Tid hørte under Birgum Stift, thi 1440 var Viborg Kapitel blevet omdannet til et verdsligt; dog er Sysselprovstene i Viborg Stift vistnok ikke bleve forenede med noget Kanonikat i Viborg thi hverken ved Indrettelsen af Præbenderne eller i senere Kapitelsregnskaber findes noget herom. Mester Peder Eriksen, Provst i Mors 1520, nævnes i Langebøkes Exp. Grev Johan pantsatte ca. 1328 alt Kronens Gods i Thy og Mors.

(Afskr. af NCGenband d 4-5 Juni 1924.)

Bidrag til Opl. om Sysselindelingen i Danmark af O. Nielsen. Afhandl. skrevet for den filosofiske Doktorgrad. København. 1867. Folkebibliothek i Thisted.

135

Spredte Inmæthing fra Thy og Hæmherred.

Middelalderen.

Bisp Peder, der beklædte Børglum Bispestol omtrent fra 1396 til 1425, ^{havde} Ørum paa Kronens Vegne. Hans Efterfølger Gert Pedersen (Gyldenstjerne) havde det saakaldte Skarpenbergs Gods paa Mors, og Bisp Gerts Eftermand Jep Fris har vistnok ved sin Død i 1486 haft Nastrup. Jep Fris's Efterfølger Niels Stiggesson (Rosentranz) havde i Kong Hans's senere Regeringstid (foruden, andre Len og Herreder) Ørum i Forlening, som Elbe Strangesson ~~havde~~ havde haft endnu i de første Aar af det 16. Aarh, og den samme Biskop fik Tilladelse til efter Mourids Nielsens (Gyldenstjerne)'s Død at indløse Hæm Herred, som dog først i 1505 endelig fradømtes Mourids Nielsens Arvinger.

Lensmænd.

Niels Strangesson var Lensmand paa Ørum og Hillerslev 1408. Niels Strangessons Gembrev paa Hillerslev ⁽¹⁴⁰⁶⁾ indeholder intet angaaende Lensmandens Forpligtelse til Krigstjeneste. Ligesaa Niels Strangessons paa Innerup med mere Gods 1408 og hans Enkes paa det samme Gods 1424.

Herredsfogeder.

Herredsfogedeme var oftest Bønder, saaledes som det jo allerede var fastsat i det 14. Aarhundredes Haandfæstninger, men undertiden tilhørte de dog ogsaa Adelistanden, saaledes forekommer Væbnere som Herredsfogeder i Hillerslev Herred for 1458.

Slottets Indretning.

Om selve Slottets Indretning sees man kun tørvelige Oplysninger gennem Tidens Arkivstykker. I Regelen har der vistnok til hvert Slot været knyttet en særlig Lægegaard, inde-

holdende de til Driften af dets Avlsbrug nødvendige Bygninger; det er aabenbart en saadan Ladegaard, der omtales allerede 1373 ved Slottet Aggersborg i Fjælland.

Den egentlige til Forsvar beregnede Del af Anlægget har i alt Fald paa nogle Steder bestaaet af en "Forborg" (nævnt ved Aggersborg 1373).

Borgestuen var Besættningens Opholdssted, og dens Anseelse viser sig i, at den benyttedes, naar Vidnesbyrd skulde aflægges i højtideligere Former, eller kongelig Rette ting holdes paa Slottet. Forrikt nævnes den naturligvis ikke blot paa de kongelige Slotte, men ogsaa paa Gaarde i privates Eje. Saaledes paa Aagaard.

Paa Mourids Nielsens (Gyldenstjerne)'s Gaard Aagaard nævnes en hel Række Fogeder, 6 forskellige Personer, 1479 $\frac{1}{9}$, 1481 $\frac{3}{16}$, 1500 $\frac{1}{5}$, 1503 $\frac{2}{8}$.

1498 lod Kong Hans Indehaveren af Han Herred at forfatte og indsende en Fordebog over Herredet, der skulde oplyse, hvor meget hver enkelt Gaard aarlig svarede af alle Slegs Afgifter, hvad Beboerne hed, og hvad det i de Guds nu gav i Indtægt og kunde give, naar det blev byggt. (Her nævnes formentlig Aagaard, som maaske ikke har været ^{byg} opført siden den nedbrændte under Bondeoprøret i 1441. *Althald.*)

Lensmændenes Tjenestepligt.

1479 paa Mourids Nielsens (Aagaard) Brev om at følge Kong Christiern paa en paatenkt Rejse til Norge, med en Styrke af væbnede ledsagere. 1495 skal han med et Antal Folk følge Kongen til Halmar-Hødet, og 1499 skal han lade 6 Svende følge den udvalgte Kong Christiern til Sverige.

1471 skal Lensmanden paa Drøm stille 30 Mand. Indtil 1496

er Grøns Kontingent gaaet ned fra 30 til 10.

Klostrenes Krigspligt.

F 1471 skulde Vesterovig Kloster stille med 24 Mand.

Købstedernes militære Pligter i det 15 Aarh.

Der er adskillige Købsteder, af hvilke der aldrig udstreves Mandskab til Krigstjeneste. At Søby, Thisted og Mariager aldrig faar Paalæg om at udgøre Folke, er mindre mærkeligt, da de næppe inden Kong Hans's Død er blevet anerkendte som Købsteder. (sammenlign for Thisted's Vedkommende, Danske Atlas V. 421, hvor der vel nævnes et Købstedprivilegium af 1505, som Borgeme 1546 var i Besiddelse af; men det var oprindelig udstedt for Viborg. (det er trykt i Diplomatarium Viborgense, No. 168) og har ijensynlig først faaet Gyldighed for Thisted, da Frederik d. I i 1524 gav denne By Viborgs Privilegier, saa at Brevet ikke kan bevise, at Thisted var Købsted 1505. Hverken Søby, Thisted eller Mariager opføres paa den i Danske Magazin. 4 Række. III. 146-47, meddelte Fortegnelse over danske Købsteder). men hertil kommer, at Søby og Thisted dengang stod under Bispen af Borglum.

Lensmands Sæde.

Oland som havde tilhørt Valdemar Atterdag, har været Sæde for Lensmand, og ejedes senere af Dronning Margrætte, tillige med Grøn.

Klostrenes Underholdspligt.

Vesterovig Kloster underholdt 1506 den reysende Kong Hans i to Nætter. (Vesterovig Augustinerkloster).

Lensmændenes Underholdningspligt.

I 1505 nævnes det (Suhms Samlinger II. 2. H. S. 60-61) at Han Herred og Hannes skal holde Kongen til El, Mad og Hestefoder paa en Rejse; men om der her med Han Herred og Hannes menes Lensmanden eller Lenets Bevæere, er ikke ganske klart; og selv om det sidste maa ske er det sandsynligst, er det i et hvert Tilfælde usikkert, om Forpligtelsen hidrører fra en særlig bevilget overordentlig Skat eller ej. Det hedder i en Formûlar til et Lensbrev af Dronning Christine fra Kong Hans's Levetid, at Lensmanden skal „holde os 14 Nætters Gæsteri hvert Aar paa Slottet, eller og i Lenet, og sammeneledes vore Bønder og Tjenere 14 Dages Gæsteri om Sommeren og i Lenet, efter som gammel Sedvane været haver.“

Dansk Statsforvaltning i det 15. Aarh.
af William Christensen
København 1903.

Folkebibliotheket i Thisted.
Afskrevet her af A. Svalgaard d. 5-6 Juni
1924.

Stort Fremskridt.

- 1851 - Den 2 Juli vil en Dagvogn til 4 Rejsende tage sin Begyndelse mellem Nykjøbing og Thisted, hver Onsdag fra Nykjøbing og fra Thisted hver Torsdag.

avisartikel

„Fri gamle Dage
i Mossø Folkeblad d. 9. Maj
1924.“

Afskr. her af A. Svalgaard d. 6 Juni 1924.

Det gamle Røttersted.

Under Blegegrævning paa den gamle Dysteküplads, (Knækken) Øst for Byen, blev der for ca 50 Aar siden fundet et Skelet. Ved Eftersyn i Kirkebøgerne kom man til dette Resultat, at Skelettet var af en i det 18' Aarh. henrettet Handskenneger, som havde myndet to enlige Søvepiger, boende i Nørregade i Thisted.

Meddelt af Smed Fredskild
Thisted, hvis Fader fandt
ovenn. Skelet.

Forholdene paa Thyholm. Afskr. her af A.C. Svalgaard d. 29/7 24.

I sine „Reise-Fagttagelser“, 1798. v 206, skriver Prof. M. J. St. Wilse om Forholdene paa Thyholm (1776): „de fleste Vaaninger have ingen Skorstone, men Røgen gaar op og ud af et Røghul i Mündingen, hvorover nogle sætte en Røghat, som drejer sig for Vinden.“

H. P. Hansen.

Natmændefolk og Hjeltringer. I
København 1921.

Finder i Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrift her af A.C. Svalgaard d. 22. Aug. 1924.

I Anledning af ovenst. (Det gamle Røttersted).

Ved Arbejdet i Kalkbruddet østen for Byen stødte nogle Arbejdere i Fredags paa en tildels hemsiddret Ligkiste, der befandt sig i Toppen paa en af Kalkbakkerne i nogle Fods Dybde, og viste sig at indeholde et fuldstændigt, mandligt Skelet.

Da Skelet fra gammel Tid skal have været kaldet „Galgebakken“, er det sandsynligt at Skelettet i sin Tid har tilhørt en henrettet måske hængt Forbryder.

Afskrift her af A.C. Svalgaard d. 10 Okt. 1924.
Efter Thisted Amtsavis for d. 31 Marts 1873.

Tratere og Natmandsfolk.

Om et omstørfende Par meddeler Skinnerup Kirkebog:

Ao. 1797 d. 23 April blev døbt et Barn med det Navn Hans Christian hvis Forældre i Folge et paa behørig stemplet Papir forevist Skudsmaal, som var udstedet af Provst Hojer i Roskilde (Harrilds) (Harringø), ere Agtefolk, og var Manden Niels Rosenlund, og Konen Benned Christensdatter (f. ca 1750, d. 1816, var en Datter af Christen Jensen, "Kellik" og Landets mest berøgtede Skjerkesind, "Laang Groth" hvis rette Navn var Anna Margrethe Lorensdatter (f. ca 1720 og d. i Viborghus 1794.)

Manden skal være en paa Pension afskediget Prytter, er Glarmester af Profession, og vandrer omkring paa samme fra Sted til andet tilligemed Kone og Børn, da de ingen vis Opholdssted have. Da de var komne til Schinnerup (N. f. Thisted) kom Konen Katten imellem den 20 April i Barselseng. Benernte Barns Daab blev derpaa den 30 April offentlig bekræftet i Schinnerup Kirke, og vare Fadderne Dajnen Poul Thilsteds Kone her det, Anders Nielsens Kone fulgte med -

Af et Forhör ved Hammerum Herreds Politiret 29/12 1819, fremgaar det, at Niels Rosenlund, ogsaa kaldet "Fynbo" ell. "Fimner" var 82 Aar dette Aar, og at Hans Chr. (voenn. i Schinnerup Kirke døbte Dreng) havde vandret med sine Forældre og tigget i Thy, m. fl. Landsdele.

Niels Nat.

- Af en Liste over en Del Natmandsfolk fra 1819, fremgaar det, at han da baade havde en Livs ledsagerinde og tre Børn med sig paa Vandring. Hans "Dill" var paa den

141

Tid ovenn. Mette Cathrine Pedersdatter, der var født i Vibberstoft, Vellerslev Sogn i Thy d. 18/3 1782. Hendes Forældre var Peder Jensen og Hustru: Maren, hvem blev confirmeret i Hørdemaal. Kirke 1800. Forvrigt oplyses i forskellige Politiretsforhør (Hammerum Herred 5/3 1816, Bølling Nr. Herred 27/9 1826 og Ringkøbing Bys Politiret 29/8 1832), at hun allerede i sit 5te Aar kom med nogle omvæsende Folk og at hun stadig havde vandret, med Undtagelse af 3 Aar da hun gæste i Aalborg.

Natmandsfolk fra Thy og Håndherred:

I Anledning af en Retssag i Hammerum Herred angaaende Natmandsfolkene Jens Nielsen og Karen Christensdatter, afholdtes Forhør Lørdagen d. 13 Martii 1745, hvor des ble. a. stilledes dem følgende Spørgsmaal:

Hvor Arrestanten først blev antagen til Alters siden efter hand flyttede fra Deyberg, og om hand tidlig og aarlig haver søgt Altersgang, for og siden hand's Hustru fra ham er bortløben.
Svar: Første Gang i Deyberg og aarlig der 2 de Gange i en 22 Aar hand der boede, derefter var hand i Håndherred eller Hønist (Hønnes) i Lill (Lild) Sogn, hos Natmanden Niels Rolsgaard i 6 Aar, og der ligeledes gick til Guds Bord 2 de Gange om Aaret. Og Niels Rolsgaard hjalp hannem saa vidt til Rette hos Præsten, at hand kom til Guds Bord, da hand ingen Bevis havde fra Deyberg, hvorfor hand maatte tjene ham for Liden eller ingen Løn i 6 Aar. Siden kom han i Tjeneste hos hos en Natmands Enckel i Fjering i Thyland og tjente hende i to Aar, fordy hun skaffede hannem en rejse Pass fra Præsten i Frøslund (Frøslu?) paa Mors, Hr. Knud,

hos hvem Arrestanten gick til Guds Bord 2de Gange. —

H. P. Hansen.
 Nåtmandsfolk og Kjeltringer II
 Köbenhavn 1921
 Findes i Folkebibliotheket i Thisted
 Afskr. her af A. C. Seelgaard i Aug. 1924.

Nåtmands Ginner paa Session i Thisted.

I Aaret 1742 blev der ved Sessionen i Thisted præsenteret trende Karle som Reservesoldater, af hvilke de treendes Farfar var Nåtmand, og den tredies Moder Nåtmandsdatter. Legderne frygtede, at disse tre af den Grund skulde blive kasserede, men man resolverede dog, at disse skulde indrulleres, efterdi:
 1) de ere anseelige og tjenestdygtige, 2) hverken de eller deres Foreldre have haft med Nåtmands-
 haandværket at bestille, 3) Forordningerne befrie Nåtmand for at paalegges Bestjæmmelse og Vanære, og 4) det kunde drage skadelige Følger efter sig, om saadanne Folk kunde få Indrullering udsættes (Reser. 1743. 25. Januar.)

Cancellits Promemoria til Amtmanden i Thisted d. 29. Nov. 1794.

I denne Promemoria bebüdedes, at der vilde blive udstedt en Anordning, hvorved man haabede, „at den hidtil herstænde Fordom mod disse Mennesker, (Nåtmandene) skal blive aldeles udryddet.“ Nevnte Anordning kom ikke, og det var for saa vidt ogsaa ret ligegyldigt, som Fordommene nu engang ikke lod sig udrydde ved kongl. Forordninger; men d. 23 April

1803 gav Cancelliet Høftamtmændene og Amtmændene, udenfor Sjælland, Ordre til at lade foretage en Optælling af, hvormange Ståtmandsfamilier og de Medlemmer, der fandtes, og samtidig skulde der oplyses, om ikke Ståtmandsembederne kunde afskaffes og Ståtmændsfolkene indlemmes i Samfundet.

Efter denne Optælling var der paa den Tid ialt 248 Individuer af disse Folk i Sjælland.

H. P. Hansen (Herning)
Ståtmændsfolk og Hjeltringer I
København 1921.

Fundes i Folkebibliotheket i Thisted.
Afskr. her af AC Svølgaard d. 22 Aug. 1924.

144

Han Herredtropperne.

De af Rakker og Natmændspalkene som dreve Glarmester- og Blikkenslageriet kaldte man i Vendsyssel for „Han-Herredtropperne, fordi de maaske i undertiden paa Folkets Spørgsmaal om Hjemstavnene valgte at være fra Han Herred.

Rakker Lars.

Rakker Lars havde været Hesteskerer i flere Aar i Thy, og efter hans Død rejste hans Enke omkring i visse Egne af Vendsyssel for 70-80 Aar siden og fortsatte Mandens Aaarstæring. Mens Arbejdet foregik havde hun ved sin Side staaende en Ildgryde, hvori stod en rødglødet Jernstang, hvormed hun brændte Jaeret for at standse Blødningen, men hvorvel hun just ikke mindskede Dynets store Smærter.

Natmændenes Bryllupper.

Natmændenes Bryllupper skulde i gamle Dage ofte have fundet Sted i Kroerne, og i den Henseende havde de havde de størst Forkeerlighed for Gjerritslev og G. Suenstrups Kroer i Han Herred. I den første brødte Peder Hansen Køl med en af sine Konkubiner, hvilket gik for sig paa den Maade, at den ene af Partierne tog en Stak, den anden en fyldt Brændevinsflaske, og disse Genstande

gite saa skifteris fra den ene til den anden, og hver Gang en af dem modtog Flasken, blev der taget en slurk af den, og saaledes fortsattes der, indtil den var tømt. Kommanden agerede Præst.

Det sidste Natmandspar i Skindlev, (Vends.)

Det sidste Natmandspar i Skindlev, Felstrup Sogn i Vendsyssel, var Kristen Kristensen Klim, og Hustru Juliane Kristensen. Denne Kristen Klim skal ifølge gamle Folkes Beretninger have været af bedre Familie fra Klim i V. Han Herred og have været Forvalter, men da han engang havde skrevet et falsk Skudsmaal for en Karl ved at tage Pennen mellem to Tæer paa den højre Fod, skulde han for denne Forseelse have mistet sin højre Haand. Han valgte imidlertid at give sig i Rakkeislaget og undgik derved den ham tiltænkte Straf. Juliane var en Datter af Stedets gamle Natmand Kristen Olesen.

De havde 6 & 7 Børn. Han døde 1830, 66 Aar gl., og hun 1850, 61 Aar gammel. Hun hængte sig, som det fortælles i 3 Træde Ulgarn (Fontræde). Denne Natmandskvinde skal have været en alen Lænteppe imod sin mere godmodige Husbond, hvorfor han ogsaa som Følge heraf undertiden forlod Hjemmet for længere Tid; men Juliane, der, som ovenfor antydet, ikke var helt ukendt med Hexeriets dunkle Mysterier, forstod saa vel slige overnaturlige Kunster atter at vende hans Hu til den hjem-

147

lige Arne. Saaledes brændte hun en Gang en af hans
Santur og en anden Gang et Silketørklæde, hun fik
hos en af Naborne, men som hun vidste, hendes
Mand en Gang havde laant og benyttet, og med
Asken heraf hexede hun ham saa hjem.

Engang tog hun ham paa denne Maade med
saadan Hjørke, at han kun havde faaet Tid til at
see det ene Ben i Buxerne, og i denne ufuldkomne
Paakledning havde han maattet tilbagelegge
den lange Vej fra Thy til Hvidelev.

Juliane, som fortsatte Rakkerhuvvet efter Mandens
Død, var en Gang uheldig da hun havde stukket en
Hest, idet denne løb efter hende. Hun naaede dog at
smutte ind ad Døren og faa denne løbket, idet
samme som Hesten styrtede og spærrede Døren saa
at hun maatte krybe ud af Vinduet.

Glammeester Loustrup og Dov Maren."

I Nyer og Dronninglund Herredes omstrøpfede der en
Glammeester Loustrup med sin Dov Maren "til hvem han
skulde være viet paa lovlig Maade. Parret stammede
nok fra Thy og havde i sin Tid kørt omkring
med en Hest, men en Dag da han var uenig med
en Kelling, løb Hesten løbsk og ødelagde Glas for
100 Daler, og fra den Tid af var Parret ruineret.
fortalte Loustrup, og maatte siden trække omkring
tilfads som alle andre Nyaltringer. Folk har an-
taget, at han havde faaet nogen Medgift med

148
Konen, som han havde forlovet ved Svir thi naar han blev fuld, lod han ofte den Ytring falde om sit Giftermaal: „Jeg troede, jeg greb Guld i Hænde, men jeg fik Fanden i Øjnene.“ Han var saa stor og stærk, fortælles der, at han kunde løfte en Hest. (Jes. Det jydsk Almueliv, Side 244.)

Sidsel Rolandsdatter.

Ved Dom af 27. Aug. 1807 afsagt ved Børglum-Ferslev Herredets Ret tiltales og straffes bla. andre Personer, Sidsel Rolandsdatter for forskellige Forseelser, Tyveri, Løsgængeri o. s. v. Hun var sikkert en af de farligste Hæder, den uendssydsøiske Befolkning har stiftet Bekendtskab med i dette Aarh., om hun end antogelig kun har virket i denne Landsdel i forholdsvist kort Tid. Hvor hun var født vides ikke, men hun blev døbt i Kors Kirke d. 2. April 1786. (Kirkebogens følgende: Den 2. April 1786 blev en Betlerskes Barn Sidsels Døbt konfirmeret; hun havde opgivet i Retten at være konfirmeret i Hørdemaal Sogn i Thy; men det passes ikke.) I Aarhais Frue Sogns Kirkebog betegnes hun som „Enke“ efter afdøde Natmand Christian Peter Christensen og havde ifølge denne Hille i Aarene fra 1817 til 1824 haft 4 Børn, 2 Sønner og 2 Døttre med Lars Larsen Andrup.

Juliane Axelsdatter.

Juliane Axelsdatter var født i en By, saa vidt hun vidste kaldet Resen (Hun var døbt i Resen, (Vroars Pastorat) 1776 og hendes Fader Axel Johansen, var en omløbende „Flammester.“) og konfirmeret i Gølby (Gølby

paa Mors; hun var opdraget hos sin Fader Axel Johansen i Thisted, men havde naturligvis siden flekket lidt omkring, idet hun oplyser, at hun sidste Gang havde været til Alters i Raabyerg Kirke. Hun havde faaet "en daarlj Opdragelse" og havde 4 uægte Børn, hvoraf de 3 med den nedenfor nævnte Frederik Jensen.

Ellen Hansdatter og Frederik Jensen.

Om Ellen Hansdatter og Frederik Jensen hvilken sidste var født i Stagstrup Sogn og døbt sammesteds 1772, hørte til Glasmesterfolkene vides ikke, men de havde dog slaaet Følge med disse. Han betegnes som "Anfører for denne sammenløbne Bande af løse Kvinder," havde været Soldat, men var antagelig deserteret af Tjenesten og havde altid ført et omvankende og ryggesløst Liv uden nogensinde at have haft fast Tjeneste. Han forklarede at være bleven konfirmeret i København for 20 Aar siden (1786) og havde ligesom Juliane Axelsdatter sidste Gang været til Alters i Raabyerg Kirke 1805.

Anton Gaardboe.
De sidste Natmandsfolk i
Dendysseel. Aarhus 1900
F findes i Folkebibliotheket i Thisted
Afskrivet her af A. Tolgaard d. 22
August 1924.

"Tømmerby Rakker."

Oslo's Hjør og Skarup Tjør.

Tømmerby Rakker og Skadhavn Rakker.

Blandt dem er kæmpekæstede Skelstene sat. Ogsaa her er det Grønselvolke der kvædes om.

Torkild Graulund.

Kongens Lyngby. 1924.

Findes i Folkebibliotheket i Thisted
Afk. af N. Svalgaard d. 29/8 1924.

"Ca 1745. Natmand Niels Roelsgaard i Lilk Sogn.

Afk. af N. Svalgaard d. 17/3 1925.

"Viborg Avis" indeholder følgende: "Vi Hødemænd, eller som Nogle kalde os Egeøinere, paa vore store Hødedistrikter, ere rasende opbragte over, at du Landets Fjende har været at drage over vore Høder. Vi love at finde dig med Bly, Kniv og Ild; hvad enten du kommer i Alynge eller Hønderede, maa du herefter tolde - vi ere overalt og ingensteds imellem Limmfjorden og Kongeaaen. - Høret paa Christihimmelfartsdag 1849. Forstemand, Hjortedyvel, Skindhans, Formænd i 3de Distrikter.

Afk. af N. Svalgaard d. 27 April 1925, efter
Thisted Amtstidende ell. Den nordvimbrikske Tid-
skuer, for 19de Juni 1849.

Sten.

« En graa Sten ligger paa fire Men Land syd for Jeginds i Limfjorden ses kun ved Ebbe og er at lægge Mærke til, fordi den kan ligte, naar de bager ovre paa Kaas, hvorfra den er kastet. Men Kaas er i Salling og Jeginds i Thy Syssel. Den graa Sten ligger i Kaas Bredning, der skiller mellem to Sysler.

Mellem Mors (Salling Syssel) og Thy Syssel ogsaa i Fjorden og syd for Fugneskeltet mellem Skallerup og Sundby paa Mors har vi Stenen kastet fra Thy efter Tidsse Kirke, Mors.

- Ude i Vest gaar et stærkt Skel mellem Thy og Hantverrederne, der vel hører til Thy Syssel, men staar som en Egn for sig. Men Skelstenen ved Eddersbøl staar under Jorden i en Stue - i Sol Naars Stue under et stort Bord siges der i et gammelt Manuskript. Hvad det skal tyde er ikke saa lige at se, men saameget giver det da, at Skelstenen er udslettet skjult under et stort Bord, en Freds-Ening mellem Hantverred og Thy.

Mere aabenlyst kendes Stenene istfor hvor Logstorbredning engang har skaaret ind i Landet ved Halmes og fornævnte Timmerby og Vüst med det skæve Taarntag.

En forstenet Brudeskare staar som oprejste Sten paa Højstrup Hede, hvor et Højland hæver sig mellem to Væler. Nordligere har vi Kempkast med Fingermarker i Hjerup Kær i Timmerby Sogn, og saa i Timmerby Kirkedige. Endnu nordligere stander Stenen i Vüst, efter Sagnet Hantverreds vestligste Kirke. Provst er den østligste.

Begge skelstensmarkede af gammel Grænse. Aller nordlyst oppe ved Bülberg ligger Traldeting, nu kun paa et Fugneskel, men i den lange Række, Højstrups, Timmerby, Vüst der gælder for Herredsgrense i Sagnet

og her paa Troldeting blandt store Sten hvor Trolddefingre-
nes Marker kendes, og hvor der findes skjulte Skatte ligger
en Sten ved Navn Larses Maalekar, maaske et Maal for
Skattene? Hvem Lars var skal ingen sige, men en helt
tilfældig Lars har han ikke været, da Sten i Talling
ogsaa bærer dette Navn. Der er baade Store Lars og Lille
Lars paa Øksevad Hede ved Herredskel mellem Hind-
borg og Nørre Herred i Talling.

St. Elines Sten.

St. Elines Sten, med en Række Hüller, ligger øst for
Nors, hvor Nors-Tved-Kaastrup og Hillerslev Sogne mø-
des i Hillerslev Herred.

Thorkild Grønlind.

"Stelstene."

København 1923.

Findes i Folkebibliothek i Thisted
Afskr. af N. C. Følsgaard i Aug.-Sept. 1924.

Torrup Kirke.

Ruin af Torrup Kirke ved den lille Østero. Nedbrudt 1794. Et
Hus ved Vildsvind Færgested ligger, eller har ligget en Granitkumme
som har hørt til Døbefonten i Torrup Kirke. 25/7 1929 A. C. Følsgaard.
Kilden ukendt.

Thisted Bys Topografi.

I en fyrr Fortid har Limfjorden strakt sig helt op til Mid-
ten af Skovgade, til ind for No. 14. Der begynder nemlig Krikket
at falde ret stejlt af, og op til Krikkskrenten, ses Strandvand
og Græs, iblandt forskellige Rester af Snejle og andre Strand-
skaller. Fagttøjet i Anledning af Kloakgravning i Maj
1924.
A. C. Følsgaard. 25/7 1929.

Taastrup fra V. Hanneherred.

- Det er en sær Egn. Den ligger norden for Aalborg Fjord, norden for Lov og Ret, som der er blevet sagt, men den hører hverken til Thy eller Vendsyssel. Hanneherred er noget for sig selv, og har sin egen Herred: Foged og Provst; lad ogsaa være, at det østligste af Hanneherred hører til Hjørring Amt, og det vestligste til Thisted Amt saa bliver det alligevel altid regnet sammen i daglig Tale, og det er snart som at komme indenlands, naar man kommer op i Thy eller ned i Vendsyssel; Talen er helt anderledes, og Folkene er ogsaa. De store, stærke Thyboer og de smaa, nemme Vendelboer er ikke nær ens; Kortspil og Pral og store Ord i Thy; Fuldskab og Slagsmaal og Horinger i Vendsyssel, det er nu de grimme Sider ved det, og dem kan Beboerne af Hanneherred vel nok se men de glemmer heller ikke hvor andre: "Det gaar ind i Torke ligesom Fjerntlev Fø", plejer de at sige; de taler om de store Thorupboer, "de gerrige Vøstboer" og "de sultne kerboer," og de, der er kendte med Oslos Høje og Akaarup tyve, Timmer og Rækker og Skadhavn Bakker; de vil ogsaa mene, "at Timmerly er lang, men hjælper hverken i Nød eller Trang." Sagnene har i forrige Tider hørt under Vedliggaard og Holbygaard; det var i gamle Dage et Stamhus, men alle Fæstegaardene og Husene blev solgte fra, for nogen kan huske, der er levende nu. Saa kom Udskiftningen, og hver Gaard fik en Stump Eng, Mose og Hø, Hede og Klit; alt det blandet sammen med Løv og Bakker imellem og med Fjord og Hav omkring, det er det en Hanneboer har at se paa og leve imellem til daglig Brug, og det tager hans Tanker.

Hver Plot har Navn; den Mark, der er næst ved Huset, kaldes Toft; en Stump der har været indhegnet engang, kaldes Høve, og saa er der "Ormen" og "Risager", "Dalsager", "Næager", "Amstedbo", "Risene", "Porsene", "Sortmar" (form. af Mor = Høsfjord?), "Vangen" og mange flere Navne til Mark, Toft, "boleng", "Bystedernes Eng", "Bløden", "Damskær", "Lundkær",

Grønker "Olen", "Bolen", og flere Navne til Eng og Aar. Det forstaaer sig selv at hver Smule Dække har Navn, undertiden et sæt Navn nok, som "Højbjerg", "Hundsbyerg", "Morrits' Høj og Postbakken, men somme af dem gaar der Spøjeri ved, og i andre har der boet Ellefolke i gamle Dage; de kunde smedde i "Smedjebakke" og i "Allyerg" spillede og dansede de engang, der var nogle Børn ude at skride paa Isen der ved; det kan nok være, Børnene kom hjem i en Kæst. En af Sværne kaldes "Grev Vigs Sø" og to af de andre hang sammen i ældre Tider, men en Gang skulde en Karl og en Dreng kappes at køre ud i Klitten, og saa kørte Karlen da omkring Sværne, og Drengen satte tværs over med Heste og Vogn; han havde vadet saa tidt i Søen, at han vidste, hvor det kunde gaa an, og siden den Tid blev der et Kørested. Nu er Sværne snart tørre, og i Mandes Minde har der været tort imellem dem, men dette skal nok alligevel være sandt.

Øsløs Marked.

Øsløsmarkedsdag var en hellig Dag for alle Folk, og mange Gange var Konen den eneste, der skulde blive hjemme, for Manden skulde køre med Børn og Tjenestefolk; den Dag kunde det da ikke gaa an at lade dem gaa, om de saa aldrig havde saa nær til Markedet, og det var da ogsaa om at gøre et faa den nye Vogn og det pære Juletojs ud at lade Folk se; om det saa var Høstens, saa rettede de sig noget mere end ellers og hoppede og sprang for Vognen; det kunde jo ogsaa være godt nok de saa i Vejret, kanske de skulde sælges inden Aften. Der skulde købes Røer og Høer og maaske et Lispund tør Fisk, men de unge kom ikke til Markedet for det. De skulde se Gøgl, Folk der kunde agere Taskenspillere og danse paa Line og den Slags; de skulde up at age paa Karrusel, ind i Kommandens Bod og drikke et Glas Vin, hen til en Høvedbrødkasse at købe Hjorter, Baller og

komningstager, at tage med sig hjem, hen og købe den ny Markedsvidt og lære Tonen til den med det samme, og saa for Risten se at faa Hold i en Markedskeereste. At se nogle fælde Folk der sloges, hørte da ogsaa tidt med til Ungdommens Markedsfornyelse, og ligesaa kunde de ofte kappes om at køre hjem, og saa traf det jo nok at en Vogn væltede paa en Grisdynge, eller de kørte libst og kom galt afsted.

Ellers laa Børn i Vogngriften og raalte: „Velkommen fra Marked med Markeds gave;“ og Folk paa Vognene kunde saa undertiden smide en Doll med til dem. Derhjemme havde Konen saa Middagsmaden færdig til dem, og i mange Dage efter skulde fremmede, der kom, hen og se deres Markedsstads.

Lerup Marked.

Til Lerup Marked, der blev holdt i to Dage om Efteraaret, gik det forresten ligesaa til, men saa skulde Konen med til Marked og købe Guleroadder, Timian, Merian, Persille og vel ogsaa et Buntt Rødløj og en Høken Olier; det var den eneste Plegs der var regnet for noget til Markeds gave paa den Aarstid.

Tiggere.

Tomme Steder havde de et Stakelsmaalkear til Gryn og Mel og Malt, for de skulde jo have alle, og saa skulde de ogsaa kammes over en Kam men naar de kom to Koner i Folge, som de gjorde saa tidt fra Østerild og Allin, hver med en Pose paa Ryggen, og kanske en Strikkestrompe i Haanden, saa kunde det jo ikke forslaa. — Tiggere langt henne fra tem landstrygende og bad om Hus, undertiden Mand og Kone sammen, og i flere Gaarde havde man en Stakelsseng, der ikke blev brugt til andre; i en Gaard havde de endog et

helt lille Hus de kaldte Billingsborg, til den Slags Folk, men saa blev Sengenklædeme stjaalne ud af Huset, og saa blev de kedde af at have saadanne fremmede; det var jo ogsaa baade Rakkere og andre Folk, der laa der, men nu er det vel over tredive Aar siden de sidste Rakkere døde ud der omkring.

Gaader om Julen.

- Fra Brønderiet kom de undertiden kørende med store Brændevinstønder og solgte til Folk. Saadan havde de en Gang uiddelt Brændevin i Nørre Skadhauge, og Morten Mørritsen kom derfra med en otte Pots Druk fuld. I Roelsgaard Bakke midt i den gamle Kristen Præst, der kom gaaende med en fem Pots Krükke og en tre Pots. „Det kan ikke hjælpe at du gaar længere,“ sagde Morten Mørritsen, „for jeg fik det sidste de havde.“ - „Da var det skæmt,“ sagde Kristen Præst, „jeg skulde endelig have haft en Dram til Julen.“ - „Saa faar jeg vel dele halvt med dig,“ sagde den anden, og saa satte de sig ned og holdt af den ene Krükke og i den anden saa længe, til de fik fire Potter hver.

Overtro.

Sild Kirke har jeg aldrig hørt nogen tale om, men Tømmerby Kirke var der en Stenpe, der byggede, og han var saa stor, at han sad paa Kne og lagde den øverste Sten i Taarnet, og hans Ben laa helt ud paa Øjen, der gaar der vesten om; da han var færdig og han var kommen over paa Himmerland, syntes han, Taarnet var skævt, og saa tog han en Sten og vilde slaa det ned med, men den kom ikke saa langt; jeg har set den mange Gange med hans fem Fingre i ved sydøsthjørnet af

Diget, og der ligger den nok endnu. Ude paa sydvesthjørnet af Kirkegaarden blev den Pige halsbrygget, der havde taget Livet af et Barn i Præstegaarden og begravet det under deres Kjøkkengulv, og hendes Hoved blev sat paa en Stage ude paa Galodde, men i Præstens Kjøkken i Hærsjø kunde man altid se Lys, og Pigen gik Hovedløs hver Nat fra Galodde eller der et Sted, og til Sønderskadhaug, hvor hun var fra; Folk havde baade set og hørt hende i Skadhaugbakker.

Spredte Træk af Landbolevet af C. M. E. Svendsgaard. Kbh. 1891. Findes i Folkebibliotheket i Thisted. Afkrævet hos af A. C. Svendsgaard i Okt. 1924.

Kirkestole til Lese.

2 de indlukkede Stole i Thisted Kirke kan, fra 1ste Januar 1831 faaes til Lese. Den nordcimbriske Tidsskrift 30 Nov. 1830.

Afkrævet hos af A. C. Svendsgaard (x d. 23 November 1924.

Paa Njølbygaard søges en Gartner, en Mand til at bygge en Maskine til ved Vindens Hjælp at trække Vand ud af Vandsteder, og et Par Grøntkastere.

Man melder sig smarest muelijot hos

N. Schömann.

Samme d. 1 Dec. 1829.

(x Afkr. s. Dato 23/11 24.

Føllenskalighs Ophævelse. For Føllenskalighs Ophævelse blev tilkendte 64 Rk. i Penzance, samt 2 de mindre Sølvmedailler, den ene til Hr. Provst Pölling i Hærsjø, samt Ribe Stift, og den anden til Hr. Høeg, da Fogdepræst i Hillerød, under Ørum Amt i Sjælland, nu i Gjentofte i Sjælland, for de Besværelser de havde været ved at befordre Udskiftningen i de dem anbeføede Menigheder. Det kong. Danske Landbrugsbevareningsselskabs 7 Folkebibliotheket i Thisted Skrifter. 7ente Del. Kbhvn. 1797.

Strøgen til Kagen.
(Avertissement.)

Lørdagen den 7. dennes bliver Tyven Niels Pedersen
Rager efter Højesterets dom strøgen til Kagen. - Eksekutio-
nen vil finde Sted Kl. 11 Formiddag i Nærheden af Byen,
thi indbydes alle og Enhver her i Amtet, som vandrer
frem paa samme Vej som denne unge Forbryder, og
een gang vil standse ved den samme Pæl, at tage
denne her paa Stedet saa sjelden forefaldne Hætti-
delighed, i behagelig Pissyn.

Justitia.

Den nordcimbriiske Tilskuer
Torsdagen den 3 die Febr. 1829.

Avertissement

Brandvesenet i Thisted i Aaret 1876

Det bringes herved i Vedkommendes Erindring, at ifølge Vedtægten § 2 skulde
Bønderne holde fyrtænde med Vand indtagen, i Frostveir.

Thisted d. 6 Juli 1876

J. Q. Vene.

Thisted Amtsavis for 7 Juli 1876
Afkr. af N. Svulgaard d. 8 Juli 1876

Avertissement.

fejndtlader ikke at meddele til behagelig Underretning for
Publikum, at Post- og Telegrafkontoret Mandagen den 1 Mai flyt-
tes ned i Postmester Herholdts Gaard ved Havnen. Redsted.

Thisted Amtsavis, 29 April 1876.

Avertissement

At Thisted Byfoged- og Hillerslev. Hündborg Herredsfogedkon-
tor fra d. 29 ds. er i Højmand Tachaus Gaard paa Store
Torv her i Byen, bekendtgøres herved.

By- og Herredskontoret i Thisted d. 26/4
1876.

Alaussen.

Thisted Amtsavis d. 28 April 1876.

Mskbr.

Den udbrudte Mestertyr.

Natten til den 7 dennes, undveg her fra Tristed Arrest, den som Mestertyr bekendte Anders Hansen, ved at bryde op gennem Loftet og flygte gennem Vinduet, efter først at have skildt sig ved sine Fern, tilderls ved at slaa Laasene istykker. Han havde nylig, som skyldig i flere Tyverier og Indbrud, faaet sin Domm: Kogpidsteking og Flaveri paa Livsted. Endnu har man ikke faaet Fingre paa ham. Tristed Amtsavis ell. den nord-
cimbiske Tilskeer for 12 Sept 1826.

Mskbr.

Avertissement. (ang. samme.)

At Tyvsforbyderen Anders Hansens Bevogtning, nu ogsaa her-
efter vil vord strengelig paaseet, det forventer de, for et saa-
dant og lignende Væsen, frygtssomme Landboere.

Den nordc. Tilskeer for 12 Sept. 1826. Vilholm ved Ullerupgaard den 17
Sept. 1826. W. Westmann.

Mskbr.

Avertissement. (ang. samme.)

Min yttrede Forventning, paa egne og de øvrige Landboeres Vegne -
se Amts Avisen No 75 d. A. - er bleven frugtesløs, thi den farlige
Tyvsforbyder Anders Hansen har nu 3de Gang absenteret sig
fra Tristed Arresthuus. Bør nu ikke Borgerskabets 2 den Af-
deling, enten træde i Hedet for eller i det mindste assistere
Arrestforvareren og Vægtren. Publicum dømmes.

Vilholm den 1 Nov. 1826. W. Westmann.
Den nordc. Tilskeer for 3 Nov. 1826.

Mskbr.

Samme Anders Hansen blev efter en af sine Udgangsline paa gelid
i Ullerupgaards Lade. Efter den nordc. Tilskeer omkring samme Aar.
A. L. Gulgaard.

Efter Dom afsagt Dags Dato inden Hilledav Hvidborg Herredets Ret, er Jens Peter Prætomark af Tristed Afsret, fordi han om Natten mellem den 19 og 20 Juli d. A. har afbrændt sin eiende Kaasvæ Mølle i Hjørnemaal Sogn, af den const. Dommer Faye med de tiltagne Meddomsmænd, dømt til at miste sin Hals og at stæples, samt til at erstatte Skaden 1002 Rld. Sølv, og at bøde 40 Lod Sølv, alt til Brandassurancekassen, og 40 Lod Sølv til Kongen. Saa er han og tilfunden at betale Fagens Omkostninger. m. m.

Nørhaagaard.

- Nyeberg bekendtgør, at han ønsker at sælge Nørhaagaard, og anfører, at Gaarden har 15-16 Tdr. Hartkorn og der findes og græsses ca. 80 til 90 store Fækreure, 8 o. 10 Heste og omtrent 100 Fæs.

„For 100 Aar siden“ i Tristed Amtsavis d. 10/9 30.

Vindbjerg Mølle i Korsø.

10 Juni 1831. „Jeppe Sogaard overfører at den af ham beboede, i Aaret 1823 af nye opførte, for sin fortrinlige Beliggenhed bekendte, hollandske Vindmølle, Vindbjerg Mølle i Korsø, er at sælge til Nylø.

Møllen har 2 Par Melkvarne og 2 Pillestene og et Tilliggende paa 12 Tdr. Land.“

„For 100 Aar siden“ i Tristed Amtsavis d. 3/10 1831.

Frostrup Mølle.

Frostrup Mølle nedbrudt i Sommeren 1946. Træværket ført til København, hvor det efter Forlydende skal anvendes til Pianofabrikation, da det var gammelt Egetræ.

A. C. Fvalgaard. 29 Septbr. 1946.

Lars Dybdahls Mølle i Hvidborg nedbrudt.

Den gamle Mølle i Øster-Hvidborg kaldet „Lars Dybdahls Mølle“, er nu nedbrudt, formentlig i 1947.

A. C. Fvalgaard. 23 Juli 1948.

Spredte Meddelelser
 uddraget af "Nyttige og fornøjelige
 Jydske Efterretninger." Aalborg,
 1767 - 1770.

Penge til Laans.

Hos Hr. Møller i Hundstrup faaes Anvisning paa ca. 1000 Rd.
 mod antagelig Pant eller Caution til næststændende Snaps-
 ting

2. Januari 1767.

Paa Nørhøegaard i Thyø gives Anvisning, hvor en Capital
 paa 1000 a 1200 Rd. imod forsvarlig Pant og Rente kann
 bekommes til næstkommende Snapsoting.

6. Februari 1767.

Hvide.

Da Hvidene i Afligte Aar ikke bleve solgte paa Todbøl i
 Thyø, saa kan nu der forefindes meget vel dannede og stær-
 ke stallede Hvide hvilket herud tjener Liebhaberne til beha-
 geligot Efterretning.

9. Januari 1767.

Brev fra Thyø af 2. huy. melde, at Hvidene ere solgte
 der paa endel Gaarde, men paa Westervig, Nørhøegaard og
 Westøsgaard staae de endnu usolgte

13 Martii 1767.

Strandinger.

Paa Flet-Strand i Hanherred er den 19. indstrændet
 Skipper Joachim Schmöbl med Skibet Esaias, hjemme-
 værende i Rostock og destineret til Amsterdam med
 Bege = Bielker; Skibet gik strax efterat Folkene vare
 biergede, i Stykker, saa det meste af Ladingen drev i Land.

27 Martii 1767.

Fis - Skade.

Efter Beretning skal i den haarde Storm, som varede ved i nogle Dage fra den 3. October af, d. 6. ejusd. 2 Skibe være strandede paa Thyø Forstrand, det ene ved Wangsaae, i Wang Sogn, & fra Drammen i Norge, ladet med Tommerlast; derpaa vare 12 Mand, de to af dem bleve udskyllede i Fien af Vandets Overstyrtning, 2 af dem, nemlig Skipperen og en Æveng satte Lived til, idet de skulde bierges til Land. De øvrige 8te ere endnu levende.

Det andet er løbet paa Strand ved Klitmøller i Vester-Vandets Sogn, er fra Kiøbenhavn, og var ladet med 1100 Tø. Rug, som ved Skibets Brækning strax flød hist og her omkring ved Hav-Breden; Folkene derpaa bleve alle biergede.

Ved Thorup, som er Annex til Klim, ere og 2 Skibe løbne paa Strand, men hvad der er i dem, er ikke her kundbart.

23 Oktbr. 1767.

Fis - Skade.

Sidst afvigte 28 April, indstrandede paa Handsted Strand i Thyø - Land om Aftenen Kl. 7 Capitain Michael Blom fra Rogensvalde med et læk Skib, die jünge Johanna kaldet, havende til Ladning 70 Læster Byg som i Königsberg var indtaget, og skulde have været til Amsterdøm.

Dette Skib skal paa bemeldte Grund, Natten imellem Lørdag og Søndag sidst afvigte været ganske sønderslaget, og blev efter Beretning intet af Ladningen bierget, men Capitainen med 6 Folk ere alle i Live.

15 Maji 1769.

Dødsfald.

Hr. Cancelliraad Christen Speitzer til Aggersborggaard er død paa samme sin Gaard den 2 Maj. Han var født paa Hæmnøe 1710 den 29 Juli. Blev gift ~~1741~~ 1741 d. 3. Nov. med hans nu efterladte Enke = Fru Anna Margretha Lünd.

Fredagen d. 8. Maji 1767.

Den 10. hujus ligeledes Hr. Jens Ware iudi sit 74. Aar. Han boede tilforn paa Nør-Haaegaard, hvilken han tillige med Herregaarden Faddersbøll for 2 Aar siden solgte, for her at leve og die i sin Roelighed.

(Synes at vare død i Aalborg.)

Fredagen d. 13. Nov. 1767.

Den 27. Maji er Hospitals = Presten heri Byen, Velarværdige Hr. Sixtus Aspach, hans Kiereste Mad. Elisabeth Cathrine Steemfeldt død i Parselseng. Hun var født d. 6 Maji 1726.

Fredagen den 3. Junii 1768.

Den 15 Maji er Hr. Lieutenant Andreas Sommer til Todsbøll ved Tøden afgaaen.

27 Maji 1768.

Den 12. hujus er Hr. Matthias Jensen Sogneprest til Øster- og Vester Vandet i Kellersløp Herred ved Tøden afgaaen.

Samme Dato.

Pæster
Pastor Cürtz

Den 29 December sidst afgivte er, Studiosus Nicolaus Benzon Cürtz, Allernaadigt confirmeret at vare Medtjener og Capellan pro Persona til Nør og Tveds Sogner her i Aalborg Stift. Samme Fredagden d. 12 Januarii 1770.

Omsdagen den 28 Februarii blev som i No 9 er meldt, holdet Præstevælde her i Buidolphi Kirke da Hr. Niels Bentzen Cürtz, fød i Thisted udi Thyje 1740 den 15 Augusti blev indviet i det offentlige Lære-Embete, at være Capellen pro Persona hos sin Fader, Hr. Provst Cürtz, Sognepræst for Nars og Tved Menigheder i Hillerslev Herred.

Samme Fred. d. 16 Martii
1770.

Marriage.

Den 18 December a. p. er der declareret Marriage imellem (S. T.) Hr. Peder de Lasson til Björnsholm og Frøte Adelheide Hedevig Margrethe Rosenorn.

Samme Fredagden
12 Januarii 1770.

Opulerede.

I Dag (S. T.) Hr. Peder de Lasson til Björnsholm og Frøte Adelheide Hedevig Margrethe Rosenorn, paa Hirsomgaard.

Fredeguden den 20 April 1770.

Dødsfald.

I Hillerslev Herred Hiardemaal Sogn er en Kone funden død i Kantén af en Sæ en Fierdinguey fra sin Guard, og næsten paa samme Sted, hvor hendes Mand ifør dretene de paa Sis.

Fredeguden d. 5. Januarii 1770.

Den 15 August er indpasseret Hr. Geheimeraad hans Exelence Berregaard fra Kialbygaard i Thyje

Fredeguden d. 19 Augusti 1768.

Vand-Toppe (Køypumpe)

Den 7 Juli kastede en saakaldet Vandtoppe en Mand
Lade i Hiandemaal Bye med eet over Ende, uden at der
skede andensteds nogen Skade.

Fredegen den 15 Juli 1768.

Kapelsten.

- og medens andre Handelsstæner i Thisted knyttedes til Stortorvet
fortrængtes Markedet med Kveg og Keste til Pladsen, ved Kapel-Stene
udenfor Vesterport (Porttoppidan: Danske Atlas V 442.)

- Med det op mod Kirkegaardens Hegnsmur liggende gamle
Gildehus, Christian III 1546 skænkede de Thisted Borgere til Raad-
hus, et muligvis Spiren lagt til det nuværende Stortorv, der-hvad
Terrainforholdene synes at vise - delvis maa være dannet ved Af-
gravning af Kirkebakken Østside. (Danske Atlas V 436.)

skt

Afskrevet af A. P. Paulgaard d. 27 Maj 1925.
Efter Høiige Matthiesen: "Torv og Kærstræde"
Finder i Folkebibliotheket i Thisted.

Kalkbrænding i Thy og Hæmherred.

169.

En Brænding Kalk, saa langt den kan forslaae, for hvem der melder sig først, er at faae ved Skjeldsgaard, fra 4. til 9. Maj; mod der at betale 1 Specie pr. Tønne Steen- og $\frac{1}{2}$ Specie pr. Tønne Meel = Kalk. 30 April 1830.

Den nordimbiske Tilskuer.

Fra 14. til 19. Juli leveres ved Skjeldsgaard Steenkalk, som indestaees for at være god, for 1 Specie pr. Tønne.

Thomas Klit.

Samme. 13 Juli 1830.

Onsdagen d. 14. Juli og følgende Dage, er ved Skousted Teglværk, foruden Mürsten, 2 a. 300 Tdr. extra god Steenkalk, brændt ved Brænde, og af den bedste Sort Kalksteen, at faae tilkjøbt for den billigste Pris.

J. Overgaard.

Samme. 13 Juli 1830.

Da jeg i Aar atter har sat mit Kalkbrænderie i Gang, saa anbefaler jeg mig herved til Udsalg af Steenkalk til billigste Pris, nemlig 5 Rmbk. Tegn pr. Tønne, naar samme afhentes hos mig paa Stedet. Leverancen kan ske i Medio Maj; Blegerne til Kalkbrændingen tages i Hou = Bjerg.

Kortgaard i Hillerslev Sogn
d. 6. April 1827.

Anders Kortgaard.

Samme. 6 April 1827.

Kalk udleveres fra min Kalkovn i Torsted, Tirsdag d. 26 Maj 1874.

N. Hjelsgaards Enke.

Skre. efter Christ. Ambsøvs for
Lørdagen d. 16 Maj 1874.

Skre af A. C. Svendsen d. 1 April 1925.

Af Gaardmand Anders Kortegaard, Hillerslev Pagn,
 havde jeg kjøbt 6 Tønder Steenkalk, han kom og be-
 stemte Dagen; jeg lejede en Vogn dertil, som kostede
 mig 1 Rbd.; vi kom, fik kuns 3 Tdr. og Grovheder for
 Resten de resterende 3 Tdr., iagtet at flere som jeg
 havde bestilt, blev udlævert flere Tdr. den Tid jeg
 stod ved Ovnen; hvilket jeg til Efterretning for
 Enhver som ønsker at kjøbe Kalk dersteds, herved
 bekendtgjores.

Thisted d. 29 Juli 1829

J. Mortensen.

Samme 4. August 1829.

Kalk af Jordbleger udlæves fra min Kalkovn i Lætkjær, Nors
 Howland, Mandag d. 21 Juli (1874.)

Jens Odders hede.

Afskrevet efter Thisted Amts-
 avis for d. 16 Juli 1874.

Afskr. d. 1 April 1925 af A. C. Svulgaard

Kalkværket i Korsøe

Kalkværket i Korsøe, som er bekendt for sin Godhed, leverer Kalk i
 Mai, Juni og Juli, naar det forud bestilles hos Niels Chr. Nolds Lønne.
 Korsøe i Mai 1875.

Afskrevet efter Thisted Amtsavis for d. 19. Mai
 1875, af A. C. Svulgaard d. 10 Maj 1885.

Kortegaard Kalkværk.

Kalk af Jordbleger udlæves fra Kortegaard Kalkovn Onsdag d. 12 Juli 1876.
 Chr. Nielsen
 Rørdsted.

Afskr. efter Thisted Amtsavis for
 d. 8 Juli 1876, af A. C. Svulgaard
 d. 8 Juli 1925.

Kortegaard Teglværk.
 Kalk af Jordbleger udlæves fra Kortegaard Teglværk Torisdagen d. 11 Juli
 Omstent Nielsen.
 Efter Thisted Amtsavis for Lidtzen den 6 Juli 1878.
 Afskrevet af A. C. Svulgaard d. 23/7 1929.

Skovsted Kalkværk.
Kalk af Fjodlbleger udleveres fra Skovsted Kalkværk Torsdag den 11 Juli,
til billig Pris. Chr. Balle. Thisted Amtsaavis 6/7. 1878.
Afskr. 1. Dato.

Ny Kalkovn. (Thisted. Østerbakken.)
Undertegnede der forhen i flere Aar har forestaaet Arbejdet ved Hr. Tam-
merud Hansens Kalkovn, agter i disse Dage for egen Regning at begyn-
de et Kalkbrænderi i min ved Østerbakken nybyggede Kalkovn.

Arb. Chr. Sørensen.
Thisted Amtsaavis Fredag den 31/7 1878.
Afskr. samme Dato.

Egelbæsende Teglværk.
Egelbæsendes fortrinlige og velindrettede Teglværk kan sees i Forpagtning
for et eller flere Aar, naar man desangaaende henvender sig til Gaardens
Forvalter, eller Kapt. Jagd. Thisted Amtsaavis, Fredag den 24. Maj 1878.
Afskr. samme Dato.

Hobolts Kalkværk (syd for Jernbanen.)
Kalk udleveres fra min Kalkovn ved Thisted, Fredagen den 31. Maj 1878.
L. Hobolt.
Thisted Amtsaavis Torsdag den 28. Maj
1. Dato. 1878.

Niels Hjørsgaards Enkes Kalkovn i Thisted.
Kalk udleveres fra min Kalkovn i Thisted, Fredag den 6. Juni.
Niels Hjørsgaards Enke.
Thisted Amtsaavis 27. Maj 1873.
1. Dato.

Kalk af Fjodlbleger udleveres fra min Kalkovn Torsdagen den 11 Juli
til billig Pris. L. P. Knudsen. Oddeshede.
(Skovsted)
Thisted Amtsaavis, 5 Juli 1878.
1. Dato.

Kalkovnene i Thisted. (syd for Jernbanen.)
Der laa forhen 6 Kalkovne syd for Jernbaneterminalen, de 4 laa samlede
længst mod Vest, hvor nu Thykies Have og Pavillon ligger. De to
andre, omtrent lige ind for Vesterstræde ad hvilken der var Storevej
ned til Ovnene over Sporene. Da var Dr. Louisegade ikke anlagt i
høje sin Længde. Næstnæsten til de fire vestlige Ovnene var hvor Ned-
gangen til Strandstien er. Meddelt af Jens Pralgaard i Maj 1924.
1. Dato.

- Disse Kalkovne er nedlagt i Aarit 1904, og har bl.a. udsat øjet
af Ingeniør Winkel, Chr. Hobolt, samt som de sidste Ejere, Martin
Eriksen og Hans Kaarup. Meddelt den 23 Juli 1929 af Martin Eriksen Thi-
sted, ca. 63 a. 64 Aar gl. 1. Dato.

Kalkovnene i Thisted.
Disse dreves fra 1866 af Jakob Thigerson, indtil de omkring 1890
blev nedlagt. Før 1866 hed Ejeren Chr. Jensen, og der var da en
stor Ovn, hvori kunde brændes 90 Tbr. Kalk ad Gangen. Da Jakob

172 Thøgersen begyndte, syntes han at den ene Ovn var for stor, og byggede derfor inden Ovnene, saa at den blev mindre, og byggede siden en mindre Ovn ved Siden af, saa at det Kvantum Kalk der kunde brændes, var lig med det som kunde præstere i den ene større Ovn. Disse Kalkovne er nedlagt omkring 1890'erne.

Meddelt den 17 Juni 1924 af Jakob Thøgersens Datter, gift med Jens Vestergaard i Filtsted. Afskrevet d. 23/7 1929.

Kalk- og Teglovrne i Østerild.

I Østerild By har ligget mindst 7 Tegl- og Kalkovne, hvoraf de 2 laa et Stykke øst, syd øst for Kirken. 3 hvis Ruiner endnu kan ses, og som er nedlagt for 30 a. 40 Aar siden, laa i Østerild Her mellem Fjorden og den nuværende Statsplantage.

Heret altesides ved Hjælp af Stude og Keste, idet disse gik rundt i Heret og alteside det sammen.

I en endnu ældre Tid laa der en Teglovn lidt øst for Aalborg Landevej efter at Jernbanelinien er passet, og en lidt i Nordvest derfra, vest for Vejen, nærmere betegnet: i Nordvesthjørnet af Østerild Fælle. De to øst for Kirken hører ogsaa en ældre Tid til.

— Stationsbygningen: I 1870'erne laa i den nuværende Stationsbygning Kirken, Skolen, og foruden den gamle Kro, et Hus paa Sydsiden af Vejen. I Kroen var der haardt Bageri og Kølmandshandel.

Medd. af Murer Jens Gregersen Østerild den 5 Nov. 1926. omkr. 60 Aar gl. afskr. her den 25 Juli 1929.

Avtissement.

Kalk udleveres fra min Kalkovn i Filtsted Tirsdag den 14. Maj. Jakob Thøgersen.

Tristed Amtsavis Ons. d. 8. Maj 1878.

Der har ligget et Teglværk ved "Mømmen" i Nærheden af Venlæs St.

Afskr. af A. C. Svalgaard 27/5 1929

Kalk Meddelt af Banefm. Christensen Göttrup.

Hjelsgaard Teglværk.
Fra 14 til 19 Juli leveres ved Hjelsgaard Høenkelke som indestræs for at være god, for 1 Specie pr. Tønde, 1/2 Specie pr. Ad. Meelkelke.
Thomas Allit.

"For 100 Aar siden" i Tristed Amtsavis for 24 Sept. 1930.

Afskrift af Fattigprotokol for
Tømmerby og Lild Sogne
paabegyndt Aar 1804.

Aar 1804 d. 25 Januarii var Fattigvesenets Sognekommision for Tømmerby og Lild Sogne, bestaaende af Sognepraesten Proust Præm, og paa Politimesteren S. D. Hr. Captain og Herredsfoged Hansen i Kilm^(*) hans Vegne, Sognefogederne i Tømmerby og Lild, Christen Møller og Christen Jørgensen, samt af disse udvalgte Mænd, Jens Thomasen og Niels Kollerup i Tømmerby, Jens Thomasen i Lild, og Morten Jensen paa Bierget.

Største Lodsger i Lild Sogn er Kiølbygaards Ejer, sr. Overgaard, men han havde meldt Forfald og kunde ikke møde i Dag. I Tømmerby Sogn er Proust Præm største Lodsger, forsamlede paa Selberggaard for i Følge Reglementet for Fattigvesenets provisoriske Indretning i Danmark af 5 July 1803, at overlægge og bestemme hvad der kunde være fornødent til de Fattiges Tars for indeværende Aar; og fremlode da Prousten nedskrevne Samling for Commissionen:

- 1) en Liste paa de Fattige som havde meldt sig med nedtegnat Forklaring om deres Tilstand an. m.
- 2) et Forslag til disses Forsorgelse.
- 3) et Forslag til denne Forsorgelses Fordeling paa Beboerne i Distriktet og blev da ført Listen paa de Fattige som havde meldt sig og begjæret Understøttelse, gennemgaaet af samtlige Medlemmer, og fandt da de øvrige Medlemmer af Commissionen, at No 12 Jeppe Thomasen ikke for nærværende Tid synes at behøve Understøttelse hverken for sig selv, eller for sin Son, som skal være henfæstet i Tjeneste til Paaske.

(*) Jens Christian Hansen, Herredsfoged og Skriver i Ø. og V. Hønhørd, 1811-1826⁽²⁾

Ligesaa fandt de øvrige Medlemmer af Commissionen, at No 19. Morten Bertelsen og Kone ikke for nærværende Tid skjønes at behøve Understøttelse. Fremdeles fandt de øvrige Medlemmer af Commissionen at No 34. Jens Skomager og Hustru ikke heller for nærværende Tid kunde anses trængende til Understøttelse.

Angaaende Jens Grønvip og Hustru i Tømrerbye, samt Just. Rimer og Hustru sammesteds da var de andre Medlemmer af Commissionen enige med Præsten i di; at disse for nærværende Tid, ikke heller skal bedømmes som trængende til Understøttelse. Dernest blev Forslaget til de Fattiges Forsørgelse gennemgaaet, hvorimod de øvrige Medlemmer af Commissionen intet havde at erindre, men fandt samme Forslag lillig. Endelig blev gennemgaaet den af Præsten giorte Fordeling paa Almisse for dette Aar, hvilken ogsaa de øvrige Medlemmer fandt imidlertidkommende og rimeligt; og angaaende Fldingsbrand, da ville Præsten give af Sællergaards Ejendom til den gamle Anders Bachs Enke, de hende tillagte Parti Tørv og Lyng; men da Christen Christensen som Ejer af Peder Mortensens Gaard i Tømrerbye, efter det kongelige Reskript af 6te November 1796 er forhindret til at overlade Sognets Fattige 20 Læs Tørv aarlig, saa bliver disse 20 Læs Tørv tildelte Thomas Olesen i Tømrerbye og Christen Overgaard i Frøstrup, hvilke Christen Christensen lader grave og rygte, maa Sognet henføre til de Fattige. De øvrige 10 Læs til Thomas Dahl i Røder Sognet, saa at hver Mand giver 1 Læs aarlig, og hjemføres til ham efter Omgang, og blev bestemt at skulle begynde dette Aar paa Frøstrup Mand, og saa continuere til Langvad, Tømrerbye, Frøstrup og Nierup. Lyngen faaar vedkommende at slaa paa den Ejendom hvor de kan faae samme at kiøbe, hvortil de skal faa Hjælp af Sognets ~~præsten~~, men til at hjemføre samme, skal de faa Hjælp af Sognet. Pengene som ere de Fattige tildelte efter Tegningen, formenus Sognecommissionen at künne iudrede af Distriktets Fattigkasse uden Paaly fra Deborne. Og blev det bestemt at det paalagte Korn skulle leveres om Lønsdagen den 4te Febr. i Lild Sogn, og Mandagen den 6te Febr. i Tømrerbye Sogn - for Lild Sogn i Lünd hos Jens Thomassen, og for Tømrerbye Sogn i Tømrerbye hos Sognfogeden Christen Møller, efter derom giennede Tilsigelse paa Tøndag - men da Sognecommissionen skjønes mede at den de Fattige tildelte Almisse ikke kunde tilstrække til de Fattiges Underholdning som ~~sammene~~ var

tildelte, med mindre disse tillige selv vilde arbejde og gøre hvad de kunde efter hves Kræfter, saa havde Fogde Commission ogsaa i Henhold til Paragraph 14 i Reglementet, taget i Overvejelse, og var bleven enig om at forskaffe de trængende Arbejde med Spinding af Flør, Hamp og Uld, med en passende Betaling, og til den Ende bestilt hos Handelskøbet Ole Christensen og Tømmer i Søborg, de fornødne Materialer, hvilke ogsaa ommeldte Handelskøb var villig til at overlade Commissionen med Credit, til samme blev forarbejdet, og ville Commissionen besørge noget hentet saasnart muligt, for at gjøre en Troje dermed efter en imellem Commissionen nærmere aftalende Resolvtion, og blev tillige bestemt at de Føttige som være bemeldte Almisse, skulle møde til de forhen bestemte Dage og Steder og modtage det dem tilkomte for Januar kvartal, og det øvrige oplægges hos Fogde Commissionens Medlemmer; det Anders Bachs Enke tildelte Brød blev bestemt at de 4de sønderste Mand i Tømmerby, skulle leveres ligesom hun behøvede det, og disse Mand ere Anders Barner, Jens Silkeborg, Jøst Kieller og Christen Bændgaard, hvilke skulle levere 30 lb Brød for hver Skieppe Rug de ere ansatte for at skulle gøde. Og da intet videre denne Gang skulde forhandles, blev Commissionen sluttet.

Datum o. s. v.

Præsen Christen Møller, Niels Kollerup, Thormen
Christen Jøstesen, Jens Thomsen Lænd. Morkø Jensen.

Listen paa dem som havde meldt sig og begjærede Understøttelse i Tømmerby og Sild Fogdes District for Aaret 1804, og saaledes som de ere af Præsten classificerede med Vedlæggning af en hvers Omstændigheder.

1. te Klasse.

1. Gamle Anders Bachs Enke i Tømmerby, over 80 Aar gammel, er blind og sengeliggende, kan aldeles intet fortjene til Underholdning, har stæde opholdt sig her i Fogdet, opført sig i paa-klagelig, og har forhen nydt Almisse.

2. Jens Larssens Kone i Tømmebye, 79 Aar gammel, har været senyelliggende for det meste i 9 Aar kan slet intet fortjene, er fød og har steds opholdt sig i Sognet, har ogsaa tilforn nydt Almisse.
3. Mads Vabesgaard i Nidrup 80 Aar gammel, er meget skribelig og ganske senyelliggende, har boet her i Sognet over 40 Aar, har ogsaa forhen faaet Almisse.
4. Anders Degns Pøster i Lumb er henvet 50 Aar, taabelig og beständig senyelliggende, er fød i Sognet og har beständig været her, ligesom og tilforn faaet Almisse.
5. Kirsten Larsdatter i Nidrup er Enke er over 70 Aar meget svagelig og har for det meste været senyelliggende i 10 Aar, er fød og har altid været i Sognet, og forhen faaet Almisse.
6. Jens Sands Kone paa Lunge er henvet 70 Aar og været senyelliggende for det meste i 10 Aar, er fød og har beständig været i Sognet, og forhen faaet Hjelp af Sognekassen.
7. Povl Raaligaards Kone i Frøstrup, over 60 Aar, nu Krøbling paa Hønderne, og har været meget senyelliggende i 18 Aar, er fød og har beständig været i Sognet, og forhen nydt Almisse.
8. Margrethe Larsdatter i Lild vesten Bierget er henvet 60 Aar, taabelig, hun kan intet bestille til Nytte, er fød og har beständig været i Sognet, og har forhen faaet Hjelp af Sognekassen.
9. Jens Erichsen i Frøstrup er over 30 Aar, er Krøbling, er meget taabelig, kan slet intet fortjene, er fød og har steds været i Sognet og forhen faaet Almisse.
10. Lars Boies Enke i Tømmebye er over 80 Aar, mest senyelliggende, er fød og har steds opholdt sig i Sognet, og forhen nydt Almisse.
11. Niels Tryes Kvindue i Tømmebye, 86 Aar, imellem senyelliggende og kan intet fortjene, er fød og har steds været i Sognet og har forhen faaet Almisse.
12. Jens Mogensen Lild, henvet 40 Aar, væsensløs, er fød og har steds været i Sognet, og ligesaa tilforn faaet Almisse.

2de Klasse.

177

Af de efter Reglementet til denne Klasse passende, findes ingen i dette Sogne Distrikt.

3de Klasse.

1. Christen Akredde i Frøstrup, hans Kone er svagelig, har i under-tiden Flag, de har 3 Børn hjemme i Vinter, bor i et jordløs Hus, er fødte og har altid været i Sognet, og forhen faaet Almisse.
2. Daniel Erichsen i Tømerbye, en fattig Dreng, 16 Aar, har Skade i Benet, kan intet fortjene, har været i Cüür 1 Aar for sin Been Skade, er fød i Sognet, og har bestandig været der indtægen forrige Aar da han laae i Løgstør hos Chirurgius Wensel, som har giuet Rejning for hans Cüür paa ham.
3. Thomas Olesen i Tømerbye er 70 Aar gammel, kan lidt fortjene, har 4 Børn, har i Vinter boet i et jordløs Hus, er fød og har været her i Sognet bestandig og tilførn faaet Almisse.
4. Anders Pedersen i Tømerbye er over 50 Aar og svagelig, har Kone, og 2 Børn hjemme i Vinter, er fød i Sognet hvor de har været bestandig, bor i et jordløs Hus, og har ogsaa faaet Almisse af Sognet tilførn.
5. Niels Madson, heued 60 Aar, har svage Been, kan lidt for-tjene, har Kone, og 2 Børn hjemme i Vinter, er fød og har boet i mange Aar i Sognet i et Hus, med et forskafft Land? De har intet faaet tilførn til Understøttelse af Sognet, men har 12 Rd. aarlig Pension af Krigs hospitalskassen.
6. Maren Larsdatter i Frøstrup over 80 Aar, er af og til sengeliggende, er fød og har steds været i Sognet og forhen faaet Almisse.
7. Maren Pøilgaard i Tømerbye, 50 Aar, har mange Aar haat svage Been og maadeligt Hælbred, er imellem sengeliggende, i Vinter er hun tilhuse hos Lars Christensen i Tømerbye, hun er fød og har bestandig været i Sognet, og forhen faaet nogen Almisse.

8. Christen Overgaard i Frøstrup, han er over 60 Aar, hans Hone henvend 70 Aar, hün er lam og kan ingen Sted gaa, hün er fød og har altid været i Sognet, har tilførn faaet Hielp af Sogneskassen.
9. Thomas Dahl og Hone i Frøstrup, begge over 70 Aar, han er sørgelig af Brok og et Slags Slag, hün er ogsaa maadelig, de er fødte og har altid været i Sognet, og har forhen faaet Almisse.
10. Thomas Dahls Datter Maren har et Hefred Barn, er hos Forældrene, har intet faaet tilførn.
11. Povil Raalogaards Datter Maren, har ogsaa et Hefred Barn, er hjemme hos Forældrene, har intet faaet tilførn.
12. Jeppe Thomassen i Tømmerbye, han er over 60 Aar, har en voksen Dreng hjemme i Vinter som ingen Tjenste kan faa, bor i et jordløs Hus, har intet faaet tilførn.
13. Jens Pedersen i Frøstrupbye har 4 Børn hjemme i Vinter paa et lidet Hus hvor de kan holde 1 Koe, har intet faaet tilførn.
14. Mads Smeds Enke i Tømmerbye bor i et Hus med lidt Jord, har en Dreng hjemme i Vinter, som gaar til Undervisning hos Presten, har undertiden faaet Hielp af Sogneskassen.
15. Jørgen Mossings Enke i Røjstrup sidder til Huse. Har 1 Barn, 12 Aar som er sørg for Dystet, har intet faaet forhen.
16. Niels Dahls Enke i Langvad, sidder til Huse, har 2 Børn paa 8te og 5 Aar. Har faaet Almisse forhen.
17. Maren Kollerups i Tømmerbye henvend 70 Aar, kan fortiens lidet, er fød og har altid været i Sognet og faaet Hielp af Sogneskassen.
18. Christen Markussen og Hone i Langvad, begge henvend 80 Aar, er skribelige, har et Hus hvor de kan holde 1 Koe men den kan ikke føde dem aldels; har intet faaet forhen.
19. mgl.
20. Johanne Skadhøj, til Huse i Frøstrup, er over 60 Aar, sørgelig, er fød i Sognet, hvor hün længe har opholdt sig; har intet

faaet tilførn.

21. Jens Gregersen og Hustru paa Kiæret, begge henvend 70 Aar. Konen har været svagelij; over 20 Aar, studee boet i Fognet i et Hüs med liden Aul, har forhen faaet Hielp af Fognekassen.
22. Anders Jensen paa Kiæret, og Kone, som er over 60 Aar, hün henvend 60 Aar bor i et Hüs med ubetydelij Aul, klager over deres Hælbred; har 1 Barn som er 11 Aar, har intet faaet forhen.
23. Loren Smeds Enke Kvind, har 2 Børn, 14 og 11 Aar den første syg af Orm, bor i et jordlös Hüs, har faaet Hielp af Fognekassen.
24. Kristen Pörmann paa Kiæret og Kone, han over 60 Aar, hün over 50 Aar som er svagelij i Høften, kan lidt fortjene, har intet faaet.
25. Christian Müller paa Kiæret har 3 Børn, ham og Datterens ägte Barn bor i et Hüs med liden Aul, har faaet Hielp under tiden af Fognekassen.
26. Paul Frinderys i Glæde, har 4 Børn, bor i et jordlös Hüs, den äldste af Børnene 11 Aar som er et svagt Barn, har faaet Almisse tilførn af Fognet.
27. Jens Thomassen Glæde har 3 Børn, et jordlös Hüs, den äldste 7 Aar, har ogsaa forhen faaet Almisse af Fognet.
28. Peder Trichum i Kvind, bor i et Hüs med liden Aul, har 3 Børn, den äldste 9 Aar, og forhen faaet Almisse af Fognet.
29. Lars Müller paa Kiæret bor i et jordlös Hüs, har en Datter 16 Aar, som er svagelij af Hæg, har intet faaet tilførn.
30. Anne Marie hos Lars Müller er over 60 Aar, taabelij, og skröbelij, har været i mange i Fognet og forhen faaet Hielp af Fognekassen.
31. Anne Marie Raalgaard er over 50 Aar, har en Hægfred Jon paa 13 Aar, hün er meget svagelij, er fød og har studee været i Fognet, har intet faaet forhen.

32. Anne Stellesdatter i Lünd, har et uegte Barn, bor i et jord-
løs Huis, er fød og altid været i Sognet, har intet faaet for-
hen.
33. Christen Højstrup og Kone paa Bierget, begge Krøblinge, han
er fød i Sognet, og har de boet her i mange Aar. Han ryder
nogen Aftagt, en Tønde Korn af Huset han behøver, har intet
faaet til forn.
34. Jens Stromager i Langvad, hvis Kone er over 50 Aar, har ondt
i Lemmeme og ligger meget, har et Barn 10 Aar, bor i et jord-
løs Huis, har intet faaet til forn.

Angaende ommeldtes Forhold, da først de fleste er ordnet i sine
Klagebøger, meldte sig desforuden og begjærede Understøttelse:

Jens Grønup og Hustru i Tømrerbye. Frøst Rinaer, sammesteds
med Hustruen, hvilkke Præsten ikke formener endnu at
være berettigede til Understøttelse i den Tilstand de endnu
er.

Og fremlægges dette Forslag til Fattigkommissionen i Tømrerbye
og Sild Sogns Distrikt den 25 Januar 1804 af G. B. Præm.

fremlagt tilsteer

Christen Møller. Jens Thomsen. Niels Kallerup. Christen Justen.
Jens Thomsen i Lünd. Morten Jensen.

Forslag

til Almisselemmernes Forsorgelse i Tømrerbye og Lild Fognedistrikt for Aaret 1804.

Af 1ste Klasse.

- 1. Anders Backs Enke : 3 Skpr. Gryn, 20 Lispund Brød, 5 Skpr Malt og 4 Rigsdaler; 10 Læs Tørv og 1 Læs Løng.
- 2. Jens Larsens Kone i Tømrerbye : 1 Td. 2 Skpr. Røg, 1 Td. 2 Skpr. Byg, og 2 Rd.
- 3. Mads Valesgaard i Kierup : 2 Skpr. Røg, 2 Tdr. Byg og 6 Rd.
- 4. Anders Degns Pøster i Lünd : 1 Td. 2 Skpr. Røg, 1 Td. 2 Skpr. Byg, 2 Rd.
- 5. Kirsten Larsdatter i Kierup : 1 Td. Røg, 1 Td. Byg og 2 Rd.
- 6. Jens Lands Kone paa Lyng : 6 Skpr. Røg, 6 Skpr. Byg og 2 Rd.
- 7. Poul Raalsgaards Kone i Frøstrup : 1 Td. 2 Skpr. Røg, 1 Td. 2 Skpr. Byg, 2 Rd.
- 8. Margrethe Larsdatter : 1 Td. 2 Skpr. Røg, 1 Td. 2 Skpr. Byg og 2 Rd.
- 9. Jens Erichsen i Frøstrup : 1 Td. 4 Skpr. Røg, 1 Td. 4 Skpr. Byg og 2 Rd.
- 10. Lars Boiers Enke i Frøstrup : 1 Td. 4 Skpr. Røg, 1 Td. 4 Skpr. Byg og 2 Rd.
- 11. Niels Trøjes Kustrue i Tømrerbye : 1 Td. 2 Skpr. Røg, 1 Td. 2 Skpr. Byg, 2 Rd.
- 12. Jens Mogenssen i Lild : 2 Tdr. Røg, 2 Tdr. Byg og 2 Rigsdaler.

af 3 de Klasse :

- 1. Christen Skredder i Frøstrup : 6 Skpr. Røg, 6 Skpr. Byg, samt 2 Rd.
- 2. Daniel Erichsen i Tømrerbye : 3 Skpr. Røg, 3 Skpr. Byg, samt 2 Rd.
- 3. Thomas Olesen i Tømrerbye : 10 L. Tørv, 1 Læs Løng, 1 Td. Røg, 1 Td. 2 Skpr. Byg, 2 Rigsdaler.
- 4. Anders Pedersen i Tømrerbye : 4 Skpr. Røg, 4 Skpr. Byg, 1 Rd.
- 5. Niels Madsen i Tømrerbye : 3 Skpr. Røg, 3 Skpr. Byg.
- 6. Maren Larsdatter i Frøstrup 3 Skpr. Røg, 3 Skpr. Byg, 1 Rd.
- 7. Maren Pilgaard i Tømrerbye : 3 Skpr. Røg, 3 Skpr. Byg, 1 Rd.
- 8. Christen Ourgaard i Frøstrup : 4 Skpr. Røg, 4 Skpr. Byg, 1 Rd. 10 L Tørv, 1 Læs Løng.

9. Thomas Dahl i Frøstrup: 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 10 L. Tjør, 1 L. Lyng,
1 Rigsdaler.
10. Thomas Dahls Datter: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg, 32 Skilling.
11. Poul Raalsgaards Datter: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg, 32 Skilling.
12. Jeppe Thomsen i Tømurbye: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg.
13. Jens Bendsen i Tømurbye: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg.
14. Mads Pineds Enke i Tømurbye: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg.
15. Jørgen Morsings Datter: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg.
16. Niels Dahls Enke i Langvad: 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 1 Rd.
17. Maren Høllerup i Tømurbye: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 1 Rd.
18. Christen Markussen i Langvad: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 48 Skilling.
19. Morten Bertelens kone i Tømurbye: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg.
20. Johanne Skadhauge i Frøstrup: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg, 32 Sk.
21. Jens Gregersen og Hustru i Kieret: 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 1 Rd.
22. Anders Jensen paa Kieret: 3 Skp. Rug, 3 Skp. Byg, 32 Skilling.
23. Jøren Pineds Enke i Lünd: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 48 Skilling.
24. Christen Sørensen paa Kieret: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 32 Skilling.
25. Christen Møller paa Kieret: 3 Skp. Rug, 3 Skp. Byg, 1 Rd.
26. Poul Trinderup i Glæde: 6 Skp. Rug, 6 Skp. Byg, 1 Rd.
27. Jens Thomsen i Glæde: 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 64 Skilling.
28. Peder Eriksen i Lünd: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 1 Rd.
29. Lars Møller paa Kieret: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg.
30. Anne Marie hos Lars Møller: 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 1 Rd.
31. Anne Marie Raalsgaard Kieret: 3 Skp. Rug, 3 Skp. Byg, 48 Skilling.
32. Anne Høllerdatter i Lünd: 1 Skp. Rug, 1 Skp. Byg, 32 Skilling.
33. Christen Højstrup Kone paa Dierget: 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 1 Rd.
34. Jens Hømege i Langvad: 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg.
- Summa: 27 Rd. 3 Skp. Rug, 27 Rd. 3 Skp. Byg, 3 Skp. Lyng,
20 Lb. Brød, 5 Skp. Malt, 53 Rd. 16 Sk.

Saaledes fremlagt i Fattigcommissionen for Tømrerbye og Likh, den 25 Januar 1804. 2 B Præm.

Fremlagt tilstaaer Christen Møller Jens Thomsen Niels Killewip.
Christen Justesen Jens Thomsen Linn Morten Jensen.

Foranstaaende Almisse blev fordelt paa begge Sognes Behoer. Af det af Provsten i Commissionen fremlagte Forodag til Forsørgelsens Fordeling, der lyder saaledes som efter følger:

Tømrerbye Sogn
Bystrøp.

Gaardmand.

Christen Andersen:	2	^{1 Høp} 2 Td. 1 Høp Bgg	2 Høp. Mall.
Thomas Christensen:	2	Td. 2 Høp Bgg	2 Td. 2 Høp. Bgg.
Christen Bændgaard:	1	- 1 -	1 - - -
Jens Gade:	1	-	1 -
Christen Pedersen:	1	- 1 -	1 - 1 -
Anders Gualsgaard:	2	- 2 -	2 - 2 -
Peder Poullsens Enke:	1	- 3 -	1 - 3 - 2 - -

Husmand.

Jens Christian Pedersen:	2	-	2	-
Niels Jakobsen:	1	-	1	-

Tømrerbye.
Gaardmand.

Jens Silkeborg:				
Christen Bændgaard:		2 - 3 -		5 Høp 3 Bgg
Jens Klov:		2 - 1 -	1 -	4 - 4 -
Anders Bærner:	1 - 2 -	1 - 2 -		
Jøst Kieller:		1 - 2 -		2 - 6 -
Jens Løkkehønd:		1 - 1 -		2 - 13 -
Christen Larsen:	1 - 2 -	1 - 2 -		
Førgemønsings Sted:		2 - 2 -		
Jens Degns Enke:	2 - 3 -	2 - 3 -	2 -	

Jeppe Christensen: 2 Høp. 3 Fdk. Røj. 2 Høp. 3 Fdk. Bgg, 2 Fdk. Malt.
 Jens Thomassen: 6 - 2 - - . 6 - 2 - - .
 Jens Mortensen: 1 - 3 - - . 1 - 3 - - . 2 - - .
 Peder Jepsen: 2 - 3 - - . 2 - 3 - - .
 Christen Bensen: 3 - 2 - - . 3 - 2 - - . 20 Læs Tør.
 Jens Jensen: 2 - 3 - - . 2 - 3 - - .
 Hendrik Christensen: 1 - 2 - - . 1 - 2 - - .
 Anders Mornstoft: 2 - - . 2 - - . 2 Fdk. Malt.
 Christen Michelsen: 2 - 2 - - . 2 - 2 - - .
 Jens Lütken: 2 - 3 - - . 2 - 3 - - .
 Christen Lütken: 3 - - . 3 - - .
 Niels Melmøller: 2 - 2 - - . 1 Høp. 1 Fdk. Gryn.
 Peder Nielsen: 2 - - . 2 - - . 2 Fdk. Malt.
 Niels Høllersup: 2 - 2 - - . 2 - 2 - - .
 Christen Møller: 4 - 1 - - . 4 - 1 - - .
 Niels Larsen: 2 - - . 2 - - .
 Peder Olesen: 1 - - . 1 - - .
 Christen Frandsen: 1 - 2 - - . 1 - 2 - - .
 Sællergaard: 17 - - . 17 - - . 1 Høp. Malt 2 Læs Brød
 10 Læs Tør, 1 Læs Gryn.
 Præsten: 12 - - . 12 - - .
 Poul Skedder: 1 - . 1 - .
 Niels Jepsen: 2 - . 2 - 2 - .
 Bertel Jensen: 1 - 1 - . 1 - 1 - .
 Peder Skedder: 2 - . 2 - .
 Jens Stormølle: 1 - 2 - . 3 Fdk. Gryn.

Languad Gaardmand.

Thomas Christensen: 2 - . 2 - .
 Rasmus Jensen: 2 - 2 - . 2 - 2 - .
 Kristen Røthol: 1 - 2 - . 1 - 2 - .
 Peder Larsen: 1 - 2 - . 1 - 2 - .

Jens Rødbroe : 2 - 2 - 2 - 2 -

Husmænd.

Peder Madson : 1 - . 1 - .

Kristen Pedersen : 1 - . 1 - .

Kjeld Møller : 1 - . 1 - .

Frostrup Gaardmænd.

Peder Kold : 2 - 1 - . 2 - 1 - .

Peder Poulsen : 2 - 1 - . 2 - 1 - .

Soren Brønnum : 1 - 2 - . 1 - 2 - .

Christen Larsen : 1 - 3 - . 1 - 3 - .

Jens Skomager : 2 - . 2 - .

Fuglsang : 2 - 1 - . 2 - 1 - .

Sorens Skadhauge : 1 - 2 - . 1 - 2 - .

Sorens Skadhauge : 1 - 2 - . 1 - 2 - .

Frostrup Mølle : 1 - 1 - . 1 - 1 - .

Afskr. til nyv. Lys. : 1939.
Christiansen.)

Hjerup Gaardmænd.

Thomas Erichsen : 2 - 2 - . 2 - 2 - .

Mads Nielsen : 1 - 3 - . 1 - 3 - .

Kjeld Frandsen : 1 - 3 - . 1 - 3 - .

Segnen : 1 - # - . 1 - # - .

Husmand.

Hendrik Hjerup : 2 - . 2 - .

Lild Løgn. Lint Gaardmænd.

Gregers Bach : 3 - 1 - . 3 - 1 - .

Nr. Væbesgaard : 2 - 2 - . 2 - 2 - .

Kjeld Møller : 1 - 1 - . 1 - 1 - .

Christen Kælder : 2 - . 2 - .

Peter Holme : 1 - . 1 - .

Jørgen Palluun :	2	-	2	-	.
Jens Thomsen :	3	-	1	-	3 - 1 - .
Kristen Lund :	2	-	2	-	.
Niels Arnsen :	2	-	1	-	2 - 1 - .
Anders Deyn :	2	-			2 - .
Niels Rødbroe :	1	-			1 - .
Kristen Diernaspriis :	2	-	3	-	2 - 3 - .
Peder Smed :			1	-	- 1 - .

Byrget Gaardmand :

Raalsgaard :	2	-	3	-	2 - 3 - .
Imarup :	1	-			1 - .
Thorhauge :	2	-			2 - .
Morten Jensen :	2	-			2 - .
Morten Nielsen :	1	-	3	-	1 - 3
Hans Andersen :	2	-	1	-	2 - 1 - .
Gvalsgaard :	2	-	1	-	2 - 1 - .
Kristen Justesen :	2	-	2	-	2 - 2 - .
Neder Hviile :	1	-	1	-	1 - 1 - .
Over Hviile :			3	-	3 - .
Kristen Poulsen :	2	-			2 - .
Byrget Mølle :	3	-	3	-	- .

Kirkeklit .

Jens Christian i Rottbøl :	1	-	1	-	1 - 1 - .
Peder Simonsen :			2	-	- 2 - .
Kristen Olesens Enke :			3	-	3 - .
Lars Lund :	2	-	2	-	2 - 2 - .
Niels Mikkelson :	1	-	2	-	1 - 2 - .
Christian Smed :			2	-	2 - .
Kristen Boier :			3	-	3 - .
Bolle Hendriksen :	1	-	2	-	1 - 2 - .

Kjæret.

Amrsten Dreyer :	2	—	2	—
Niels Badstue :	2	—	2	—
Lars Pederson :	1 - 2	—	1 - 2	—
Jens Dreyer :	2	—	2	—
Peder Olesen :	2	—	2	—

Glæde.

Amrsten Pedersen :	3	—	3	—
Bertil Jensen :	2	—	2	—
Jens Larsen :	2	—	2	—
Lars Bendsen :	2	—	2	—
Niels Rørgaard :	1 - 2	—	1 - 2	—
Anders Krogh :	2	—	2	—
Amrsten Simonsen :	2	—	2	—
Holdkier :	2 - 2	—	2 - 2	—
Diarndes :	1 - 2	—	1 - 2	—
Myrup :	2	—	2	—
Gredskøl :	1 - 1	—	1 - 1	—
Holdkier Mølle :	4	—	4	—

Aar 1804 den 18de April var Sognekommisionen for Fattigvæsenet i Tomerby og Lild Sogne, bestaaende af de forrige Medlemmer, forsamlede paa Selburggaard for at gennemgaae hvad som siden sidste Samling var passeret Fattigvæsenet betreffende, og hvad der endnu i Henhold til det følgende Quætal kunde være at ordne alt efter Reglem. § 31. 32-33. Og blev da anmeldt at Sognets Fattigliste havde faaet følgende overordentlige Udgiøter:

1. til en til Sognet ankommende Bettler, Jens Morsing, som skal være født i Tomerby Sogn, men ikke opholdt sig der længe i 30 Aar, var paa greben i Thy, og med Rejsepas fra Thisted

henviist til dette Sognedistrikt, som indtil videre antog sig ham til Forsørgelse. Til en Skjorte. 3 Rd. -

Til den fattige Daniel Eriksen, tilsammen til hans Børn 2 Rd. 10 Sk.
Til Maren Larsdatter i Frøstrup, hendes Lygdom 1 Rd. 8 Sk.

2. Blev modtaget hvad der var indkommen siden sidste Samling, nemlig Rente (Faste) Pengene af begge Sogne: 4 Rd. 14 Sk.
Fra Sognepoguden i Tømrerby indkommende i Møkket: 4 Mark.

3. fandt Sognekommissionen, at hvad der var besluttet i sidste Kommissionsmøde i Henseende til de fattiges Forsørgelse er bleven i alt efterkommet, forsaavidt de Fattige angaar, som har faaet det dem i januar Kvartal bestemte Korn og Penge.

Men i Henseende til Kornet som Behovene i Sognet vare ansatte for, da vare endnu nogle til Rest, som formodes at indkomme i dette Kvartal.

4. I Henseende til de Fattiges Forhold, har Kommissionen intet at ændre, men beklagede sig (over) at der endnu gik endel frem med Bettlere, og vedblev saadant Bettlerie, maatte det nødes til at tage Beslutning (e) til at opbringe saadanne.

Af de i forrige Kvartal indskrevne Fattige, var bortdød No 6 i 3de Klasse Maren Larsdatter, strax for Paaske; af hendes Efterladenskab, som nu er bortsolgt, vil blive noget tilovers, hvorfor i nyt Kommissions Samling skal blive givet Ojnskab. Men havde hun førend sin Død faaet 3de Kvartal af det hende tillagte Almisse Korn.

Førresten er ingen af de indskrevne Almisse Lemmers Naar saaledes blivne forbedrede, at de kan undvære eller behøve mindre af det der er dem tildelt - troestimod.

5. Meldte sig Hans Møller paa Kieret, og begjærede agaan Skjelp til sin Datter som nu har ligget sygt i 7 Uger, og endnu ikke er kommen sig. Han forlangte 2 Skp. Korn siden.

189

Gregers Andersens Enke i Gristrup, 70 Aar er næsten blind, forlangte ogsaa Understøttelse for i Sommer, en Td. Korn.

Nils Madson i Tømmerbye, har allerede forud faaet 3 Kvartaler, klagede (over) at han ikke kunde bierge sig med den ham tildelte Almisse, og forlangte 2 Hkp. Korn til dem han forhen tillagte til Aarets Udgang.

Poul Trinderup der allerede har faaet 2de Kvartaler, forlangte at faa Resten til dette Kvartal, da de nu ikke havde noget til Ophold, og forlangte endnu 2de Hkp. Korn, da han havde en Søn som var en Kribling, der ikke kunde komme ind i Sommer at fortjene noget.

Jens Thomsen i Glæde havde ogsaa faaet 2de Kvartaler, men trængte haardt for nærværende Tid, og begjærede derfor de andre 2 Kvartaler til denne Termin.

Peder Erichsen i Lünd som havde optaget den ham for Aaret tillagte Korn, begjærede endnu 2 Hkp. Korn.

Daniel Erichsen forlangte nogen Hjælp til sin Tømmefæde, da da han endnu ikke var saa han kunde tage nogen Tjeneste nogensteds formedelst sit svage Been.

Thomas Olesen i Tømmerbye som havde faaet allerede de 2 Kvartaler, begjærede at faa den 3de Kvartal nu, da han trængte haardt.

Peder Lucasen paa Kiæret er 70 Aar, har en gammel Kone som er 72 Aar, har y tilforn nydt Almisse, bor i et Stue med liden Jord, men kan y aule Føden; forlangte 2 Hkp. Korn.

Jens Simonsen i Glæde er Inderte, 51 Aar, men har et svagt Been, har for nogle Aar siden da han var svagere faaet noget af Sognekasen, men nu er han ringere end forhen, forlanger for det første 2 Hkp. Korn.

Niels Trye som allerede har faaet 2 Qvartaler, forlangte at faa den 3de Qvartal nu, da han meget trængte, og hans Kone laa mest i Sengen.

Johanne Aadhaug som havde faaet 2 Skp. Korn, klagede sig over at disse allerede vare forterede, og at hun endnu behøvede Korn.

Christen Markussen i Langvad, der allerede havde faaet det halve af hvad ham var tillagt, forlangte ogsaa Resten til denne Termin, da de trængte meget.

Comissionen skjønnede: at Lars Møller kunde behøve de forlangte 2 Skp. Korn.

Gaeger Andersens Enke bevilgede Comissionen ogsaa de 2 Skp. Korn i denne Qvartal.

Niels Mathon i Tornesby vilde Comissionen lade faa den resterende 4de Qvartal, 2 Skp. Korn.

Poul Trinderup fik Comissionen at tilstaa de resterende 2 Qvartaler 6 Skp. Korn.

Jens Tomassen blev ligeledes bevilget de andre 2 Qvartaler, 4 Skp. Korn.

Peder Erichsen i Lünd fik Comissionen ogsaa at tilstaa de endnu resterende 2 Skp. Korn.

Daniel Erichsen og hans Moder som ogsaa er svag, til. lagde Comissionen i denne Qvartal 3 Skp. Korn.

Thomas Olesen blev tilstaaet den forlangte 3de Qvartal med 5 Skp. Korn.

Peder Lucasen paa Nisvet blev tilstaaet 2 Skp. Korn.

Jens Simonsen blev ligeledes bevilget 2 Skp. Korn.

Niels Trye faaer Comissionen ogsaa at tilstaa den 3de Qvartal med 5 Skp. Korn.

Johanne Aadhaug blev bevilget 1 Skp. Korn.

Christen Markussen blev ogsaa tilstaaet de tilbageværende 2 Qvartaler med 2 Skp. Korn.

Penge kunde ikke denne Gang blive uddelte, da ingen var i Fattigkassen paa nogen indkom, færdige fattiges Efterladene skaber; men Provsten vilde dog forstrække de mest trengende naar de meldte sig.

Provsten fremlagde derefter i Comissionen det Kongelige Danske Cancellies Resolution af 19 November 1803 angaaende den fattige Dreng Daniel Eriksen i Tomstube, tillige med den i samme omtalte Børn Løge, nemlig Dr. Wenzels Regning af 25 July 1803, samt Amtmanden i Thisted Amt P. M. (2) af 14 Aug. 1803, og Provstens egen P. M. (2) til højbaarne Amtmand, af 6. Aug. 1803. — Comissionen fandt den i Provstens P. M. (Pro-memoria?) til Hr. Pentz, den constitueret Amtmand i Thisted, af 6. Aug. 1803 andregne Sag angaaende den fattige Dreng Daniel Eriksen i et og alt overensstemmende med Landhuden, og fandt det billigt at Chirurgus Wenzel burde have den ham foretagne Betaling 58 R. 4 Sk., men fandt det tillige aldeles umuligt for Sogne Districts Kassen at udbrede denne Betaling, anmodede derfor Provsten at gjøre Anmeldelse herom til Amts Directiønen som de troede vilde komme Sogne Comissionen til Hjælp i dette overordentlige Tilfælde med Understøttelse af Amts fattigkassen, i overensstemmelse med det gældende Reglement for Fattigudømt.

Angaaende den til Sognet ankomne Jens Morsing, da havde Sogne Districtet vel antaget sig ham for en Tid til Underholdning, da det var bleven bestemt han skulde omgaae i Districtet, som skal underholde ham indtil Amts Directiørens Resolution derom kunde falde; man troede at han som havde været henvædt 30 Aar borte af Sognet, og hertil opholdt sig 7 Aar i Tjeneste paa et Sted i Göttrup,

hvorfra han løb bort til Thy hvor han siden skal have været, burde han høre til bemeldte Gjøttrup Sogn, og derfor bad Comissionen Provsten ville gjøre Anmeldelse til Aants Directiøren om denne Sag for at faae Resolution.

Til Hild Sogn ankom første Januar d. a. en fattig ved Navn Ole Christensen fra Flensborg der døde hos Sognefogeden Christen Jøstesen i Hild men hans hele Efterladenskab beløb sig kun til 4 M. 6 Sk. ved Auktion. Derimod kostede hans Begravelse 3 Rd. 4 M. 8 Sk. Provsten havde herom tilskrevet Magistraten i Flensborg, og igen erholdt til Svar under 4 Marte 1804 at han efterlod Enke og 2 Børn i Fattighuset i bemeldte Flensborg, og var aldeles uformuende til at betale Begravelser Omkostningene, hvorfor Comissionen ventte at faa disse godtgjorte af Aantskassen. Angaaende den svage Jens Mogenssen, da anmeldte nogle af Comissionens Medlemmer at han skulle have nogle Meubler og et og andet staaende hist og her omkring, som de formentlig burde sælges til Hjælp til Klæde til ham, som han højlig behøvede, og om denne Sag lovede ogsaa Provsten at tilskrive Amtmanden for at faae Resolution desangaaende. Om Kornets Udlevering til de fattige, blev det bestemt at levere dem samme i Morgen, og hvad der var indkommen. Det ved forrige Møde omtalte Hør og Stamp havde Comissionen faaet, da Provsten havde ladet samme hente fra Aalborg, og var noget deraf bleven sponden, herom nærmere i sin Tid skal blive givet Forklaring.

Og da intet videre denne Gang kunde gøres, blev Comissionen hevet.

23 Præm Christen Miller, Niels Kollerup, Thomsen.
Christen Jøstesen, Jens Thomsen, Morten Jensen.

Aar 1804 d. 14 July var Sognecommissionen for Fattigvæsenet i Tønderby og Lild Sogne, bestaaende af de sædvanlige Medlemmer, forsamlede paa Selberggaard, for at oversee hvad siden sidste Samling var foregaaet Fattigvæsenet betreffende, samt overlægge hvad der i Henhold til den følgende Qvartal kunde være at bestemme, og fandt da Sognecommissionen 1. at hvad der var bestemt i sidste Samling angaaende de fattiges Forsorgelse var bleven efterkommet, at de fattige havde faaet det den tilstaaende Korn, ligesom og de mest trængende var bleven fortraktede af Provsten med de dem bestemte Penge for April Qvartal.

2. blev fremlagt Amts Directionens Resolution af 29 May d. A. indeholdende, a. Omkostningene paa den fremmede Christen Olesens (skal vel være Ole Christensens) Begravelse, som i sidste Samling var bleven bestemt at skulle idredes af Amts Cassen hvor altsaa Provsten som havde gjort Tilskudet modtog ham igien (c) b. Omkostningene paa Daniel Erichsens Cuius var bleven henviist at idredes af Distriktets Cassé.

c. Jens Morsing var bleven henviist til Tønderby Sogne-Distriktets Forsorgelse.

Men Sognecommissionen fandt det altfor besværligt for dette Distrikt som har en saa betydelig Del Fattige at forsorge, og ingen flere Penge (har) i Distriktets kassen end nødvendigt til de levende Udgifter, ligesom den endnu troede at denne Sag var af den Slags som ifølge Cancelliets Resolution af 7 Sept 1797 kunde cureses paa Amtets Bekostning, derfor ville de endnu indstille til Cancelliets endelige Afgørelse denne Sag, og bad Provsten ville derom gjøre Henstilling til Højbernelidte Collegium.

Angaaende Jens Morsing da fandt Sognecommissionen det det byrdefuldt at ophalde denne fattige, som saa lang Tid havde været borte fra Distriktet, og da Commissionen ikke var af lignende Mening som Amts Commissionen i denne Henseende, og flere troede at Reglementets paaherabte §. 5.

saaom Cancelliets Forklaring af 18. Febr. d. a. var at forstaae efter Direktionens Mening, saa vilde Comissionen ogsaa ~~for~~ henstille denne Sag til Cancelliets Afgjorelse, hvilket de ogsaa bad Provsten ville giøre Forestilling om. Indtil (videre) bliver Jens Morsing at forsojge som hidtil, men da Comissionen var kommen efter, at denne Jens Morsing gite adskillige Steder for, hi hvor han kunde forsojges, og nogle skulle isteden for den daglige Forsorgelse som Comissionen havde foranstaltet efter Regning, giort ham nogle Skillingar for at befries for hans Forsorgelse, saa blev Comissionen enig om at udstede en Liste, hvorefter han daglig skulle tage sit Ophold efter en bestemt Ordre.

Siden sidste Samling var did af Almisse Lemmene af 1ste Klasse No 7. Poul Roolsaards Kone i Frøstrup, hendes Aste kostede 1 Rd. 5 Sk., Gaven at kaste, 20 Sk.

Ligesaa var did No. 18 af 3de Klasse, Christen Marbussen (eller Mariussen) i Languad, der havde allerede faaet det ham for hele Aaret var bestemt, nemlig 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, og dette kvartal 12 lb Gryn, men da hans Son Marius Christensen i Koser havde tilbuden at ville erstatte disse paa denne Afdiend, giorte Bekostninger, ved selv at besorge hans Begravelse, saa blev siden denne Gjentienste at bringes til Indtægt for Fattigkassen.

Endnu var did No. 24 af 3de Klasse Christen Toronum paa Nierit, som ogsaa havde modtaget forenk han dode, det ham tillagte Korn, 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 8 lb Gryn, hvilket hans efterlevende Enke ville erstatte Fattigvesenet, imod at beholde hans ringe Efterladenskaber, og selv bekoste hans Begravelse. Af de øvrige Almisse-Lemmer var ~~ingen~~ ingen Naar bleve saalunde forbedrede, at de kunde nu siden den dem tillagte Almisse, ville riges med ringere.

For øvrigt meldte sig:

1. Jens Grørup og forlangte paa nye Understøttelse, da hans Kone var bleven svagelig, og han som gammel nu ikke kunde fortjene noget, begjærede derfor Understøttelse af 2 Skp. Korn.

2. Morten Bertelssens Kone i Tømerbye klagede sig noget, da hün nu var 60 Aar og havde et svageligt Hælbred, og deres Omstændigheder skulde blive ringere end forhen, hün forlangte derfor liden Understøttelse.

3. Christen Kjøstrups og Kone paa Bierget forlangte ogsaa nogen mere Understøttelse end de havde faaet, da baade han og hans Kone vare meget skrøbelige og kunde slet intet fortiene, de begjærede derfor at faa de 2 Qvartaler de havde tilbage.

4. Niels Trye i Frøstrup meldte sig ogsaa og beklagede sig end, skjøndt han allerede havde faaet de 3 Qvartaler, bekvæmde han nu haardt at faa den 4de Qvartal, da det var forteret hvad de havde bekommet, og hans Kone var stæde sengeliggende, og han kunde intet fortiene.

5. Thomas Dahl i Frøstrup forlangte ogsaa den endnu tilbageværende 4de Qvartal, thi de 3 Qvartaler havde de allerede bekommet og var forterede, og de trængte nu haardt.

6. Johanne Skadhauge i Frøstrup forlangte endnu i dette Qvartal at faa (en) liden Understøttelse, da hün havde forteret hvad hün var bleven tillagt.

7. Maren Piilgaard i Tømerbye, som allerede havde faaet alle 4 Qvartaler forlangte endnu nogen Understøttelse, da hün var svagelig og kunde saare lidt fortiene.

8. Jens Thomassin i Glæde som ogsaa allerede havde faaet alle 4 Qvartaler, meldte sig igen for at faa nogen Understøttelse, da hans Kone nu var i Barsebørg, og de trængte meget.

9. Christen Heredder i Frøstrup, som allerede havde faaet alle Qvartaler, begjærede ogsaa liden Understøttelse i Sommer saasom han havde en Datter hjemme som ikke kunde ernære sig selv.

10. Anders Bachs Enke i Tømerbye, eller hendes Opvart Johanne Silkeborg meldte sig at bemeldte Enke havde allerede forteret det hende tillagte Brød, og begjærede derfor nogen mere Understøttelse til hende.

11. Christen Overgaard i Frøstrup forlangte ogsaa den 4de Quartal, da de 3 Quartaler som han havde modtaget vare allerede forterede.
12. Thomas Olesen i Tømmerbye forlangte ogsaa at faae den 4de Quartal, da de 3 han havde bekommet, ogsaa vare forterede.
13. Niels Madsen i Tømmerbye som allerede havde faaet sin for hele Aaret tilkommende Almisse, forlangte endnu Understøttelse.
14. Jens Gregsens Kone paa Kiøret forlangte ogsaa mere Understøttelse, da det som de havde allerede bekommet for hele Aaret, var tilgaaet.
15. Jørgen Morsings Enke i Høistrip forlangte ogsaa nogen mere Understøttelse, da hun ogsaa havde forteret hvad der var hendes Datter tillagt.
16. Peder Erichsens Kone i Lünd meldte sig ogsaa, da de havde faaet og forteret hele Aarets Almisse Korn, og begjærede endnu nogen mere Understøttelse, da hun endnu havde 2 Børn hjemme.
17. Anne Helledatter i Lünd, meldte sig ogsaa om nogen Understøttelse, da hun havde et lidet Barn hjemme, som hun ikke kunde forsørge uden Hjælp, og det hun var tillagt var forteret.

Comissionen overvejede disse forømmeldte Andragender, og resolverede derpaa:

Angaaende Jens Grøns, da vidste Comissionen nok at haade ham og hans Kone vare gamle og tildeels skrøbelige Folk, men troede dog at de endnu kunde bierge sig, da de havde endel Bohave i Huset som syntes sundvarligt for fattige Folk, hvilket de burde selge til Hjælp til deres Underholdning (!!!) (???) Smidlestid ville den (Comissionen) naar de skulle blive mere trængende, seæ at understøtte dem.

2. Morten Bertelsens Kone ansaae Comissionen for sin egen Person nok trængende, men da Manden er frisk og arbejdsstærk, syntes der yæ kunde tillægges Bende ordentlig Almisse, da de har et Hus tillige med nogen Avling, hvorpaa de holde nogle Faar. Smidlestid ville Comissionen for denne Gang

- 197 ^{eller Mark 2}
- brøderstøtte hende med en hielp af Penge, der bestemtes til 3 Rk.
3. Christen Høstrup og Kone blev tilstået de resterende Kvartaler.
 4. Niels Frye blev ogsaa tilstået den 4de Kvartal.
 5. Thomas Dahl blev ogsaa tilstået den 4de Kvartal.
 6. Johanne Skadhaug blev tilstået, foruden det hende ^{forhen} tillagte Korn og Penge, endnu i Penge 1 Mark 8 Rk.
 7. Maren Pilgaard skjønnede Comissionen nok kunde bære sig denne Gang.
 8. Jens Thomassen blev tilstået, foruden det ham forhen tillagte, i Penge 3 Mark.
 9. Christen Skredder formænte Comissionen nok kunde iindvære Hielp denne Gang da han iindertiden havde god Fortieneste med at gaae Prøid eller Exprese (!) for en og anden.
 10. Anders Bachs Enke foriindrede Comissionen sig paa havde allerede fortært det hende bestemte Prøid, imidlertid ville den sørge for hendes Understøttelse paa den bedste Maade med en anden passende Foranstaltning.
 11. Christen Overgaard blev tilstået den 4de Kvartal.
 12. Thomas Olesen kunde Comissionen denne Gang ikke tilstaae mere af den 4de Kvartals Korn, end en Skp. af hvede Kags.
 13. Niels Madsen som faar 12 Rd. aarlig af Krigshospitalets Kasse, kunde Comissionen ikke tilstaae mere for indværende Tid.
 14. Jens Gørgensens Kone blev tilstået endnu foruden det forhen bestemte i Penge 1 Mark.
 15. Jørgen Mørnings Kone blev ogsaa tilstået i Penge 2 Mark.
 16. Peder Erichsens Kone blev ligeledes tilstået, foruden det forrige tillagte, i Penge 2 Mark.
 17. Anne Skellesdatter blev ligeaa, foruden det hende forhen tillagte, tilstået i Penge 2 Mark.

Derneft blev anmeldt at Helwig Kristensdatter, som en Tid lang havde opholdt sig i Frøstrup, var gift med Skoermagerensvend (2) Lielt (i)tydelig) Morten Jørgensen, de skal opholde sig i Aarhus, hendes Barn 3 fjerding aar gammel, var med Amtets Brev ankommen her til Sjognet med den Ordre, at samme Barn skulde her forørges,

imedens Moderen udstod sin idømte Straf af 2 Maanedes i Tugt-
huseet for begaaet Tyveri. Sognekommissionen havde imid-
tid antaget dette Barn, og faaet samme accorderet ied hos
Soren Priim i Frøstrup mod 8 Sk. Betaling om Dagen,
hvilken Betaling den mente at faae godtgjort, enten af
Barnets Fader, eller Amts Cassen.

Provsten anmeldte derefter at han havde udgivet til Begravelsesomkostninger for Maren Larsdatter i Frøstrup til Visten 2 Rd. for Graven at kaste til Anders Pedersen og Simon Skædder 3 Mark. Ligeaa havde han udgivet til Fattigvæsenets Protokollen efter Bogholder Sadolins Regning 4 Mark 2 Sk.

Begravelsesomkostningerne for Maren Larsdatter bleue at godtgjøre af de for hendes Efterladenskaber indkomne Penge, men Begravelsesomkostningerne for Poul Rooligaards Kone, som foran er anført til 2 Rd. 4 S, uille hendes efterlevende Mand vel erstatte inod at behalde alle fælles Efterladenskaber, samt Huset som de gjer dog med Gjæld, som alt øvrigt Bohave, men da Commissionen ikke kan samtykke i dette Tilbud, uden haa vil tillige erstatte de af Fattigvæsenet paa hans Kone anmeldte Omkostninger efter Reglementet saa maatte Commissionen desangaaende henvende sig til Amtet for et indhentet Resolution hvorledes dermed skal forholdes.

Til Indtægt for Fattig Cassen var indkommet:

1. fra Capitain og Herredspoged Hansen i Klüm, en Mülket som Peder Rottbøl var ved en Gæsteret i Tisted idømt at betale til Tømrerbyge Sogns Fattige, 2 Rd.
2. af Tømrerbyge Sogns Tavler, 3 - 2 M. 1 Sk.
3. af Kild Sogns Tavler, 1 - 5 - 12 -
4. Fra Amtsstuen i Thisted modtaget Rente Penge af Capitaler indkommen for Bændgaardsmülket, 17 - 1 - 8.

Talt Indt. 24 Rd. 3 Mark. 5 Sk.

Almisse Lemmer bleue tildelte de dem for April og July Quarter bestemte Penge, som beløb sig til Udgift: 25 Rd. 5 Mark. 8 Sk. hvilket vil ses af det herefter giørende Regnskab. Kornet for denne Quartal paa de Fattige saavel efter Planen som den i Dag giorte Bestemmelser skulle have. Blev bestemt at

199.

skulle leveres dem paa førstkommende Onsdag Kl. 8te om Morgenen, hos Sognefogeden i Tømerbye og Jens Thomsen Lünd, og da endel stod tilbage med det dem paalignede Korn, saa bliver disse ad-
varede næste Søndag, om at indlevere det til den bestemte Tid
og da intet videre denne Gang kunde foretages, blev Comissionen
sluttet

2 P. Præm Christen Møller, Thoman, Nils Kollerup
Christen Justum, Morten Jensen, Jens Thoman.

Aar 1804 den 16 November var Sognecomissionen for Fattigudsenet
i Tømerbye og Lild Sogne, bestaaende af de sedværlige, forsamle-
de paa Salberggaard for at oversee hvad siden sidste Samling
var foregaaet Fattigudsenet angaaende, samt overlægge hvad i
Heensende denne Kvartal skal vere at bestemme, og fandt da
Comissionen at hvad der var bleven modtaget i sidste Comissions
Møde angaaende de fattiges Forsørgelse var bleven efterkommet,
da de Fattige havde faaet det dem tillagte Korn og Penge, men
stod endnu nogle til Rest med det Korn de skulle komme,
som dog meentes i Mindelighed at faae ind.

Straks anmeldte Provsten at Sognets Fattigkasse havde haavt føl-
gende overordentlige Udgifter:

1. Til den forekommende Helwig Christensdotters Barn som var ind-
tinget hos Loren Bræm i Frøstrup, medens Moderen var i Tiigt-
huus 13 Uger til Moderen afhentede Barnet, a 3 M. 8 Sk. ugentlig,
som beløb sig til Udgift: 7 rd. 3 M. 8 Sk., hvorfor Loren Bræms
Quittering blev fremlagt, men forment Comissionen sig disse
Penge godtgjort, som den foran har yttret.

2. Blev anmeldt at en fattig Mand fra Kollerup, Gravers
Jørgensen var kommen syg til Sognefogeden Christen Justum
paa Bierget, den 2de November sidste og der døde, han
blev begravet paa Lild Kirkegaard den 11 November og hans
Begravelse kostede efter Sognefoged Christen Justums ind-
givne Regning, 4 Rd. 5 M. Hans Efterladenskaber var bleven
forsøgt solgte ved Auktion hvor ingen mødte altsaa blev
de usolgte, og fandt derfor Comissionen det rettest, at

disse Efterladenskaber blev nedsendte til Høllerup Sogns Fattigvæsenkommission imod at erholde af samme godtgjort hvad den afdødes Begravelse kostede.

Af Indtægter til Fattigkassen blev modtaget følgende Penge: nemlig Tavle Penge af begge Kirker: 7 Rd. 2 M. 1 Sk.

Sognepogeden i Tømmerbye leverede de for Maren Landsdatters Efterladenskaber indkomne Penge 14 Rd. 5 M. 4 Sk., men derfra gaar foruden det som foran var beregnet til Udgiut til hendes Kiste og Gravm at kaste, som var 2 Rd. 3 M.; indvidere til Anden Pedersens Kone i Tømmerbye, som besorgede den afdødes Begravelse, hvortil hun havde udlagt 2 Rd. 8 Sk.

Margrete Juersdatter forlangte at faa for Opvartning i den afdødes Bygdom 1 M. 8 Sk. hvalke Penge Kommissionen tilstod dem. Udgiut: 2 Rd. 2 Mark.

Siden sidste Samling var død Almisselen Niels Trjers Hustru No 12 af 1te Klasse, denne Almisselens Begravelse kostede ialt 3 Rd. 8 Sk. Hendes Efecter beløb sig ved Auktion til 14. 3. 2 Sk.

Christen Mariussen, No 18 af 3de Klasse som forommeldt at være død, hans Arvinger har for det Korn m. m. han havde bekommet førend sin Død, indleveret (det) til Kommissionen imod at beholde hans Efterladenskab. Indtægt 2 Rd.

Derefter anmeldte sig: 1. Jern Thomsen i Glæde, og anmodede Kommissionen om nogen Hielp for denne Quartal endskjønt han har optaget og bekommet hvad der var ham bestemt for dette Aar.

2. Peder Erichsen i Lünd meldte sig paa samme Maade.

3. Anne Helledatter, Lünd, meldte sig med samme Anmodning.

4. Paul Trinderup i Glæde foretog, at han havde en svag Dreng, 12 Aar gammel, ved Navn Niels Christen, som havde et svag Been, og ingen steds kunde gaar for at søge Skole og forlangte ham indtinget et Sted nær ved den første Skole i Lild, paa det han kunde faae nogen Underviisning.

Tillige forlangte han ogsaa Understøttelse paa samme Maade som de forrige, da han havde optaget alt for denne Quartal.

5. Thomas Dahl i Frøstrup anmeldte at han restede 5 Læs Torr af dem som vare ham tilstaaede, nemlig hos Jens Gade Christen Bændgaard, Peder Poulsen's Enke samt Christen Pedersen i Højstrup og Christen Rothol i Langvad, til hvilke at faae han begjærede Comissionens Understøttelse.
6. Christen Skædder i Frøstrup forlangte ogsaa nogen liden Understøttelse i denne Qvartal, da han havde optaget alt for dette Aar, og han havde en Datter hjemme som skulde gaae til Undervisning.
7. Niels Madsen i Tømmerbye som ogsaa allerede havde optaget al sin Almisse for dette Aar, forlangte liden Almisse endnu inden Aarets Udgang.
8. Jens Grønrup anmeldte sig igien og forlangte nogen Understøttelse, da han og hans Hustru vare gamle og blev mere og mere sterbelige.

Comissionen overvejede derpaa de forømmelte Andragender og skjønnede, at No. 1. Jens Thomsen, No. 2. Peder Erichsen, No. 4. Poul Trønderup, og No. 7. Niels Madsen kunde behøve nogen Understøttelse, og tilbagede hver af dem, foruden det bestemte aarlige Qvantum, 1 Skp. Rug og 1 Skp. Bgg. De øvrige troede Comissionen denne Gang kunde bierge sig; men da Comissionen ikke kunde vide hvorvidt det allerede indkomne og oplagte Korn kunde staae sit Maal yfjelle om det kom alt sammen ind som restede hos Beboerne, som da vel skulde blive igien tilsagte (der)om, saa lovede Provsten at gjøre Forskud af det manglende til vider. Og blev det bestemt, at de fattige skulde modtage Kornet torsdagen den 24. November næstkommende, og blev da ved dette Comissionsmøde ogsaa uddelt Penge for Oktobr. Qvartal efter udstedte Liste til de fattige, med Udgift 11 Rd. 3 M.

Til Slutning meldte Provsten, at han havde indsendt de ved sidste Samling anmeldte Amts Directionens Resolutioner angaaende Jens Morsing og Daniel Erichsen til Cancelliets endelige Afgjørelse, men havde endnu ikke erholdt samme forventede Resolutioner fra højberemmede Collegio;

202
Hvorimod det blev af nogle Comissionsmedlemme sagt at
forbemeldte Jens Morsing var siden sidste Møde bortgaaet
fra Distriktet, uden nogen vidste hvor han var gaaet hen,
men de formodede vel han kom igien, eller som Bettler andet-
steds fra, blev til Pognet hjembragt; og da intet videre
kunde foretages, blev Comissionens Forhandlinger sluttede,
dog med den Anmærkning i Henseende til det af Comisi-
onen forskaffede Hør og Hamp, hvorved den troede at ville
have bidraget til de Fattiges Nytte, ved saalunde at have
kommet dem hielp med Arbejde mod en passende Beta-
ling i rede Penge, men den maatte derimod erfare, at de
trængende fandtes meget uivillige til at betjene sig af den-
ne Foranstaltning, da især meget lidet af de forskaffe-
de Materialier var bleven ved de Fattige gjort i Arbejde
eller spundet, hvorover Comissionen for at komme ud
af denne Handel, og at Høret og Hampen kunde blive
betalt, bleve enige om at ville hver for sin Deel betale
lige meget efter Beregning hvad det havde kostet, og saa
betale de rase Materialier, hver sin Part ~~af~~ strax som
de havde modtaget til Forarbejdelse, endskjønt Comissionen
haude Tab derved, da hvad der var spundet deraf, ikke kun-
de svare til Spindelens og Indkjøbsprisen.

Nu haude Comissionen altsaa viste deres Redelighed til
at virke til Fattiges bedste Interesse, som denne Gang
ikke var udfaldt efter Forventning, eller Ønske, hvortil Ansa-
gelsen var at de Fattige kunde faae endel at spinde for de mere
formuende, dels kan faae Hør crediteret hos de mange Land-
sprangere som ere her omkring, hvorved Fortienesten vist nok
bliver paa disse Landprangeres Side, som sælge Høret til en
dyer Pris og modtage igien de forarbejdede Vævre, ventelig til
højt Pris; og har de fattige dog mere lyst til at handle med
dem end med Fattigcomissionen. Endelig blev det erindret,
at Hol. af 1ste Class. Anders Bachs Enke, som hidtil haude
været i Skuus hos sig selv, men et aldrende Frientimmer, Jo-
hann Schkeborg haude været hos hende til Hielp og Opsvart-
ning, ikke længere kunde være der i Skuuset, da denne Johan-

263.

ne, Filkeborg frasagde sig hendes Opvartning hvilken hun som et meget gammelt og blindt Menneske daglig behövte, og denne ikke kunde give hende, da hun ofte skulde ud og bierge noget til sin egen Føde. Men da en Huusmand i Toimelbye, Jens Bendsen, der var af denne gamle Enkes Slægt, havde tilbudt at ville tage mod hende, mod at faae aar- lig 4 Tønder Korn, foruden hvad Penge Comissionen kunde understøtte hende med, blev hun ogsaa til samme Jens Bendsen henført, og tilstaaet til Aarets Udgang 4 Skp. Rug og 4 Skp. Byg samt 2 Rd. i Penge, ligesom og Johanne Filke- borg, der hidtil havde opvartet hende i nogle Aar, blev til- staaet til nogen Belønning derfor 2 Rd.

Endnu meldte sig Niels Trye i Toimelbye, som er gammel og skrøbelig, og forlangte nogen Understøttelse til Aarets Udgang, da det hvad de havde faaet var fortaeret pind hans Hones Død. Comissionen kiendte hans Trang, og tilkiendte ham en Penge Understøttelse af 1 Rd. 1 Mk. 8 Skilling.

Præm. Christen Møller, Thoman, Niels Kollerup
Christen Justesen, Morten Jensen, Jens Thoman.

Extraordinaire Udgifter

	Rug. Td. 1/4p.	Brog. Td. 1/4p.	Gryn. Td. 1/4p.	Malt. Td. 1/4p.	Brød. 10 15 20 25	Penge 24 30 36
d. for Tilsyn og Pleie for Almisselem No. 6. 3de Klasse. Maren Larsdatter i Frostrup kendes Bygdum:						48.
Ligesaa for Tilsyn og Opvartning for Al- misselem No. 1. af 1ste Klasse Anders Bachs Enke, gift Johanne Silkeborg:						2.
til Hielp for No. 3. 3de Klasse Thomas Olesen, gift Grete Torn i Tømrerby:						72.
e. Til Kisteste og Begravelsesomkostninger for den fattige Ole Christensen fra Flensborg:						3. 2.
Til Kisteste og Begravelsesomkostninger for Almisselem No. 7. 1ste Klasse, Poul Rørbogaards kone:						2. 4.
Til Kisteste og Begravelsesomkostninger for Almisselem No. 6. 3de Klasse Maren Larsdatter:						4. 56.
Til Kisteste og Begravelsesomkostninger for Almisselem No. 11 af 1ste Klasse Niels Frijs Kustræ i Tømrerby:						3. 8.
f. Udgiuet til Helvig Christensdatters Barn, som medens hvin var i Tøjthuiset efter Amtets Ordre blev forsiget af Tømrerby Sognedistriktet i 13 Uger a 3 M. 8 Sk. ugently:						7. 56.
g. Til Fattigprotocollen at anskaffe efter Boghandler Sedolins Regning i Kallby:						4. 38.
3. Beholdningen i Distriktskassen til dets Ud- gang 1804						4. 55.

Summa Udgiuet

27. 7. 28 1/2. - 3 .. 5. 16. 10. 91. 87.

Tøllergaard d. 31 Decbr. 1804

Præm
 At enhver af fornevnte Fattige har faaet hvad dette Regnskab melder, det attesteres
 herved.
 Christen Møller, Jens Thomsen, Niels Kallenberg.
 Christen Jørgensen, Thomsen Lørd. Morten Jensen.

Anno 1811 den 5te Januarii samlede sig i Nierup Præstegaard, efter foregaaende Tillysning fra Prædikestolen samtlige Medlemmer af Comissionen for Fattigvesenet i Tommerlye og Hild Bøgne Distrikt, for der at anstalte det fornødne til de Fattiges Forsorgelse og Understøttelse i indeværende Aar, til hvilket Ende blev af Præsten fremlagt en Fortegnelse paa de Fattige i Distriktet, som derom havde meldt sig, som blev taget til Eftersyn, og da udi samme fandtes de sædvanlige og i Protocolen forhen opførte Alminselemmer hvis Tilstand var uforandret, og desforuden havde anmeldt sig til at nyde Understøttelse.

Christen Marküssens Enke af Langvad, som er beständig senge-
 liggende, og noget over 70de Aar, og blev da af Comissionens Med-
 lemmer vedtaget at denne anmeldte Enke burde understøttes
 af Fattigkassen med 4de Skp. Rug, 1 Td. Byg og 1 Rd. i Penge,
 som vel var lidet, men da hun nyder nogen Afgift af det
 Huis hvor hun har boet, og desuden havde Haab om Hjælp af
 hendes Børn, saa syntes denne Understøttelse at være passende,
 og hvorefter hendes Efterladenskaber i Registrerings Protocolen
 blev anført. Desuden meldte sig i Anledning af deres mange
 nyfødte Børn, Skomager Ludvigsen af Langvad, og Jakob Pe-
 dersen af Nierup, for til deres mange Børn at nyde Understøt-
 telse, som af Comissionen i Medfør af Forordningen ikke bleven
 set for ugrundet, og blev Skomager Ludvigsens Børn tillagt
 for indeværende Aar, 2 Skp. Rug og 6 Skp. Byg, og Jakob Peder-
 sens Børn ligeledes for dette Aar, 2 Skp. Rug og 4 Skp. Byg.

Videre blev af Comissionen anført fornøden til de Fattiges
 Forsorgelse for indeværende Aar, 19 Td. Rug 31 Td. 4 Skp. Byg,
 som af Distriktets Bøvere vil blive at udrede, og i Penge 84 Rd.
 48 Sk. som Comissionen formodede kunde udredes af Distriktets
 Fattigkassen, uden dermed at belyrde Bøverne men Kornet,
 tillige med Brændsælet at udredes af Distriktets Bøvere
 paa forskere Maade og Bestemmelser.

No 1811 den 4te April samlede sig i Kierups Præstegaard efter foregaaende Tillysning fra Prædikestolen, samtlige Medlemmer af Commissionen for Fattigvesenet i Tønderby og Lild Sogn. Distriktet for i al Henseende at foranstaltte det fornødne til de Fattiges Understøttelse i April Kvartal, samt tillige for at gennemgaae det passerende siden sidste Kvartals Samling, saavel i Henseende til Indtægt som Udgift de Fattige betreffende, og blev de anmeldt at have været til Kasserens Udgifter:

a. For en strikket Trøje, et par Vadmel's Buxer og en Brøststykke til Almisselem Jens Erichsen:	Rd. M. Sk.
" For et Par Træskoer til samme:	4 " "
" For et par dito til Almisselem Jens Mogenssen:	1 " "
" For et Par Skind Dret, og Skaddelån for et Par Buxer til ovennævnte Jens Mogenssen:	5. 4. 12.
" For et Par Træskoer til samme:	3. 2. "
" For et Par Priorte til	3. 2. "
" For et Par Træskoer til samme for 1 ^{ste} Halvaar:	2. " "
" For et Par Træskoer til Almisselem Jens Gregersen:	1. " "

b. Kasserens Indtægter:

Table - Penges af begge Kirker: 10 Rd. 1 M. 8 Sk.

I Henseende til Almissekornets Udlevering da blev bestemt: **at** af Tønderby Sogn, skulde de resterende af Langvad og Kløstrup, samt hele Frøstrup Byens Beløber levere det som de vare ansatte for hos Peter Poulsen i Frøstrup Mandagen d. 8. April om Formiddagen Kl. 9 præcis, og i Lild Sogn leveres det af dels de resterende i Glæde, og dernæst de i Nørklit Kirke og de fra sønden Ende af Bierget til Morten Jensen's, hos Kristen Justesen d. 9 April om Form. Kl. 9. præcis.

Lund. Kristen Müller. Peter Poulsen. Gregers Bak. Kristen Justesen.

Årns 1811 den 2. Julii forsamlede sig i Nierris Præstegaard
 Efter foregaaende Tillysning fra Prædikestolen samtlige Med-
 lemmer af Comissionen for Fattigvesenet i Tømmerbye og Hild
 Bogne Districtet, for i alld Henseende at foranstalte det
 det fornødne til de Fattiges Understøttelse i Julij Quartal,
 samt tillige for at giennemgaae det passerde siden sid-
 ste quartals Samling saavel i Henseende til Udgift
 som Indtægt, de Fattige betrøffende, og befandttes de at
 have været Kassens Udgifter:

- a. For Mediciner til Almisselern Maren Helledatters Jon: 2 R. 4 S.
- Til Understøttelse for Almisselern Jakob Pedersen til hans Sønns
 Sigekiste: ————— 1 - 3 -
- Til Almisselern Maren Pildgaard for et Læs Skuttor: 1 - 2 -
- For et Læs Lym til Almisselern Povl Frindervip: — 1 - "
- For et Læs Lym til Almisselern Kristen Overgaard: — 1 - "
- Til Almisselern Maren Helledatter i hendes Sønns Sygdomstid: 2 - ..

b. Kassens Indtægter:

- „ Ved sluttet Handel om Bjergets Mølle giort af Eyes og Kober: 2 - ..
- „ Af Amtmanden til Jens Mogensen for første 1/2 Aar: — 4 . 2 -
- „ Ved Gaardkjøb giort af Morten Lund i Thyle: — .. 2 -
- „ Af Aalborg Hospital til Jens Mogensen for første 1/2 Aar: 8 - 4 -
- „ Renter af Consistorialraad og Friens Legat til Juni Termin 1811: 5 - 2 - 14 -
- „ Tavle-Penge af begge Kirker: ————— 5 . 4 . 2 .
- „ Renter af Mølbote, for ulovlig Høtte og Bindgarns Fiskeri: 23 - .. - -

Ved Comissions Resolution af 2de Julij, modte her i Præste-
 gaarden Niels Olesen af Sennels og begjærede at maatte modtage
 Almisselern Lars Boiers Enke af Tømmerbye, ifølge Reglemen-
 tets 18te § paa de Vilkaar, at hun modtager hendes ringe
 Efterladenskaber, og den Understøttelse som hende er tillagt
 her af Districtet som er 1 Tds. Rieg, 2de Tds. Byg og 4de Rd. i Penge
 aarlig. Og da Comissionen syntes denne Begjæring grundet,
 saasom hendes Hytte var faldefærdig, og hun manglede
 fornøden Tilrym og Pleje, saa blev denne Begjæring billiget

naar bemeldte Niels Olesen eller Arvinger for Eftertiden hold-
der Distrikts-Kassen skadesløs for de Omkostninger hendes
fordeparde medfører.

Samme Dag midte for Comissionen A. Mortensen og Skadhaage
som begjærede sine Tilgodehavende Penge i Almisselern E. Overgaard's
Hus, tilligemed 13 Aars lovlige forfaldne Renter udbetalt efter
foregaaende Opsigelse, Summa 45 Rl., hvilket Comissionen
ved nøje Overvejelse ansaae for billig at burde foretales, men
ikke mulig, med mindre Huset skulde selges og de 2de senge-
liggende aarlig anskaffes Hæslige, Rakteloun og Pleje paa
Distrikts Kassens Regning, hvilket vilde falde beverelig? (bekostelig)

Men da tillid Karen Jørgensdatter, deres Hustru, der i mange
Aar har plejet og opvartet sine Forældre, skaffet dem Raktel-
oun og fremdeles vilde vedblive at opvarte disse sine For-
ældre, holde Huset vedlige forsvarlig, og betale den Gjæld
som derpaa heftede, naar hun saa senere maatte beholde
Hjæde, hvilket Comissionen i Betragtning af Husets ringe
Værdie bevilgedes.

N° 1811 den 17de Oktbr. forsamlede sig i Nierup Prestegaard
efter foregaaende Tillygning fra Prædikestolen, samtlige Med-
lemmer af Comissionen for Fattigvæsenet i Tommerby og Lild
Sognedistrikt, for i al Hensende at foranstaltte det fornød-
ne til Afløsning af de Fattiges Understøttelse i Okt. Quartal
samt tillige for at gienningaae det passerede siden sid-
ste Quartals Samling, samt alt i Hensende til Udgift som
Indtægt de Fattige betræffende, og befaattede da at have været

Kassens Udgifter:	Rd. M. %.
til Almisselern Maren Høllisdatter, for hans Sygdom:	6. - -
for et Par Torv til Almisselern Er. Overgaard:	1. - -
for et Par Vædels Bøxx til Almisselern Jens Eriksen:	1. - -
for et Par Agny til Almisselern Johanne Skadhaage:	1. - -
for en Halm Ligkiste med Indlæg til Almisselern Jens Eriksen:	6. - -

- for et Lagen og et Tørklæde til samme Almisselem: 7. - - -
- for Løje af en Dyrne til Almisselem Jens Mogensen for sidste 1/2 Aar 2. - - -
- For Fied til Skoleholder Lindergaards Ligkiste i Tommerbye mod Brevs No 1. 14. 4. - -
- For et Læs dyng til Almisselem Thomas Dahls Enke: 1. - - -
- For et Læs do. til Almisselem Thomas Olesens Enke: 1. - - -
- Ved Gaardkiøb givet af Inger Heggelund i Høistrip: 1 - 8 - -
- I Mødet af Pigen Johanne Jensdatter af Tønsig ved Forligelses-Comissionen med Balle Hendriksen: - - - 1 - - -
- I Mødet af Morten Hauge i Kiarup for utilladelig Skildsord mod Henrick Kiarup: - - - 1 - - -
- Tavlepenge af begge Kirker for sidste 1/2 Aar: - 19. 4. 2. - -
- Af Amtmanden til Jens Mogensen for sidste 1/2 Aar: 4. 2. - -
- Ved Hæuskøb givet af Niels Jørgensen paa Kiøret: - 1. - - -
- Ved Hæuskøb givet af Kristen Drejs paa Kiøret: - 1. - - -
- I Henseende til Almisselem Jens Erichsen som ved Døden afgik d. 28 August: hans ringe efterladte Klæde, forbeholdt Comissionen sig samme uden Auktions, da den ansaae det mere rigtig for Fattig. Cassen at beholde samme til Uddeling blandt andre Almisselemmer i Steden for at forskaffe nye Klæde i disse dyre Tider, da sligt er næsten ikke at faae.

Ved Komissions. Samlingen lod Velodde H. Kjøbmand hold fra Nibebygdere, at hans Sviger. Moder Almisselem Kirsten Laurisdatter, som hidtil af Distrikts. Fattigkassen havde nydt Understøttelse, maatte nu vent. Cediges fra sandant, da han for Eftertiden vilde forsørge hende saa længe hun levede, og efter hendes Død passende besørge hendes jordbeford, naar han derimod erholdt de Efterladenskaber som fandtes, uden nogen

Præsentation af Fattiguæsenet, hvilket Comissionen an-
saae for en stor Fordeel, og altsaa i Hensigt til Kas-
sens Velstand blev samme bevilget.

I Henseende til Kornets Udlevering blev vedtaget
at samme skulde leveres for begge Sogne i Kistrup
Skole, Fredagen d. 25 Oktbr. Kl. 9, og leveres Kornet
af samtlig resterende i begge Sogne, og Pengene
saavel som Kornet, samme Day leveres de Fattige.

A^o 1811 d. 23 Decbr. ansaae Comissionen sig nødsaget
til at foretage en særskildt Samling, dels for at efter-
see om alt som forhen er behandlet, rigtig var af-
leveret, og dels for at bekienatgiøre den Foranstalt-
ning som var giort i Anledning af Admisselem Jens
Mogensens, som efter Indbydelse fra Prædikestolens
blev anført til Recitation, om nogen vilde modtage
ham for ringere Afgift end dette Aar, hvor der blev
budet som følger:

1. Af Sognefogeden Christen Jørgensen: 3 Td. Rug, 2 Td. Byg,
24 Rd. og da ingen vilde modtage ovennævnte Jens
Mogensens ringere, blev Sognefogedens Bud antaget.

Ved denne Samling foresagde Sognefogden Christen
Jørgensen paa Grund af andre Embeds. Forretninger,
sig videre at være Medlem af Comissionen, i hvis
Sted P. r. Hr. Thomas Overgaard i Biergets Mølle paa-
tog sig at indgaae som Medlem.

Ligeledes foresagde Gaardmand Gregers Bak i Rind
sig ogsaa fra at være Medlem af Comissionen, og i
Hans Sted paatog Palle Jørgensen i Rind sig at ind-
gaae som Medlem.

Endvidere blev foretaget af Comissionen, hvorledes det

215

Skulde forholde sig med Almisselem Peder Boiers For-
sorgelse i tilstændende Aar hvor da meldte sig Jens
Lucasen af Tårnby, og tilbød at modtage bemeld-
te Fattige paa følgende Vilkaar: a. at han for i
Vinter blev tilstaaet og ham leveret til offtensante
Fattiges Underholdning for i Vinter, nemlig: 4 Skp.
Rug, 6 Skp. Byg, 3 Rd. i Penge, hvorfore han forbandt
sig til at forsorge vedkommende i alle Henseen-
der fra 1de Janu. til 1de Maj 1812; fra den Tid af
forsorges Peder Boier paa egen Regning til 1de Nov.
samme Aar, uden Byrde for Fattig-Distriktet,
med mindre han bliver syg og sengeliggende, da
besorges hans Ophold af Distriktet og med denne
Bestemmelse var Comissionen tilfreds, og dermed
Forretningen for i Dag ophevet.

Lidind. Christen Møller, Peder Poulsen, Gregers Dahl,
Christen Justsen, Jens Lucasen.

Køb Fattigeasemiet i Tømrerbye og Hild Tømrer-Distrikt 1811.

	Ryg. Tid.	Byg. Tid.	Rd. Tid.	Sk.
7. For ved Auktion bortsolgte Almisselemmers Efterladenskaber, Intet.				
8. Renter af Capitaler og Jorder Distriktskassen tilkomme:				
a. Renter af Consistorialraad Præm og Friis Regat til Juni Termin 1811:				5 46
b. Renter af Møleter for ulovlig Helt og Bændgarns Fiskeeri til Juni Termin 1811:				23
9. Af Salløys almindelige Hospitalskasse til den vanvittige Jens Mogensens Understøttelse:				26

Summa Indtægt: 21. 27. 37. 4 1/2 / 53. 19.

Udgivet

Til de sædvanlige Almisselemmer

	Ryg. Tid.	Byg. Tid.	Rd. Tid.	Sk.
1 ^{ste} Klasse:				
1. Jens Magnum i Hild for hele Aaret:	3	2		28
2. Jens Eriksen i Tømrerbye for Jan. April og Juli Kvartaler, død den 28 August	1	4	2	9
3. Anders Degns Pøster i Hild for hele Aaret:		6	1	4
4. Kristen Hassdatter i Nærup for Jan. April og Juli Kvartaler, udgaaer i følge Kiobmand Halds Forpligtelse:		4 1/2	1	4
5. Lars Boiers Enke og Søn i Tømrerbye for hele Aaret:	1	4	2	4
6. Jens Thomsen og Born i Glæde for hele Aaret, desforuden 2 Læs Torv:	1		2	4
7. Poul Trinderup og Born i Glæde for hele Aaret, desforuden 2 Læs Torv:	1		2	4
8. Kristen Overgaard og Hustru i Frøstrup for hele Aaret, desforuden 1 Læs Røyn og 7 Læs Torv:	1	4	2	4

Udgiøvt.

	Rug.		Byg.		Penge.	
	Td.	Skp.	Td.	Skp.	Rd.	Sk.
9. Thomas Dahls Enke ibidem, for hele Aaret: derforuden 1 Læs Lyng, og 4 ^{te} Læs Torv:		4		6	1	
10. Thomas Olesens Enke i Tomerbye for hele Aaret, derforuden 1 Læs Lyng og 5 Læs Torv:		6	1		1	
11. Eric Danielsons ibid. for hele Aaret:	1		1		2	
12. Jens Grønrups Enke ibid. for hele Aaret:		4	1	6	2	
3 ^{die} Klasse.						
1. Jens Gregersen paa Kæret for hele Aaret:		6		6	2	
2. Niels Votborg og Børn i Tomerbye for hele Aaret:		4	1	6		
3. Maren Pilgaard ibid. for hele Aaret:		6	1		6	
4. Niels Dahls Enke i Langvad f. hele Aaret:		2		4	1	
5. Kristens Skredder og Børn i Frøstrup f. h. Aaret:		2	1		2	
6. Johanne Skadhauge ibid. for hele Aaret, derforuden 2 Læs Torv:		4	1		2	
7. Jens Simonsen i Glæde, for hele Aaret:		2		6	1	
8. Maren Kellesdatter i Lund, til hendes Ton i Skoletiden, for hele Aaret.		2		4	1	
9. Peder Erichsens Børn ibid. for hele Aaret:		2		4	1	
10. Skoemager Ludvigsens Børn i Langvad, for hele Aaret:		2		6		
11. Jakob Pedersens Børn i Kierups for h. Aaret:		2		4		
12. Kristin Markusens Enke i Langvad f. h. Aaret:		4	1		1	
" Som Dødeligt Hjælp til Just Rimmers Løber mod Bøviis No 1. —					2	
" Almisuelen Kristin Skredder i Frøstrup					2	
" Anne Gregersdatter i Tomerbye, mod Bøviis No 2.		1			2	
" Almisuelen Maren Kellesdatters Ton:					1	
" Almisuelen Poul Trinderups Børn:					2	

Udgivt:

	Rug Td.	Byg Skp.	Denge Td.	Skp.	Rent Rd.	Skp.
Til Jens Torkes Kone som Udelag for at opvarte den sengeliggende Jens Grønups Enke mod Bæviis No 3:		1.		1.		
Til Jens Simonsens Føster for hans Tilværelse i hans Sygdom mod Bæviis No 3:				2.		
Til Skoleholder Jøndergaards Enke:		1.		1.		
Til Almisselern Maren Kellersdatters sørgt Søn:		1.		1.		
Til Almisselern Jens Simonsen i Glæde:		1.				
Til Anne Kirstine Hansdatter mod Bæviis No 5:		2.		2.		
Til Almisselern Kristen Overgaard's Kistbrun:				3.		

2. Ekstraordinaire Udgivter

a. for en stribet Trøje et par Vadmel's Buxer og 1 Bryststykke til Almisselern Jens Erichsen:				4.		
b. for et Par Træskoer til samme:						80.
c. for et Par do. til Almisselern Jens Mogensen:				1.		
d. for et Par Skind-Drot (Føer) og Skredderlan for et Par Boxer til ovennævnte Almisselern, ialt:						5.76.
e. for en Skjorte til samme:						3.32.
f. for Leje af en Dyne for første Halvår til samme:				2.		
g. for et Par Træskoer til Almisselern J. Gregersen:				1.		
h. for Mediciner til Almisselern Maren Kellersdatters sørgt Søn mod Bæviis fra Apotheket No. 6.						2.64.
i. som Understøttelse for Almisselern Jakob Pedersen til hans Sønns Ligkiste:						1.48.
k. Til Almisselern Maren Pølgaard for 1 Leds Tøv:						1.32.
l. For 1 Leds Byng til Almisselern Paul Trinderup:						1.
m. For 1 Leds do. til Almisselern C. Overgaard:						1.
n. Til Almisselern Maren Kellersdatter i hendes Sønns Sygdomstid						2.

Extraordinaire Udgifter:

	Riig Td. Skp.	Byg. Td. Skp.	Penge Rd. Sk.
o. til Almisselem Maren Helledatters Søn i hans Ejgdomsted:			6.
p. for 1 Læs Tør til Almisselem L. Overgaard:			1.
q. for et Par Vadmel's Boxer til Jens Erichsen:			1.
r. for 1 Læs Løgn til Almisselem Johann Hadhauge:			1.
s. for en Kalm Ljgkiste med Endelaag til Almisselem Jens Erichsen, mod Brevs No. 8.			6.
t. for 1 Lagen, og 1 Tørklæde til s. Almisselem			7.
u. for Leje af 1 Dyne til Almisselem Jens Mo- gensen for sidste Halvår:			2.
v. For Fiel til Skoleholder Pondergaards Ljgkiste i Tømmerbye, mod Brevs No. 7.			14. 64.
x. for et Læs Løgn til Almisselem Thomas Dahls Enke			1.
y. for 1 Læs Do. til Almisselem Thomas Olesens Enke:			1.
z. Til Niels Kristensen i Glæde for at opvarte den sengeleiggende Jens Simonsen fra Michaili til Nytaar, i 13 Uger a 1 Mark daglig, mod Brevs No. 10:			15. 16.
Undermaal paa Kornet:		1	4
3. Beholdningen af Korn i Distrikts-Casuen blev til Sants Udgang saaledes:	2. 1/4	4. 3 1/2	
Samme Udgiwt:	21. 2 1/4	37 4 1/2	14. 4.

Ved at sammenholde Indtægten med Udgiften, sees at Udgiften overstiger Indtægten den Summa: 10 Rd. 81 Sk. der af mig som Regnskabsfører er forsvaidsvis udbetalt til Vedkommende. Og saaledes er dette Regnskab paa det nøjagtigste forfattet.

Kierup Præstegaard d. 31 Decbr. 1811
J. Rind.

Ved Fattigcomissionens Møde paa Sellynggaard, d. 10 Jan. 1805, oplystes bl. a. følgende om om de Fattiges Tilstand:

Derpfter blev gennemgaaet den af Provsten fremlagte Liste, paa de Fattige som havde meldt sig til Understøttelse dette Aar, hvilke alle vare de samme som sidste Aar havde faaet Hielp, enten som ordentlige eller overordentlige Almisselemmer, og om hvilke forrige Aar ved den da fremlagte Liste er gjort den behørigte Forklaring, som derfor ikke ved denne Liste er bleven igientaget, da deres Tilstand og Forfatning ikke siden er bleven forbeholdt men forringet, da de fleste ere gamle og skrøbelige Mennesker.

Dog ere der nogle faal af dem som ere anførte paa denne Liste om hvilke ikke forrige Aar med den da indrykkede Liste er gjort Forklaring, uden for saavidt naar de ved Kvartals Samlingerne have meldt sig, disse ere:

1ste Klasse No. 10. Lars Røjers Søn Peder, der har steds været hjemme hos sin gamle Moder, indtægten han gaar undertiden i Dagleje, men da han er halvtaaubelig, er der ikke mange der vil have ham til Arbejde; han kan derfor behøve nogen Hielp, som han og forhen har faaet med Moderen.

1ste Klasse No. 15. Niels Frije, som er over 70 Aar gammel og skrøbelig, og kan slet intet fortjene.

1ste Klasse No. 14. Jens Gregersen paa Kierup, er ogsaa over

70 Aar og nu meget affældig, ligesom Noren i mange Aar har været svagelig.

3 di Klasse No. 3. Niels Vuitborg, som har haft begge sine Been itü i Krigstjenesten, bliver ogsaa meget affældig, og kan næsten intet fortjene.

3 di Klasse No. 13. Jens Grønup og Hustru i Tømmerbye, som nu begge ere over 70 Aar, og meget skrøbelige, saa de næsten intet kan fortjene.

3 di Klasse No. 15. Eric Danielsens Kone er nu ogsaa gammel og meget skrøbelig, saa hun lidet kan fortjene.

3 di Klasse No. 24. Morten Bertelsens Kone i Tømmerbye er nu over 60 Aar og meget skrøbelig, saa hun lidet og intet kan fortjene.

3 di Klasse No. 29. Jens Simonsen i Glæde har i mange Aar været en Krøbling, men bliver nu stættre, saa han intet kan fortjene.

De fleste af foranførte ere fødte i Sognene, og har alle boet og været der i mange Aar, og kan paa deres Forhold intet siges noget lastværdigt.

Comissionen vare alle enige i di, at de paa den fremlagte Liste, som ialt vare 15 No. af 1 di Klasse og 30 No. af 3 di Klasse, burde antages til Undstøttelse. Derpfter fremlagde Provsten en Forsørgelses Plan for disse foreslaede Almue Lemmer, efter hvilken de alle vare tildelte 31 Td. 2 Skp. Røg, og 44 Td. 4 Skp. Byg, samt 62 Rd. 48 i Penge. I Henseende til Fordeelingen paa Kornet, som var dobbelt Byg imod Røg, var ført Hensyn til den maadelige Røg Sol der i Aar havde været her i Sognene, da Beboerne altsaa havde en liden Forraad af dette Slags Korn at uddele af inaad Bygget, som dog havde været noget bedre.

De øvrige Medlemmer af Comissionen vare fuld kommen enige med Provsten i henseende til de fremlagte Forsørgelses Forslag, hvilken de i et og alt antog og billigede.

Vel indsaae Provsten, saavel som de andre Comissions Medlemmer, at der kunde vare lidt nok tillagte andel af de anførte Fattige, men naar der toges Hensyn til de fleeste Beboeres Tilstand, som skulde udrede samme Korn, da saae Comissionen at denne Bygde ville trykke mange, da Aulden havde været saa maadelig; og da endel af de som vare antagne til Almisse, vare gamle og skrøbelige, saa kan der ogsaa formodes at nogle af dem efterhaanden bortdoer, hvorved da vil blive mere Hjælp for de overlevende.

Overalt saa ville Comissionen efter Pligt og Samvittighed sørge for de trængende, at de ej skulde lide Nød, eller faae Ansag til nogen billig Klage.

Af Penge var der nu for Tiden ikke saamange i Fattig-Cassen at de Fattige kunde strax faae Januarii Quartal, men ville Provsten dog forstrekke de meest trængende dermed naar de meldte sig, og da intet mere denne Gang kunde foretages blev Comissionen sluttet.

Underskriftene.

Ved Fattigcomissionens Møde d. 3 Maj 1805 paa Sellyergaard, lyder det bl. a.: Forresten vare ingen af de antagne Fattiglemmer enten døde siden sidste Samling, eller deres Haar bleve forbedrede, saaledes at de kunde behøve mindre end før, men vare alle i samme Forfatning som forhen.

Jens Morsing var endnu ej ankommen til Distriktet, altsaa behøvede Comissionen ikke denne Gang at giøre nogen Foranstaltning for ham. Ellers blev det erindret, at der nu var falden Cancelliets Resolution af 5. Febr. sidste, at denne Jens Morsing bør forsiges i Tømmeløse Pogn.

Derefter meldte sig 1. Pouel Raalgaard og klagede sig at hans Datter Maren, som tjente Bierget forrige Aar var bleven syg i forrige Høst og havde lagt sig hjemme hos ham til Kyndelsmissen, og i den Tid havde hun kostet meget, og han ligesaa, og begjærede derfor nogen Understøttelse i denne

- Anledning, nemlig 2 Skpr. Korn og 1 Rd. i Penge.
2. Ligesaa meldte sig Poul Trinderups Kone i Glæde, og begjærede at maatte faae de endnu tilbageværende 2 Kvartaler, da hun havde 4 Børn hjemme, deriblandt en Dreng, 13 Aar aldeles skrøbling, og trængte meget haardt.
 3. Ligeledes meldte sig Jens Thomasens Kone i Glæde og begjærede at maatte faae 2 den og 3 de kvartal, da hun ogsaa havde 4 Børn hjemme der slet intet kunde fortjene, og derfor ogsaa trængte meget.
 4. Torim Anneds Enke i Lünd begjærede ogsaa resten af den hende tillagte Almisse, da hun havde laant meget medens Børnene var hjemme i Vinter, og nu var meget trængende.
 5. Peder Erichsen i Lünd forlangte ogsaa resten af den ham tillagte Almisse, da han endnu har 3 Børn hjemme.
 6. Maren Helledatter i Lünd klagede sig ogsaa meget at hun trængte haardt, da hun i lang Tid havde været syg, og var det endnu, saa hun intet kunde fortjene, enten til sig selv eller sit Barn, som hun har hjemme.
 7. Anne Marie hos Kristin Högstrups, forlangte ogsaa den 2 den og 3 de kvartal denne Gang, som hun meget behøvede.
 8. Jens Gregersen som slet intet kan fortjene, forlangte alle 3 tilbagestaaende Kvartaler.
 9. Kristin Møller paa Hjørret, forlangte ogsaa de 2 resterende kvartaler, da han havde laant dette Korn medens Børnene var hjemme i Vinter.
 10. Morten Bertelsen Kone forlangte ogsaa de 2 tilbagestaaende kvartaler, da hun var meget trængende.
 11. Jens Grønups og Hustru klagede sig ogsaa meget, da han var ganske sengeliggende, men kunde dog fortjene noget, og hun var meget skrøbelig. Begjærede derfor de to resterende kvartaler.
 12. Gætte Torn i Tømrerby, en Enke i et jordløs Hus, ~~der ogsaa~~

Comisionen anmeldte at hun var bleven meget skrøbelig af Værk og ligger til Penge, hvorfor hun begjærede nogen Understøttelse.

13. Jørgen Morsings Enke klagede sig ogsaa og begjærede resten af sin Understøttelse.

Comisionen gennemgik disse forønmeldte Andragender, og bevilgede derefter det ansøgte.

Aar 1805 d. 8de Junij var Fognecomisionen for Fattigvæsenet i Tomerbye og Sild, bestaaende af de sædvanlige Medlemmer, forsamlede paa Selbergward i Anledning af at No. 9 af 1ste Klasse, Jens Eriksen hans Moder var død, hvorover bemeldte Jens Eriksen som er plaget af et Slag, der i sær paaafalder ham om Natten, var bleven bylderløs, og kunde ikke være alene i det Huius som Moderen var udi; og da bemeldte Jens Eriksen havde beklaget sig, og begjæret Fagnecomisionens Medhjælp for at blive inattentget et Sted hvor han kunde faae nogen Opuartning og Pleje, naar bemeldte Sygdom overfaldt ham. Ved dette Tilfælde var Fagnecomisionen yderlig forlegen, da ingen vilde indtage ham fordi han havde forømtalt Svaghed. Vel havde Comisionen forleden faaet ham med Møje indlogeret hos Loren Brüun i Frøstrup, mod 4 f. for hver Dag, da han ellers skulde gaae omkring i Distriktet og faae Føden, efter uettagen Omgang.

Men Loren Brüun ville ej have ham længere, end der kunde blive gjort anden Anstalt. Her Fagnecomisionen igjen et Fattighuus hvorom der er bleven ventileret og givet Forslag til Cancelliet, og hvilket Fattighuus i dette og flere Tilfælde ville giøre megen Nytt. Comisionen havde forhørt sig i Distriktet om nogen ville indtage ham, men for nærværende Tid var ingen villig dertil, og Comisionen kunde intet bringe hertil.

Den blev derfor enig om at giøre Indstilling til Hospitals Directøren i Aalborg, om dette Menneske ikke kunde blive indlagt i Hospitalet der. Da Fagnecomisionen vil giøre ham et aarlig Bidrag af 10 Rd. saalenge han lever, hvilket Provsten lovede snarest muligt at tilskrive Hospitals Directøren om.

Imidlertid fik den at forsinde ham paa hvad Maade den kunde. Provsten anmeldte derefter, at der nu var falden Cancellie Resolution angaaende Daniel Erichsen hans Couür, at det skulde tages paa Bekostning til Chirurgiis Wentzel af den Sogne Distrikts Casser hvor han først havde faaet Skaden, som altsaa er Tømrerbye Sogne. Og da der nu for Tiden ingen Forandring kunde ske i Henseende til hemeldte Resolution, saa troede Comissionen det rettest, at fordele ^{pagtloste, nemlig 1/2 af Bonden} det meste af denne Sum paa Distrikts ~~første~~ ~~af Bonden~~ og Resten tages af Distrikts Liste; for övrigt forestillede Provsten Comissionen at han havde i Sindet at medtage denne Dron til Odense hvorhen Provsten nu rejste, og sætte ham til en Profesion, da han jo ikke kan blive skikket til at udføre Bonde Arbejde, og da han saaledes befriede Distriktet for hans videre Forsörgelse, saa fandt han det billigt, at hemeldte Daniel Erichsen blev af Distrikts Cassen tilstaaet nogle Penge for at kunne derpaa faae de fornødne Klæder, hvilket Comissionen samtykkede med 13 Rd. og da intet videre denne Gang var at forhandle, blev Comissionen hævet.

Aar 1805 d. 9 Julij, var Sognecomissionen for Fattigvesenet i Tømrerbye og Lild, forsamlede paa Sælberggaard for at overveje hvad der var foregaaet siden sidste 9vartals Møde d. 3 Maj.

Der blev anmeldt at No 9 af 1ste Klasse, Jens Erichsens Moder i Frøstrup, Kirsten Jensdatter var død og var hendes Efterladenskaber bleven af Sognecomissionen indbragt i Penge til 11 Rd. 6 Sk. hvorfra gaar hendes Begravelses Omkostninger som beløb sig til 2 Rd. 3 M. 8 Sk., altsaa bliver i Behold til Fattigcassen 8, 4, 14.

Ligesaa var død No 24 af 2de Klasse Morten Bertelsens Kone i Tømrerbye, som havde faaet 4 9vartaler, med 2 Skp. Pøj, 4 Skp. Byg og 32 Sk. i Penge, hvilket Mander, Morten Bertelsen ville godtgjøre Sognecomissionen, imod selv at beholde hendes Efterladenskaber, hvilket blev ham tilstaaet, han betaler altsaa med 48 Sk.

Ydere blev anmeldt, at der blev funden efter den afdøde

Kirsten Jensdatter i Frøstrup, 24 Nøgler Høvegarn som vejede 6 Ø, og blev dette Garn udlævert for at væves til Brüg til den Afdødes Pige Jens Erichsen som haardtely trængte til samme.

Men Niels Pedersen i Tømmerbye meldte sig hos Fogdecomissionen og angav at den afdøde Kirsten Jensdatter havde faaet Hør af ham til 4 Rd., hvilket ogsaa Timmen og flere Naboer vare vidende om, og havde dette foranførte Garn skullet vare spundet, men da Garnet ikke skulde vare uden 2 M. 1 Ø. værd, da det var maadeligt spunden, saa tilstod Fogdecomissionen Niels Pedersen 2 ½ for sin Fordring, hvorfor han var fornøjet.

Fogdefogeden Christen Justesen anmeldte at de nu var bleven holdt Auktion over Jens Mogensens Efterladenskaber det som var indkommet, samt endel af hvad der var angivet at tilhøre ham, og skulde staa omkring hos en og anden er udeblevne da vedkommende paaatod han derfor ^(ikke?) havde faaet Vederlag.

Imidlertid ville Comissionen til næste Kvartals Møde indkalde disse for at faae den rette Sammenheng i disse Sager. Ligesaa ville Comissionen lade indkalde nogle af Kirsten Jensdatters Naboer i Frøstrup, for at faae Oplysning om de skulde vide noget mere af denne Afdødes ^{ombr} Efterladenskaber som nogle formodede der kunde komme Fattighjælp, eller den Afdødes svage Liv tilgode.

Jens Mogensens Efterladenskaber som nu vare solgte beløb sig til Indtægt 10 Rd., deraf ville Fogdecomissionen berge ham (Piggen) nogle fornødne Klæder som han haardt trængte til, og derfor aflegges fornøden Regnskab.

Videre blev anmeldt at No 8. Margrete Larsdatter paa Kieret var huiusvild, da ingen vilde modtage hende, men havde Jens Gregersen paa Kieret tilbuden at ville tage hende til huise, for det første mod at nyde 2 Rd. aarlij for

Kuuslyge og Opvartning, og imod at faae 4 Læs Torr, hvilket blev ham tilstaaet.

Angaaende Jens Eriksen i Frøstrup, da havde Proosten indsendt til Direktøren for Hospitalet i Aalborg, Ansøgning om at han der maatte blive indlagt, efter hvad som var ved Comissionen den 8 Junij sidste bleven afhandlet, men var endnu ingen Svar kommen fra Ullm. Direktøren.

Imidlertid havde han omgaaet i Fognet til Dato, og faaet Føden og fik sit Natte Lige hos Poven Bruun i Frøstrup, mod den forhen aftalte Betaling: 4 $\frac{1}{2}$ om Natten, men da Fognecomissionen havde espart at bemeldte Jens Eriksen siden han kom til at gaa omkring og faae ordentlig Forsorgelse var bleven noget bedre i Henseende til sin forrige Svagheit, saa at denne nu sieldent og kun meget faae Gange havde paakommet ham, troede den, at han gidne kunde ligge om Natten hvor han fik Føden om Dagen, især i Sommer saalange Uvret var nogenledes for at kunne spare Fognekassen for de 4 $\frac{1}{2}$ daglig, og besluttede derfor Comissionen at bemeldte Jens Eriksen efterdags skulde logere om Natten hvor han fik Føden om Dagen til videre. Man fik at see om han kunde komme i Hospitalet, eller der kunde gives bedre Anstalt for ham.

Aar 1805 d. 26 Oktober var Fognecomissionen for Fattigvæsenet i Tomerbye og Sild forsamlet paa Følberggaard.

Angaaende Almuiselemmerna i Sognene da var siden sidste Samling d. 12 Christen Højstrup af Sild Sogn paa Bierget, som nu sad til Huse i Lars Tomerups Hus eller Sted paa Bierget.

Fognecomissionen lod registrere han Efterladenskaber, men befandt samme af ingen Værdie, i det høieste 3 af. R. og da hans efterladte Enke som er nu Højstrup, forlangte at beholde dette lidet som bestod i nogle pialted Klæder, blev dette hende tilstaaet. Hans Begravelse blev bestridt af hans Arvinger (!),

uden Byrde for Comissionen eller Fognedistriktet, da den Afdøde havde henlagt hvad dertil behøvedes.

Til Daniel Erichsen anmeldte Fognefogeden at de havde indkrevet den ved Comissionen pålagte 1 M. d. Sk. af Tonde Kartkorn, men hvoraf nogle endnu stod tilbage, som de nok formænte skulde indkomme, da der fra Amtet var udstedt Ordre til Udpantrning for de resterende, og formæntes at det indkomme i alt ville blive 51 Rd. 4 M. d. Sk.; og da Dr. Wentzels Regning hvorom han under 11 Okt. sidste igien havde tilskrevet Comissionen, var 58 Rd. 4 M. d. Sk., saa bliver at tillægge af Distriktets Kassen 7 Rd. hvilke Penge saa hurtigt de kan indkomme bliver af Fognecomissionen leveret til Hr. Amtsforvalter Foreman i Thisted, der af Dr. Wentzel er comitteret til at modtage dem.

Fra Directionen for Hospitalet i Aalborg, var endnu intet Svar kommen paa den af Comissionen indgivne Skrivelse om Jens Erichsen, hvorfor han ^{endnu} videre bliver at forsyge paa den forhen bestemte Maade til videre.

Amts Directionens Resolution var falden 12 Maj 1805, at naar Arvingerne efter Poul Rødsgaards Kone i Frøstrup, ikke ville erstatte de paa hende anvendte Forsorgelses og Begravelser Omkostninger, bør hendes Efterladenskaber tilfalde Distriktets Kasse, og samme Resolution blev bekendtgjort for Poul Rødsgaard som var nærværende ved Comissionen. men han erklærede at han hverken ville betale lidt eller meget, hvorfor Comissionen fik at foretage Skifte og Deeling, paa det Fattigvesenets Kande fare det som den havde anvendt paa hendes Forsorgelse og Begravelse.

Da intet videre denne Geng var at forhandle blev Comissionen hant.

Aar 1805 den 26 Nov. var Fognecomissionen for Fattigvesenets i Tomte og Lild, bestaaende af de nedvandede Medlemmer forsamlede her i Præstegaarden, dels for at søge det resterende Korn indsamlet og uddelt til de fattige, som høilij trængte

dertil, dels og for efter bedste Kiønnende at uddele nogen Penge som ~~for~~ formodentlig var indkommen til Distriktets Fattige, som havde tilgode for mere end 2 Qvartaler, og som hos Hr. Provst Præm var indestaende, men af ham endnu ikke udbetalte. Disse uventet indkommende Penge vare følgende: Fra S. T. Hr. Lieutenant og Landflugts Comissaire Munk 10 Rd.; fra Jørgen Palsen i Lünd som Målet for utilladelig Pløining 5 Rd.; fra Morten Bertelsen for noget Almisse Korn som hans afdøde Kone havde oppebaaret, 4 Rd. 4 Sk. Not en Efterladenskab af indkomne Penge efter Protocollen som Sognefogden Christen Møller bemærkede: 9 Rd. 3 M. 6 Sk.
 Falt 28 Rd. 3 M. 10 Sk.

Disse 28 Rd. 3 M. 10 Sk. bleve for det meeste paa 2 M. 6 Sk. mer uddelt til de Fattige, saaledes at de alle fik noget, og de fleste mesten hvad de havde tilgode for i Aar. Sognefogden lovede ogsaa at det resterende Korn skulde blive samlet og uddelt hos Thomas Eriksen i Kiserup, saa snart sket kunde, hvor de Fattige paa den dertil bestemte Dag, nemlig den 30te kunde møde for at modtage det, foruden de Penge som enhver blev tildelt, og da intet videre kunde foretages denne Gang blev Comissionen hevet. Lünd. Christen Møller, Jens Thomsen, Niels Kollerup, Christen Justesen, Jens Thomsen, Morten Jensen.

Kynd. Lünd

Aar 1805 d. 15 Dec. lod jeg ~~Kyndig~~ af Predikestolen i Tomarbye og Lild Kirker bekendtgjøre, at Sognecomissionen for Fattigvesenet i bemeldte Sogne blev samlet her i Præstegaarden den 21 Dec. saavel for at overse Fattigvesenet og sammes Forsatning for det næste afslutte Aar, saa og for at overlegge og bestemme hvad der kunde være fornødent til de Fattiges Bedste og Underholdning for tilstændende Aar 1806.

Ved samme Lejlighed blev de forhen antagne Fattige og Almisselemmer som havde noget at andrage, saavel som andre i Distriktet der formøente sig værdige til Almisse-

Understøttelse, indkaldet at møde hos mig Dagen i Forvejen, for at tilkiendegive mig deres Forfatning og Andragende til videre Foranstaltning ved Commissionens Samling, og indfandt sig da en Deel af de for i Aar antagne Fattige som begjærede Tillæg; men ingen nye. For os at oversee noie Disses Andragende, og at vurdere de Fattiges Ophold og Pleje for tilstændende Aar, mødte efter Bekiendtgjørelsen Fogne, Commissionens sædvanlige Medlemmer, samt paa største Lodsejeren Vegne af Vesløsgaard, Fuldmagtigen Fr. Morten Møller heri Præstegarden, og blev da besluttet saaledes som følger:

Først blev fremlagt en ~~Liste~~ Optegnelse over de Fattige som havde meldt sig til Understøttelse for tilstændende Aar, hvilke næsten alle vare de samme som i indeværende havde faaet Almisse og Hjælp, enten som ordentlige eller overordentlige Almisselemmer, og om hvis Forfatning er gjort den behørigte Forklaring forhen; hvorfor samme ikke behøves at igiennemgaaes ved denne Liste; da deres Tilstand og Forfatning ikke siden er bleven forbedret i Almindelighed, men derimod forringet, da de fleste ere gamle og skrøbelige Mennesker.

Men da Fogne Præsten nylied er kommen til Kaldet, og altsaa ikke kiende noget videre til de Fattiges Tilstand, eller kunde vide hvor megen Understøttelse de kunde behøve, maatte han nodis til at raadslaae sig herom med de øvrige Commissionens Medlemmer som kiendte de Fattige, og altsaa bedst kunde vide hvormange der kunde antages, og hvor megen Understøttelse de kunde behøve. Og blev da Commissionens Beslutning denne: At saasom ingen nye Fattige havde meldt sig og forlangt Hjælp, men allene nogle af de for i Aar antagne Almisselemmer som begjærede Tillæg, saa blev enstemmig bestemt, at 14 No. af 1de Klasse, og 23 No. af 3de Klasse, kunde antages til Understøttelse for tilstændende Aar, Ligesom og, at der til disses Forsorgelse kunde indredes af Distriktets Beløse, og leveres 20 Rd. 3 Sk. Rig.

44 Td. 1 Skp. Byg, samt i Penge 61 Rd. 48 Sk. I Henseende til Fordeelingen paa Kornet, som var dobbelt Byg imod Rug, havde man i Aar ligesom forrige Aar, Hensyn til den maadelige Rugavl, da Bygget var noget bedre. Denne Forsorgelse blev enstemmig antagen, hvorved man indsaar at der maaskee var lidet nok tillagt en Deel af de Fattige, men naar man tillige tager Hensyn til de fleste af Beboernes Tilstand, som skulle udrede samme Korn, saa indsaar Commissionen at denne Bjørde ville trykke mange, da Aulen igjen i Aar var kun maadelig. Overalt saa ville Commissionen efter Pligt og Samvittighed saaledes sørge for de Fattige, at de ikke skulle lide Nød, eller have Aarsag til billig Klage.

Endelig sluttede Commissionen, at denne Understøttelse til de Fattige vilde blive at fordele paa Distriktets Beboere og udrede med 21 Td. 1 Skp. Rug, og 4 Td. Byg. Pengene som var de Fattige tillagte haabede Commissionen at kunde udkommes i Aar ligesom sidste Aar, af Distriktets Fattig Kasse, idet man havde nødig i den Henseende at giøre noget Penge Tillykke paa Beboerne. Angaaende Jern Narsing, da var han endnu ikke kommet tilstede i Fognet, og vidste heller ingen hvor han upholdt sig, men man troede sikkert nok, at naar han med det første kom igjen, han da nok meldte sig for at faae Understøttelse, som for det første ikke kunde skee paa anden Maade, end at gaae omkring i Distriktet og faae Føden.

Angaaende den beklagelige Jern Erichsen, da havde Commissionen endnu ikke faaet noget Svar fra Dhr. Directørens for Salburg Hospital, imod at nyde et aarligt Bidrag af magtet Hr. Provst Præm efter Protocollens Meldende, tvende Gange havde tilskrevet dem, om at modtage ham i Salburg Hospital, imod at nyde et aarligt Bidrag af 10 Rd. her fra Distriktets Casse, og frigtede man da for

at der blev intet (ud) deraf. Comissionen saae sig da nødt til da det kunde lade sig gjøre, nu for det første at faae ham indlogeret hos Thomas Juusteson imod at betale for hans Logie, Kost og Tilsyn, samt hans Natte-logie, 2 Pdr. Røj, 3 Pdyg samt 6 Rd. i Penge.

Vel synes det noget uel meget men da ingen ville gjøre det ringere, og han ikke kunde være tænt med saaledes at gaae omkring, da endel uagrede sig ved at modtage ham for hans Svagheds Skyld, besluttede man at berijgte sig af den Lejlighed indtil videre, om nogen anden Udvej kunde findes.

Kvad Jens Mogensens Efterladenskab er betræffende, der beløb sig til 10 Rd., da fremlagde Fogdefogden Christen Juusteson en Optegnelse over de Meder som han for disse Penge havde forskaffet ham, og altsaa bliver ingen Indtægt for Distrikts Kassen.

Piden sidste Samling er af Tavle-Penge indkommen fra begge Kirker den Summa: 5, 5, 13. I Henseende til de Tør som vare til- lagte Thomas Olesen, Kristen Ouegaard og Thomas Dahl, nemlig hver 10 Læs og 1 Læs Ljng, saa syntes Comissionen at det var for mange til disse, da der var flere Ljesaa trængende, flere som intet havde at grave paa, som og at Beboerne vare haardt nok belgrdede med Korn til de Fattige. Man besluttede altsaa: At hver af disse 3 skulle have 7 Læs Tør og 1 Læs Ljng.

De 20 Læs Tør forskaffe Kristen Kristensen som forhen efter indgaaet Forpligtelse, og altsaa kan forskaffes fra den Mand i Tømrerbyen hvor det slap i Aar nord efter (2).

Ljngen betales af Distrikts Kassen. Dog for at skeene Kassen for Udgift saa meget skee kan da ansaae man det for rigtigst at Jens Rødbrø leverede 2 Læs Ljng, imod at faae 2 Pdyg Røj godtgjort derfor. Og i Henseende til nogle af de øvrige Fattige,

der vare ligesaa trængende til Ildbrændsel som de ovenanførte, da besluttede Commissionen: at Magrethe Larsdatter paa Kieret skulle have 4 Læs Fladtør ligesom i Aar, ligesom og Maren Kollerup i Tommerbye skulle have 2 Læs. Niels Dahls Enke i Languad 2 Læs, og Anne Marie Høibgaard paa Kieret 2 Læs, Anne Mail hos Lars Møller paa Kieret, 2 Læs, som udredes af Distriktets Beboere efter optegnelse i den lagte Forsørgelses Plan. Sognefogden Christen Møller i Tommerbye angav at have i hans giemme et Stykke Lærred paa 16 Alens Længde, Fattig-Cassen tilhørende, bemeldte Lærred blev Sognefogden paalagt at sælge, og levere Pengene derfor til Commissionen, saa det samme i næste Aars Regnskab kan vorde Fattig-Cassen beregnet til Indtægt.

Ved sidste Commissions Samling d. 21 Decbr. var Poul Rolsgaard indkaldt at møde ved samme, for i Følge Amts Directionens Resolution af 12te Maii 1805 at afgive sin Erklæring, enten at betale hvad hans afdøde Kone havde faaet i Understøttelse, eller og at lade registrere og vurdere hendes Efterladenskaber, for deraf at giøre Distriktets Kassen betalt, og tilbød han da at ville give 4 Rd. som han dog maatte laane. Dette Tilbud antog Commissionen for at undgaa videre Ulyghed, allerhelst da man frjættede for at hans Eiendom for det meste var Pantset.

Der blev forhandlet om, og bestemt hvor og naar Alnisse Kornet skulle udleveres, hvorefter Mødet blev sluttet.

Lund.

og de øvrige Commissionsmedlemmer.

Den samlede Indtægt for Aaret 1805 var 21 Tdr. 1 $\frac{1}{2}$ Skp. Rug, 46 Tdr. 4 $\frac{1}{2}$ Skp. Byg, 127 Rd. 8 Sk.

og den samlede Udgift bliver ligeledes 21 Tdr. 1 $\frac{1}{2}$ Skp. Rug, 46 Tdr. 4 $\frac{1}{2}$ Skp. Byg, samt 127 Rd. 8 Sk., hvor efter der var en Beholdning i Distriktets Kassen til Aarits Udgang 1805 paa 32 Rd. 18 Sk.

Hertil knytter den nye Formand Pastor Lund, som tiltræder ved Commissionens Møde d. 26 November 1805, følgende Bemærkning:
 „Cassebeholdningen, som i foranførte Regnskab findes

indført Summa 32 Rd. 18 Sk., er mig, som nylig ankommen i dette Embede, og nu skal aflægge Regnskab, ganske og aldeles ubekjendt hvor bemeldte Beholdning enten er eller skal komme fra; men maae formodentlig min Høiæd. Formand Sr. Provst Präem indesidde med samme, og vil han vel ogsaa i sin Tid giøre Rede og Retlighed for, i hvilket Henseende jeg tilligemed de øvrige Commissions (Med)lemmer maae indstøje denne heele Sag til den Høie Amts-Directions gønstige og videre Behandling, eftersom min Formand Hr. Provst Präem ikke har overleveret til mig den omtalte Beholdning, som dog syntes at være en Fornødenhed."

Kierup Præstegaard d. 31 Dec. 1805
Lund.

- I Følge S.T. Hr. Amtmand Faijes Forlangende af 13 Dec. 1805, om Betleriets ganske Afstøffelse, vare samtlige Beboere af Tømrerby Sogn, saavel Høiismand som Gaardmænd efter skeete Indkaldelse af Prædikestolen, forsamlede i Tømrerby Skole den 13 Januarii 1806, for i Fattig Protocolen at afgive deres Tilstaaelse, at de villigen vilde antage denne Sogne-Vedtægt: ikke at give nogen fremmed Betler noget, eller tillade ham, naar han om Natten havde rejdt Høiise hos dem, at vandre for at fortsætte sit Betleri, men strax at levere ham til Sognefogden, under 1 Rd. Mølet til Fattig-Cassen, eller til Udpantrung for samme, naar den er godvillig blev betalt. Denne Forpligtelse og Sogne-Vedtægt vare de alle villige til at indgaae hvilket her ved bevidnes med deres Høiendes Underskrift. Dog nægtede endel tilsidst at ville underskrive.

Talt 56 Underskrifter.

Sagen efter, d. 14 Januar, maatte (for en Del, siger Præsten til) Beboerne af dild Sogn i dild Skole, for at vedtage en ens

lydende Pagne Vedtægt angaaende Bøtteriets Afkøffelse.
 Men lyder det videre: De tilstedeværende kunde ikke overtale sig til at underskrive, uden for saavidt angik fremmede Bøttere, dem de villig vilde forpligte sig til ikke at give noget, men strax levere dem til Pagnesfogden. Men hvad Pagnets egne Fattige angik, da syntes de at disse maatte gaae i Distriktet for paa den Maade at nyde en Flags Understøttelse mere end den egentlig bestemte, da det var Beboerne umueligt at give saamegen bestemt Afgift til disse mange Fattige, at de dermed kunde underholde sig, og bad derfor om nogen Hielp fra andre Distrikter, som havde faae Fattige og god Korn Ford. Da disse Pagnes Beboere næsten alle maae Kiøbe Korn anden Steds fra.

Saaledes besluttet ved dette Møde bevidner. Lund.

Da Tiden ikke ved sidste Samling tillod at afhandle videre i Henseende til Fattigkassen, maatte Præsten nu først giøre denne Erindring, og lade følgende tilføie om Distriktets eller Fattigkassens Tilstand: Da jeg efter min Ankomst her til Kaldet først fik med Fattigkassen at bestille i Begyndelsen af November Maaned, da min Formand P. T. H. Præst Præm ved sin Afreise herfra leverte Fattig-Protokollen i min Fraværelse til Degnen Sr. Møldrup - men uden nogen ordentlig Optegnelse over Fattigkassens Indtægt og Udgiwt, som jeg dog havde ventet, meget mindre at der medfulgte Pengesom var gandske natüürlig, da der, efter hans egen Tilstaaelse ved Oktobers Quartals Samlingen ingen var i Kassen.

Saa maatte jeg nu ligesom gaae i Blinde og fortroe mig til den Underrøtning Commissionens øvrige Medlemmer kunde meddele mig. En faae Tid efter inatkom heldigvis nogle uventede Pengesom den Summa: 28 Rd. 3 M. 10 Sk., som man strax maatte nødes til at uddøle til de Fattige som virkelig trengte dertil, og for det meeste havde tilgode for 3 Quartaler, som er anført i Protokollen. Tiden har Fattigkassen endnu

i Aaret 1805 haavt følgende Indtægter og Udgifter, Indtægt:

En Beholdning fra de sidste siddeelte.	28 Rd. 3 M. 10 Sk.
" Friuillige Gaver ved Huses Salg:	— — — 4 — —
" Tavle Penge fra Degnen P. Møldrup	— — 5 — 5 — 13 —
" Mølter for ulovlig Bændgarns Fiskeri	— 21 — 3 — 6 —
" En Beholdning fra Fogedden Christen Møller:	— — 5 — 4 —
" Fra Povul Rolsgaard for den Understøttelse hans afdøde Hustru havde nydt:	— — 4 — — —
" Altsaa bliver Casens Indtægt:	— — — — —
	33 Rd. 2 M. 13 Sk.
Udgiort til Oktobers Quartal 1805, som endnu restede til de fleste Fattige:	— — 13 — 5 — 4 —
" Følgelig bliver Casens Beholdn. ved Aarets Udgang:	19 Rd. 3 M. 9 Sk.

" Endvidere befaandedes ved Protocolkens Eftersyn, at i den Regnskabet for afdvorte Aar 1805, anført: at af Hr. Provst Præm ved sin Rejse til Odense har levent 9 Rd. 3 M. 6 Sk., men da samme ikke er nogen Gave, og allene en Beholdning fra Udgifterne, af det som han i hans Embeds Tid har opbevaeret, der altsammen i Regnskabet ^{for Udgifter} findes anført, kunde samme ikke anføres til Indtægt, og følgelig bør komme til Afdrag i den i den bemeldte Regnskabs Beholdning: 32 Rd. 2 Sk. Altsaa bliver Beholdningen for Aar 1805 til den Uden: 22 Rd. 3 M. 17 Sk.

Den 14 April 1806 var Commissionen samlet i Nierup Præstegård efter at dette Møde forhen fra Prædikestolen var bekendtgjort samtlige Districtets Bøvere. Presten saavel som de øvrige Commissions Medlemmer vandrede, at de siden sidste Quartals Samling ingen overordentlige Udgifter havde haft, indtagen Fogde Fogden Christen Møller som til Jens Morsing der efter Omgang i Fogdet nyder Understøttelse havde kiøbt og betalt en Skivort med 7 M. som Com-

sionens øvrige Medlemmer tilstodde bemeldte Christen Møller indbetalt af Districts-Cassen. Ligesaa anmeldte Sogne-Foged Christen Justesen at hand til Fattig-Lem Jens Erichsen havde kjøbt og betalt et Sjine Vaahr med 1 Rd., ligesom og kjøbt et Par bundne Armer til bemeldte Fattiglem, og derfor giuet 24 Sk., desuden kjøbt en Kam til bemeldte, og derfor giuet 12 Sk. Comissionen tilstod Christen Justesen bemeldte Udgift til den Fattige, af Districts-Cassen udbetalt med 1 Rd. 36 Sk., som ~~er~~ de af ham udlagte Penge.

Comissionen vinder, at siden sidste Quartals-Samling, var ved Døden afgangen Almisselem No 11 af 1ste Klasse nemlig Greges Andersens Enke. Saasomt dette Dødsfald var blevet Præsten bekendtgjort, besørgede han strax dette fattige Boe registrert og vunderet ved Sognefogden Christen Møller og 2de tiltagne Mænd, Niels Kollerup og Peder Poulsen, og fremlagde Præsten for Comissionen, bemeldte Registrerings og Vurderings Forretning, hvis paalydende Summa er 1 Rd. 6 Sk. 4 M. Præsten saavel som Comissionen indsaar kottelig at disse ringe Efterladenskaber ved Auktions udi giort i Penge, langt fra ikke kunde tilstrække til den afdødes Begrævelsesomkostninger, hvorfor og Comissionen, da Datteren af Kierlighed til sin afdøde Moder, vilde kerste anstændig Begrævelse overlod Datteren disse den afdødes ringe og ubetydelige Efterladenskaber, at giøre sig same saa nyttig som hui indvidete og kunde og bliver altsaa ved denne Almisse-Lems Dødsfald. Sogne-Cassen intet til Indtægt at beregne, hvorimod dette til den Afdøde tillagte Understøttelse af Korn og Penge bliver som en Beholdning til Comissionen videre, og i sin Tid noiere Bestemmelse, hvilken Beholdning efter den Afdøde er fra April Quartal Inclusive til Aarets Udgang. Comissionen saae med største Velbehag og forbindtlig Tak til Districtets Behovre at hvad som ved forrige Quartals Samling var besluttet og bestemt er i alle Deele nøjagtig efterlevet og opfyldt, hvorefter den igiennem-

gik Listen paa de til Understøttelse antagne Fattige, hvoraf ingen vare bortrejste eller afhede uøntagen som meldt, eller deres Naar formildet eller forværrede indtagne Kristen Skræder hvis Naar ere formildede, da hans Børn nu kand komme ud at tjene, og altsaa da hand for Januarij Kvartal har modtaget hele Aarets Understøttelse af Korn til sine Børn, og halve Penges efter den lagte Plan, som er for Januarij og Aprilj Kvartaler, saa nyder altsaa denne intet dette Kvartal ligesaa nyder heller ikke Fattiglemmeme af 3 di Klasse, No 7 og No 8 intet i Korn, hverken dette eller de øvrige Kvartaler, eftersom de i Januarij Kvartal for hele Aart har modtaget alt; Da Comissionen andsaar at disse Almisselemmer kunde i Sommerens Tid ved Arbejds selv fortjene deres Føde. Derimod bliver de efter Planen dem tillagte Penges Kvartaliter at udrede ligesom forhen i Januarij Kvartal.

Hvad de øvrige Fattige angaar som efter Planen med Januarij Kvartal have tillige nydt Aprilj Kvartals Understøttelse, saa bliver disse denne Gang at forbigaae.

Hvad Jens Morsing angaar da nyder hand Understøttelse i Fogne-Beboernes Husse efter rigtig Omgang, hvorefter Understøttelsen til de Fattige i dette Fogne-Distrikt bliver efter hvad som nu her foreløbig findes anmærket for April Kvartal seendes. Uformodentlig mødte for Comissionen Almisselem Mads Vabesgaards Datter, Maren Mads Datter og udlod sig med at hun ikke kunde vere tient med at opholde sig hos sin sengeliggende Fader, uden at hun derfor enten af Distriktets-Cassen eller paa anden Maade kunde nyde Betaling eller Vederlag derfor. Comissionen kiendte bemeldte Piges Fordring at vere billig ligesom den og lovede at vilde see hendes Umage og Besværlighed med hendes gamle og syge Fader i sin Tid vederlagt naar hun fremdeles vilde blive hos sin Fader og sørge for hans Pleije og opvartning, hvilket hun og lovede at vilde paataje sig for

det første til Michaels Dag. Ligesaa mødte for Comissionen, Almisse-Lem Christen Oergaard og forlangte Tilleg 6 Skp. Korn ligesaa Thomas Dahl og forlangte ligeledes 6 Skp. Korn i Tille, til hans Almisse. Comissionen indsaac disse 2de anførte Trang, og tilstod dem hver 2de Skp. Byg, som kand udkomme af oplaget af Korn her for Distriktet, hvilket 2de Skp. ogsaa tillægges disse 2de Aprilj Qvartals ordentlig (e) Understøttelse, ligesaa bestøttede Comissionen at Thomas Olesen som forhen havde nydt med Januarij Qvartal Aprilj Qvartals Understøttelse, skulde i sine trængende Omstændigheder i nu nyde dette Qvartal, 1 Skp. Rug og 1 Skp. Byg, som ligeledes tages af Distriktets Korn Beholdning eller Oplag. - Det anmærkes herved, at Presten, saavel som de øvrige Comissions-Lemmer ikke saae dem istand til at udrede dette Qvartal Pengbidraget til de Fattige, da disse Beholdningen som herefter vil erfaares, langt fra ikke kand tilstrække til anførte Udgift, ligesom og Presten, saavel som de øvrige Medlemmer ikke saa sig forbundne (til) at gjøre noget Forstød, men traadede at disse Almisse-Lemmerne tillagte Peng for Aprilj Qvartal, skulde saavel for dette, som de øvrige Qvartaler indkomme dels af Renter som indkomer ved Inhabitinget af Capitaaler udsat for ulovlig Høtte Bændgarns Fiskevie, dels og af Tavle Peng og andre Fattig Cassen vedkommende Indtægter.

Den 1806 den 30 Junij var Pagne comissionen for Temerbjerg og Lild Pagne forsamlet i Kierup Præstegaard, at bestemme Fattigvæsenet for bemeldte Pagne Julij Qvartal, og blev da foretaget saaledes som følger: Presten anmeldte at hand tillige med (de) øvrige Medlemers Raad og Samtykke havde i Betragtning af Mads Ovesgaards Syge, Elendige og sengeliggende Forfatning, ligesom og hans Datter som hidindtil havde gæret sin Elendige Fader til Naande, og nu fresegde sig

ikke længere at vilde være hos sin Fader, eller paa nogen Maade mere at sørge for ham, hvorved altsaa, af bemeldte Aarsager, det til Huset tilhørende Jorder og Ejendomme (!) laae iunyttige og iufrugtbaar: / Bortlejet ved offentlig Auktion den 20 April, bemeldte Jorder som ere Husets Ejendomme, og hvorved Distrikts-Cassen har bekommet Indtægt af Summa 12 Rd. 3 M. 1 Sk.

Hvad som nu ved at bortleje disse Jorder var saaledes foregaaet, tilligede samtlige Comissionens Medlemmer, saa meget mere som derved Datterens bortflyttelse fra sin syge og sengeliggende Fader, strax maatte antages et Menneske til hans Opvartning og Pleje med videre, og havde Presten formaaet Maren Helledatter af Lünd Bøje at paatage sig same inod Betaling at opvarte, og være bestandig hos denne syge, hvilken Betaling efter nœreste Afskordt var 10 Rd. aarlig.

Comissionens Medlemmer var i et og alt fornøjet med denne Afskordt og Prestens Omnsorg i denne Henseende, da Fogde Cassen naar bemeldte Udgift fordragis saaledes vinder i Indtægt 2 Rd. 3 M. noter derforuden en liden Indtægt af en Klump gammel Hør, som blev indbragt Cassen til Indtægt med 5 Mark. Liden sidste Samling er bort død Almisse Lem Thomas Dahl i Frøstrup, og hans Efterladenskaber strax derpaa den 17 Maj Registrerte og Værderte til 3 Rd. 4 M. 10 Sk. men siden ved offentlig Auktion bortsolgte den 3. Junij, og indbragte i Penge til 4 Rd. 3 M. 1 Sk. og blev Registrerings, Værdings, samt Auktions Forretningen fremført af Fogdefogden Christen Møller og Niels Kollerup til samtlige Comissions Medlemmers Eftersig. Begravelses Omkostningerne ved denne Lejlighed vare en Lige-Riste 2 Rd. 3 M., det øvrige til denne Lige-fæl havde den Afdøde selv, og bliver altsaa ved denne Almisse Lems Dødsfald, Fogde Cassen til Indtægt 2 Rd. 1 Sk.

Comissions Medlemmerne, Christen Møller, Temerbyge og Christen Justesen

paa Bierget af Lild Fogd, fremkom og fremlagde efter Præstens og Amt Mand Føjtes Ordre, optegnelsen over dette Distrikts Fattig-
Lemmers Ejendele, hvilke Optegnelser Præsten modtog og vilde besørge
indført i Registrerings-Protokollen. Comissionen saae med Fornøj-
else hvad som ved sidste Samling var bestemt, rigtig at være efter-
levet og udført af Vedkommende, hvorefter Listen paa de til
Understøttelse antagne Fattige blev gennemgaaet, og fandtes ingen
vortrejste eller afdøde, uden som meldt, ikke heller deres Naar
formildet eller forværret; dog modte for Comissionen Jørgen
Morsings Enke, Johanne Skadhaug og Ane Marie Roelsgaard,
samt Ane Marie hos Lars Møller, og begjærede Tilleg i deres Almisse,
og tilstod Comissionen dem efter deres Begjæring tilleg for Juli-
kvartal, saaledes at Ane Marie Roelsgaard bliver nøjdet foruden
Juli- kvartals ordentlige understøttelse tillegt 1 Skp. Byg 2 Skp.
Byg, ligeledes Johanne Skadhaug 1 Skp. Byg, og Jørgen Morsings
Enke 2 Skp. Byg (!), samt Ane Marie hos Lars Møller, 1 Skp. Byg;
hvilket Tilleg til disse Fattige udkommer dels af det som mihli-
get tilovers ved Thomas Dahls didelige Afgang.

Comissionen erindrede, at den havde maattet forstrække Peder Sko-
lemesters Kone som Øieblikkelig Hjælp, 1 Skp. Rug og 1 Skp. Byg, lige-
som og Jens Bartelsens Kone 2 Skp. Byg, da deres Mænd var i Hol-
stein og i Kongens Tjeneste, og disse Koner saaledes bestedte i
trængende Forfatning.

Datum Kiærup Præstegaard ut antea.

Lund.

Ved Fattigcomissionens Møde i Kiærup Præstegaard d. 10 Okt. 1806,
meddeltes det at Almisselem Nils Frije af Tømrerje var ved Døden
afgaaet, og at hans Efterladenskaber ved offentlig Auktion, og ved
Comissionens Foranstaltning solb sig i alt til 20 Rd., som naar
hans jordsejers Bekostning fratages, som er 2 Rd. 2 M. bliver Be-
holdningen deraf 17 Rd. 4 M., som til Indtægt for Fattigcassen
bliver at beregne. Ligesaa ved Døden afgaaet Almisselem Ane
Marie hos Lars Møller paa Kiæret i Lild Fogd, af 3de Klasse No. 16,
hvis Efterladenskaber ligeledes efter Comissionens Foranstaltning

indbragtes ved offentlig Auktion til 3 Rd. 3 M. 7 Sk. som naar hendes Fordefærd's Bekostning fordrages, som var 3 Rd. 3 M., bliver Beholdningen til Kassen 7 Sk. Skulke Auktions Penge Fognefogden rigtig har afliveret. I Henseende til Kassens videre Indtægt, meldte Præsten at have modtaget Rente fra Amtsstuen for ulovlig Helt-fiskeeri, forfalden til Inapsting 1806, ialt 21 Rd. 3 M. 6 Sk.. Det bemærkes at Almuellen af 1ste Klasse No 4 Jens Lassens Enke i Tømmerbye, har foresagt sig, ikke at ville nyde videre Understøttelse.

Datum ut supra.
Lund.

Forskellige Indtægter og Udgifter:

- " 1807. - Men i Mølet af Christen Skradde i Frøstrup for Udeblivelse ved Vagthold: 48 Sk.
- " 1808. - I Mølet af Jens Mortensen i Tømmerbye for Udeblivelse fra Vagthold: 1 Rd.
- " 1808. Uddelt efter Giverens Bestemmelse, for en lykkelig Overfart til Sælland med Skude: 1 Rd.
- " 1808. Givet af Thomas Jensen i Tømmerbye for en lykkelig Overfart til Sælland med Skibet: 4 Rd.
- " 1808. I Mølet givet af Christen Eriksen paa Lyng for Slagsmaal med Jens Christensen sammesteds: 2 Rd.
- " 1808. Til Christen Jensen for at flytte Mads Valusgaards Løng: 16 Skilling.
- " 1809. Givet af Christen Valusgaard for en lykkelig Reise: 1 Rd.
- " 1809. Indtægt. Løn af Mads Valusgaards Kætkelovn for 1809: 48 Sk.
- " 1809. For 1 Hærs Byng til Povul hans Kone i hendes Mand's Fraværelse: 64 Sk.. Ligeledes til Jens Thomsons Kone i Glæde, i samme Anledning: 64 Sk.
- " 1810. Af Skipper Peter Christian Andersen af Lild Løgn, for en lykkelig Hjemreise fra Norge: 5 Rd.

1810. Som iieblikkelig Hielp til Jens Thomsens Kone og Børn, i disse dyre Tider, da Manden var udkommandet: 1 Rd.
- " 1810. I Milet af Jens Thomsen Imed i Lund, fordi han nægtede at kiøbe Fognekjørsel efter Tilsigelse: 1 Rd.
- " 1810. For en Liugkiste til Peder Havers Enke i Lund: 9 Rd.
 " For en Lagen og en Lærk til same: — 3 —
 " For en Potte Tran som medgik i hendes Sygdomstid: 1 Rd.
 " For ½ Potte Brændevin ligeledes i hendes Sygdomstid: 24 Rk.
- " 1811. For et Par Skinddræt, og Skredderloin for et Par Boxer til Almisselern Jens Mogenssen: 5 Rd 4 M. 12 Rk., og for Leje af en Dyne til same for første Halv-Aar: 2 Rd.
- " 1812. Ved Heste-Handel i Kierup Præstegaard: 2 Rd.
 I Milet af Peder Olesen i Tømrerbye for ufterrettelig ^{Estafetridning} Stafetridning: 1 Rd.
 " I Milet af N. Badstue paa Kiøret, for samme: 1 Rd.
- " 1812. Af Hr. Overgaard i Biergets Mølle, for lykkelig Helbredelse af Sygdom: 1 Rd., og ved at indgaae nytt Egteskab, af Summe Mortensen i Langvad: 2 Rd.
- " 1812. For Almisselern Erik Danielsen's Grav at kaste, i haard Frost: 1 Rd.
- " 1813. Ved Hestehandel hos Jens Thomsen i Tømrerbye, givet af Hr. And. Oddershede i Thise: 1 Rd.
- " 1813. Af Lars Lund i Nørklit for hans studeige Oppørsel ved Matriculeringen d. 10 Juni: 20 Rd., og af Lars Christensen i Glæde, Marsk Mønstadatter ibidem, og Morten Mønstsen paa Kiøret, for ulovlig og voldsom Oppørsel mod et Hæis S.T. Hr. Scionau (Killinggaard) tilhørende: 40 Rd., og i Milet givet af N. Pedersen og G. Imed i Tømrerbye for usømmelig Adferd imod P. Holme og Nils Christensen i Lund, ved Rulberg-Vagt: 6 Rd.
- " 1814. I Milet givet af Peder Christian Thijbol, for hans slette og nedrige Oppørsel mod Almisselern Jens Grønups Enke i Tømrerbye: 4 Rd.
 Ligeledes i Milet af Kristen Nielsen paa Kiøret, for Nægtelse af at

- Edsage Feltposten i Snefog: 1 Rd. 84 Sk.
1814. Ildstedsskat af Almisselen Thomas Olesens Enkes Hus: 2 Rd.
1815. Til Peder Kudske i Nors for Almisselen Jens Grønups Enkes Helbredelse: 5 Rd., og i Milet givet af Peder Sander Skadhauge, for utilladelig Udeblivelse i Konge-Kjørsel: 1 Rd.
1815. I Milet givet af Just Rimer for modvillig Forhaling i at gaae med et Omgangsbrev til Øslø: 2 Rd.
1815. I Milet givet af N. Badstue paa Njæret, for Overhørighed med at befordre et Brev til Herredsfogden: 32 Sk.
1815. I Milet givet af Hr. Lasson til Selberggaard, for Nægtelse af 2 de Kjørsler med de Fattiges Ildbrand: 3 Rd. 72 Sk.
1817. Givet af Skolelærer Jens Jensen Skadhauge for Redning af Kævsnød: 1 Rd.
1817. Givet af Matros Jakob Jensen, for at ophæve sit ættede Ægteskab efter skeet Tillysning, med Anne Katrine Nielsdatter paa Njæret: 3 Rd.
1818. Af Kristen Pedersen og Birthe Hansdatter i Lild, for Ægteskabs Løftes Brud: 1 Rd.
1818. For Omløberken Leene Didrikes datters Heie i hendes Barselseng i 14 Dage og 3 M. = 7 Rd.
1821. 3 ½ Tylt Fjæl til en Daarekiste for denne Afsindige (P. Om. Huisbye): 14 Rd. 9 Alen Træv til bemeldte Daarekiste 2 Rd. 60 Sk., 300, og 100 dobbelte Tom, 2 Rd., Tomerarbejds løn 5 Rd. 44 Sk.
- Understøttelse for denne Afsindige fra han blev daarlig, og til Nytaar: 5 Skp. Rug, 5 Skp. Byg, samt 6 Rd.
- For 50 Skk. brændt Sten at opsætte en Rakkelvorn og for bem. Peder Huisbyes Kone: 80 Skk., for 3 St. jernstænger dertil 30 Skk., og for same at opsætte: 24 Skk. Til Just Christensen for i 3 Maaned, 2 Gange i egentlig at reenholde den Afsindige, og skaffe ham frisk Luft: 6 Skp. Rug.

Ved Komisionens Møde i Januari Maaned 1823, forlangte Peder Husbjerg fortsat Understøttelse til Husløje, men da han nu for sin Afsindighed er helbredet, samt indtil Majdag har frit Husløje, afsøstes han.

x 1823. Indtægt af den nedbrudte Daarekiste som stod i et Løysbrev 7 Rd. 90 Sk. x Afrevid af Pastor Friis som tiltraadte Embedet i April 1823.

1824. I Målet af Morten Lund og Kristen Kristendahl for Ufærdighed med Skattebog, af hver 2 Mark Sølv.,
Ligeledes af Præsten, 4 Mark Sølv.

1824. Udgift: Et par Skindbuxer, og en hvid Vadmel's Trøje: 1 Rd. 48 Sk.

1827. Amtet havde foreslaet, at man for at forebygge, det især i dette Eftersaar, formodelst de stigende Kornpriser, overhaanøttagende Betlerie, skulle antage og lønne Fattigfogeder. Komisionen var af den Formening, at det tilstrækkelige Antal Fattigfogeder, hvad Distriktets Omfang gjorde fornødent, ville blive alt for bjørdefuldt at lønne, og at desuagtet, skjøndt Stillinger ej er besværlig, at (skaffe?) nogen paalidelig Mand, endrige flere, formodelst det efter Menigmands Begreber (iupassende?) ved Bestillingen, ville påtage sig at være Foged; det mentes at man paa en anden og lettere (Maade) at nåa Maalet:

No 1. Enhver Byes Beboere indestaaer for at ingen uden søgns eller fremmed Betler rejder Almisse ved Døren, uden strax at anmeldte det for Sognefogden.

Beboere

No 2. Ingen selv af Sognets trengende Beboere tillades at bette, uden at have beholdt et Brevs oversin Trængsel Præstens Segl og Underskrift.

No 3. At det skulle overdrages til Amtet at bedømme den for bevislig og forsætlig Overtrædelse af denne Ordtegt ueliggende Målet, og om det ej maatte synes mest passende at den er

lægges til Sognets Fattigkasse.

247.

1831. Niels Skredde født til sine 3 Børn, hvoraf den ældste 4 8te Aar
6 Skp. Røg, 1 Td. Bjerg, og et Læs Bjerg, hvilket han dog selv skulle slaa.

1834. Anne Skredde begynder Pengeskelde som uet første giorte
Lejlighed blev hende tilstaaet, af en eller anden oplyst Admisse-
rens Effekter. Penge skulle hende iaar ej tillægges. Hendes Be-
boelse var noget forfalden.

Den 21 Juli 1834 havde Comissionen sammenkaldt Sognets
Beboere for at tage en Bestemmelse om den sindsvoage Elle
Sogns Varetagt og Forplejning. Man havde Valget imellem
at indsatte hende i Thisted Daarekiste, hvortil Amtets Til-
lædele under 9 juli sidstleden var erhvervet, og at holde
hende indspærrt i Sognet selv, enten hos en paalidelig
Mand, eller i en i hendes eget Hus oprettet Daarekiste.

Da ingen meldte sig for at modtage hende valtes det
sidste som det mest lempelige Middel, og toge de forsam-
lede, som vare: Gaardmændene Jakob Quolsgaard af Lild
Sogn, Christen Bændgaard, Anders Silkeborg, Morten Smed af
Tommerby, Peter Radstue af Kjørup, Huismændene Jens
Skærup og Niels Christian Andersen af Kjørup og Peter Abra-
ham af Tommerby, i Forening med Comissionens under-
skrevne Medlemmer den Bestemmelse: at lade en Maals-
bord⁽²⁾ levere af hver Sogn, nogen af byge Sogne⁽²⁾ og levere
i Morgen Eftermiddag af Tommerby Sogn ved Jens Holgers
Hus i Tommerby, af Lild Sogn hos Sognefoged Thomas
Smed i Rind, som besørger dem fremsendt til Huset
hvor Comissionen ville møde og træffe fornøden Akkord
med en Tøimmermand til Opførelsen af en Daarekiste i
Løen eller et andet passende Sted i Huset. Denne Aftale

blev vedtaget paa de fraværendes Vegne, der ved Kirkestæuens
sidst afvigte Søndag var indvarslet til Møde.

Mr. Friis Raun
Sognepræst Selbeggel samt
de øvrige 6 Medlemskifter.

(Mr. Friis ses ikke at have været i Tømmesby Lild længere end til 1836.)

Descriptus Pastor Haven. (Pastor Friis død 1837)

(Pastor Friis tiltraadte Embedet i Tømmesby Lild, 1822, A. O. S. 11/3 25.)
til 1837 (Godkjort af Høiesteret 1925.)

Efter Tillysning fra Prædikestolen den 16 September 1838, samledes
den 18 næsteften i Kjerup Præstegaard hvor følgende forhandlede:

Ane Skredder forlangte Træskoe. Presten nægtede hende hendes
Begjæring paa Grund af, at hun altid har drevet, og ej engang
gider pille Træskoe, og Comissionen havde intet derimod.

1838. For forsømt forevisning af Skattebøger, betalt i Mildet af
Junker Lassen: 4 Mark.

1838. Udgift: 400 Sk. heilbrendte Sten fra Kammerad Rauns Teglværk
3 Rd. 2 Mark.

1840. Hr. Nielsen Skentoft faar intet iær, da han maa an-
ses for at have tjent godt ved Bøllbyerg.

1839. Udgift. Jens Jensen for 2 Par Træskoe med Krampes
til Ane Skredder og Datter: 32 Sk.

1840. Anders Horns Enkes Børn tilstaaes efter Jens Mogensens
en Kasket, 1 Skjorte, 1 Par Hoser og Baand, en Kuegarns Nat-
trøje, en kort blåse Trøje. Christen Melmøllers Børn: En
Vest og en Skjorte, Jesper Kraghs Søn, et Par engelske
Lærreds Buxer. Niels Skredder: et Par Skindbuxer, Dorte
Marie Christens Datter et brunt Tørklede. Videre efterlod
han sig ikke her i Sognet.

1840. Anders Horns Enke begjærede for det første, noget "til Lysning, og Korn til Juleen at bage af. Dermed 6 Td. (2) Korn og noget Brændsel, i det Mindste for næste Aar.

Korn til Juleen kunde ikke gives, da der ingen Beholdning af Rug var. Fjerrigt ansaa jeg (Pastor Høven) Begjæringen som ublu, af den som holder Ko og Faar, enten det er paa sit eller andres, men da Manden er død, gaves hende Haab om 1 Læs Lyng, 2 Læs Tør, 1 Td. 4 Skp. Rug, 1 Td. 4 Skp. Bjerg, hvorimod hun gjordes opmærksom paa, at holde sine Børn, naar de vare frie for Skolen, flittig til at strikke eller andet Arbejde.

Jens Thomssens Enke begjærede Tilleg ved sin Jern, men hun gjordes opmærksom paa, at et Hus med 1 Skp. Hartkorn, 1 Ko og Faar og kun med 2 Mennesker, ingen lunde burde behøve Understøttelse af Fattighuset, saa at hun maatte være glad til, om hun beholdt det samme som hidtil. (Hun maatte for Aaret 1839 1 Skp. Rug, og 1 Skp. Bjerg)

Maren Pedersdatter Møller begjærede Understøttelse for sig og sit usyge Barn, men gjordes opmærksom paa, at et raskest Qvindemenneske maatte kunne ernære sig selv og Barn.

Peder Høves Kone forlangte Understøttelse i Korn, men da hun gjordes opmærksom paa, at hun vilde blive ført til Fattighuset i Tommerby, vilde hun intet have. —

Hvis jeg forresten ingen Efterretning om Peder Høve faaer fra Præsten i det Sogn hvor han er, inders Nytaar, skal jeg andrage Sagen for Amtet. (Pastor Høven).

I de Forholdstal som med Hensyn til Hartkorn, Formid og Leilighed lagdes til Grund pro 1840, maatte

formeenkelig foregaae følgende Forandringer, idet det bemærkes at jeg ej kjender Poul Jørgensens, Gregers Baks, og Jens Monstrie's Omstændigheder, hvorfor jeg har ladet dem blive staaende, som deres Formænd, ligesom og Chr. Atrander, (i Languad) da han først faar sine Penge i Juni's Termin uden Rent, og maaskee ikke kommer i Orden for Aarets Ende.

Skolelærer Andersen, hvis Haar ere trange, blev dog sat fra 0 paa 2, da han nu erholder Løn efter Anordningerne.

Erik Jensen, som Bier af over 1 Td. Hartkorn af en udparcelleret Gaard, formenes at burde sættes fra 0 paa $\frac{1}{2}$.

Chr. Andersen Skolehuus, som har kjøbt Lars Tøkkers Sted, der stod for 0, mener jeg kan sættes paa 3.

Jens Nielsen i Glæde, som kan holde 2 Keste, formenes jeg, usagtet de mange Børn, dog at burde sættes fra 0 paa $\frac{1}{2}$.

Peder Olesen Smedker, hvis Aftægtsmand er død, sættes fra $\frac{1}{2}$ paa $\frac{3}{4}$.

Jens Rothell i Languad, hvis Aftægtsfolk ere døde, sættes fra 1 paa 2.

Poven Jensen Høgh, med hvem det gaar tilbage, sættes fra $\frac{1}{2}$ til 1.

Lars Jensen i Glæde, af samme Grund fra $\frac{1}{2}$ paa 1.

Peder Olesens Onke, hvis Gaard efter Bekjendtgjørelsen om det nye Hartkorn, er betydelig bedre end Niels Nielsens, sættes $\frac{1}{4}$ højere, nemlig fra 2 paa $2\frac{1}{4}$.

Kirkesanger Christensen, der har erholdt nogen Forbed:

ring i Embessindtægter, sættes fra $2\frac{1}{4}$ paa 3.

251.

Niels Klav, som har overtaget Moderens Gaard og skiftet med Børnene, sættes fra $2\frac{1}{2}$ til 2.

Kirkesanger From, som ved Skolelovens Approbation lider Tab, sættes fra $2\frac{3}{4}$ paa 2.

Ears Skytte i "Himmerig" som vist uenagtelig er sat hidtil for høit, sættes fra 3 til 2.

Jøst Christensen i Tommedige, som vedbliver ingen Børn at have, og avancerer godt, sættes fra $3\frac{1}{2}$ paa 4.

Niels Frandsens Enke, som idet Manden er død, har maattet skifte med Børnene, sættes fra $5\frac{1}{2}$ til $3\frac{1}{2}$.

Rasmus Jespersen, hvis Aftægtskone er død, sættes fra 6 paa 8.

Mads Dalsgaard, som nu har faaet sine Tager ordnet, og maaskee turde ansættes høiere, har jeg kun turdet have fra 7 til 8.

Jens Seldahl, som vel er befriet fra den gamle Aftægtskone, men har i aar haft en værne Bjørde i Povl Pedersens Gård, og desuden gaar tilbage, sættes til 7, istedet for $7\frac{1}{2}$.

Hr de Lassen, som ikke længe er Strandfoged, og forrige Aar maatte tage 500 Rbd. paa sin Gaard, antager jeg han staa høit nok, naar han sættes fra 20 paa 19.

Saaledes viser medfølgende Liste, hvorledes Bøerne som have at være Fattigbidrag, staae i Ligning til hinanden efter min Formening.

1841. Udgift: Jens Jensen Skadhauge, for Træskoe til Ane Skredder. Datteren havde kastet sin Anviisning bort, og fik ingen: 24 Sk.

1841. Jens Jensen Skadhauge anmodet om at lade Ane Skredder og Datter faae huer et Par Træskoe: 46 Sk.

(Pastor Gottlob tiltraadte 1842.)

1842. Frivillige Gaver: Hr. Jünker de Lassons Julegaver til Skole-
"lærer Andersen i Tommerby, skjenket af denne til Fattigkassen: 3 Rk.!!!

1843. Anne Skredder androg om at faae en Park, hvilket
"man afslog, men derimod tilstod hende 1 Læs Kyng, som
hun selv skal slaae hos Mr. Roelsgaard. Til Mads Vadskate
blev tilstaaet 8 Mark til Anskaffelse af et Par Skindlæxer.

1843. Mads Vadskate anholdt om Hjælp til en Skjorte, og
"meget mere i aarlig Understøttelse. Der bestemtes, at han
skulde have en Skjorte tilhørende afdøde Almusselem
Niels Skindlev, og der blev ham tillagt 1 Læs Torr, 1 Skp. Røj,
og 2 Skp. Bøj. Anne Skredder i Frostrup anholdt om Hjælp
til en Rok; det blev afslaaet.

1844. De Kledningsstykker, som den afdøde Niels Skinde-
"lev havde efterladt sig, fandt man for ringe til derover
at afholde Ruktion; de bleve uddelte til Anders Vøthory:
1 ~~Stk~~ Vest, Niels Thøudal: et Par Underlæxer og en Hat.

Thomas Traad: En Skindtrøie og do. Buxer. Mads Vadskate:
Et Par Vadmel's Buxer. Anders Horns Enkes Pøn: En Hat:
trøie, og Niels Skredder: Et Par Støvler.

Da Thomas Traad lever i meget ynkkelig Forfatning, især
"er blottet for Sengenklæder beslattedes at der skulde kjøbes
en simpel Dyne til dem nu da Konen venter sin Sælkomst.
Dynerne kostede 3 Rk. 5 M.

1845. Af de faste Fattige, meldte sig Niels Skredder og anmo-
"dede om Hjælp til at faa Buxer. Der blev ham tilstaaet
Betaling til 2 Skind.

1846. Indtegt til Fattigkassen: En frivillig Gave fra Gierne af
"Karusel Gyngen paa Oslos Marked. 1 Rk.

1846. Udgift: Fragt til Jens Skadheuge, for at bære Lars Chr. Møllers Kone til Hjørring. 6 Rd.

For Niels Skredder i Frøstrup blev bestemt, at han ingen Lyng skulde have, da han holder en voksen Datter-lyngme.

Neds Vadslæk havde anmodet om noget til et Par Buxer Der blev ham tilstaaet to bærkede Skind, som Forstander Lars Andersen lovede at besørge kjolte.

1847. Udgift: Peder Husby med Familie Frøstrup Hede.

"Til Kasper Koldbyer for Føl osv. til Indelukket: 9 Rd. 4 M. 7 Sk.

"Til Smed Jens Bruun for Arbeide ved Indelukket: 4 M. 6 Sk.

"Fremdeles for Arbeide ved Indelukket: — = 2 M. = .

"For en drøj krise til Peder Husby: — 3 Rd. — —

Det blev vedtaget, af Daarekisten i Peder Husbys Hus at tage nogle Føl til Loft i Thomas Frands Hus.

Afkrævet af A. O. Svalgaard i Maanedene
Nov - Febr. 1924 - 25.
Protokollen slutter 1850.

254

Forskelligt

Afskrift efter Thisted Amtsavis og Annonsementstidende,
eller Den nordcimbriske Tilskuer for Aaret 1849.
Tillaans fra Thisted Amtsavis.

(Forlangt Indrykkeslee.)

At jeg til min Svoger Kobbensmed Ponnidt, har ifølge Skjode, solgt og afhændet det min fraseparerede Kone efter kongelig Confirmeret Testamente tillagte Byggsædeland i Vegendal og Skovfaldene, samt at dette uden videre Mangels Partegning er protocoleret og tingløst, er Sandhed, hvorvidt Øvrigheden heri har handlet overensstemmende med Kone, det ved jeg ikke. Imidlertid er det mig kjært at erfare, at hun ved hendes Læugværg, Toldbetjent Jensen, alt har begyndt med Sags Anleggelse i denne Henseende, og det vilde glæde mig, om mine fire smaa uforsorgede Børn maatte komme til at nyde Frigterne deraf. Thisted den 27de Januar 1848

A. Jespersen.

Afskrift af AC Fvalgaard d. 17 Marts 1925
(nærmest af Betydning til ovenstaaende Navn,
"Skovfaldene".)

Annonsement.

Vesterboen.

Understagen i min ny Gaard ved Thisted Vesterboen kan strax beholdes til Leie. J. Nyeborg

Capelstemmarked Afskr. d. 18 Marts 1925.

Paa det herved Byen iforgaars afholdte saakaldte Capelstemms Hestemarked, fandt en levende Omsætning Sted, og en hel Del Hestehandlere fra den sydlige Del af Jylland og fra Nord-Slesvig havde indfundet sig dertil. Fevngode Heste betales med 70 til 100 Rbd. Stykket, og for udmerkede Heste gives indtil 150 Rbd. og derover. Afskr. d. 18 Marts 1925.

Efter Thisted Amtst. d. Den nordcimbr. Tilskuer
for 7 Juni 1849.

Avertissement.

At Borgermusikken paa Sondag Aften bleser i Plantagen, hvis Veiret tillader samme, bekendtgjøres herved.

Thisted den 7de Juli 1849

V. Zangenberg.

Afskr. d. 18 Marts 1925

Efter Thisted Amtst. d. Den nordreim.
vriske Tilskuer for 7. Juli 1849.

Avertissement.

Reiseselskab til Aalborg ønskes først kommende Onsdag.

Redactionen anviser.

Afskr. s. Dato.

Bladet for 28 April 1849.

Avertissement

En Dame og 2 Herrer ønsker endnu en Dame til Reiseselskab paa Onsdag Morgen til Aalborg. Redactionen anviser.

Afskr. s. Dato.

Bladet for 2den August 1849.

Østerbom.

Avertissement.

Mit iboende Sted beliggende ved Østerbom, er underhaanden at erholde tilkjøbs. Huset bestaar af 11 Fag med en tilliggende stor Have, og til Eiendommen hører 6 Td. Byg Land, der ligger paa Stroi (?) Kjøberen behager at henvende sig enten til Kjøbmand T. Klein, eller til undertegnede Eier

Frederik Larsen.

Avisen for 13 Sept. 1849.

Afskr. d. 19 Marts 1925.

Thingstrup Bom.

Avertissement.

Den Heilighed, som Gaarner Jensen hidtil har bebøet ved Thingstrup Bom, bestaaende af 4 Værelser samt Kjøkken og Ispisekammer, er at fase tillige til 1 Nov. d. s.

Avisen for 2. Okt. 1849

Afskr. d. 19 Marts 1925.

Et Klagesite over Bækken gennem Thisted.
Forlangt Indrykkelse.

Den Stænte der gaar over Bækken til Knækken, er i en saa daarlig Forfatning at baade Børn og Væxne, især i Mørke let kunne trække Benene; man ønsker derfor, at den maa blive sat i en saadan Tilstand, at den uden Fare kan passeres. At endnu ikke den Bro, der var bestemt at skulle byggis over Bækken bag ved Jens Thren efter en saa lang Tids Forløb er kommen i Stand, ville vi antage er en Folge af Krigen og de dermed forbundne større Udgifter. Man troer ved denne Leilighed at turde henvende Thisted. Representantskabs Opmærksomhed paa selve Bækkens Tilstand, der er i Sandhed erbarmelig.

Da den formodentlig i lang Tid ikke har været ryddet, er Flodlejret blevet meget grundt og er fyldt af Steen, paa enkelte Steder er udkastet en Flov Jord eller Smavs fra de tilstødende Huse paa den ene Side af Bækken, og paa et andet Sted have Drengene næsten afdemmet den.

At de uden for Byen boende Lødsere skulle paa sine Steder have afdemmet Vandet ville vi ikke antage, da Representantskabet saa formodentlig havde paaseet at det ikke skete; overalt er der tilstrækkelig Vand i Flodlejret og det er dybt heelt forli Kjøbmand Sjeldgaards, hvor det har frit Løb, men desfra hemimod Stenten, bagved hans Eiendom ophører Vandet, som det synes fordi at Grunden feiler Opvinding eller Oprensning. Da Vandet i Bækken ikke alene er nødvendig for flere af Byens Professionister, men af stor Vigtighed i Fildebrandstilfælde, saa troe vi at turde lægge Vedkommende denne Sag paa Hjertet.

Afskrevet af Anders C. Svobgaard d. 24 Marts 1924 efter Thisted Amtstidende eller Den norddanske Tilskuer for d. 13 Okt. 1849. A & W.

Vesterbom.

Avertissement.

Et Meerskums Tiseboud med Følbeslag er tabt i Onsdags ved
Consumtionscontoinet ved Vesterbom. Jens Frost i Foring.

Afskr. den 24 Marts 1925, efter Thisted Amts-
 tidende, eller Den nordcimbriske Tilskuer for
 d. 20 Oktober 1849.

Rakkebakken.

Avertissement.

Græsningretten paa Rakkebakken (østen Byen) kan erholdes til-
 lide efter Konditioner, som henligge til Eftersejro hos Prokurator Esmann.

Thisted Amtsavis 14 Marts 1874.

Afskr. d. 27. Marts 1925 af A. Guldgaard.

Refsagre.

Avertissement.

Torsdagen d. 30 Juli afholdes Auktion paa Refsagre her ved Byen
 over Kornafgrøde. Thisted Byfoged Kontor. Clausen.

Afskr. efter Thisted Amtsavis for 28 Juli 1874.

Afskr. af A. Guldgaard d. 4 April 1925.

Bryggerdal og Gammeleng.

Avertissement.

Ifølge Begjering af Thisted Kirkeinspektion afholdes Fredagen den
 23 d. M. 3m. Kl. 2, Auktion her paa Kontoret over Bortforpagtninger
 af de Thisted Kirke tilhørende Jordlodde i Bryggerdal og Gammel-
eng paa Thisted Njbstads Mark, henholdsvis 10 og 2 Td. Bryggerdal
 Land, for et Tidrum af 10 Aar fra 1te April 1875 at regne.

Thisted Byfoged Kontor, d. 13 Okt. 1874
 Clausen.

Afskr. af A. Guldgaard d. 14 April 1925
 efter Thisted Amtsavis for 13 Okt. 1874.

"Farver Jensen's Toft"
Annoncement.

Undertegnede anbefaler sig med Alt til Vædske henhørende, baade i Pæse- og Stykketal, forsikrende om proper Behandling, samt nøiagtig og hurtig Tilbagelevering. Min Bopæl er paa forhenværende Farver Jensen's Toft i den vestligste Leilighed.

Bertha Østermølle.

Afkr. af N. C. Svulgaard d. 27 April 1925
efter Thisted Amtsstævne eller Den norddanske
ke Tilskud for Torsdagen d. 3^{die} Maj 1849.

Den ældre Toftmarkedsplads.

(Middelse.)

Den tidligere Mure Gulew tilhørende, og ved den ældre Toftmarkedsplads der nu er indtaget til Bygge- og Køveplads m. v. helig-gende Gaard i Thisted, er af Hr. Brødrene Kirk solgt til Gaardmand Jens Østergaard i Skjoldborg for 4300 Kr.

Afkr. af N. C. Svulgaard d. 13 Maj
1925, efter Thisted Amtsstævne for 16 Juli 1875.

Brudstykker efter Schades Beskrivelse over Mors.

= Havre, hvid og sort. Den hvide Havre kan vel ikke svare den bedste thylandske Havre i Størrelse og Godhed, men er dog en vigtig Sædeart, saavel til Forbrug i Landet selv som til Udførsel. (Efter Sagnet skal denne Havre fra først af være kommen til Thyge fra et strandet Skib.

- I Lødderup Sogns Kirkebog findes under Aaret 1716 antegnet: „Den 5 Aprilis blef Christen Mogensen begravet, som var en svar fuldkommen høj Mand, saa hans Lige, og hafuer været siden nogen Mand, kunde mindes. Hans Ligkiste var fire Al. lang. Hans Land var ford i di Væstervig Sogn i di Thyge og var den mindste af sine Brødre, og hans Alder var 74 Aar.

- Efter gammelt Sagn, har der i Thisted Bredning nordøstlig for Vidsund været Holme, hvorpaa man fra Søndbye i Mors gressede Fløiede om Sommeren, men dertil findes nu intet Spor. Disse Holme kan da have været Revinger af det Sand, som forbandt Thyge med Mors.

Fyske Benbrüdsleger.

Af H. Caroe.

I Samlingen til Fysk Hist. og Top.

4. Række 3. Bind. 1717-19.

Brüdstykker.

— „Hvor vanskeligt det maatte falde disse tyske Kirurger at gøre sig forståelige for danske Bønder, har en af dem, Kirurg Peps, der i over 20 Aar havde praktiseret i Thisted, i 1797 selv aabent tilstået i en Ansigning, i hvilken han siger, at hans Modesmaal er i Jylland ganske forderuet, og det danske Sprog kan han ikke net tale, saa at han mangler Gaver til at forklare sig.“

Else Cathrine Nielsdatter gift boede i Hou i Thisted Amt; i 1796 maatte hun første Gang have søgt om Tilladelse og da faaet Afslag, og atter i 1797 med samme Resultat, men mere her om har ikke kunnet findes.

I Plütn. af 1799 søgte en Del Beboere i Fognet om Tilladelse for hende til at praktisere i Lægekunsten; Amtmanden udtalte, at Almuen for en stor Del var bleven forledet til at søge denne enfoldige Bønderkone, og at det vilde være vanskeligt at forhindre hendes Kvaksaluerier, saa længe der ikke havde gode Læger paa Stedet, som ved deres Cure og ibrige Forhold kunde overtøge Almuen om, hvor farligt det er at betro sig til slige ukundige Mennesker; i et Forhør havde hun selv forklaret sig om sine Kundskaber, hvilket beviste hendes Enfoldighed og lagde for Dagen, hvad Haab Almuen kunde gøre sig om hendes Hjælp, hvilket bekræftedes ved en Skrivelse fra Stiftsfysikus Høeferd. Anbragendet blev derfor afslaaet med Trusel om Straf, hvis hun vedblev at praktisere.

Poul Brynjulfsson Petersen, Søn af Guldsmid Pjetur Brynjulfsson og Kaldora Paulsdatter født i Island 12 Dec. 1796. 1821 blev han teologisk Kandidat, og 1824 Præst i Seylgar ved Ringkøbing, hvor han 1825 af Distriktskirurg Günst blev anklaget for Kvaksalueri. I 1829 forflyttedes han til Romo, og paa denne ret afsides P. hvor der dengang ingen Læge fandtes, har han rimeligvis udfødt en stor medicinsk Virksomhed i de seks Aar han var der. I 1835 blev han forflyttet til Høllerslev ved Thisted, hvor han, foruden at være en virksom Kvaksaluer, drev en udstrakt Landhandel, saa at han tilsidst fik

263.

Paalæg om at sige sin Afsked, som han fik 1841 hvorefter han en
Tid levede som Realskolelærer i Thisted; han døde 6 Febr. 1862 i
Løgstor.

Afskrivet af J. C. Kvalgaard i Dec 1925.
(Findes i Folkebiblioth. i Thisted.)

Niels Kudskes Død i 1849.

At min kjære Mand, Gaardeier og privilegeret Arm- og Been-
brudsloge, Niels Pedersen Kudsk af Nør, i Gaar Aftes ved Døden
er afgaaet, efter længere Tids Sygdom og mange smertefulde
Lidelser, er det mig en tung Pligt, herved at maatte bekendt-
gjøre. F 22 Aar levede vi i det lykkeligste Ægteskab, og
ligesom han af mig og Paarørende vil blive savnet og be-
grædt, saaledes er jeg forvissat om, at de mange nær og fern,
som han har hjulpet, vil skjenke ham et kjerligt Minde.

Nør den 9 Febr. 1849.

Ane Kirstine Christensdatter.

Thisted Amtsavis for 6 Febr. 1849.

Toldinspektør Langeland.

2. Juli: Told- og Konsumtionsinspektør i Tristed, Justitsraad
 C. F. Langeland, R. af Dlg., er udnævnt til Told- og Konsumtions-
 inspektør i Næstved.

- Justitsraad Langeland bekendtgør, at han bortsælger sin ihsen-
 de Gaard 10 Tdr. Byggedeland i Refs. Agre nederste Præst. Samti-
 dig sælger han en Døl Indbo, Besætning, Avlsredskaber, m. m.

„For 100 Aar siden“ i Tristed Amtsavis

24/9 1930.

Toldinspektør Bülow.

1. Oktober: Grænsescontrollør og constitueret Toldkasserer i Fol-
 dingbo, M. M. Bülow, er beskikket til Told- og Konsumtions- In-
 spektør i Tristed.

„For 100 Aar siden“ i Tristed Amts-
 avis for 18 Okt. 1930.

Tegl- og Kalkbrænding i Thy og Hanneherred

fortsat fra Side 172.

265.

Akøisted Teglværk.

"Onsdagen d. 14 Juli og følgende Dage er ved Akøisted Teglværk foruden Mørsten, 2 a 300 Tdr. ekstra god Stenkalke brændt ved Brænde, og af den bedste Sort Kalksteen, at faa til Kjøles for den billigste Pris." J. Overgaard.

"For 100 Aar siden": i Tristed Amtsavis d. 24/9 30.

Gjersbøl Teglværk.

"Halvdelen af Gjersbøl Teglværk i Agedsted Sogn, er underhaanden at faae tilkjøles eller Forpagtning paa billige Vilkaar, naar Lysthavende derom henvender sig til Friie Generalsauditorinde Lindahl paa Vestervig Kloster, eller i Tristed til H. Procurator Thorsen."

"For 100 Aar siden": i Tristed Amtsavis d. 11/9 1930.

Medlagt Teglværk syd for Vindbjerg, Nors Sogn.

Fjrd for Vindbjerg i "Løkker", har ligget et Teglværk, som for mange Aar siden er medlagt. Meddelt af Miesicke Holst. Tristed, d. 14/8 1930.

Hinding Teglværk.

Teglværket i Hinding var i Brug, i hvertfald i 1901, men brændte senere.

Akøisted Teglværk.

Meddelt af samme.

"Thomas Overgaard bekendtgør at der for tredje og sidste Gang i Aar ved Teglværket i Akøisted kan faas Stenkalke."

"For 100 Aar siden": Tristed Amtsavis d. 18 Okt. 1930.

Kalkbrænderi i Gindby (Thy.)

7 Juni 1831. "Anders Nielsen Stagstrup i Stagstrup overtøer at i det en halv Ferdingvej vester for Gindby anlagte Kalkbrænderi, er en Brænding paa 60 Tdr. Stenkalke færdig, og selges for en Specie pr. Td." for 100 Aar siden."

Kalkbrænderi i Bjerre. i N. A. Avis for 3/10 1931.

15 Juli 1831. "N. Andersen, Bjerre, overtøer, at der i hans Kalkbrænderi i Bjerre er en Brænding paa 50 Tdr. udmærket Stenkalke færdig, og kan faas for en Pris af 10 Rblmk. Tegn."

for 100 Aar siden i Tristed Amtsavis for 26/10 1931. (Tristed A. Avis 1831.)

Præsteindberetninger fra 1568 og 1599 om Jorde Gods i
Thy og Hanherred.

Herred.	1568. Tilhørte:			Adelen.		
	Gaarde.	Boel.	Huse.	Gaarde.	Boel.	Huse.
Hanherred:	212.	86.	146.	356.	180.	271.
Hillerslev H.:	105.	28.	63.	338.	39.	59.
Hundborg:	96.	29.	64.	118.	21.	51.
Hassing:	143.	69.	139.	187.	78.	117.
Refs H.:	269.	52.	161.	92.	31.	45.

Kronens Gods var for det meste henlagt til følgende Forlehn-
ninger:

	Gaarde.	Boel.	Huse.
Vestervig Kloster:	282.	39.	152.
Thisted Bispegaard:	41.	15.	6. (Var 1599 lagt under Ørum).
Ørum Slot:	161.	87.	146.

Følgende Herregaarde havde det meste Gods:

	Gaarde.	Boel.	Huse.
Aagaard:	49.	31.	44.
Stridbygaard i Thy:	36.	11.	16.
Frisp:	84.	38.	57.
Nebel: (2)	22.	4.	12.
Ullerupgaard i Thy:	28.	4.	15.
Vesløsgaard:	17.	14.	19.

Viborg Hospital havde 6 Gaarde i Thy. Af frit Bøndergods fandtes i Thy kun to Gaarde, som tilhørte 2 Borgere i Solstedbroe.

Anniid Gyldenstiernes Efterlevenske, Jytte Podbiuske til Frup, Vosborg og Overgaard paa Mors, havde Vestervig i Forlening, og Konnen Henrik Gyldenstiernes eiede Aagaard.

Følgende Herregaardes eller adelige Pedegaardes Eiere nævnes, som ikke forekomme i Danske Atlas:

"Gierupgaard" ejedes af Fru Ane Spendsdatter, Peder Vinters til Sandrup; (Gaarden laae formodentlig i Hagtstrup Sogn).

"Koffgaard" i Sonderhae Sogn, af Fru Ide Høj; "Kvidbjerggaard" paa Thyholm havde Hans Skovgaard; "Festegaard" (skal vel være "Fstrupgaard"), Fru Maren (form. ved Fstrup i Kvidbjerg Sogn). "Lyngholm" tilhørte Anders Banner.

I Hiortels Sogn laae foruden "Hette", som Fru Büole (Bodil?) havde, to smaa Pedegaarde, den ene "Norgaard" beboedes af Vogm Andersen; den anden var Michel Kyr's.

"Sogaard" havde Lars Offesen. "Fadderskøl" Fru Abel Skæl til Friisinge. "Ullerupgaard" havde Fru Karen Gløbsdatter, Salig Niels Skæl; "Ulstrup": Franz og Otto Banner.

Følgende Herregaarde forekommer her endnu ikke:

"Aggersborg" Gaard. "Hindsels". "Niellbygaard" (1599 eiedes den af Jomfruerne: Helvig, Maren og Karen Krakke, og kaldes "Niellpegaard".

Foruden de Forankørte findes følgende Adelige, som have Gods i Stiftet:

"Gotz Brochenhuus" som havde Thisted Bispegaard i Forlening.
"Fru Maren til "Rølegaard" (skal være Rølsgaard. MS), en Bøndergaard i Lild Sogn. Niels Stygge til "Sogaard".

Fra samme Prestevindberetning:

Østerild Sogn.

"Ther er VIII gords eye till Hoxor; „det var en stund en by, hede Hosterup; mod XL aar siden, i di „Herr Holger Rosenkrantz is tid, da bleff samme bye afbrøtt oc „satt op ighen i Hoxor, oc Her Holger ville haiffue Hoxor till en „kiøbsted, oc Tj=sted till en Landsby; nu bleff Hoxor byggitt „mies end i XXIII byge (Bygge), oc samme VII gordz eye i „Hostrup mark bleff skiffitt i XXX skiffittes. Nu haiffue di Hoxor „mendt icki mies att bruge en samme VIII gordz eye, oc leggis „ellers i di lig med di andre sogne, naar skatthen skal ligis."

Fogindø.

Er Kronens, men forlenet til Fru Margrethe Erik Hattes.
"Gadbyggene (Gadebyggene) trogle och tigge; folck, som leffue aff Gudz almisse i stor Elendighed.

Ager Sogn haude endnu 33 Gaarde, 3 Boel, 37 Huuse.

1599.

var Kronens Gods meget formindsket ved Salget af de betydelige Forleninger. I nogle Herredes anføres, foruden Gaarde og Boel, Antallet af Decimantes, hvoraf man ser, at adskillige Gaarde og Boel vare delte mellem flere Bøvere.

Antallet af Gaarde og Boel. Deraf til Kronen.

Herredene	Gaarde	Boel	Decimantes.	Gaarde.	Boel.	Decimantes.
Hanherred:	566.	286.	954.	211.	109	"
Silleslev:	387.	55.	314.	147.	21	135.
Håndbry:	478) Gaarde	"	"	170) Gaarde	"	"
Hansby:	493) Boel.	"	719	380) Boel.	"	"

Nun i Hillerslev Herred anføres Lieme af Godset, som vare følgende:
 Anne Dybke, Ludvig Munkes, Almsten Prip til Øland, (Sydby)(A.S.)
 Fru Karen Gyldenotierne til Toop. (Nordby 2.) (A.S.)

Kiettrup Sogn „giffuer lidet thill skyld oc foie thind; er
 dogh for talits skyld antegnet, som det hoffuer været i di
 gammell thid, oc nu er nogen smaa hüske.“

Hiortels og Skinnerup Sogne meget adelagte af Land.

Et Bidrag til Vendsyssel's hist.
 Statistik i det 16. Aarb. i
 Nyt historisk Tidsskrift. Tredie Bind.
 Findes i Folkebibliotheket i Trindholm.
 Afh. her af A.C. Fensholt d. 12-13 April 1925.

Fjeritulev Kirke.

„Den 13 Marts 1902 holdtes det første Møde om Kirkesagen paa
 Fjeritulev Alholdshjem.“

Grundstenen til Fjeritulev Kirke nedlagdes Fredag d. 21 Juni 1907

ved Provst Leth Aggersborg.

Kirken indviedes Lørdag d. 22 Decembers 1907, og har kostet 30.000 Kr.

Kilden til ovenst. erindres ikke. A.C.F.

16/10 1930.

Om Hellig Thøger.

Thøgers Leved.

I Egnene nord for Limfjorden opdækker der en Helgen hvis Liv og Virksomhed ligger langt tilbage i Tiden og i høj Grad er hyllende i Tænge.

Man kaldes Theodgar, paa Folkesproget efterhaanden Thøge, hans Levetid sættes til første Halvdel af 11. Aarh., der tildeles ham Virksomhed som Hedningemissionær, og hans Minde temyktles til Vesterwig, hvis Kirke han skal have grundlagt. Fortællingen om hans Prædiken for Hedninger maa dog ikke forståes altfor bogstavelig, eftersom han ikke er kommen til Danmark før paa en Tid, da Folket som helhed allerede længe havde været kristent, og at det Helgenry, der gik af ham oprindelig har været kunstig opelsket, derom vidner den ualmindelig stærke Modstand, der tydelig nok har været imod ham som vordende Helgen og det skint hans Livs forelses sikkert ikke rummede noget iudskende i sig. Thøge siges imidlertid at være bleven kanoniseret af Paven, men fuldt ud sikkes er denne Efterretning ingenlunde. At han er bleven skrinlagt, er utvivlsomt nok, men hvor, naar Skrinlæggelsen har fundet Sted, ved man ikke med Bestemthed.

Legenden lader den foregaa i Puen Estridsens og Biskop Alfres Dage, og det er vel rimeligt, at den har ret. Imidlertid har Aarbogen fra det Sændergyske Kloster, Ry den bestemte Efterretning, at Skrinlæggelsen fandt Sted i Aaret 1117 altsaa betydelig senere og Aarbogens Optegnelse kan ikke godt forkastes. Gaarden lyses dog, hvis vi antager, at der har fundet to Skrinlæggelser Sted. Først er Thøge bleven skrinlagt i Vesterwig Sogneskirke, hvor han havde virket, og hvor han var bleven jordfæstet, men i Beg. af 12. Aarh. grundlagde man til hans Ære det anseelige Augustinerkloster i Vesterwig, og til dets store og smukke Kirke, der endnu staaer tilbage omend sørgelig omdannet, overflyttedes da de dyrebare Relikvier. Sævel kom Thøge til større Ære og Anseelse især da Vendsyssel Biskop kaared Vesterwig Kloster til sit Sæde. Og omend Bispedømmet inden der endnu var gaaret en Mennekaldes, flyttedes til Premonstratenserklosteret Børglum, vedliler man dog at vise Thøge den største Ære ja han regnedes for hele Stiftets Værnehelgen. Den gamle Sogneskirke hvor Thøge først var bleven paa kaldt, nød dog ogsaa Ære ved Siden af den statelige Klosterkirke; rimeligvis ved Midten af 12. Aarh. ombyggedes den som en markelig Skarverstens Kirke i Form af et græsk Kors med et Spirklemt Mid.

tertaarn og et endnu bevarat halvmaaneformigt Stenrelief (et saa kaldet Tympanon) over Indgangsdoren. Men efter Reformationen forfaldt den, da Klosterkirken blev Pognekirke, og 1647 blev den for Høistadelen nedbrudt, til stor Skade for vor kirkelige Ulygranskning; kun sparsomme Løvninger staa tilbage, hermed 360 Aen n. v. for Klosterkirken. (J. B. Löffle, Udsigt over Danmarks Kirkebygninger i den tidligere Middelalder. Kbh. 1883 s. 152 ff.) Af andre fornufts Minder om Hellig Thøger kan nævnes en Kilde med et Kors ved det nærliggende Randrup, hvor Helgemen ifølge et stedligt Sagn skal være gaaet i Land. Det „Thøgers Løved“, man hiittil har kendt, findes i det Hlesvigiske Breviarium og er derfra optaget i Cyprus, s. Annales episcoporum Hlesvicensium (Köln 1634) s. 360 f. Dette Hlesvigiske Helgenløved viser sig imidlertid at være en afkøret bearbejdelse af det nedenfor oversatte Skrift, der endnu ikke haues trykt, men nylig er afskrevet af Professor Gertz, efter to Afskrifter i det armenaganaanske Haandskrift 1049 4to den sidste med Arne Magnessens egen Haand. (Af Notiser foran Afskriften ses det, at Legenderne om Hellig Thøger tillige med andre Helgenløveder er gengivne efter en Afskrift i de Bartholiniske Samlinger, Bind A, der brændte ved Universitetsbibliothekets Brand 1728. De Bartholiniske Samlinger har atter benyttet et defekt Papirhaandskrift i 4to, der fandtes paa Universitetsbibliotheket i den saskalite Capsa Cypriani. Dette Haandskrift maa atter være blevet til paa den Maade at man har samlet en Del Løvestykker fra et gammelt Breviarium (eller fra flere Breviarier).)

Det er delt i 6 Løvestykker, men det er et antage, at der i det oprindelige Haandskrift har været flere til, foruden en Del liturgiske Stykker. Nogle Brudstykker af et Skrift om Thøger, som for nogle Aar siden blev fundne i Rigsskrivet indeholder ialt fald Fortællinger der ikke findes i det her oversatte Skrift og maa opfattes som en fortsættelse af Beretningen om Thøgers fæstegn. Disse Brudstykker der er brugte ved indheftningen af Solvesborg Lensregnskaber 1 Maj 1622, 1 Maj 1623, maa være Rester af et kirkeligt Skrift fra en af Kirkerne i Hlesaal, og Haandskriftet menes ikke at kunne være yngre end fra 13. Aarh.

Anm.: Kirkehist. Saml., 3. Række IV 646 ff. Fra hvilken Ægm af Landet det her oversatte Skrift hidrører, ved vi ikke; maaske er det fra selve Vesterwig hvor Legenderne om Thøger maa være opstaaede. Spørge vi om dets affatelsestid, da viser den vage og taagede Tidsbestemmelse straks i Begyndelsen at Tillidelsen af Legendens ligger Begivenhederne fjernt. Paa den anden Side ser man, at Ryaarbogen i sin Notits om Thøger (under 1117) har nyttet vort Hølgemærke, og da Ryaarbogen er bleven til i Slutningen af 13. Aar har vi hermed en Tidsgrænse nedefter. Inarest er Skriftet vel blevet til efter Midten af det 12. Aarh.

Om Hellig Thøger: Paa en Tid da Kirken var kraftig paa forskellige Steder som Folge af Hellige Fædres Gudsdygt, blev Hellig Thøger, Anm.: Thøger er den yngre danske Folkebetegnelse. Som Tysker har han heddet Theodgar og i den latinske Tekst kaldes han da ogsaa Theodgarus; der var en Trin af edelbaarne Forældre, født i Thüringen. Fra Barndommen af blev han oplært til Bogen, og han gjorde Fremgang ikke mindre i gode Læder end i Kundskab. Da han var maaget til Manddomsalderen forlod han for Guds Skyld Forældre og Fædreland og drog over til England. Efter at han der havde levet en kort Tid, ikke paa engelsk Vis, men paa Englevis, Anm.:

"I Oversættelsen er et latinsk Ordspil søgt gengivet. At leve "paa Englevis" vil sige at leve strengt afholdende. Ordene: "ikke paa engelsk Vis" findes ganske vist ikke i den til Grund liggende Tekst, men derimod i Teksten i det Hølvigske Breviar, de er tagne med i Oversættelsen, da de vel virkelig oprindelig har staaet i Skriftet.", drog han til Norge.

Men medens han opholdt sig i Norge blev han i det han paa Grund af sin hæderverdige Levsandel steg fra Trin til Trin indviet til Præst.

Og da den berømte Kong Olav af Norge (Olav den hellige) hørte om ham, lod han ham kalde til sig og gjorde ham til sin Kappelæn. Han forblev da nu hos Kongen og opfyldte omhyggelig sit Embeds Pligter ved at fejre Højtiderne og prædike, og Kongen hørte overmaade gerne hans Prædiken og omfattede ham med stor Kærlighed. Men efter den forrige Konges Død (Olav den hellige faldt ved Stiklestad 1030.) drog den Guds Mand over til Danmark for at vandre de vantroes Sjæle med himmelste Vane strømme. (Hentydning til Daaben.) Og da han var kommen derhen omvendte han mange til Troen paa Kristus. Men da han kom til Vesterwig

Anm.: "Det minderrige Vesterwig ligger sydvestligst i Thy, ved Nissum Bredning. Det har oprindelig været dette Vand, der kaldtes Vesterwig, og efter

det har Kirken og Byen faaet Navn." - og der endnu ikke var nogen Kirke der rejste han selv - som den der var fattig i Kristus - af Tris og Kviste en lille Kirke til Guds Ore, i hvilken han fejrede Messens Højtid, og han viste Folket mange Privus paa sine Dyder. Anm.: "Der er noget vist poetisk i den barnlige Overlevering om den lille Kirke, der kun var bygget af Kviste. Eftertiden, der med Høilighed saa hen til sine stærke og prægtige Kirkelyngninger, overdrev i sine Tanker uvilkaarlig det primitive ved de eldre Kulturforskald. Om Oesterriig. Agnekirke, der har været eldre end den berømte Klosterkirke, se indledningen foran." - Og da Folket saa hans Hellighed, ydede det ham i tilstrækkeligt Maal de timelige Ting. Efter endelig at have fuldendt Livsløbet lykkelig, vandrede han til Heren, d. 24. Juni, og hans Legeme blev med Ore jordfæstet i den omtalte Kirke. Anm.: "Dødsåret nævnes ikke; men de efterfølgende Fortællinger viser, at Thøger er død ved Midten af 11. Aarh." Men efter hans Død overtog den ærverdige Præst Alfrik, (Denne Præst kendes eller ikke) Styrelsen af samme Kirke. Da han nu en Nat fejrede Natteguds tjemesten i Kirken saa han et himmelokt Lys glimte i længere Tid over den Guds Mand's Grav. Saasomst han havde kundgjort dette for Folket ønskede de alle inderlig, at den hellige Mand's Ben skulde tages op af Jorden. Der blev derfor sendt Afsendinge til den Hære Paven. De opnaaede at faa et Brev fra ham, saaledes som de ønskede det, (Anm.: "Sendehænder vender tilbage med en Pavebulle. Man har en nyere Optegnelser om, at Skrinlæggelsen fandt Sted 1067 hvorefter det maatte være Pave Alexander II der kanoniserede Thøger, men om Optegnelsen har noget at støtte sig til, vides ikke." og med Glæde vendte de tilbage og fastsatte Dagen for Helgenens Skrinlæggelse.

Der blev da sendt Bud til Vicebiskoppen i disse Egne Alfrik, (Anm.: "I lange Tider havde Nørrejylland udgjort et Stift. Men omkring 1060, da Biskop Vale døde, delte Sven Estridsen det store jydskke Bispesæde i 4 mindre, hvorved Vendsyssel og Thy blev et Stift for sig. Til Biskop indviedes Munkken Magnus men straks efter druknede han, da han satte over Elven og Alfrik eller Albnik, hidtil Provst i Bremen, blev da hans Efterfølger. Hvor Bispesædet

var i hans Tid ved man ikke, men i det mindste snart efter hans Død blev det Vestervig. Med hvad Hjemmel Alfrik ovenfor kaldes Vicebis-kep vides ikke. Måliquis foreligger her en Tekstfejl, da Alfrik ellers betegnes som egentlig Biskop. ") - om han vilde sætte den hellige Mands Ben paa Alteret. Da han imidlertid ikke vilde komme, sam- menkaldte den omtalte Præst Landets Befolkning, (Anm. i. " Det maa forstaaes om Folkene fra den nærmeste Del af Thy. ") tog med Dreifygt Benene op af Jorden, tvættede dem og satte dem paa Alteret den 30. Oktober. Men da han den følgende Nat vilde lægge sig til Hvile i sin Seng, saa han Helgemen staa tæt ved, haltende paa den ene Fod, og han spurgte ham, hvem han var. Han svarede da: "Jeger den, hvis Ben du igaar tog op af Jorden; det har jeg i rime Tid længtes efter, og i højeste Grad behager det Gud. Men jeg halter af den Grund, at du har ladet en stor Knokkel som skal sidde ved min Fod, blive i Jorden. Tag der- for den op paa samme Maade; thi der skal ikke mangle dig Aari for, hvad du gør." Dette gjorde da Præsten den følgende Dag, saaledes som det var blevet ham befalet af Helgemen. Men da Kong Tuen Estridwin af Jammærk og Biskop Alfrik havde hørt om dette Under, blev de vrede da de antog at det var en Løgn. Kongen lod derfor Biskoppen skænd- somst at drage til Vestervig og afsætte Præsten fra hans Embede, (Anm. " Hvis Præsten virkelig paa egen Haand har foretaget Skrinlæggelsen, havde Biskoppen al Grund til at være vred, det vilde være et næsten uhiort indgreb i Biskoppens Rettigheder. Måliquis er de virkelige Begivenheder dog blivne en Del forvanskede. Følt Fald kan det ikke antages, at Præsten uden sin Biskops Medvirken, ja endog mod hans Ønske, faar Paven til at kanonisere Vestervigs Helgen. ") samt lade de forhastet Skrinlagte Ben forføres af Jorden, med mindre Gud vord- gedes at vise et eller andet tydeligt Førtegn til Gavn for dem.

Rasende af Vrede kom da Biskoppen til Stedet, og midt i Kirken lod han tænde et Baal. (Anm. " Det er meget muligt, at der ligger noget historisk til Grund for denne Beretning, om den end, som det følgende viser, er bleven yderst fantastisk. Det er vel den almindelige Fildrøm- man den Gang underkastede Helgenbenene inden Skrinlæggelsen som er bleven misforstået. ") Dernæst tog han en stor Knokkel blandt Helg- nens Ben og kastede den midt ned i Luften; men ubemærket sprang den atter ud af Jorden og blev paa ny funden oven paa Alteret. Endnu

troede Biskoppen ikke, men tog en mindre Knokkel og lagde den over
 Jelden paa et Rigelsekar; men i alles Paasyn fløj den bort fra Jelden
 hen paa Alteret. Da Biskoppen nu saa dette, erkendte han sin Brøde,
 viste Kirkens Præst Ære og tilskyndede alle til Lovprisning af Gud og
 Ærefrygt overfor Hellig Thøger. Dernæst vendte han tilbage til Kongen
 og fortalte ham, hvad han havde set; og da Kongen hørte dette, ære-
 de han siden beständig Helgenen og paamindede ogsaa andre om at
 ære ham. Anm.: „Den Modstand mod Thøgers Helgenry, vi her hører
 om, har haft større Omfang. Af de Bruidstykker, der er fundne i Rigs-
 arkivet, ses det, at der har været en dansk Mand, der truede med at
 jage dem i Landflygtighed, der ærede Thøger, og at en Eskil, „der af
 Navn var Biskop“, ligeledes var Modstander af den ny Helgen. Det tales
 i det næste Bruidstykke om en, der fra at være Thøgers Forfølger blev
 hans Paakalder; men om der dermed menes Eskil, er iøvist. Denne Eskil
 maa i alt Fald have været en for os for iverigt ukendt Bisp i Vend-
 syssel; snarest maa han anbringes mellem Alfrite og Henrite, der synes
 at være bleven Bisp sidst paa Aaret 1085 eller i Beg. af 1086. De andre
 Bruidstykker handler om en blind Tjenestekvinde, der bliver seende, da
 hun knæler i Thøgers Klosterkirke, medens Klosterbrødrene synger deres
 Tider i Korset; endvidere om en højtyrdig og from Mand, Thormod, der
 helbredes for Øjensvæghed, og om nogle, der er i Slavnid og loves Gave
 til Thøger, om han vil udfri dem; bl. a. lover en Frue ham et liturgisk
 Klædningsstykke til hans Kirke.

Danske Helgenes Lærned ved
 Hans Olrik 1893-1894

Finder i Folkebibliotheket i Tristed
 Afkøret her af A. Tvalgaard d. 27-28
 Juni 1925.

Helleris.

1617 28 Nov.

Missive til Mogens Kaas. Hr. Christen Resen, Sognepræst til
 Vestervig og Agger Sogne, har berettet at der holdes en Landmand af
 Fredieparten af Hellerisgaard i Pindbjerg Sogn i Refs Herred, og
 af de to andre Parter i Gaarden, der tilhøre ham, er det pålagt
 ham at holde to Soldater, hvorover han besværes sig meget.
 Mogens Kaas skal undersøge, om Hr. Christen besværes

mere med at holde disse Soldater end andre, der ligeledes holde Soldater. F. T. b. 277^b.

Kancelliets Brevbøger. 1616-1620.

København 1919.

Tristed Folkebibliothek.

Afskr. her af
A. C. Pvalgaard
d. 11/3 1928.

Helleris.

Elisabeth, afg. Albert Baldtser Berrents Enke, og Arvinger, sammt Leonhart Marselis i Hamborg faar (tilskødet) bla. a. Gaarden Helleris i Odbye 1 (Bol) = 1/2 Gaard, den 22 Nov. 1661.

Kronens Høder II. 1648-1688. Kbh. 1908.

Tristed Folkebibliothek.

Afskr. af A. C. P.
d. 11/3 1928.

1704

Vesterrig Klosters Brand.

Vesterrig Kloster og Kirke er afbrændt enten først i dette Aar eller sidst i det foregaaende. Meschen og Farstrup's Dagbog 1681-1715.

- Paa Høndstrupgaard boede i 1849 Hr. Schibye og Hustru, H. M. Schibye, født Hagensen. Tristed Amtsavis for 6 Febr. 1849.

Dødsfald.

"23 April: P. W. Nøstved, Høyum Præstegaard, bekendtgør, at "det behagede den algode Gud i Nat ved en stille og rolig Død at bortkalde til et bedre Liv min gode Svigermoder Madame Anne Kirstine Kyllensbæk, fød Hassing, Enke efter afgangne Ulokker H. i hendes Alder 77 Aar."

"For 100 Aar siden". Tristed Amtsavis d. 11/9 1930.

Fildebrande i Thisted Amt i sidste Halvaar af 1848.

I det sidste Halvaar i Aaret 1848, have følgende Fildebrande fundet Sted i Thisted Amt: Den 9de Juli afbrændte Kristen Jensen's Medicin i Handerups Bye i Westervig.

Den 14de September afbrændte Niels Christian Jørensens Huus i Ostvild totalt. Den 21 Okt. afbrændte Niels Chr. Christensens Vaaringshuus i Vester Assels Sogn og Bye paa Morsøe.

Den 15de Nov. afbrændte Bæadfører Jens Knudsens Huus i Jerns Sogn og Hou Bye totalt.

Den 5te Dec. afbrændte Jens Christian Knudsens Huus paa Vorkhaagaard totalt. Den 20 Dec. afbrændte Veier Mølle, der eies af Forpagter Teglbjerg paa Livøe. ^(afbrændt af Bøgh Jensen, Tjornholme.) Møllen afbrændte aldeles.

I inderveerende Aar (1849) indtraf den første Fildebrand i Løverdags den 20de ds., da Skolebygningen i Vesteragge Bye, Agger Sogn, afbrændte, uden at man ved hvoraf Flden er opkommet.

En senere Beretning (i samme No.) om Fildebranden i Vester Agger Skole melder: „at Flden, der fortorrede hele Huuset, maa antages at være opkommen gennem nogle Revner som fandtes i Skorstenen, i noget Brændsel, som laae tæt bag ved Kamme. Huuset var vel assüret, men Skolelæreren taber ikke ubetydeligt, da han mistede en stor Deel af sit Indboe, der ikke var assüret.“

Thisted Amtsavis eller den nordcimbriske
Tilskuer for Tirsd. d. 23 Jan. 1849.

Det danske Kibstadvesen i 16. Aarh.

Under 1. Okt. 1554 (Tegnelser 1. 451-52) tilskrev Christian den 3de, Otto Krumpen, Erik Krable og Niels Lange, alle Rigsraader, at der skulde være stor Uenighed i Thisted mellem Borgermestre og Raad og Menigheden; og at denne havde afsagt "en af Borgmestrene, Peder Jensen, og ikke vilde være ham horig, eller lydige paa Kongens Vegne, eller nyde eller undgielde" nogen Dom, han afsagde; at der ligeledes skulde være Brist for Borgermestre og Raadmænd, og at en Deel af dem, som have Befaling (have disse Bestillinger) ikke vare duelle m. m.; derfor befales hine tre Mænd at samles i Thisted, og der i Rigsraad Gyldenoternes Overværelse at undersøge de omhandlede Sager; hvis nogen havde handlet utilbørligen, skulde han straffes; Borgermestre og Raad, som fandtes uvedslige, skulde afsattes, og andre beskikkes i deres Sted; m. m.

Under 14 Februar 1578 (Jydske Registre 2, 3.) fik Ludvig Munk - som alt længe havde haft Qrum i Forlehning medens Thisted Bispegaard, og dermed Byen havde hørt under Godske Brockenhuus - nu ogsaa Thisted By i Forsvar og Forlehning.

Historiske Tidskrift. 5. Bind.
1844. Findes i Folkebibliotheket i Thisted
Afskrift af N. Svalgaard d. 30 Dec. 1924.

Herredsfoged i V. Thorup (Hanhund) afskr. til Løse
(Afskr. af N. Svalgaard d. 19 Okt. 1925. Roligheds i Klein 1910)

Jorte Jensdatter Hjerulff boede 1620 som Enke i Slotsgade i Aalborg, hvar havde en Datter, Sidsel Jørensdatte, som var gift med Herredsfogeden i Han Herred Rasmuss Jenson i V. Thorup (han havde 1617 Kongetienden af Hævaslev Togn i Fæste. (Aalborghus fordeling 1617-18.) Jorte Jensdatter Hjerulff gav sig af med hemmelige Kunst, og senere kom hvar i Ledtog med den Bønde Hæve" der i Aarens omkring 1620 drev deres Spil i Aalborg. 1620 blev hvar "rettet for Aalborg" for Troldomskunst og hvar er Sidsel først bleven brændt.

L. Hiltzsch. Af Kønningens Hæst. i Samlingen til
Jydske Hist. og Top. 4 Bælte 1 Bd. 1911-14 S. 488-f i Folkebibliotheket

Gamle jyske Gaardes Mængde og Alder. Af Oberst Emil Madsen.

- Enkelte beboedes eller ejedes af militære, af hvilke dog ^{maa} nogle var adelige, som Kaptajn Joachim Hennik Marswin, der 1748 beboede Høllers i Sønderbyerg Sogn, Refs Herred, og var Allegstens sidste Mand.

Nogle faa angives at være solgte eller mageskiftede til eller fra Kronen i det 17. Aarh., medens de vel, ligesom talrige her omhandlede, kan være meget ældre, saaledes Oddegaard i Klim Sogn, Vester Han Herred, der mageskiftedes fra Kronen 1647.

Rotbøl i Tønder Sogn, Hassing Herred, er bleuen idelagt ved Sandfligt.

Nogle har i ældre Tid haft særegne Navn, som Ellegaard i Fredstrup, Jannerup Sogn, Hundborg Herred.

Tom Gaarde, hvis kendte Hist. ofte gaar langt tilbage i Tiden, og som bærer Navne, der har Endelser paa Um, Ing, Lev, og Sted, hævnes af nuværende Lovdgaarde: Gl. Ørum Gaard i Ørum Sogn, Hassing H. Gamle Bodum Børgaard i Bodum Sogn, Refs H.

Afskrift af N. E. Leuland i Okt. Nov. 1925 efter Samlingen til Jysk Hist. og Top. 4 Række III Bd. 1917-19. i Føllebibliothek i Tønder.

Jyske Kirkebøger. af J. Nygaard.

Løjtnant Anders Sommer til Tønder og hans Fader, faa Løflighedsvis af deres Sognepræst følgende Omtale: „Løjtnant Sommer til Tønder (stikke en værdig Son af Kommuneraad Sommer, en kiviagtig Mand imod sin Præst) lod her forbyde - ligesom alle sine Tjenere - beveste at bruge Ligpræsten.“

Om Erik Zakarias Præstmann til Oddesbøl i Hjerdenaal Sogn der døde 1772, hedder det at „han var en ærlig og god Mand og gjorde sin Stund Præ.“

Om Degnen Oluf Jensen Killesløv i Hundstrup-Østerild, hedder det ved hans Død 1736, „og som det var just da Menigheden af Østerild (hvor Degnen boede) gik til Aftensang, tog den ganske Ungdom med stor Graad Afsked med ham, thi de elskede ham som deres flittige Lærer.“

Om Deynen Jönn Beck i Spöring död 1761, heddes det „var en trofast
 og opbyggelig Mand, der viselig og priselig havde ført sit Bonbede i
 en Alder af 94 Aar og nogle Dage og sit guidelige Liv til et Maal af 61
 Aar 2 Maanedes og 11 Dage.

Afskræft af A. C. Fenzgaard d 2 Nov.
 1925, efter jyske Hist. og Topografi 1917-19.
 i Folkebiblioteket i Thisted. 4 R. III Bd.

„Den liden Fide Dorthé.“

Alle der kender lidt til H. C. Andersens Eventyr, har sikkert ogsaa
 læst „Vinden fortæller om Valdemar Daa og hans Døtre.“; Eventyret
 om den rige Herremænd, der ved at søge efter Guld „fordestillerede“ tre
 Herregaarde, og da han havde fundet det, tabte han Glasset, og derefter
 maatte han med sine tre Døtre forlade Herregaardens høje Tale og
 drage ind i et lerklinet Lejebuis. Lad os høre, hvad Historien
 fortæller, om en af de tre fine Jomfruer, som henlevede sine Dage
 og endte sit omskeftelige Liv paa en Gaard i Väst Pagn.

Valdemar Daa var 1645 blevet gift med den 17 aarige Else Huse
 fra Hermeslevgaard i Vendsyssel; da hun døde, knap 40 Aar gl.,
 inden Armoden slog sammen om Familien, var hun blevet
 Moder til 13 Børn, seks Sønner og syv Døtre. Den mest berømte
 af Slægten blev Sønneren Gregor Daa, der som Ryttergeneral faldt i
 Slaget ved Gadebusch 1712, da han gjorde et sidste Forsøg paa at
 standse Fjenden; med ham uddøde Slægtens Mandslinje.

Medens de andre Søstre var blivne forsynede ved mere eller min-
 dre heldige Giftermaal saa var Fide Dorthé blevet hos Faderen, for-
 modentlig til hans Død. Valdemar Daa døde i Viborg 1691, og i Som-
 meren staa endnu hans læderbetrækne Kiste i det Daaeske Ka-
 pel sammen med Sønnens og dennes Hustru. Gregor Daa, der var
 blevet meget velhavende gift og Herre til Hovedgaardene Hald,
 Lündbæk ved Nibe, o. fl., tager sig saa af Posteren Fide og overlader
 hende Västgaard (Jomfrugaarden (H. C. A.)) i Väst Pagn, der hørte
 under Lündbæk. Gaarden var paa 8 Tdr. Høsthorn og overladt
 hende for Livstid. Her boede hun saa Resten af sit Liv. Da
 hendes Midler maatte være været smaa, har hun rimeligvis ført
 et stille, tilbagesetret Liv, vel af og til paa Gæsteri hos Eg-
 nens Adels- og Præstefamilier. Hvor uindulig Hædnen kan
 føje sig; her sad nu den fattige Herremændsdatter i en Egn

hvor hendes Bedstefader Medlem af Rigens Raad, Rigsadmiral
 Klavs Daa, ogsaa havde opholdt sig en Tid, nemlig som Lensmand
 over det store Vestervig Klosters Len. Da hendes Broder var død, fik
 hun af hans Hedevis fornyet Livsbrev paa Viistgaard, og han
 tillagde desuden sin „kære Gæster“ en Aarpenge paa 20 Rdlr.
 samt desuden 200 Rdlr. udsagtens til at klare Gold med,
 og da det senere knel for hende, fik hun yderligere 200 Daler.

Viistgaard har hun antagelig til at begynde med selv dre-
 vet, men eftersom hun kom højere op i Alder, maatte dette falde
 hende besværligt, thi 1724 fæstes hun Gaarden til Soren Nielsen fra
 Høje Arrip i Timmerby Løgn mod at hun skulde have 40 Sket-
 daler om Aaret og det nordre Stuehus til fri Beboelse samt Rum
 og Foder til 2 Heste og 2 Køer og Slidebrændsel. Fra Høje Arrip fik
 hun en ny Fæstet i Chr. Poulsen, der saa havde Gaarden indtil hen-
 des Død. Hun ganske lidt er opbevaret om hendes Færd. Saaledes
 fortelles, at hun drak aldrig Øl og Vin, hvilket for den Tid var noget
 højt usædvanligt selv for en Kvinde; hendes Drik var Mælk og
 Vand. Hun efterlod sig en Fortegnelse med Overkriften: „I Je-
 sui Navn Memorial paa hvis her findes efter min Død“; og i denne
 findes en Opgivelse af hendes Ejendele, en Fortegnelse, som hun ret
 hyppigt reviderede. Af denne kan anføres: „Mine daglige Klæder
 er her intet at skrive, for jeg kan ikke vide hvad Forandringer
 der kan blive inden jeg dør. Tøjet, Glas og Bütelser er intet at
 skrive om, der kan af det blive slægt ^{nu} itü hver Dag; Sibötter og
 Spande, det er ygheller at skrive om, og det kan falde i Stau.“

Endvidere efterlod hun sig en Tilkendegivelse af, hvorledes
 hendes Begravelse skulde foregaa. Bisættelsen skulde finde Sted
 paa Viist Kirke, og hun vilde ingen Prædiken have. Der næv-
 nes Navne paa 8 Viist Bymænd, som skulde være hende til
 Kirken; disse Mænd tillige med de øvrige indbudne ialt
 18 Personer skulde have lidt Mad inden Begravelse, samt
 bagefter „et tørligt (fuldstændigt) Maaltid“ med „4 Retter og
 Øl og Brændevin saa meget Behov gøres“. Endvidere skulde
 hendes Lig snarest føres til Veslois Kirke og nedsettes i Rosen-
 kerantzernes Begravelse der. Om dette skete er ikke opklaret
 men det er vel sandsynligt. Ide Daa døde Natten mellem
 22 og 23 November 1742, og hun blev 82 Aar gammel. I Regi-

Strerings- og Vænderingsforretningen gives en udførlig Fortegnelse over alt hendes Indbo, der selvfølgelig var betydeligt rigere end man ellers finder det hos velhavende Bønderfamilie paa denne Tid. At hendes fornemme Herkomst her spores vises ogsaa ved, at der fandtes „5 Aker Kontrafeger“ (Billeder) af den søelig Fornfræs Familie; de vurderedes til 8 Skilling pr. Stk., hvilket ikke var overdrevent, da det vel sagtens har været Malerier, og solgtes til den Pris ved Auktionen til Degnen Gravers Jensen i Væst. Boet udbragte da alle privilegerede Omkostninger var dækkede, kun 10 Rdl. saaledes at de øvrige Kreditorer fik 50 pCt. Rørende i al sin Fattigdom er Opgivelsen af en lille Drengs Arv paa 3 Rdl., 1 Mark og 3 Skill., som Fde Daa havde forhindret sig^{til} at forsyne Drengen Niels Pedersen Høj med efter hans afdøde Moder, men da Frøkenen nu var død og hendes „Forsterkning i saa Maade fejlede“, haabede Peder Klemmensen ved Thorup Strand, at Skifteretten vilde godtgøre Barnet Arven. Men Lovens Bød måtte følges og Drengens fattige Moder arv led ogsaa den Skæbne at blive halveret.

P. L. Hald i Thisted A. Tid.

for 16 Jan. 1926.

Arvsudklippet inds. til D. F. J.
Afkr. heraf A. E. Ivalgaard d. 6/2 1926.

Begravet i et Kar.

Den 27 Okt. 1874 fortælles fra Klun: En Husmand har ved at grave i en Græsgrav fundet et Skellet af en fuldvoxen Person, omgivet af forraadnede Pinde, der stod lodrette i Jorden. Dette Fund sætter man i Forbindelse med gamle Folkes Udsagn om, at de i deres Barndom har hørt omtale, at der engang skal være kommet en Flaanduerskessvend til Byen, og at han druknede i et Ølkar, der stod i et Hus, han kom ind i for at bette. Han skal da være blevet begravet i samme Kar. Det vil ikke være muligt at faa Oplysning i Sagen. Dog maa det vel snarest antages, at der her har foreligget en Forbydelse.

Af Aalborg Skiftet. for 50 Aar siden.
Aalborg Skiftet. 26 Okt. 1924.

Kirkerne i Hanneved og Thy.
Kollerup Kirke.

Kollerup Kirke har Taarn og Hvelvinger; af de i Danske Atlas nævnte Begravelser findes endnu Herrits Gyldenstjernes (til Søgaard) og Fru Mette Peds, +1599.

Hjortdal Kirke.

Hjortdal Kirke var bestemt til at nedbrydes efter Reformationen, men paa Fogedebøernes Ansøgning blev det tilladt at den maatte blive staaende, imod at de selv underholdt deres Præst. I Kirken som er uden Taarn og Hvelvinger, og slet udeligt holdt, findes en gammel Familiebegravelse for den adelige Slægt Griis, der i det 15. 16. Aarh. ejede Hættegaard.

Trap. Danmark. Kbh. 1859.
Alle de øvrige Kirker efter samme Kilde.

Göttrups Kirke.

I Göttrups Kirke, der lige som Kirken i Hovedsognets
 (Nyettrup Kirke) har Taarn, men ingen Husvinger,
 findes ophaengt en Taale med Presteres Navne fra
 Reformationen, til den senere, som Sjællands Bis-
 kop bekennte Nicolai Edinger Balle, der 1771 blev
 kaldet til Sogneprest til Nyettrup og Göttrup, hvor
 han dog kun var et halvt Aar.

Vest Kirke.

I Kirken findes et Epitafium over den aalborgske
Rektor Loren Wahnes Forældre, døde 1680 og 1684. Rektor
Wahnes Søn var Jens Wahne til Fadderskiold og Nørhøgen
der har stiftet betydelige Legater i forskellige velbede
Ojemed.

Tømmerby Kirke.

Tømmerby Kirke har Tårn og er hvalvet i Koret; den antages i den katolske Tid at have været indviet til Erik Sjøgods Dronning, eller en anden St. Bodil.

Vigso Kirke.

Vigso Kirke kaldtes efter Danske Atlas i den katolske Tid, St. Peders Capel, og menes at være det fra Ros Kirke senere bortflyttede Capel.

Vester Vandet Kirke.

I Vester Vandet Kirke, som er uden Tærn og Kællinger,
(untagen i Koret), ligger en Hrable med Hone begravet.

Begge er afbildede i ridderlige Dragter paa Tegning
over dem. Et rødt Marmor Epitaphium over Niell
Michelsen Langhølle til Nebel + 1711.

Hilleslev Kirke.

I Aaret 1454 hørte Hilleslev Kirke til Mariage Kloster,
og kaldtes St. Peders Kirke. Den er ret anseelig og rumme-
lig og har et højt Taarn med to Klokker, af hvilke den
store har en særdeles smuk Klang. I Taarnets vestre
Mør en aflang firkantet Rimesten.

Sennels Kirke.

*Sennels Kirke var i Catholicismens Tid indviet til
St. Nicolai's.*

Fjorring Kirke

Fjorring Kirke er uden Taarn og Kvælvinger. Runde
Granitsøjler, med Capitaler og Fodstykker, der bærer
udhugne ophøjede Figurer (Løver, Drager m.m.) staa
paa begge Sider af Indgangsdøren og paa begge Sider
af Alteret.

Thorsted Kirke.

*Thorsted Kirke skal i den katolske Tid have været et
Asyl eller Fristed for flygtende Forbrydere.*

Skjoldborg Kirke.

Skjoldborg Kirke er ret smuk og stor, men som i Almindelighed Kirkerne i Thy, uden Taarn og Korsvinger, dog har den tidligere høit Taarn, som blev nedbrudt 1790. I Vestenden af Kirken findes et Gravkapel.

Kirkerne er nu satte ned i Jorden, en Ligsten viser, at en Oberstløjtnant von Kahlen, Ejer af Tønder, har været bisat der.

Kallerup Kirke

Kallerup Kirke er lille, uden Tårn og Kvalvinger.
Meget højtliggende.

Vang Kirke.

I Vang Kirke er begravet den over hele Thyland,
 bekendte, og i flere Skrifter omtalte Mads Baadskjær
 som døde 1761 87 Aar gl. Han besad ualmindelig
 Indsigt i Lægekunstens forskjellige Grene og fuld-
 førte mange heldige Kure baade i og udenfor Thy
 endog paa langt bortliggende Steder, hvorfra han
 blev søgt. I Vaalenhuset ved Vang Kirke staar en
 velbevaret Rimesten, som er funden paa Gjerring Møde.

Hundborg Kirke.

Hundborg Kirke er uden Tårn og Hvalvinger, men
forøvrigt ret smuk, lys og rummelig.

Jannerups Kirke.

Jannerups Kirke, der i den catholske Tid var helliget St. Andrus, er lille, uden Tårn og Kvalvinger, den har en smuk Altartavle med kunstigt Billedhuggværkbyde, der forestiller den hellige Nadver, bekostet 1648 af Fovr Haas til Ulstrup og Fru Sophie Krag; paa Loftet i Coret er et smukt, med Kunst udført Maleri, forestillende Enkeens Hjørn i Templet. Hele Loftet i Kirket er overmalet med mange smukke og vilde Figurer, dog uden synderlig Kunstværk.

Sagnet melder, at Maleren skal have tilbragt de tre Aar der medgik til Loftets Udsmykning, i en liggende stilling, Nat og Dag paa Stilledækt, og at han faldt død om, da han efter fuldendt Gjerning atter skulde staa oprejst. I Kirken findes den, att i Danske Atlas omtalte Jannerups Blok, „ hvortil de Sofarende saavel som andre paa Landet for Hjælps og Hælbreds Erholdelse, pleje ofte at hemsende Gaver til de fattige og Kirken, hvorover Kirken er i god Stand og vel prydet.

En ved denne Blok opsamlit Kapital angives i Aaret 1802, til 20,000 Rd. D. C. I Provst Gjörups Amts-protokollen (1842) anføres, at Kirken har en Blok baade i selve Kirken og i Thisted, og at Indtægterne kunne deraf være 80-100 Rd. aarlig, som fornemlig skænkes af Sofarende i Hæmsind. Kapitalerne er inddragne under Seminariefonden.

Der kommer endnu den Dag i Dag ikke lidet ind til Kirkens Blok, og det ofte langvejs fra.

298.

Norham Kirke.

Norham Kirke antages i Catholicismens Tid at have
hedt St. Thøgers Kirke. En Loveskilde i Bygnet kaldtes
St. Thøgers Kilde.

300.

Sonderhaa Kirke.

*Sonderhaa Kirke har et lidet Tårn, men ingen Kloster-
vinger.*

Hagotrup's Kirke.

Hagotrup's Kirke er uden Tårn og Kuldvinger, men rummelig og lys. Den nordre Del af Kirkegaarden er planeret, og skal der ifølge et i Sognet levende Sagn, Ingen være begravet der siden den sorte Pest under Kong Valdemar Atterdag.

Hordum Kirke.

I Pontoppidans Atlas siges Hordum Kirke at være stor og vid og at have et stort Taarn; dette maa altså senere være nedrevet. Sammensteds siges at Kirken antages i den catolske Tid at have heddet de fire Evangelistens Kirke. I Kirken er begravet Fjæstetsraad og Landsdommer i Holland, Herman Christian Helverskov og Frue til Friep.

Hassing Kirke.

Hassing Kirke som er lille og uanseelig, med Bræddeloft og uden Tårn, anses for at være en af de ældste Nord for Limfjorden; thi Sagnet gaar, at de første Christne fra Hanneherredene, førte deres Afside til denne Kirke for at få dem jordede i indviet Jord, og endnu den Dag i Dag kaldes den nordlige Del af Kirkegaarden Hanneherredenes Kirkegaard. Ogsaa den Omstændighed, at Herredet har Navn af dette Sogn, tyder paa, at Kirken er gammel. De i Danske Atlas nævnte Ligstene over Præsterne Peder Mortensen, som var Præst her i 51 Aar (+ 1670), og Niels Christensen Lomborg (+ 1689) findes endnu i Kirken.

Villerslev Kirke.

Villerslev Kirke har Taarn, men ingen Hvelvinger, (Breddeloft); Altartavlen indeholder tre Malerier, de vistnok ikke er uden kunstnerisk Værd, og sikkert fra den katolske Tid, hvilket sluttes deraf, at Kalken ikke er fremstillet ved Naderens Indstiftelse, som er afbildet paa det ene Maleri.

Gjettrup Kirke.

Gjettrup Kirke tjenes de Sejfarende i Vesterhavet og paa Limfjorden til Mærke.

Visby Kirke.

Kirken er uden Tårn, Vaabenhus og Sakristi,
 med Træloft, opført af Kampesten, lille og simpel.
 Klokken hænger ved den østre Ende i et dertil
 opført Træskiv.

Hvidbjerg Kirke.

Hvidbjerg Kirke er en stor og anseelig hvelvet Kors-
 kirke, takket med Bly, med et 34 M. højt og bredt
 Tårn, hvori hænger en udmærket stor Klokke.
 Den anses for at være en af de ældste i Landet.

Bedsted Kirke.

Bedsted Kirke har Taarn og tværløst Loft over Choret, paa hvilket der paa en sort Marmorsten er afbildede 3 Personer, som sandsynligvis ligge der begravne, nemlig Niels Lykke til Tandrup, død 1575, med Hustru Karine Gyldenbjerg, og et Barn, Mogens Lykke.

Orum Kirke.

I Orum Kirke, som har Taarn, men ingen Skælvinger, findes den Klingenbergeske Familiebegravelse.

Boddum Kirke.

Boddum Kirke er uden Taarn, bygget af tilhugne Kampesten, uanseelig og uheldigt beliggende.

Heltborg Kirke.

Heltborg Kirke har et 18 Alen højt Tårn, som forhen skal have været 15 Alen højere, og Sakristi, men ingen Skuldinge; den er lys og ligger smukt.

Ydby Kirke.

Ydby Kirke brændte 1742, og blev genopbygget det næste Aar af Kampesten, Tårnet af Mursten. De antikke-
variske Merkværdigheder, den gamle Kirke mulig har haft
ere tilintetgjorte ved Ildbrand. Paa Kirkegaarden vest
for Kirken findes en stor firkantet Forhøjning, som an-
tages at være fælles Gravsted for en Mængde Mennesker,
døde af Pest eller pandede i et Slag.

308. Romertal: M = Tusind. D = 500. C = 100. L = 50.

Først den 22 April 1664 forandrede Frederikesodde til Fredericia.

Romertal: MCCCXXXVIII = 1438. MCXXVIII = 1128.

Ed. Erslev, Jylland 1886

Et Decennium = 10 Aar

Navne paa - lev og sted, stammer fra Oldtiden; de paa - riep, roid og balle, fra Middelalderen. Optegnelser af Aetnavne af Marius Kristensen i fra Danske Folkeminder